

ჩვენი მწერლობა

გამოდის თვეში ორჯერ პარასკევობით

ფასი 1,50 ლარი

26 ივნისი 2009

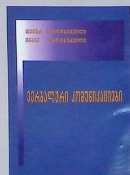
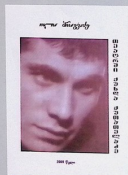
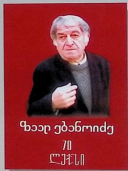
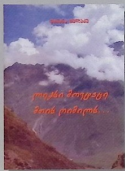
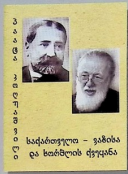
№13(91)

იაკობ გოგებაშვილი და წმინდანთა დასი
გენო კალანდიას აფხაზური სამკუთხედი
თამაზ ნატროშვილი არჩილ მეფეზე
როგორ დავბრუნდეთ სამშობლოში
ნინო დარბაისელის მათე-პამპულა
ლევან ბრეგაძის უბის წიგნაკიდან
თამთა ჯინჯოლავას მინიატურები
დავით წერედიანის მირანგულა
ლიაო ჭაის ნოველები

1516
2009

წიგნის თარო

შინაარსი

რედაქციის პაპალი	2	ინჰუმ გომეგაჰვილი და წიგნიანთა დანი
სილუაბაი წარსულიდან	3	თამაზ ნატროშვილი ორიოდე სტრიქონით მოხვეჭილი უკვდავება
ლიტერატურული სკივრება	7	კონეპსიტი ახალგაზრდა მწერლებსათვის
თამაზ-წიგნიანი	8	მიმა ბახსოლიანი მოყვლა, სანამ გაპყს (მოამზადა ნატა ვარადაძე)
პროზა	9	გურამ მეგრელიშვილი ნენსი
პოეზია	19	ვერო კალანდია ახსაზური სამკუთხედი და სხვა ლექსები
კრიტიკა	22	ნინო დარბაისელი მამთა-ამგაღლა
ფილოსოფია	23	ჯონ პრისტლი უსაქმროგაზე ნათქვამი
ფილოსოფია	25	მგოლოდ დიდი საუზლოს კარიგატისთან (ნანა გოგიას ესაუბრება როსტომ ჩხეიძე)
ფიქრი და პანაჰა	28	ტრისტან მახაური „რამ შემეძნა ადამიანად“
ფილოსოფიური ნოველა	32	ელგუჯა თაგერიძე ან განჯაში, ანდა საიძიოში
რეკრეატი	35	ზანაძე ჯორჯაბაღის ტვირთი და პალი (გურამ ბათიაშვილის რომანის განხილვა)
ახალგაზრდათა ან კი თქვა	40	თამთა ჯინჯოლავა მინიატურები
ან დიდი პაპალი წინაგარდა	42	ეთერ მგალობლიშვილი პოეზიის რაობა ედგარ პოსს და „ცისფერხანდელბატონა“
კრიტიკა	44	ლელა კოდალაშვილი ალმანახი „თოგაბი“ და გოლო ნოვების ლიტერატურული კლიმატი საქართველოში
კულტურა	45	ჯეორგ სელინჯერი დემიოს არღვა
კრიტიკა	46	ოქტაი ქაზუშვილი „კიდეაქანილი ზეცის ტილოზა“
კრიტიკა	48	გივი ალხაზიშვილი იმადინი გულის ფთქვა
კრიტიკა	49	ნინო ოქროშიაშვილი „რამ დავაჰავე, დავართო“
ფილოსოფია	50	ლევაან ბრეგვაძე უგის ნიგნაკიდან
ფილოსოფიური სახეობა	52	ვახტანგ დავითაია „ამილახვარს სხსეგმართველოგაში რამ უნდა, გატყრო“
საბავაო მწერლობა	54	ნინო ჩხიკვიშვილი რეგორ დაპერუნდით სამგოგლოში?..
ფილოსოფია	57	თემო ჩიტაძე რედაქსა ტივალ ადამიანგ გულის მოქარობას
ფილოსოფია	58	ლიაო ქაი ორი ნოველა
ფილოსოფია	63	მზის და მარღაგის მხარე

ორკვირული ჟურნალი
დამფუძნებელი „ილიონი“
მისამართი: თბილისი,
ჩუბინაშვილის №41
რედაქცია - (995 32) 96-20-62
რეკლამა - (995 93) 65-93-68
გაზეტელება - (995 99) 41-95-21
ფაქსი: (995 32) 96-20-62
E-mail: info@mtserloba.ge

მთავარი რედაქტორი - როსტომ ჩხეიძე
პროზის რედაქტორი - ივანე ამირხანაშვილი
პოეზიის რედაქტორი - შაკა ჯოხაძე
კრიტიკისა და თარგმანის რედაქტორი - თამაზ ნატროშვილი
მხატვრული რედაქტორი - კარლო ფაშულია დინაინერი - შალხა იაშვილი
სტილისტ-კორექტორი - ნინო დეკანოიძე დეკანოიძე - თენგიზ რობიტიშვილი
ოპერატორი - თამაზ ჩიხლაძე სარეკლამო მენეჯერი - ეკა ბუჯიაშვილი
გაზეტელების სამსახური - ლევან კიცნაძე

გარეკანზე: გურამ მეგრელიშვილი
თამუნა მაკალათიას ფოტოგრაფია

„ჩვენი მწერლობის“ მომდევნო ნომერი გამოვა 10 ივლისს

იაკოვ გოგებაშვილი და წმინდანთა დასი

ცხოვრების წესი და სტილი, რომელსაც იშვიათი ერთგულებით მიჰყვებოდა იაკობ გოგებაშვილი, სხვა არაფერი ყოფილა, თუ არა წმინდანის ცხოვრების წესი და სტილი.

განუზომელი დევანი, რომელიც აღასრულა იაკობ გოგებაშვილმა ქართველი ერის თვითმყოფადობისა და ენის, ქრისტიანული სარწმუნოების შესანარჩუნებლად, სხვა არაფერი ყოფილა, თუ არა წმინდანის ღვაწლი.

ამ შეხედულებას, როგორც უდავოსა და უეჭველს, იზიარებს ყველა, ერი და ბერი.

მაშ რა უფასაა წინ ამ დიდებული პიროვნების შერაცხვას წმინდანად?

რა და:

ერთადერთი ეპიზოდი მის ბიოგრაფიაში — თვითმკვლელობის მცდელობა.

მართალია მარტოა მცდელობა და არა აღსრულება, მაგრამ ქრისტიანული მორალისათვის, მოგეტყვინებთ, ეს ერთი და იგივეა.

და როდესაც საეკლესიო წრეებში არის მსჯელობა — და საქმად მღვდელვარე მსჯელობაც — შეიშოს თუ არა როდის იაკობ გოგებაშვილის სახება წმინდანის ნიშნით, ერთადერთ დამაბრკოლებელ მიზეზად ისევე ეთიზიერ ჩნდება.

მაგრამ ვაქვს კი გულდასმით და ყოველმხრივ გამოძიებული ამ ეპიზოდის გარემოებანი?

მისი ფსიქოლოგიური სარწმუნო, მისი წინაპირობები? ერთობა და სამუდამოდ დაერქვა მტკვარში გადაბტომის იმ შემთხვევას თვითმკვლელობის მცდელობა თუ... „დედა ვინს“ შემოქმედის ამ საეკლესიო აქამომედელი შეფასება მკვეთრ გადასინჯვას საჭიროებს?

ჯერ ყველა ადამიანის წინაშე ვართ მოვალენი, ზერეულე, მარტოდენ გარეგნულ მონაცემებზე დაყრდნობით არ გამოვუტანოთ მორალური განაჩენი მის ამა თუ იმ საქციელს, და, მითუმეტეს, ისეთი პიროვნების წინაშე, ვისი არსებობაც წმინდანისაა გასტოლებია.

სხვათა შორის:

ასეთი ზერეულე შეფასების ნიშნში გახლდათ თუნდაც გალაკტიონ ტაბიძის ტრავიკული აღსასრულის ხელაღწევა თიბრეც თვითმკვლელობის აქტად.

თემირაზ დოაშვილია, ჩვენი დროის ერთმა საუკეთესო მკვლევარმა, ამ ეპიზოდს უფრო ზუსტი შეფასება მოუქმენა, როდესაც მიჩინა არა თვითმკვლელო-

ბად, არამედ — მკვლელობად, წინამურის ტრავიკის უშუალო გაგრძელებად.

მისმა თვავამოედებამ შესაფერისი განწყობილებაც გამოიწვია საზოგადოების შეფენებაში, მოხდა ამ აქტის უფრო ღრმა და მიუკერძოებელი განსჯა და კიდევ გადაუფასა და ადრინდელი ზერეულე შეხედულება.

საქართველოს საპატრიარქოშიც ვაიზიარა ეს მტკიცება და უწმინდესისა და უნეტარესის ილია მეორის წყალობით, გალაკტიონ ტაბიძეს მოეხსნა თვითმკვლელობის ცოდევა.

მართლაც შესანიშნავი მაგალითია მეცნიერებისა და სარწმუნოების ურთიერთთანადგომისა და ერთი მიზნისაკენ სვლის!..

ასეთი მაგალითის არსებობა თავისთავად გვაულებს, რომ გავაგრძელოთ ეს გზა და შევეცადოთ საქართველოს საპატრიარქოს მივანდოთ მეცნიერულად ყოველმხრივ გამოძიებული და დადასტურებული ახსნა იაკობ გოგებაშვილის ცხოვრების იმ დრამატული ეპიზოდისაც — მართალი და მიუკერძოებელი, რათა ამჯერადაც ბელი შეენყოს ჭეშმარიტების დადგენას, ჭეშმარიტების დადგენა კი ძალდაუტანებლად გამოიწვევს იაკობ გოგებაშვილის შერაცხვას წმინდანად.

და საერთოდაც — ჰარმონიული ურთიერთობის გაგრძელებას მეცნიერებსა და სასულიერო პირთ შორის; მითუმეტეს, სულიერ მამებს შორის სულ უფრო და უფრო მატულობს მკვლევართა რიცხვი, რისი წყალობითაც ხელშესახება აღდგება ძველი ტრადიცია, მეოცე საუკუნის სა-

ქართველოში ფრამგენტულად გადარჩენილი, და მანაც შემნარჩუნებელი სულიერი კულტურის ამ ხაზის უწყვეტობისა.

პირველსავე სიტყვას რომ მოვიდეთ:

მოსალობეულია ჭამი კიდევ ერთი წმინდანის შემატეხისა ამ დიდებული დასისათვის, და ამ გადაწყვეტილების შემუშავებაში თავისი ვალი რომ დაჰკისრებია მეცნიერებას, სწორედ ასე გვესახება არაერთი სასიკეთო საქმის აღმსრულებლის, ენათმეცნიერისა და ლიტერატურის მკვლევარის გიორგი გოგოლაშვილის ამ ნარკვევის — „ერთი ეპიზოდი იაკობ გოგებაშვილის ცხოვრებიდან (მკვლელობის თუ თვითმკვლელობის მცდელობა)“ — დანიშნულება, გულდასმითი ძიების დაგვირგვინება სანოდ დასტულებითა და იმ ზოგადი სურათის ნარჩონსახვით, სრულიად უშედავითო განსჯამაც რომ ვეღარაფერი შპოვოს საჭოქმანო იაკობ გოგებაშვილის ცხოვრების იმ დრამატულ ეპიზოდში; ნარკვევისა, რომლის გამოქვეყნებაც გათვალისწინებულია „ჩვენი მწერლობის“ შმეგდომ — 10 ივლისს — ნომერში.

და მოსალობეულია კიდევ მაინც გაქვრის იმ ერთადერთი დამაბრკოლებელი მიზეზი და იაკობ გოგებაშვილის სახელიც დაემკვიდროს იქ, სადაც მისთვის ყველაზე შესაფერისი ადგილია — ქართველ წმინდანთა დასში...

თამაზ ნატროშვილი

ორიოდე სტრიქონით გამხატვლური უკვდავება

არა მარტო ტჰაილ სხათათვის

მკითხველის თავშესაქცევად მინდა დავიმონწილო ორი მოკლე ნაწევრები ორი სხვადასხვა გვერდისა და რანგის ლიტერატურული ნაწარმოებიდან. მერე კი უმარტივესი შეკითხვა დაეყუსა მათ, ვისაც არ დაეზარება გულდასამით დაუკვირდეს დამონშებულ ტექსტებს, თავისი შთაბეჭდილებანი ფრთხილად ანონ-დანონის და გულწრფელი მსჯავარი გამოიტანოს იმის თაობაზე, შეიძლება თუ არა, რომ ისინი ერთიმეორის გვერდიგვერდ დაეაყვნოთ.

პირველი ნაწევრები:

**მანათობლო! გააქერ, გააქერ, სიცოცხლე მხოლოდ
ჩრდილი ყოფილა მოარული; ტაკიამასხარა,
რომელსაც ვიდრე დრო აქვს, ადის მალაღ სცენაზე
და იჭიმება, იგრინება მთლად გაქრობამდე.
სულელის ენით მოხერხობილი ამბავი არის,
თუმც უწინიველო, მაგრამ სასვე აურზაური.**

მეორე ნაწევრები:

**ცხოვრება ჩვენი კვალსა ჰვავს ზღვაზედა
ნავთ-მავლისასა,
გინა სიზმარსა ამასო, ნუთი-ერთ, ძილ-მოკლისასა,
ღრუბელს — ქართ მიმოკვეთებულს, ანახდა,
დასავლისასა,
ზღაპარსა დაუფრებელს, მემუცულად გამოშქვლისასა.**

ამ ორ ნიმუშს შორის ობიექტური განსხვავება ისაა, რომ პირველი მათგანი არის მალაღ დონეზე შესრულებული თარგმანი, ხოლო მეორე — ორიგინალური ტექსტია. სუბიექტური განსხვავებანი კი მკითხველის ეროდიციასა და ლიტერატურულ გემოვნებაზე იქნება დამოკიდებული.

სადიქტოვებელია, რომ გამოუცვლელი მკითხველი ვერ ამოიცნობს დამონშებულ ტექსტების ავტორთა ვინაობას და თამაშად დაასკვნის, ერთიმეორეს ტოლს არ უდებენო. მაგრამ გამოცვლილი მკითხველი, ალბათ, იოვლად ამოიცნობს ორივე ავტორს; ცხადია, უპირატესობას მიანიჭებს პირველ ნიმუშს და დანუბნით თუ არ დაინუნა მეორე ნიმუში, ოდნავ მაინც ვაკვირავს, პირველის ფეხის ფრჩხილდაც არა ღირსო. ანკი არა ვასაკვირია, როცა პირველი ეკუთვნის მთელს მსოფლიოში აღიარებული გენიოსის კალამს, ხოლო მეორე — ჩვეს „შინაურ მღვდელს“, სამშობლოშიც რომ არა აქვს მენდობა, თორემ მსოფლიო აბა რა მოსატანია!

ცოცხლა გამბედილი სჯობსო და, უბირი მკითხველისა არ იყოს, მეც ასე მგონია, რომ ზემოხსენებული სტროფი აბრჩილ მეფის (1647-1713) ლექსიდან არაფრით ჩამოუვარდნა ნაწევრებს ულიამ შექსპირის (1564-1616) „მაკბეტიდან“, ქართულად ივანე მაჩაბელს რომ უთარგმნია.

XVII საუკუნის მეორე ნახევრის საქართველოში დამკვიდრებული კათოლიკე მისიონერი პადრე ბერნარდო აღნიშნავდა, რომ ქართველები „შიდრეკილ არიან ბეჭანიანის, ბარამიანის, როსტომიანის და მათი მსგავსი წიგნების კითხვაზე“.

მკითხველს შევახსენებ დასახელებულ ნაწარმოებთა წარმომავლებს და რაობას. სპეციალურ ლიტერატურაში ვკითხულობთ, რომ „ბეჭანიანი“ გამოგვეცემს ბეჭანიასა და მანიციის მიჯნურობის ამბავს. ჩვენში ფრიად მოპულარული ყოფილა არა მარტო ხელნაწერებით, არამედ სტამბაში ნაბეჭდი სახითაც. თურმე არსებობს „ბეჭანიანის“ 13 (ვა-მეტქი) გამოცემა. უკანასკნელი, მე-13 გამოცემა დათარიღებულია 1915 წლით. დახტე, შუა საუკუნეთა საქართველოდან ლამის ოქტომბრის რევოლუციამდე მოუღწევია.

არანაკლებ მოპულარული ყოფილა „როსტომიანი“, რომელიც წარმოადგენს ფირდოუსის „შაჰნამეში“ მოთხრობილი რუსტემის თავგადასავლის გადმოქართულებას. აღწერილია ირანულ ფალავანთა შერკინებანი ერთიმეორესთან და დევნება თუ აგსულებითა. თითქმის ყველა საკუთარი სახელი, რომელიც ამ ნაწარმოებში გვხვდება, ქართულ ეროვნულ სახელად ცქეულა და, ამგვარად, „როსტომიანს“ დიდი მეთქვეობა გაუწევია ქრისტიანული კალენდრის ონომასტიკისათვის.

„ბარამიურიანი“ გადმოგვეცემს სასანური ირანის ხელმწიფის ბარამ-გურის სამოჯნურო თავგადასავლებს.

ამბობენ, ყოველგვარი ისტორიული პარალელი მოიკრულესო, მაგრამ მაინც ვიტყვოდი, რომ იტალიელი მისიონერის მიერ ხაზგასმული მიდრეკილება XVII საუკუნის ქართული საზოგადოებისა ძალაღებურად მოგვარონებს დღევანდელ გატაცებას სამხრეთამერიკული სერიალებით. მათი გმირების სახელები ხომ ზემოადა იცინა, მათ თავგადასავალს გულსიფნცქალებით განიცდიან, ცრემლებსაც უხვად ღვრიან და გულწრფელად თანაუგრძნობენ ჭირსა თუ სასჭირში.

დავუბნებდი წარსულს. სიტყვამ მოიტანა და ბარემ ისიც ვთქვამო კიდევ ერთხელ, რომ ბერნარდოზე ადრე იმდროინდელი მკითხველის გემოვნების შესახებ ვაპოვებას გამოთქვამდა თეიმურაზ პირველი, თავად შერაცხული სპარსული პოეზიის ტრფიალად. „არვის უნდა სახარეყს, არცა ნიგინი მოციქულთა, არ ვაკვირს, რომ დახარეყს შემოქმედი მისგან ქმნულთა“!

მეფე-პოეტო ორცეცხლშუა იყო მოქცეული. მისი სულისკვეთება ენიხაღმდეგებოდა საზოგადოების შერყვნილ გემოვნებას, მაგრამ იძულებული იყო, თანამედროვე ტრფინი რომ ეიხმართო, კონიუნქტურის გზას დასაგმობოდა — მკითხველის გულის მოსახებად ვაპრსულა

საქართველოს
პარლამენტის
სტრუქტურა
ბიზნესი

პოეზიის პოპულარულ ქმნილებათა გადმოქართულებით-სათვის მოვიკიდო ხელი. აი, როგორ გადმოქვეყნეს ამ კოლი-ნიის მეფე-პოეტს: „თუ საღმთო რაჲმ შესიარძნა, შიგ არ-ვინ ჩაიხედევდა, რა ეს ლაყაბი შევერიბე, ყველა ნახვასა ზედვედა არა ესე სჯობს, არ ესე — სიცილით ყველა ყბე-დედა, ვეგების სხვაც რომ ვასმინო, მე ესე შეიძვედა“.

იმედის ნაბურთკალი ბუჭტაედა პოეტის გულში. ვზა-სადვინლი მკითხველს ამ „ლაყაბით“ მოთაფლავ, მივი-ზიდავ, მივირვევ და მერე ეგებ სხვა რამც შევასმინო, ჭეშმარიტი პოეზია შევაყვარო.

და ნიჭიერი შემოქმედი ქედს უხრიდა სოციალური დაკვეთის მარად უძლეველ დიქტატს. მკითხველის გე-მოებტა ბატიონობდა (როგორც დღეს) და, ისევ თანამედ-როვე ტერმინი რომ მოვიმგვილით, მაშინაც საბაზრო ეკონომიკის კანონები მძლავრობდნენ.

ზადრე ბერნარდოს ინფორმაციასთან დაკავშირებით შეუძლებელი არ გაგვიჩნდეს ბუნებრივი შეკითხვა: საქარ-თველოში რატომ არ იყვნენ „მედრეკელ“ ეგვიპტისკაოსნის კიბებზე? ნუთუ ბუგაზიანი და როსტომიანი ერჩილიან?

იგივე თეიმურაზ პირველი ხომ სწორედ რუსთველს ინვევდა პოეტურ ორთაბრძოლაში, როგორც უჭოქმანოდ აღიარებულ ავტორიტეტს და ეგვიპტისკაოსნის ავტორიც (არჩილ მეფის პოემაში „ვაბასაგბა თეიმურაზისა და რუს-თველისა“) ბანს აძლევდა ოპონენტს, როდესაც ამაყად აცხადებდა: ჩემი ლექსი ყველგან გაქტესხა. ნუთუ „ყველ-გან“ მარტოაღენ მალაღ ფენებს ნიშნავს?

ბერი ეგნატაშვილი ამგვარად აბასიათებს XVII საუკუ-ნის შუა წლების ვითარებას ომებით გადაქანცულ-ილაფ-განყვეტილ საქართველოში:

„და იყვნენ დღითი-დღე სმასა და განცხრომასა შინა, ბოლო სულისათვის არარა ზრუნევიდენ. . . არღარა იყო სირცხვილი სიძვისა და შეძობისა“.

პაერი იყო ჩახუთული და ფოთალიც კი აღარ იძროდა. საჭირო იყო იდეოლოგიური რეკონსტრუქცია.

არჩილ მეფე ჭეშმარიტ ნოვატორად მოველინა ქარ-თულ პოეზიას. უწყობანოდ დაუპირისპირდა მალაღ სა-ზოგადოების გეგმევებსა, დაუპირისპირდა ბუგაზიანისა და როსტომიანის ზღაპრებს, თვალს მიაპყრო საქართვე-ლის „ოქროს ხანას“ და თამარისეული სახელმწიფოს საქ-მენი საგმირონია მოუთხრო მკითხველს თითქოსდა სანი-მუშოდ, თითქოსდა მისაბაძად, ვერ შორეული წარსულის ამბავნი გარდათქვა ლექსად და მერე უხალოესი წარსუ-ლიც გადააქცია თავისი შთაგონების წყაროდ. გაკვეთი-ლები გუთნოდღე ისტორიისა აუწყა მკითხველს განასას-ველად — არც კარგი დაიწყებია და არც ავზე დაუხუ-ჭავს თვალს.

სასრული ზღაპრების მათორებლა ბურანში ვახვეულ საზოგადოებას შეახსენეს, რომ არა მარტო ტკბილ ხმა-თათვის მოაველენს განგება ამქვეყნად პოეტს.

რომელ გამიანგანს, რომელი დიდი მწერლის შემოქ-მედებით ფანტაზიას ჩამოუვარდებდა ცხოვრებისეული ტრეგეზიით გამსჭვალული სურათები, რომელთაც პქე-ნი მარბაბა, ბაზალიტი, საფურცლე. . . რომელი დიდოს-ტატი შეთხზავდა ასეთ სულისშემძვრელ ეპიზოდებს, რომლებიც გათამაშებულან საქართველოს ისტორიის სცენაზე სულ რაღაც ათიოდე წლის განმავლობაში.

ის სხვა საკითხია, უშველიდა თუ არა გადაგვარების დაღმართზე დაქანებულ საზოგადოებას შორეული თუ ახლო წარსულის მოღვევარე წლების შესხენება. არჩილის პოემა კი არა, ათი ეგვიპტისკაოსანი რომ დაენერათ, დაღ-მართი დაღმართად დარჩებოდა.

ნიკო მარია თავის წინაგამ „საქართველოს ისტორია“, რომელიც დურთო მძაფრ პოლიტიკურ სტატუსს დეკა-ნოს ვოსტორგოვის შოგინისტურ მტკიცებობა შესახებ (სანქტი-პეტერბურგი, 1906), მოცემული ეპოქის დაბასია-თებისას აღნიშნავდა უჩვეულო ჩაღრმავებას ქართულ ეროვნულ თვითშეგნებაში. მკვლევარის სიტყვით, თით-ქოსდა განჭვრიტეს დამოუკიდებელი საქართველოს აღ-სასრული და ავტორიები, მეფენი თუ თავადნი, ჩქარბო-დნენ ეანდერათ თამაშოვალობისათვის პატრიოტული აღტკინების რეალური სინათლე და სიღრმე, გადაცვათ სანუთკარი, საუკუნეებგამოტლილი ფორტი და განსჯა იმითვერის, ვინც შეენაცვლებოდათ ქართული ხალხის კულტურულ ინტერესთა სადარაფხოზე.

აღლესანდრე ბარამიძე აღნიშნავდა, რომ არჩილი თუმ-ცა ქედს იხრდა რუსთველსა და თეიმურაზის მზატყრუ-ლი შემოქმედების უდავო ღირსებათა წინაშე, ამასთანავე, ცხადლოვ და გზბედლოვად უარყოფდა მათსავე ლიტერა-ტურულ მიმართულებას. არჩილი იწუნებდა რუსთველისა და თეიმურაზის მოჭარბებულ ფანტასტიკას, სპარსთა ნა-ჭირო ამბების გადმოქართულებას.

„ზღაპრულ ამბავს“ აღმაცვრად უყურებდა და „მარ-თალ ამბავს“ ამჯობინებდა გასალექსად — „მართალ ამ-ბავს“ ანუ ისტორიას.

მეზღაპრებდა თეიმურაზსა და თვით რუსთველსაც კი გულისხმობდა.

თუკი პოეზიას იდეოლოგიური იარაღის მნიშვნელო-ბას მივიანებთ (და ალბათ უნდა მიენიჭოს ძნელბედობის ფაქს), იმდროინდელი საზოგადოებისათვის, რასაკვირვე-ლია, თამარისა და თეიმურაზის ისტორიანი და აწმანი უფრო გამოადგებოდა ნიმუშად და გაკვეთილად, ვიდრე არარსებული ტარიზელ-ავთანდილისა.

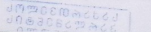
იდეოლოგიური ბრძოლა მარტო იარაღს მოითხოვს, ბასრსა და მკაფობს, ყველა რომ ხედავდეს, ყველას რომ ესმოდეს.

ბალახილი მათიან თუ პოეზია?

თეიმურაზ პირველს ხმალი უფრო ემარჯვებოდა, ვიდ-რე კალამი. არ შეცვდებოდა, თუ ვიტყვით, რომ არჩილის პოემა კი უფრო მალდა დგას, ვიდრე მისი პოლიტიკური მოღვენობა.

თუმცა აქ ერთი მომენტი უნდა გავითვალისწინოთ. თეიმურაზი, როგორც ტყვენიც, საგმირო დრო-ცამს შეეს-წრო და ღონეც შესენვდა გამკლავებოდა გოლიან მჭერს. არჩილის ხანა უფრო უღიმღამო გამოდგა, უფრული პერ-სონაჟებთა და დამკვირვებელი ვნებებით. გოლიათები უკ-ვე გადაშენებულიყვნენ.

XVII საუკუნის პირველი ნახევარი გაცილებით მძაფრ და მშფოთარე იყო, ვინაც ტრაკული, ვიდრე იმავე საუკუნის მეორე ნახევარი, როდესაც გოლიან ცხოვრება არჩილს.

აღბათ ამიტომაც ამჯობინა, რომ დაენერა თეიმურაზ მეფის „აგტობიორგანი“ და არა — საკუთარი.

როდესაც არჩილის პოემის „გაბაასების თეიმურაზისა და რუსთაველისა“ ნათლავენ ვალექსილ მატიაუნედ, ამით თითქოსდა მისი დაკნინება ხანდით (ალვავალვ ოსტატობასაც უწუნებენ). არც წყალი არის, არც ღვინო, მარტოლაც, თუკი მატიაუნე, რომებდა და პათეტკას რა ესაქმება მემატიაუნის ფხიზელ კალამთან და სიენიჯესთან, და თუკი პოეზიაა, როგორ უნდა დაემორჩილოს იმ დანესებულ არტახებს, ისტორიული რეალიები რომ ჰქვიათ?

საქართველოში ოდითგანვე პოეზია სწავრავდა პროზას და რა ვაკვირია, რომ არჩილსაც ლექსად ვემეტყველებინა საქართველოს ისტორიის ორი გამორჩეული მონაკვეთი — თამარისდროინდელი „ოქროს ხანა“ და თავისი თანადროული ეპოქა „სისხლის ნემებისა“, სადაც აღმართულან რელიეფური ფიგურები თეიმურაზ მეფისა, გიორგი სააკაძისა და ზურაბ არაგვის ერისთავისა — თვითული მათგანის ცხოვრების ბოხოქარ პერიპეტებს, როგორც უთქვამთ, შექსპირის კლამით დახატვა ეკადრება.

გალექსილი მატიაუნე ეთქმის მხოლოდ თამარისდროინდელი საქართველოს ისტორიის თხრობას, როდესაც პოეტ კეთილსინდისიერად მისდევს თავის წყაროს („ისტორიანი და აზმანი მარაჟანდედთანი“) და ერთადერთი თვალმისაცემი გადახვევა ის გახლავთ, რომ მიხობულის როლში გვევლინება თვით შოთა რუსთველი, რომელიც ყოველი მნიშვნელოვანი მოვლენის თვითმიხილველი და, ხშირადაც, უშუალო მონაწილეა.

სახელდაბელოდ ერთი საწინამუშო მაგალითი დავიზომოთ:

„და მოვიდეს ტვილის მეფის წინამე. მხიარული იქმნა მეფეთა მეფე, მნადლობელი ღმრთისა, მხიარულია პირითა გაგვიხა, ზემითა და დიდებითა. იყო ხმა ბუკთა და დუმბულთა... დაჯდა მეფე ტახტსა სამეფოსა“ (ისტორიანი და აზმანი მარაჟანდედთანი).

ახლა „გაბაასების“:

რა მოვედით თბლისს-ქალაქს, მეფე დაგვხედა
 მხიარული,
 დაგვიბაღლა გამარჯვება, ევზომ გრძელი სიარული;
 ბუკ-დუმბულთა ზარისგან აღარ იყო თვალთა რული.
 დაჯდა ტახტსა, მიოლკოცთ ხმა-ნარნარი, კარგ-უსული.

ხედავთ, როგორ ლექსავს მატიაუნეს პოეტი. კითხულობს წყაროში — ხმა ბუკთა და დუმბულთაო, ჰოდა თაბუპტიკებულად აფერადებს: „ბუკ-დუმბულთა ზარისგან აღარ იყო თვალთა რული“.

სულ სხვა სურათი წარმოჩინდება „გაბაასების“ მეორე ნაწილში, რომელიც თავისი იდეურ-ესთეტიკური ღირე-

ბულებით უფროდ აღემატება წინარეს, ისტორიის ლექსად გადალექვის რომ წავაგავს.

XVII საუკუნის ძირითადი ქართული საისტორიო წყაროები (ბერი ეგნატაშვილი, ვახუშტი ბატონიშვილი) ჯერ დაბადებულნიც არ იქნებოდნენ, ფასადან გორგვიანოდ მხოლოდ საუკუნის მიწურულში, გაასრულეს თავის თხოვლუებას. ასე რომ, არჩილი შემატიაუნეც არის და პოეტიც.

„გაბაასების“ წინათქმადი ავტორი გვაუწყებს: თორმეტ წელიწადს კახეთში ვემყოფიდი, თეიმურაზის დაზარდლი და ნამსახური დარბაისლი გვერდით მახლდნენ, გამოვკითხავდი მეფის ნამოქმედარს და ისინიც მიამბობდნენო.

არჩილის მიერ გალექსილი „აგტობიორგანი“ თეიმურაზისა წარმოადგენს სინამდვილეში მომხდარის ასახვას, მაგრამ არაერთგზის ქვეშარტიკი შემოქმედებითი ფანტაზია ესტუმრება ავტორს, რის საუცხოო ნიმუშად გამოდგება თეიმურაზის მიერ, თუ შეიძლება ასე ითქვას, დატორება მისივე ბრძანებით მუხნათურად მოკლული ზურაბ ერისთავისა.

ეს გახლავთ ათი სტროფი ბრწყინვალე პოეზიისა, რომელიც დაამწვერნება ქართული ლექსის ნებისმიერ ანთოლოგიას, გინდ მეჩვიდმეტე საუკუნისა იყოს და გინდაც — ოცდამეხუთისა.

აბა ვინ რის დაუნუნებს თუნდაც ამ სტროფს:

ენა მილინელი გონებას, მყუდროსა, მშვიდად
 დებულსა,
 გულსა განმსჭვალავს და ლეიქლსა გაააპობს,
 სიბრძნით ქებულსა,
 ანაზდად აღსძრავს რისხეასა, შეიქს
 ცეცხლ-მოკიდებულსა,
 აღდღუებს ნაღველს ცეცხლთაებრ, ცნობაზედ
 ზედ მინებულსა.

ანდა იხილეთ ეს შემზარავი აღსარება მეფე-პოეტისა:

ღვთისა შემწინის, კაცთაგან მრცხვენის ამისსა
 მეყოფის!
 გული გაშმაგდეს და ხელი შეხმეს მის ლაზერის
 მეყოფის!
 სახელმწიფოთი ოზრად მიჩნს, რას ვაქნე მე
 საყოფელსა?
 იმ სოფელს ნუმც მეკითხება, გარდამხდეს ამავე
 სოფელსა!

ათასი ზიზილ-პიძილები და ტვინის ყყლეტანი რომ მოგვხვებიოს მომვეწო საუკუნეთა მღელთამღელ მომად, კოსმოსის დაარქმევ თუ გლობულურს, ზემოთქმულს ვერაფერს დააკლებს, ფერს გერ დაუქარავს წარმავალი ვერ დათრგუნავს ნარუვალს, ციციგონებისმიერი — გუ-

არჩილ მეფე

ლიდან აღმოხებოდა, ამოკითხულის გადამღერება — განცდილასა და ნანუნებს.

ის ათი სტროფი, სადაც თეიმურაზი დაწერილობით ჩამოთვლის გვილიანი ენის მომპყვინებელ ნამოქმედარს და შემდეგ საქვეყნოდ ინანიებს თავის შემზარავ დანაშაულს, შემწარბიტი პოეზია არის და არა — გაღუქსილი მატიაზე.

ძალზე საეჭვოა, რომ ამგვარი აღსარება ეთქვა მეფეს გინდ სულიერ მოძღვართან და გინდაც თავის თავთან.

მეფე, თავიანთი გულითა და გონებით, განსხვავდებოდა უბრალო მოკვდავთაგან, რომელთაც მხოლოდ საკუთარი თავი და საკუთარი ოჯახი ახარიათ. და, ალბათ, გაუჭირდებოდა ქვეყნის მმართველის თვალთ შეხედონ ამა თუ იმ მოვლენას.

მეფე, ღვთისგურთებული მეფე, თითქოსდა ასრულებს ნებას უფლისა. მას ასე სჯერა და ასე სწამს — ისევე როგორც მის ქვეშევრდომთ. როდესაც ანგარიშობს, თუ რას მოიგებს ან რას ნაიგებს ამა თუ იმ ნაბიჯის შედეგად, განა შეიძლება იქ ადგილი ჰქონდეს გულჩვილობას, სინდისის ტენჯვას, მონანიების წყურვილს?

იმსახურებდა, დაიხატა იმსახურებდა სიკვდილს მრავალი ავი სპიქის ჩამდენი, ვერავინ და დაუნდობელი ზურამი ერისთავი.

ტყუილად როდი გამოაქვთ პირუთვნელი განაჩენი როგორც ქართველ, ასევე იტალიელ ისტორიკოსს.

ზერი ევანგელისტი: და აღსრულდა ბრძანება უფლისა მის ზედა, ვითარმედ: რომელმან აღიღოს მახვილი, მახვილითა იცა ნარწყმდეს*.

ბარონოზო ფერი: ასე დაიღუბა ის, ვინც აუჯანყდა თავის პატრონს და უღალატა მეგობარს. ღვიწმინკრებული არ იყო ღრისი სიცოცხლისა და თუმცა უფალი ზოგჯერ ავიჯანყებს სასჯელს, გაუქმება არა სწყევია*.

უცილობლად უნდა დავასკვნათ, რომ ზემოთქმული ათი სტროფი, ნიშნში ბრწყინვალე პოეზიას, არ გახლავთ რეალური თეიმურაზ პირველის მიწაწერი მონოლოგი. ეს არჩილისეული თეიმურაზია, ფერუმარტივებულად და შეღამაზებული სულით რომ წარსდგება უფლისა და ისტორიის წინაშე.

როდენ ძნელი საფიქრელად და განსასჯელად იმ დროების ქერქში ჩადგება (როგორც ილია ბრძანებდა!). ერთმეორებს აწყდება პოლიტიკურ ვებებას ლაბირინთები, ვარულუი მტრის ზეაწებები, შინაურ მტრთა სისინი, უსაზღვრო ამბიციები და ძვალ-ბრძოლი გამგვიდარი წყურული აღზევებისა, სხვათა ძლიერისა, სხვათა დაჩაგრვისა — უსოვარ დროთაგან რომ მოგვდევს და ქრისტიანული სარწმუნოებასაც კი ვერ გაუქარწყნებია.

სასტრობო წყართა აკადემიურობას ჩრდილავს პოეზია. არჩილის მიერ ლექსად თქმული, ისევე როგორც ფოლკლორი, სიმპათიას აღძრავს უდვილად დაკლებული ზურამ ერისთავის მიმართ. გულისტკივილი, სამართლიანია თუ უსამართლო, ჩნდება მეფე-პოეტის მჭვერემტყველი კალმის წყალობით.

როგორც არაერთხელ მომხდარა, პოეზია იმარჯვებს რეალობაზე.

და არჩილი გარწმუნებს, რომ სწორად ასეთ თვითგვემას შეუძრია თეიმურაზის სული, რომ გაღვივებულად დაწყვიტოდა და დაბინებამდე გააყვებოდა მწარე ფიქრი,

წხვლევდა გულსა და გონებას, არ მოასვენებდა და არავრთვხის მოვლანდებოდა თავგანებელი ზურამ ერისთავი.

და აღარ არის გასაკვირი, რომ ღვთის სასჯელად ჩათვლიდა თავზე დატეხილ ვებათა რიგს. მარტოს ის კმარა სათქმელად, რომ შეილებს ვიღა ჩივის, ორი შეიღობილის სიკვდილს მოესწრო*.

რომელი მატიაზე მისცემდა თავმსახვარს გაუბედურებული მამაცი მეფის ათსტროფიან გოდება-მონანიებას, სადაც მხატვრული სახებითა აღწერილი, თუ როგორ სწამლავს ადამიანის გულსა და გონებას ავი ენის გესლი.

და როგორ შეიძლება ამას შევარქვთა ვალექსილი მატიაზე?

უფრო უპირანი იქნებოდა, ლექსად დაწერილი დოკუმენტური რომანი გვეწოდებინა.

ანანაქინტლა მარბალიტაში

თუკი ძალზე მაღალი სამრეკლოდან გადმოხედვით არჩილ მეფის პოეზიას, ალბათ, გეპატარავებათ თვალში და დასაკენით, რომ არჩილი არ მიეკუთვნება იმ პოეტებს რიცხვს, ვისზეც იტყვიან ხოლმე, ციანდ ვარსკვლავებს სწყევტენ. გულზე ხელი დავიდოთ და გაღიაროთ, რომ მისი მთავარი თხზულება „გაბაასება თეიმურაზისა და რუსთველისა“, ზემოთ აღნიშნულ მხატვრულ ღირებებათა მიუხედავად, ჩვენთვის უფრო ძვირფასია, როგორც საისტორიო წყარო, რასაც თავად წყაროთა სიმძირვე და სიმძირვე განაპირობებს.

მაგრამ არჩილის საკმაოდ ვრცელ შემოქმედებაში არავრთი მარგალიტი მოიპოვება (თუდაც პანანკინტლარი დაფარული), რაც თვებანათელე მტყველებს, რომ მეფე-პოეტი ამაოდ როდი დამშვრალა მოცაყლებს ჟამს და ღვთაებრივი ნიჭის ნაქრნელები, არცთუ იმითადა, მის კალამსაც დაფრქვევია.

საკამარისა გაეიხსენოთ ნოსტალგიის უაღრესად შთამბეჭდავი და ლაკონური სურათი, ორად ორი სტროქონით რომ დაუხატავს: „თუ კაცსა მიპხვდეს კძალად ყოფნა უცხოს თემსა და მიწებსა, შარბათიე ჰქონდეს სასმელად, ნაღველად აღმოიწება“.

რამდენ ქართველს აუთრობოლებდა გულს ის სიტყვები, რომ მოსწრებოდნენ ამ აფორიზმის დაბადებას და რამდენ ქართველს მოხვდებოდა გულზე უკვე შემდგომში, ნებით თუ იძულებით რომ გადახვეწილან სამშობლოდან, რომელიც ქრიაფრთია ამქვეყნად, თუდაც ოდინდელი იერი აღარ მოსდგამდეს ათას ჭირ-ვარამში შეღამულსა და დაბეჭავილებს.

რალა შორს ნავიდეო, მოსკოვში დამკვიდრებულ არჩილსა და მის მოადგენო ძმას — გიორგი XI-ს, ყანდარის ბეგლარბეგად გადაქცეულ ქართლის მეფეს, ზემდინენით მოერგებოდათ ტკბილი შარბათის მოჩვენება მწარე სასმელად.

ასეა თუ ისე, არჩილის სახელი მაინც დაწინებოდა ქართული პოეზიის საგანძურში ამ ორი და კიდევ ორი სტროქონის წყალობით, ზემოსხენებულ პოემაში რომ გვხვდება. ავტორი ათქმევიანებს თეიმურაზ პირველს: „ასრე

სქირსა საქართველოსას დიდებული, გინა მცირეთა, აზ-
ვედებიან, იტყვიან: უჩემოთ ვინ იმღერეთა?*

ეს აფორიზმი არჩილსა გამოგვეცემს რეალურ პი-
როვნებათა (ზურაბ არავაგის ერისთავი და გიორგი სააკა-
ძე) სულისკეთებებს და მოქმედებასაც, ზოლო სანდო სა-
ისტორიო წყაროებში შემოხაზული მასალა ადასტურებს
მეფე-პოეტის აფორისტულ ნათქვამს, უკურნებელი «ქარ-
თლის ქირის» ფორმულად რომ გამოდგებოდა.

„უჩემოთ ვინ იმღერეთა?“ რა თქმა უნდა, ყველა ქვეყ-
ნისთვის დამახასიათებელი ფენომენია და უსსოვარ დრო-
თავან მოსდევს ადამის მოდგმას, მაგრამ ჩვენში, ჩანს,
უფრო ძალუმად იყო ფესვგადგმული და უფრო ხმამაღლა
ქვარდა.

არჩილის აფორიზმს კვერს უკრავს როგორც წინარე,
ასევე მომდევნო საუკუნეთა გამოცდილება. მას წარმატე-
ბით მოუღწევია ჩვენამდე და, ალბათ, მომავალშიც არ
გაგვეყრება.

„უჩემოთ ვინ იმღერეთა?“ — დღევანდელ საქართვე-
ლოშიც, საუბედუროდ, დიდი პოპულარობით სარგებ-
ლობს, დღენიადავ იჩენს თავს, ბოლოდ ხშირად არც კი
უწყიან მისი ავტორი, ზოგჯერ ფოლკლორი პეონიათ,
ზოგჯერაც — რუსთველი ანდა რომელიმე თანამედროვე
შაირმღელესც.

არჩილ მეფისაა, არჩილ მეფისა — ეს აფორიზმი, დევი-
ზად არმ შემდეგით ნაწერით თავიანთ ფარზე ან სასახლის
გალავანზე ქართველ ფეოდალებს, ძველთა თუ ახალთა.

ხუმრობა საქმეა, ორიოდე სტრიქონში ჩაატო ეროვ-
ნული ბუნების ლამის მთავარი კვიბისტენცია, ეგვიპტუა-

ნელი სათავე არაერთი კონფლიქტისა (ნარსული იქნება,
ანშუკო და ეგებ მომავალიც).

ეს უღმეველი სენი შავ ფერად შერევა ყველა სიყე-
რის, სათნოებას, ქველობას, რაინდობას. დღეს მოგაჩე-
ნებს ლამედ და ეკლობას — ყშიულიად, ყველაფერს უკარ-
გავს ფასს — ოქროსაც და ყვავილსაც.

უღმებელი დრო-ფაში, როგორც სწევია, თავის ნე-
სებს აპევიდრებს, ძალ-ღონეს ართმევს სახელმწიფოველი
აფორიზმებს, სჯავს სიცოცხლესა ნაძრახსა იქნება თუ
ხამს მოყვარე მოყვრისათვის, ექვექვემ აყენებს მათ სი-
მართლეს, აბსტრაქტულ ქუმმარიტებად აქცევს, უნაყო-
ფო მოწოდების სტატუსს ანიჭებს.

არჩილის აფორიზმი, რომელსაც ეგებ რუსთველიც
მოაწერდა ზელს, შეუპოვრად უძლებს დროთა ცვალებე-
ლობას, სიცოცხლეს ინარჩუნებს და კიდევ უფრო მძე-
რმეტყველი ხდება.

სწორედ ჩვენმა დღევანდლობამ, ჩვენი ავის მოსურ-
ნეს აკრიახებულ საქთმედ რომ ეჩვენება, გაათაკევა ფა-
სი ამ ორი გულსაკლავი სტრიქონისა. თქვენ წარმოიდგი-
ნეთ, ისინიც კი იმომწეველ სხვათა გასაკლავად, ვისაც ზუს-
ტად მისადაგებად არჩილის ნათქვამი.

მარადიული სტრიქონები ფერს არ იცვლიან ახალთა
ქართა ქროლისას. ყველი არასოდეს გაუვა შექსპირისე-
ულ „ყოფნა-არყოფნას“.

და აროდესაც აზვაგედება დიდი თუ მცირე, კოინიერი თუ
უგუნური, კეთილიც და უკეთურიც, ყოველი კუთხე-კუნ-
ჭულდან თითქოსდა ისმის და ყურსა ზერტს უკედავი
აფორიზმი არჩილ მეფისა: უჩემოთ ვინ იმღერეთა?..

ლიტერატურული ცხოვრება

კონკურსი ახალგაზრდა მწერლებისათვის

დედაქალაქის საკრებულომ ელექტრონული ბიბლიო-
თეკა lib.ge-ს მიერ გამოცხადებულ ლიტერატურული
კონკურსის გამარჯვებულთა დაჯილდოებას უმასპინ-
ძლა.

გიორგი კეკელიძის თქმით, პროექტში, რომელიც
საკრებულომ დაფინანსა, 197 ავტორი მონაწილეობდა.
მთავარი პირობა კონკურსისა კი იყო ერთი პოეტური ან
მცირე ფანრის პროზაული ნაწარმოების წარმოდგენა. მო-
წინაწილთა ასაკი 18-40 წლით განისაზღვრა.

ფიურში, რომლის შემადგენლობაშიც იყვნენ: **გაგა
ლოშიძე, ლევან ბრეგაძე, ნათია ნაცვლიშვილი, დიანა
ანდომიანი, ზაალ ჩხეიძე და ლაშა იმედაშვილი** —
მონაწილეთა შორის პროზასა და პოეზიაში 15-15 ავტო-
რ გამოაჩნია, მათგან კი სამ-სამი საუკეთესო გამოე-
ლენდა.

სამოლოოდ პრიზები ასე გადანაწილდა:

პოეზია:

- I ადგილი — შალვა ბაკურაძე;
- II ადგილი — ეკა ქვეანიშვილი;
- III ადგილი — ალექსი ჩიკვილაძე.

პროზა:

- I ადგილი — ნინო თარხნიშვილი;
- II ადგილი — გურამ ნავროზაშვილი;
- III ადგილი — ალექო ციტიშვილი.

გამარჯვებულებს პრიზები პოეზიაში ნათია ნაც-
ვლიშვილმა, გიორგი ლობჯინიძემ და გაგა ლოშიძემ,
პროზაში კი **ზაალ სამადაშვილმა, თეონა დოლენჯაშ-
ვილმა და ქეთი ნინიძემ** გადასცეს.

ცერემონიაზე, რომელსაც დიანა ანდომიანი უძ-
ღვებდა, გამარჯვებულები დამატებით პრიზებითაც
დაჯილდოვდნენ.

რადიო „მუზა“ I ადგილის მფლობელისათვის დაანე-
დას კუბის კრებული სიმონიური ორქესტრის ჩანაწერებით.
ფურნალმა „მადიანი“ ექვსივე ფინანსისტს ლვინობი
და ფურნალი უსაჩუქრა.

ფურნალმა „ლიტერატურულმა პალიტრამ“ კონკურ-
სის ყველაზე უმცროსი მონაწილე სალომე შენგელია ერ-
თნლიანი ხელმოწერის ბარათით დააჯილდოვა.

მალაზია „პარანამა“ კი ექვსივე გამარჯვებულს წიგ-
ნები უსახსოვრა.

მიშა ბახსოლიანი
(არყის ბიჭი)

მოყლუპე, სანამ გაქვს

— თქვენი აზრით, რა არის უკიდურესი გაჭირვებული მდგომარეობა?

— გაჭირვებული მდგომარეობა როდესაც იღვიძებ მუხიანში, რკოს სახლში, ადრიაინ დილის რომელიღაც საათზე, სადაცელ უახმეოლაზე, ყელში და ჯობში ვეღლით და ცდილობ გაფარჩაკებულ სამზარეულოში საქმლის მოძებნას.

— სად ისურვებდით ცხოვრება?
— სადმე თბილ კუნთულზე, გამზდარი გოგოებითა და არყის ბოთლებით გაგებულ დიდ სახლში, უმეზობლოდ, უინტერნეტოდ და მიშვილი.

— რა არის უმალესი ბედნიერება?
— როდესაც მოსანვეი ყველას ყოფნის.
— თქვენი საყვარელი ლიტერატურული პერსონაჟები?
— მარი, მოშე და კელი.
— თქვენი საყვარელი ისტორიული პერსონაჟები?
— მარი, მოშე და კელი.
— თქვენი საყვარელი მხატვარი?
— კელი.

— თქვენი საყვარელი კომპოზიტორი?
— მოშე, ის მოშევის მუსიკას წერს.

— რომელ თვისებებს აფასებთ ყველაზე მეტად მამაკაცში?

— მთავარია არ წუნუნებდეს.
— რომელ თვისებებს აფასებთ ყველაზე მეტად ქალში?

— არიან ქალები, რომლებიც ქამენ და არ სუქდებიან. ვგიფდები ასეთ ქალებზე.

— რომელი ადამიანური სათნოებაა თქვენთვის უფრო მნიშვნელოვანი?

— გულმორწყალება. მიეცით და მოეცეცებით. კი არა და მომეცით და მოეცეცებით.

— თქვენი საყვარელი საქმიანობა?
— არქეოლოგია.

— თქვენთვის ნაცნობი რომელი ადამიანი გინდოდათ ყოფილიყავით?

— უემბერ მახათელი.

— თქვენი ხასიათის მთავარი თვისება?
— სიზარმაცე. მე იდეალური ზარმაცი ვარ ხანდახან დაძინებაც მენარება.

— რას აფასებთ ყველაზე მეტად მეგობრებში?
— ბეჭეს.

— თქვენი მთავარი ნაკლი?
— ნებისმიერი საშუალო ძალიან მალე მებზრდება.

— თქვენი წარმოდგენა ბედნიერებაზე?
— იტალიის ქალ ფრენზურთელთა ნაკრების მწვრთნელობა.

— რა იქნებოდა თქვენთვის ყველაზე დიდი უბედურება?

— სახეე არყის ბოთლი რომ გამიტყდეს, ცარიელი გატყდეს, პრობლემა არაა.

— როგორი გინდოდათ ყოფილიყავით?

— როგორიც ვარ.

— თქვენი საყვარელი ფერი?

— მწვანე.

— ყველი, რომელიც ყველაზე მეტად გიყვართ?

— ყველები არა, ბალახი მიყვარს.

— თქვენი საყვარელი ფრინველი?
— მთავარია არ იკბინებოდეს.

— თქვენი საყვარელი მწერალი?
— ბორის ვიანი.

— თქვენი საყვარელი მოცეტი?
— ზურა ჯიშკარიანი და ტიოკუტავა სამაქეტი.

— საყვარელი ლიტერატურული გმირი ქალები?
— ნინო, ნანა, ნინი, ზინკა, ნინო, ნინელი, ნინუცა და კელი.

— საყვარელი გმირები რეალურ ცხოვრებაში?
— ლეო ნაუტა.

— საყვარელი გმირი ქალი ისტორიაში?
— მატა პარი.

— საყვარელი სახელები?
— არი.

— რას ვერ იტანთ ყველაზე მეტად?
— როდესაც დილით ადრე მალეძებენ.

— ისტორიული პიროვნება, რომელმაც თქვენი ზიზილი დაიმსახურა?

— გნუს მოშეუსი, ის თავს ერთი თითით იფხანდა.

— საომარი მოქმედება, თქვენი აზრით, ღირსი შეტნალები აღტაცებისა?

— გორის ალყა. კონკრეტულად კი ის დღე როდესაც ვახტანგ რომელიღაცამ სუფრაზე მწვანელი მოისაკლისა და ოცეული მის მოსატანად გაუშვა. თითქმის ყველა დაიბოცა, მაგრამ გადარჩენილმა იმდენი მწვანელი მოიტანა, რომ გაბარებულმა მეფემ აზნაურობა უბოძა.

— რეფორმა, რომელსაც თქვენ განსაკუთრებით უმალეს შეფასებას აძლევთ?

— ეს მოშევის რეფორმა: ახლო მოშევის და მარნოუანის ლევალიზებას შეეხება.

— ნიჭი, რომელსაც გინდათ ფლობდით?

— საფეხბურთო ანგარიშებს მინდა ვიცნობდე ნინანარ ან ნყალს არყად ვაქცევდე.

— როგორი გინდოდათ რომ მომკვდარიყავით?

— სულაც არ მინდა სიკვდილი, მაგრამ თუ აუცილებელია ისეე ძილში ჯობია.

— თქვენი სულიერი მდგომარეობა ამჟამად?
— ისევე ისეთი.

— ქმედებანი, რომლებიც თქვენს შემწყნარებლობას იმსახურებენ?
— მე გზონი ნაფტას უფლება აქვს სეას.

— თქვენი დღეიზი?
— გოგულუკე, სანამ გაქვს.

დავიბადე თბილისში 1980 წ. 18 დეკემბერს. სკოლა დავამთავრე 1997 წელს, ამავე წელს ჩავაბარე ოსუს- ბიზნესის ფაკულტეტი. იმავეროდესვე დასრულდი ფსიქოლოგიის ფაკულტეტიც.

პირველი მოთხრობა „ძმები“ დამიბეჭდეს გაზეთში „ალტერნატივა“. თავდაპირველად ვაქვეყნებდი ფსევდონიმით „ზემა“: ამავე ფსევდონიმით 2002 წელს გამოვეცი „ნიგნი შენ“. 2007 წელს კი მომზადდა ექსპერიმენტული ნიგნი „კამა სუფრა“.

2003-2004 წლებში ზედიზედ ორჯერ გავხდი პრეზიდენტის სტიპენდიანტი.

პერიოდულად ვაქვეყნებდი ნოველებს უწინააღმდეგველად „ცხელი შოკოლადი“, „ლიტერატურული პალიტრა“, „ქარი“ „КВЕСТНИК“, „New Wave“... ჩემი სცენარის მიხედვით გადაღებულია სრულმეტრაჟიანი მხატვრული ფილმი „კვენტინის სათვალე“, რომლის ჩვენებაც ქართულ კინოთეატრებში მიმდინარეობდა.

2007 წელს მოთხრობამ „მრავალჯერადი ბოთლები“ მიიღო ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობის მიერ დანესებული მცირე პრემია და შევიდა „ნლის 15 საუკეთესო მოთხრობის“ კრებულში. ამავე წელს ზემოხსენებულმა გამომცემლობამ გამოსცა ჩემი ნიგნი „მრავალჯერადი ბოთლები“.

გურამ მეგრელიშვილი

ნენი

ლიტერატურული გამომკვლევა

I ნაწილი

შეუძლებელია შემინული არ გყავდეთ. გლდანის, ლომისის სახელობის წმინდა გიორგის ეკლესიის ეზოში, ნაძვის ძირში ზის ხშირად. ნათრების კვალი იმდენად ემჩნევა, ის მოკლე კაბა რომც არ ჩაიცვას, მაინც მოუფდევი და ტყვი: — საიდანაც მეცნობი, ხო იცი? ის გაგიცინებს (უკანა კბილები გაფუჭებული აქვს), ხელს დაგადებს მუხლზე და კაი ოხერი იწმები შენცო, გეტყვის. მერე მზესუნზირას აკანანუნებთ და როცა ლაპარაკით დაიღლებით — მასთან მიდინართ. ის გლდანში ცხოვრობს; მეორე მიკრორაიონის დასაწყისში, ერთობლიანი ბინა აქვს ნაქირავეები და შენნაირი სტუმრებიც იქ მიდიან. როცა შეხვალ (თუ პირველად ხარ), გაგიკვირდება სხვა კაცი რომ დაგხედება ლოკინზე გამოტლილ, მაგრამ ის კაცი ჩუმად მიდის. თუ მალე ნახავი, შო-კარგი, თუ ლამე დარჩა კიდევ, ის კაცი ჩუმად შემოდის და ერთი ბერო სამხარეულოში (ყავლაშვილის პროექტის პატარა სამხარეულოები აქვთ) ნებვა ტანტზე. შენ ალბათ საქითავ ნების, ვინაო და გოგოც გინახუბებს — ჩემი ყოფილი საყვარელი! თურმე ის ნარკომანი იყო, მერე ნაძალ თავი დაანება და ვალითადა, მაგრამ ლეილი ისეთ მდგომარეობაში ჰქონია, სისხლს აღებინებს. ხოლო კოქსილბს იმიტომ, რომ ავარიამო მოჰყავა და ხის, თუ პლასტმასის ფეხი აქვს. როცა ანებებს გიყვება ნესი, შენ თული, რომ გერუნუნება. გადახედვები იატაკზე დაგდებულ მარგალს, ამოიღებ ფულს და გადაღრეცილ ტუმბოზე ჩამოვბ. ნესი გადმოხედავს და მართლად ბრაზდება. აიღე! — გეტყვის და დგება — მე მივდივარ, თუ გინდა, დარჩი შენ, რა თქმა უნდა, არ რჩები, ის კი სამასბურში მიდის. ნესი ჯიხურში მუშაობს გამყიდველად. მეორე, ოთხ ლარს უხდის, მაგრამ რვა ლარამდე გამოიწივს დღეში. ჯიხურის მევატრონე კმაყოფილია მისით, რადგან ბერი კლიენტ ჰყავს,

თუმცა, ყოველი შემთხვევისათვის, პროფილაქტიკის მიზნით, სამუშაო დღის ბოლოს, გავდებით ემუქრება ხოლმე ნესის (მაგრამ ამ უკანასკნელს კარგად ესმის მუქარის მიზანი და მშვიდად ისმენს და იტანს შეურაცხყოფელ სიტყვებს).

ის რვა ლარი, რასაც შოულობს, მინცდამაინც არ ჰყოფნის ნესის, რადგან, ჯერ ერთი, კოჭლი უნდა შეინახოს, მერე კოჭლის მოხუცი მამია, მერე საკუთარი თავი და მერე, ზოგიერთი შენნაირი, რომელიც სახლში ნასასხელედ ფულს სთხოვს, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ნესი არასოდეს იღებს სიყვარულისთვის ფულს და ალბათ, ამიტომაცა ჩვენ მეორე რომ ვართ, თორემ ნესისთანა ქალი მალე მოსაბერებელია, რადგან საწოლში მაინცდამაინც ვერ იჩნებს თავს. მიუღივს დღის ნამუშევარი, დაგინებდა თუ არა, ბლიტავს თვალს და ისე მალე იძინებს, გიკვირს, ცუდად ხომ არ გავხდით. თუ უკვე იცნობ, შეიძლება მეტყველოს და არ გააღვიძო, თუ არა — მუჯუღუგუნს ჰკრავ, ხელმოერედ გადაანებები და ცოტა ბრაზიანც თუ ხარ, აიძულებ გაუქვრებლიც ილაპარაკოს. ის მართლად ილაპარაკებს, შეიძლება უაზროდ, მაგრამ მაინც ილაპარაკებს და მერე შენ ჩაგეძინება. დღითი კი, ძალიან დღითი, ნესი ნასულა. ტუმბოზე წერილი დეგს — საოჯარი ვინმე ხარო და ნასულაა. შენ, (თუ არ იცი, რომ ყველას ამას ეუბნება) გაიფუყები და ამაყად მი-მოატარებ ოთახში თვალსა. პირველად, შეიძლება ბორბტმა აზრტაც გაგიფუტოს — შეიძლება გადააქოთი იქაურობა და რამე ფასიანი ეძებო, მაგრამ მეორედ არაფრის დიდებით არ იხამ აწის, მეორედ, პირიქით, შეიძლება სადმე კუთბეში მიაგდო ფული და ნახედვ, მაგრამ ერთი, რაც ცხადზე ცხადია — ეს საწოლი შეგიყვარდება. არადა, არაფრით განსხვავებული საწოლი არაა. რეჩის ძველი, ზამმარებიანი საწოლია, რომელზეც მატრასიც კი არ ავია.

პაუზა

ამ მონაკვეთის დაწერა, რა თქმა უნდა, აზრადაც არ მქონია უკანასკნელ წუთამდე, სანამ ნაცნობმა სოფიკომ, პირში არ მითხრა სიმართლე; და მაინც, ვეცდები ნაკლებად გულახდილი ვიყო:

ესე იგი, ავადმყოფობა და მემკვიდრეობა (არა, მთლად ავადმყოფობას ვერ დავარქმევ იმას, რასაც ჩემი ფსიქოლოგი ნევროსი უწოდებს) დაახლოებით ორი წლის წინათ, მას შემდეგ, რაც ფეხსაცმელი მარჯვნივ ფეხსაცმელი საკმაოდ კარგია (ის ახლაც მაქვს შენახული, როგორც ნივთმტკიცება) დასავლეთი ევროპული რომელიღაც ქალაქი, რომელიღაც ცნობილი ფირმისა. ფეხსაცმელი ოდნავ ნახშირი იყო და თუმცა გარეგნულად მშვენივრად გამოიყურებოდა, მაინც იყო ერთი რამ, რამაც კაი ორი — სამი თვე (სანამ საბოლოოდ შეეწვევიდი) ფეხი მატკინა. ამ ფეხსაცმლის ძველი პატრონი ქუსლებს შიგნით ცვეთდა, მე კი პირიქით — გარეთ ცვეთათ! ამან კი, როგორც ვთქვი, ფეხი მატკინა, მაგრამ იმასთან ერთად, რომ მეც შიგნით დაფინჯე ქუსლის გაცვეთა, სხვა სერიოზული ცვლილებებიც დამეჩინა:

I ცვლილება: — ცხვირი გაღუნული მქონდა მარცხნივ, ახლა მაქვს — მარჯვნივ.

II ცვლილება: — სახე და ტანი დამიმრგვალდა, ხშირად ვიფურთხები.

III ცვლილება: — სამარშრუტო ტაკსში, ადრე ვვადებოდი მარცხნივ, ახლა ვვადები მარჯვნივ.

IV ცვლილება: — განსაკუთრებულ სიაშოვნებას მინიჭებს სიბინძურები ამოსვრა და მერე ბანაობა. ხან-დახან, დაბანის წინ, ქაობი ჩავდივარ, ტალახში გავეგორდე-გამოვეგორდეები და მერე, ათმაგი სიაშოვნებით ვბანაობ.

V ცვლილება: — დედა უფრო შემოყვარდა, ვიდრე მამა. ევკალიპს მამაზე აღარც ვიფიქრო, ვითომ გამოზნაგონია...

VI ცვლილება: — ლოკვა დაფინჯე ქალურ ხატებთან.

და VII და უმთავრესი ცვლილება, რომელზეც ქვევით უფრო დანერვილებით ვისაუბრებ.

VII და უმთავრესი ცვლილება:

ჭამამი (შესაბამისად სექსშიც) ძალიან პრეტენზიული ვიყავი, მაგრამ ეს პრეტენზიული დამოკიდებულება ქალთა სექსისადმი ცალმხრივად შეიცვალა. საკმარისია, ქალი, თუნდაც (ფუჰ!) ბინძური და შეუღებავი, კარგად ჩაცმული, კარგ მანქანაში, ძვირფასიქოლოებით შემკული დაფინჯილი, მაშინაცვე აღვივებები და აღვზნებულნი ვარ მამაში, სანამ თვალს არ მოვაპოვებ, ან სურვილს არ დავმწყაოფილებ. ამ ცვლილებამ განაპირობა ის ფაქტი, რომ ძველ პარტი-ნიერებს (წინალობრივ) დამოწოდი და ძიება დაეწყო ახალ სექსუალურ ობიექტებს. ყველაფერთან ერთად, აღმოვაჩინე, რომ თურმე, მატრონიზმი, იმაზე მეტი სულიერი მუდგობაა, ვიდრე ჩვენ გვგონია და რომ ყველაფერი ამბოღობული, თვით ხელოვნებაც კი, შეთხრობი და აუარაობა იმდენად, რამდენადაც ცოცხალზე მეტად მატერი-ალისტები ხელოვანი ხალხია. მამ, რა არის ჭეშმარიტება? — ჭეშმარიტება ისაა, რასაც შენი გონება მინიჭებდა, ანუ ის, რაც შენ გ-გონი-ა, რომ ჭეშმარიტებაა, რადგან, საბოლოოდ, ჭეშმარიტება მინც ვიღაცის გამოზნაგონია; აქედან გამოზნაგონარე, გადავწყვიტე თავი დამენებების მატერიალიზმის ყველაზე შენიღბული და მდაბიო ფორმისთვის — ნერსთვის და ფულს შიგნად დამენჯიო რამენარეა, ნებისმიერ სხვა საშუალებით. ამასთან, დავრწმუნდი, რომ მეცნიერულად მოაზროვნე გონება

ბევრად ხალა, ვიდრე მისტიკურად და ტრანსცენდენტურად მომშვემე ტვინი. თვით რელიგიაც კი, ვერაფრით აცდა მატერიკა, რადგან ჩვენი აზროვნება, დედა-მინის-ეული აზროვნება, ხატ-სახეების გარეშე ვერ წვდება ზე-დამინაობას. აქედან გამოვდინარე, ხატები იმიტომ შექმნა ადამიანმა, რომ შეფარულად სცეს თავყბი მატერიკა, ან იმიტომ, რომ სინამდვილეში, ის ხატი მართლაც ღვთიურის მატერიალური გამოვლინებაა. აქედან დასკვნა: — მატერ (ლთა-დედა) იალისტური და იდეალისტური მსოფლმე-დველობა ერთი და იგივეა, ორივე ერთად კი, იმაზე მაღალი არ არის, ვიდრე ერთი უზარალო ვაშლის ხეა.

ჩემი მინი დღისე:

დაეიბადა აზროვნებითი ვერძის ნელს, 25 იენისს, თბოლისში, რკინეზის სამშობიაროში. ბავშვობაში სერიო-ზულნი ტრავმა არ გადამიტანია. ვერ დედისერთა. ესნალობ უნივერსიტეტში, საბანკო-საფინანსო დაკულ-ტეტზე. ჩემი ფსიქოლოგის აზრით, მაქვს განდიდების მანიის (მეგალომანია) უკანასკელი ფაზა. მიდრეკილება მაქვს სუიციდური აქტისკენ, ალკოჰოლისკენ, ნარკოტი-კებისაკენ. გამძაფრებული მაქვს სიაშოვნების მიღების სურვილი. გამოვიჩინე ემოციურობით.

მოკლედ, ესაა ის მოზაკვეთი, რომლის დანერც მე ძალიან არ მინდოდასავით!

II ნაწილი

ჩემმა დიდე ხნის უნახავმა მეგობარმა, ვალერიმ გამო-მიარა სწორედ მაშინ, როცა უბანში ვიდექი, ვიფურთხებოდი, მანქანებსა და ქალებზე ვლაპარაკობდი და უზომოდ მსურდა გამდიდრება. ნავედით, ლული და არაყი დაეღილი და რადგან, ამ დროს, მძაფრდება შინაგანი თუ ქვენაგანი გრძნობები, ქალები მოვინდა. ვალერის სცოდნია ერთი, რომელიც "გესპრობლემ" იძლევა და იქით მოგვექმს ფულს, თუკი ვთხოვთი.

— ღოღე, შენ შეძლება არ დაგვესოს, ისეთი არაა, რა... — ფულს თუ მომიცხვ, კაპისიაც ვინბარ-მეთი და ნავედით. კარბი ქოქლა გვალად და შევეპარტია. დავესხედით და ნესიც გამოვიდა. დაბალი, გამზდარი გოგო იყო, ასე ოცდარი წლის. სახეზე იმდენი რაღაც ვეა, ვერ გავარჩიე ძალიან მახინჯი იყო თუ არა, ამიტომ ვალერის ვანიშნე, ნავა რა-მეთი.

ვალერიმ თავის მეგობრად წარმადადნა და კოქსს უთხრა, ესენი დეტოყოთ, გურამის რაღაც საქმე აქვს და მარტე ლაპარაკი უნდაო. კოქლი ნესის მიუბრუნდა და რამდენ ხანში დაკარუნდეთ, ჰკითხა. ნესიმ მე შემომხედა და მხრები აიჭია.

— ერთ-ორ საათში, რა! — ვთქვი და ვალერის შევხედე, რომელიც უკვე კარბეში იდგა.

— მანქანა დაეაყენებ და ამოვალ! — მოხრა და გვიდა. როცა ვალერი დაბრუნდა, ნესის უკვე კარგად ეცნობდი და ახლა მე დავკლოდე. გამოვიდნენ და ჩემზე ჰკითხა ქალს, შა, როგორი მსაკაცი მყავსო. ნესიმ, ძალიან კარგაო. შენ ყველაზე

ვერე ამბობო, გავეცინა ვალერის. აბა, მაშინ რაღას მეკითხებო, გავეცინა ნებისაც და ყავის მოსადღებლად გავიდა.

- ვალე, ის კოჭლი ვინ იყო?
- ა, ერთია, რა! ნესი ნინაზავს.
- ქმარი ხომ არ არის?
- რაეი, შემოღება. ამბობს არაო. მაგასთან პრობლე-
მები არ არის. ისე, მოგვწონა?
- ლაბანკაა, მაგრამ გაჭირ...

ნესი შემოვიდა.

- ნესი, მუშაობ კიდევ?
- კი, ღამის სმენა ვარ.
- ისევე იქა ხარ?
- არა, იქედან წამოვედი. აქვე ვარ, მეტროსთან.
- სხვაგან გადასვლას ხომ არ აპირებ?
- ბინიდან?
- ხო!

— ჯერ არა მგონია, ხაზვიკასთან პრობლემები არა
მაქვს, თუ მეზობლებმა არ მიჩივილეს.

- მეზობლებს რა უნდათ?
- მაინც, ხომ იცი, ბოჭბი რომ მოდიან.
- იცოდე, თუ სადმე გადახვედი, დამირეკე! ჩემი
ნომერი ხო გინერია?
- კი.
- ჰოდა, დამირეკე.
- კი, დადგირეკავ, მაგრამ არა მგონია ჯერ-ჯერობით
სადმე წავიდე.
- აი, გურამასაც მაგრამ მოენონე და ეგეც მოვა
ხოლმე.

— მართლა? სასიამოვნოა.

ნამოსმელისას ორი ღამის ესხმა ვალერიმ, ბენჭინს
ჩაგასხამო და წამოვედით.

— ეგერე ორ-ორი ღამობით, კვი ასი ღამი მაქვს
გამორთმეული. და კი არ მთხოვს ხოლმე, შტერი გოგოა
მაგარი, მარა, ისე ალაღია, ეგ ჩემისა! ხო ეგეთი ნაკლაა,
მარა, ალაღია... არც ფულს იღებს, არაფერი.

— რა არ იღებს, კარგი, რა! აბა, ასლარიანი მიეცი, თუ
არ აიღებს!

— ესლა, ასლარიანი არ ეიცი, მარა ბევრს
შეუთავაზებია ფული და არ იღებს, არ მინდაო.

- საჩუქრებს?
- სა-ჩუქ-რებს... რა-ეი, აბა! ალბათ! მე ერთხელ სამ-
ღარიანი დღეი მივუტანე და ისე გაუხარდა, თითქოს
ღიორი იყოო. მერე, ის სამი ღარი ისე უკან წავართვი,
მარა სულ იმას ამბობს, შენ რო დღეი მომიტანე და შენ რო
ღეი მომიტანეო.

- ბიჭო, ეგ ცოტას ხომ არ უბერავს?
- რა ვიცი... აბა! რამე შეატყვე?
- არა, არაფერი. ისე მაგარი ბანძია. ამდენი კაცი თუ
ჰყავს, რამე ვერ ისწავლა? — მძორივით ეგდო.
- ხო, ეგეთია! მეც ვერ ვიგებ, როდის ათავეებს ხოლმე.
- პატარა გოგოა და უაქვ გასეთი გაბანძუებული. ეგ
ვერც ეათხოვდება.

— რა ვერ გათხოვდება, ირაკლას ნათესაეი როა,
სოფლელი როა, ხეიჩა...

- ჰო!
- ეგ ხეიჩა გვყავდა მაგასთან, დაგაეკაცა და იმ

დებილს არ შეუყვარდა, ტო? ატეხილი იყო ცოლად უნდა
მოეყვანიო.

— მერე?

— რა მერე? კიდევ კვი, ნესიმ თვითონ უთხრა უარი,
თორე ის მაგრამ იყო გაგოგებულ.

— ჰო, რა! მაგას ეგეთი გომი ვინმე თუ მოიყვანს!

მერე, მერე დღეს არა და, შესაბამე დღეს, მარტომ
მივაკითხე ნესის. კოჭლი სახლში არ იყო და თვითონვე

გამილო კარი. რომ დამინახა, გაგებარდა. საჭმელს ჭამდა,
შემწეარ კარტოფილს და მიმიპატივა. კი მშიოდა, მაგრამ

მაგასთან რა შემაქმევდა და ისე დაუუჯექი მაგდასთან.

ის დინჯად და აუჩქარებლად ჭამდა, თან რაღაც მელო-
დაის ღიღინებდა და ფანჯრიდან იყურებოდა. მაგდაზე

გადავიხარე ნელის ასაღებად, ტავას გამოვედე და ძირს
გადმოვაგდე. კარტოფილი დაინა. ნესი დაიხარა, ხელით

აკრიო, თუფშუ დაილაგა და ჭამა განაგრძო. მე უცხად
შემჯავრდა ის და გინება დაუფუცე. ნესის ხმა არ ამოუღია,

ჩუმად მორჩა ჭამას, ჭუმადვე ალაგა და გვერდით
ოთახში გავიდა. რაკი გამოსვლა დაავანინა, შევაკითხე.

ის იატაკზე იჯდა და რადიოს უსწენდა.

წინააღმდეგობა არ გაუწევია, როცა გახდა დაეუნყე,
მაგრამ უკანასკნელ წამს გამომცვალა და ვიბანებე და

შემოვამო, მიიხრა. არ გინდა ბანაობა, იყავი ეგეთივე
ჭუჭუჩიანი, როგორც ხარ-მეთქი. მან კი, მხრები აიჩქრა და

უბრალოდ, ბენაობის მერე ქალმწიფივით ვარო, თქვა და
დაბნინდა. მე ვერაფერი გავიცე და გადავანეკი. მომიგრენა,

რომ ისევე ღიღინებდა, როგორც ჭამისას, მაგრამ
აღარაფერი ვუთხარო.

როცა გაევიღეძე, თმას იმზარებდა. ასე, დაუნატავი
უფრო კარგი შესახედავი იყო. ტუჩები ეკრტებივით

ფერმკრთალი ჰქონია, თვალები კი — ნაცრისფერი.
ნაბანავეები უფრო პატარა გოგოს ჰგავდა და ისევე მომინ-
და. ამერევე მოვეფერე.

— რატომ ხარ ასეთი ჩათლახი? — ვერწურულებოდი
და ვსუნავდი.

— არა ვარ ჩათლახი, ასეთი ვარ! — ამბობდა და
თვალები ებლიტებოდა.

— ჩათლახი ხარ, ჩათლახი! მეტიც, საშინელი ჩათლახი
და დაშალი ხარ, ფულს რომ არ იღებ და ასე, უფასოდ

რომ აძლევ ყველას!

— არა ვარ, არა ვარ ჩათლახი, ასეთი ვარ!

უცხად, რაღაცნაირად შემეცოდა და თან შემჭულდა,
რომ მართლა ასეთი იყო და მოყვრებას შევეშვი და

ხალაი გავხადე. მართლა ქალიმწიფივით იყო, უსისხლო
ქალიმწიფივით.

— ბო ქეჩი, გოგო, შაბის აბაზანები მიიღე-მეთქი,
ეკითხე, მან კი უცხად მოინყნა და თვალები დახუჭა.

მივხედი, ძინებოდა და შევეშვი.

სანამ ეძინა, მოკლადი და კონია ამოვიტანე და ერთ
ფილმსაც ვუყურე. რაღაცნაირი მწიფი ძილი ჰქონდა,
ღლილიანი და რომ ვაკვირდებოდი, მეც შეღმებოდა. მივლი
სამი საათი ეძინა, ბოლოს დაეღალა და გაჯავდევი. საწოლში
მივუტანე ყავა და მოკლადი, ვიფერე ესამოინება-მეთქი,
მაგრამ რეკავია არ ჰქონია, ჩვეულებრივად მილო.

- კონიაკი ამოვიტანე, დავლიოთ!
- მე არა ესეა!

— აბა, ტყუილად ამოვიტანე? დალევ!
— კარგი, დალევ, მაგრამ შეიძლება ცუდად გავხედო და ვარწყიო!

აღვა; კარტოფილს წვავდა, როცა ქვევიდან დაუძახეს. ვიღაც ორი ბიჭი იყო. ნესი ჩავიდა. ზვიდან ვუსურბდით, რალაცვები უთხრეს, მერე ჩხუბი დაუნყეს და თან ზვეთი იყურებოდნენ. მე ერთი გემრიელად გადავფუფუნო და თავი შემოვყავი.

კარტოფილი შეინვა, დაინვა, ნესი მაინც არ ჩანდა. გადავიბედე და აღარც ბიჭები იყვნენ, აღარც მანქანა. დაბლა ჩავიბრძინე — ნესი აღარსად იყო.

— მატკი, ნაყვა, ეგ ჩათლახი, დავასკვენი და ამოვტრიალდი.

სამინლად შეურაცხყოფილად ვგრძნობდი თავს, დამცირებულად, ასე რომ მიმეჭყენე. რა უნდა მექნა?

ერთი პირობა, მთელი სახლი გადავატრიალე, იქნებ რამე ძვირფასი ვიპოვო—მეთქი — არაფერი იყო. მერე ვიფიქრე, კარს დავეუქტავე და გასაღებს წავეღებ, გარეთ დავტოვებ ამ სიციფიშო-მეთქი და ასეც ვაპირებდი მოქცევას, რამ კოჭლი მოვიდა.

— განარჯობა, ნესი არ არის? — მკითხა, საშხარეულში შევიდა, ჩემი შესაჭმელი კარტოფილი შეჭამა, ჩემი მოტანილი კონიაკი დალია და მოკოლადიც ზედ დააყოლა. ამან სულ მთლად გამაცოფა და შარის მოდებდა დავუნეცე, მაგრამ ის ძალიან მშვიდად მხასუბობდა; მერე გვერდით ოთახში შევარდა, მინვა და მიიძინა.

ერთი საათიც ველოდე ნესის და ნამოვედი. სამ დღეში, ისევ მივაკითხე. არ დაუშავლავს იმ ბიჭებს რატომიც ნაწყვა: — რა ეჭმა, ძალიან მიზოვდნენ და უფრო ევლარ ვუღებარი, თან ვიფიქრე, შენ მაინც ალბათ აღარ გენდამოშობოდა.

მე გავიცეცხლდი. თავს ასე რომ ისანყლებდა, ამან უფრო გამაპარაზა და გინება დაეუნეცე. ის არ მეპასუხებოდა და ამაზე სულ მთლად გადავირიე და გავარტყი. ტირილი დაიწყო და სააბაზანოში შევარდა. ნახევარ საათში გამოვიდნ და ბოდიში მომიხიბა; ნაბანავები ქალმშვილივით იყო.

- რატომ იკეთებ შაბის აბაზანებს, არ გეზარება?
- არ ვიკეთებ, უზარალოდ, ბანაობის მერე ვგრე ვარ!
- ბოზი ხარ!
- არა, არა ვარ ბოზი, ასეთი ვარ.

ყოველ დღე დავდიოდი ნესისთან, ხან დღეში ორჯერ, სამჯერაც მივსულვარ, როცა გული აღარ მითმენდა. ამ ხნის განმავლობაში ერთბაშად არ გამოიმირთმევიფა ფული.

კოჭლს ისე შევეჩვიე, მისი თანდასწრებითაც ვნებებდი ნესისთან. ის ისე მშვიდად გვეყურებდა ხოლმე, თითქოს ნარდს ვთამაშობდით. დავეფიქრე და ნესის ვკითხე.

- ჰო, ავირიშო რაც მოჰყავა, აღარ უდგებია, იმპოტენტია!
- რატომ აცხოვრებ შენთან?
- ადრე ჩემი საყვარელი იყო, მერე, ავირიშო რომ მოყვა, დაკოჭლდა კიდევ და შემოაბოც აღარ შეუძლია, თან ხნიერი მამიდა ჰყავს შესანახი და ჩვენ ვინახავთ.
- ეს იგი, შენ ინახავ?! — ჰო, რა.

- და აქ რატო რჩება?
- ახტოვ არა ვარ. ერთხელ დარჩა და მერე სულ რჩება. თუ ვეჭყვი — მიდის, პრობლემა არ არის.
- და რას მოულობ იმდენს, რომ მაგ მათხოვარსაც ინახავ და მამიდამისსაც?
- მათხოვარი არაა. მე თვითონ ვესმარებო... შვიდი ღარი გამომდის ყოველ დღე და გვეყოფის.
- შენ დებილი ხარ, თუ თავს იმტერებ, თუ მე მამტერებ?

- რატომ?
- რა რატომ? ვიღაც კოჭლ იმპოტენტს და მის მამიდას ინახავ და ისე, არაფრისათვის?
- რა შუაშია ეგ? შენ რომ მთხოვო, არ დავგმხარები?
- მე ვე ვარ; მე გხმარობ და იმტომ დამეხმარები.
- ეგრე სხვებიც მოდიან... და მე პრობლემა არა მაქვს. ამ დღიდან ფულის თხოვნა დავეუნეცე. ყოველ დღე, ორსამ ღარს ვართმევდი და ყულაბაში ვყრიდი, მერე კი, ვითომ დაბადების დღე რომ აღეუნინნე და თაიგული და Gaudi Flash-ი რომ მივუტანე, სიხარულისაგან კინლამ გადაირია. ყვავილები ღამეზად ჩაასყო რამოდენიმე ღარნაკში და მთელი სახლი მორთო, სუნამოს ხმარება კი ვერ მოასწრო — მეორე დღეს, მეზობელს შეუტანა დაბადების დღეზე. მიზება, რომ მენყარა, მაგრამ ბოდიში მომიხადა და ამით მორჩა ყველაფერი.

- ერთხელ მე ვკითხე: — ჩვენ თავს არ ვცაცავთ, ნუთუ არ ორსულდები?
- არა, არ ვორსულდები, მე ვერასოდეს დავორსულდებო.

თანდათან, ნელა ჭამა ვისწავლე. დავსხდებოდი ერთად და ნება-ნება ვილუკმებოდი. მას ოდნავ სასაცილო და თან ძალიან სერიოზული სახე ჰქონდა, მაგრამ არასოდეს სეესპი არ უაქტებოდა.

მერე კი, მოულოდნელად აღმოვაჩინე, რომ ზურგზე უზარმაზარი ნაჭრობებივც ჰქონია.

- ეს რა არის?
- ეს იარაგი; ამ იარაგით დავიბადეთ მე და ჩემი და! ასე ვავიგე, რომ ტყუპისცალი ჰყოლია, ოღონდ — ჩემე მამით ვართ მხოლოდ ერთნი! და მე მამას გოგო ვარ.

— როგორ თუ მხოლოდ მამით? მამინ, როგორ-ღა ხართ ტყუპები?

ნესიმ გაიცინა და — ეჰ, ვერავინ იგებს და აღარც ვხსენიო.

მისი ტყუპისცალი მონაზონი ყოფილა, თავის პატარა ბიჭთან ერთად ცხოვრობს ტაძარშიო.

- ბავშვი ვისა?
- ეგ ოჯახის პატარა საიდუმლოა, რომელსაც არ გავთქვამ. როდესმე ალბათ მეც ტაძარში წავაღ... აღბა! უცბად გამახსენდა ვინც იყო და ნერვებშიშლილად დავუყვარე — შენ ერთი ბოზი ხარ, რომელმაც ბოზობაც კი არ იცის!

- მე ბოზი არა ვარ, მე ასეთი ვარ! — მიპასუხა მშვიდად და გადამბრუნდა.
- მისმინე, ნესი! რამდენიმე ნელში, შენ ისე დაბერდე-ბი და დაუშოვდეები, მეტი რომ აღარ შეიძლება.
- მეც ვიცი რომ დავებრდები, მერე?

— მერე-და, ბოზოზ — ბოზოზ და ფული მაინც აიღე, რომ ნორმალურად იცხოვრო და სიბერეც ნორმალური გქონდეს. ხომ შეგეძლია ზოგს მაინც გაშიაროვა ფული, გამაყოფირო ეგ... დაწვეყლილი საშო, რომელსაც შენარჩუნება არ შეუძლია. ხომ შეგეძლია დამე მაინც აღარ იშოშო ვირთივ და მეტრეც, ჩემზეარ მათხოურებს ფული აღარ აძლიო?! შენ უბრალოდ არა ხარ ნორმალური, შენ... შენ რაღაც გჭირს!

— რა ეწეა, აბა?! ასეთი ვარ!
და მე დავინწყე იმის გარკვევა, თუ რატომ იყო ის „ასეთი“. ათასი რამე ნაუკითხვ, ათას ვიწმეს ველაპარაკე, მაგრამ ამონებურავი პასუხი ვერავისგან შევიტყვე; თუმცა, იყო რამოდენიმე ვერანტაც, რომლებმაც დამაფიქრეს.

I პარიანტი

ფსიქოთერაპიული სკოლა „მენცარი“ ი. ფილიპაშვილი:

რა არის შეძახაბა (პროსტიტუცია)? საყოველთაოდ ცნობილი აზრია, რომ შეძახვს სექსობრივი აქტი არ სიაშოვნებს. ამას იმით ხსნიან, თითქოს ამ საქმის პროფესიად ვაზდობა აწლუნდებდეს მათ. ეს არ არის სწორი. ისინი, სწორედ იმიტომ იხდებიან შეძახები, რომ „ქალური სისუსტე“ სჭირთ. მათ, არათუ არ სიაშოვნებთ აქტი, უარესი, ვერ იტანენ, ეზიზღებათ, „ცუად“ საქციელად, სინთინურედ თვლიან, უფრო სწორად კი, კი არ თვლიან, ასე ვანიცდიან. მათ არ იციან ამის მიზეზი და ნაკლულობის, არასრულფასოვნების კომპლექსი უწინდებათ. ეს კომპლექსი, ასევე არაცნობიერად, დაკმაყოფილებას მოითხოვს — ამ სისუსტის გადაღახვას. გადაღახვის ერთ-ერთი გზა არის მისი ამშემქნევა, დამტკიცება, რომ იგი ნაკლული კი არა, პირიქით — ბევრის სასურველი, სანატრელია. ამით იცხოვრებს კიდევ და საკმაოდ კარგადაც. შეძახობის გაჭირვებით ახსნა, თითქოს ხელმოკლეობა აიძულებს ქალებს ამ გზას დაადგინენ, ძალიან ადვილი უარსაყოფია, განხილვად არც ღირს.

ის შემთხვევა, რაზეც თქვენი შესაუბრებითი, მარტივი ახასხილვია: — საზოგადოდ, მსგავს ადამიანს აქვს არასრულფასოვნების გარკვეული კომპლექსი ა სექსობრივი ცხოვრების შიში. იმისად მიხედვით, თუ ამ ორადან რომელი დომინირებს, გამოდიან ნების მავგარი ქალები, ან ქალები, რომელთაც საერთოდ არ შეუძლიათ სექსობრივ კონტაქტში შესვლა. თუ ადამიანი (ამ შემთხვევაში, ქალიშ) არასრულფასოვნების კომპლექსი სჭარბობს შიშს, მაშინ იგი იცხოვრებს სექსობრივად, მაგრამ თავისი კომპლექსის წყალობით, ერთი პარტნიორით დაკმაყოფილებას ვერასოდეს შეძლებს; ხოლო, თუ მასში შიში უფრო მეტია, მაშინ იგი საერთოდ ვერ შეძლებს ინტიმურ ცხოვრებას...
...შოშები? შოშები, საზოგადოდ, ბავშვობიდან მოდის, იქ იღებს სათავეს.

II პარიანტი

გვიკლავს სპირტი (ეპოთერიკი):
მე, ორივედ სიტყვით დავამატებ სულიწმინდით მდიდარ სხეულის ზოგიერთი თვისების შესახებ, რომ მათი

უპირველესი სიმპტომი, ეს ძლიერი ემოციურობაა. არ ახასიათებთ სიღრმეც, (ან ციფლოდ... და თუ ტრანია, აქაც უყვარო იუმორი, ღმილი, სიცილი... და თუ ტრანია, აქაც ნორმაზე მეტი იგრძნობა, ვინაიდან გადაჭარბებულნი არიან ტრიალების და სიცილსაც. რაღა თქმა უნდა, ასეთი პირების სხეულიმ ადვილი აქვს სულიწმინდის საპირისპირო ველსაც. სწორედ ეს ბადებს მათ ცნობიერებაში პარადოქსულ შემეცნებასა და ხშირ შემთხვევაში — დაქვემდებარებასაც კი, რაც შესაძლოა ჭეშმარიტების ნედომის გზაც კი აღმოჩნდეს.

პირველი, რაც მათ ახასიათებთ, ესაა რაიმეს გაცემის უნარიანობა: — თანხის, ნივთების, პროდუქტების, ტანსაცმლის, მაგრამ ეს ენება როგორც საგნებს, ასევე პირადი სხეულის გაცემას, ამიტომ, მანდილოსანი, რომლის პიპოფიზიც მეტად გაატარებს მინიშნულ ტაბუირებული ველის სისხიერებს, ოოლად იხდის კებას უტუხ მამაკაცებთან კი და მისი გამომწვეული ადვილი ადვილად დასაშორილებელი ხდება. ვიმეორებ: ქალის ასეთ საქციელს ირგვლივ არსებული ველის მომატებული გამტარიანობა ხსნის. ასეთი მანდილოსნები ადვილად ეგუებათ სხვადასხვა (უცხო) მამაკაცებთან ინტიმურ საიბლოვს — ვითომც აქ არაფერია ეს მათი სულიერი დაკმაყოფილების მცდელობა, თუმც, ხშირ შემთხვევაში, ქალი მაინც ვერ დაკმაყოფილებდა მრუშობით, რადგან სხეულის ფიზიკური გაცემა არ ნიშნავს სხეულის სულიერ დაკმაყოფილებას. სექსუალური აქტი, ამ შემთხვევაში, ნარმოადგენს მხოლოდ და მხოლოდ მცდელობას დაკმაყოფილის პირად ქვეცნობიერება და მასში კოდირებული სიმრედე. საცოდავი ქალები, მე დღემდე ვამტყუნებდი მათ (თუმცა, ეს როდი ნიშნავს, რომ მრუშ ქალებს პასუხისმგებლობა ეხსნებათ).

III პარიანტი

ჩემი მეგობრის ინტერვიუ (23 წლის) გოგოსთან:
— პირველად როდის შეხვედი ინტიმურ საიბლოვში?
— 18-ის რომ ვიყავი. ზაფხული იყო; აგარაკზე ვიყავი შშობლეთან ერთად. იქ, მეგობარმა გოგონამ გამაცნო 30 წლის სიმამთაური მამაკაცი და მეც ცნობისმოყვარობის გამო, ერთ საღამოს, მაქანაით სვირონობის შემდეგ, დავეხედი.
— რა იგრძენი მაშინ?
— ტყვილის მეტი არაფერი. მერე იმ კაცს აღარ შეხვედრეოვარ. ნახევარი წლის შემდეგ, ჩემმა მეგობარმა გამაცნო თავისი მეუბელი; 20 წლის იყო, თბილისში ბინას ქირაობდა. ძალიან შემეყვარა და ერთი წლის მანიძლზე ეხვედრებოდი. სწავლა რომ დამამთავრა, რაიონში დაბრუნდა. ძალიან ვაწივცადე და გადავწყვიტე, აღარასოდეს არავინ შემეყვარებოდა. ორი თვის შემდეგ, ყოფილი შეყვარებულის ძმაკაცს მივეცი, ისე!
— რას ნიშნავს, „ისე“?
(პაუზა).
— შური ვიძიე ყოფილ შეყვარებულზე, მაგრამ მე და ის ძმაკაცი ერთი-ორჯერ შეხვედით და შორსა!
— მერე, ხინდის ან გქუენიდა?

— არა, თავის დამცირებულად ვგრძნობდი. რამდენიმე თვის შემდეგ, ნაცნობებთან გავიცანი 35 წლის, ცოლ-შვილიანი, ფულიანი კაცი. სახლში გამავილა მანქანით და მეც... მივეცი!

— ამ კაცს რამდენჯერ შეხვედი?
— სამჯერ. ჯერ არესტორანში დავყავი, მერე მანქანაში ვმჭრებოდი ამას!

— რატომ ნებეი კაცებთან, ფულის გამო?
— არა, ფული არაფერ შუაშია. ხშირად, პირიქით, მე ნამიყვანია რესტორანში. მინდა და მსიაამოვნებს, ყურადღებას რომ მამქცევი, ქალად რომ მთვლიან.

— ამ 5 წლის მანძილზე, რამდენი კაცი გყვალა?
— ალბათ თორმეტი, მაგრამ დღემდე ყველასთან ნორ-მალური ურთიერთობა მაქვს.

— ორგაზს თუ გაინიციდი?
— არა, არავისთან არ განმიცვია. ალბათ, თვითონ პროცესი მსიაამოვნებს.

— ასაკოვანი საყვარელი თუ გყვალა?
— კი, ერთი იყო 53 წლის. ძალიან მომწონდა მასთან ყოფნა, ბევრ ახალგაზრდას სჯობდა.

— არ მოგბეზრდა მანქანაში, ზუმქებში "ამის" კეთება?
— კი, მაგრამ ასე უფრო მძაფრი შეგრძნებები მაქვს, თან კაცებს ფულის დახარჯვა არ უნდათ სასტუმროზე.

— გათხოვებანზე არ გიფიქრია?
— ადრე ვფიქრობდი, ახლა — აღარ.

— "კაცებს" შენ ტოვებ, თუ ისინი მიდიან?
— კაცები თვითონ მტოვებენ; რაც უნდათ იმას რომ მიიღებენ, აღარ მირტყავენ. არიან ისეთებიც, რომლებიც ხშირად მებეჭებენია.

IV პარანატი

ჩემი ფსიქოლოგი თელის: ნების აქვს მევეთრად გამოხატული ელექტრას კომ-პლექსი, რომლის სუბლიმირებასაც ის თავის მეძაობით ცდილობს. ამ კომპლექსის არსებობაზე მიანიშნებს ის ფაქტიც, რომ ნესი ხაზგასმით მოუითებს "მამას გოგოაზზე"; ამასთან, ნების შიზოფრენიის ნიშნებიც აქვს, რასაც მისი უცნაური საუბრები ამტკიცებს მასა და დედას ტყუპობასთან დაკავშირებით, კერძოდ ის, რომ ისინი მხოლოდ მამით არიან ერთნი (აქაც დედის იგნორირება). რანაირად შეიძლება ადამიანს დედით სხვა ტყუპისცალი ჰყავდეს?

რაც შეეხება იმას, რომ ნესი ფულს არ იღებს, ესეც ადვილად ასახსნელია: — ვინაიდან ნებისთვის კაცები მამასთან ჩანაცვლებაა, (ესე იგი ნესი შენში და შენნარებში უმდეგოდ ეძებს მამას) ის, კაცებს (მამას), სხვა ქალებისგან (დედისგან) განსხვავებით, უანგაროდ უნდა ედმასხუროს და სექსისთვის ფულს ვერ გამოართმევს.

V პარანატი

ნუშეროლოგის არა, მაგრამ ნუშეროლოგიაში გარკვე-ული კაცის აზრი:

მე, რა თქმა უნდა, დაბეჯითებით ვერ ვიტყვი, რომ ჩემი მოსაზრება სწორია, მაგრამ თქვენს მიერ დახასიათებული ქალბატონის ცხოვრების სტილს, პიროვნებას, ხასიათს, შესანიშნავად ხსნის ნუშეროლოგია. კერძოდ, თქვენ ამბობთ, რომ ქალს ქვეია ნესი და რომ ეს სახელი მან თვითონ დაირქ-ვა. სრული, ნათლობის სახელი კი არის ნესტანი, არა? კარგით, მამასადამე, გვადით ორივე სახელს გამოფერა:

4 5 9 1 1 4 9
ნ ე ს ტ ა ნ ი

შევიკრიბოთ რიცხვები. გამოვიდა 33. დავიყვანით ეს რიცხვი ერთნიშნამდე, მივიღებთ 6-ს. ექვსიანი კი, პარ-ნონის, სილაზაზისა და რიტმის სიმბოლოა. მფარველობს პლანეტა ვენერა.

"ექვსიანები" პატიოსანი, ჰუმანური, კაცთმოყვარე არსებები არიან. დიდ ინტერესს იჩენენ ადამიანების მიმართ. კარგი საზოგადო მოღვაწეები დგებიან, თუმცა მათთვის ოჯახი უმთავრესია.

"ექვსიანთან" ურთიერთობა სასიაამოვნოა; გაწონას-ნორბული, მომზიბებელი და მოსყვარულეა. საკმაოდ დამთხოვია, მაგრამ გაბარაზეაც შეუძლია.

მათ უყვართ სუნამოები, ყვავილები, ლამაზი ნივთები. უხარიათ, როცა ვინმეს მასპინძლობენ.

იდელისტიები, ურთიერთობაში უბრალო და არაეგო-ისტტურები არიან; მუდამ მზად არიან გაჭირვებაში მყოფთ დაეხმარონ. არაკეთილსინდისიერ ადამიანს შეუძლია ბოროტად ისარგებლოს მათი გულისხმიერებით. მათ საერთოდ უჭირთ უარის თქმა.

"ექვსიანისგან" შესანიშნავი ექიმი, პედაგოგი, ან გადაი დადგებოდა.

ეს რაც შეეხება ნათლობის სახელს. ახლა გამოთვალთ ის სახელი, რომლითაც ყველა იცნობს მაგ ქალბატონს:

4 5 9 9
ნ ე ს ი

გამოვიდა 27. 2+7=9. "ცხრიანებს" ახასიათებთ ახლობ-ლის სიყვარული, ფლოსოფიურობა, კეთილშობილება და მისტციზმი. მფარველობს პლანეტა ნუპტური.

"ცხრიანები" ძალიან მარწმობიანები და შთაბეჭდ-ლებიანნი არიან. სხეებზე მეტად ამტკიცებენ ახლობლის სიყვარულს (დააკვირდით, ეს თვისება ნათლობის სახელიც უქონდა). დაზარალებს, ავადყოფებს, მოხუცებს სისლს-მერი ნათესავეებით ექვეიან, განიცდიან მათ მდგომარე-ობას; მოკლდ, ისინი ყველაზე ჰუმანურიები არიან. მათი მიზა-ნა უნერვასაღური სიყვარული, სიკეთის თესვა, ურთიერ-გაგება. ამასთან, ზედა ვითხრათ, რომ "ცხრიანები" მეტად უცნაურ სიზმრებს ზედავენ. მათი სიზმრები თითქმის ნინას-ნარმეტყველურია ხოლმე, მაგრამ რაც ჩვენთვის უცნაურია, "ცხრიანისთვის" ის ყოველდღიურობაა.

მათთან ყველა ვერ ურთიერთობს. ზოგი ეთავყვანება "ცხრიანს", ზოგს კი (უფრო ხშირად ასეა) სძულს იმ უსაზღვრო გაცემის გამო, რომელიც მას შეუძლია.

გასათხოვარი "ცხრიანი" თუ ადვილად შეიძლება შეიტყუო ლოკიში, გაბნეოვის (ცდუნება მათთვის

შეუძლებელია, თუმცა იდეალური ცოლები მაინც არ არიან, რადგან მათი მთელი ენერჯია, სხვების დახმარებაზე მიდის.

„ცხრიანები“, უმეტესად ისეთ სამსახურში გვხვდებიან, სადაც აღამაინის დახმარებაა საჭირო, ამიტომ ყველაზე ხშირი „ცხრიანია“ „ცხრიანი“-მედდა-პედაგოგი-გადიან-რელიგიური მოღვაწე!

ყველაზე დიდი ნაკლი, რაც „ცხრიანებს“ აქვთ, ესაა ყურადღების გაფანტულობა და ფული ლუკარითად ხარჯვა. ისინი ძალიან გულუხვი არიან და ფული სჭირდებათ მხოლოდ ცხოვრების ყოფილი მხარეების მოსაგვარებლად და სხვების დასახმარებლად. ანდაზა რომაა: „ერთი თხილის გული ცხრა ძმამ გაიყო“, შემთხვევით არ უკავშირდება ცხრიანს.

ყველაფერი ეს იმისათვის დაშორდა, რომ მეჩვენებინა თქვენთვის, როგორია ნესი და როგორი იყო, ესე იგი, თუ კარგად გამოვთქვამ, ნესტანსა და ნესის შორის, თუკი რაიმე საერთოა, „გაცემის“ მხარეა გაძლიერებული. მთლიანობაში, ალბათ, კარგ პიროვნებასთან გვექნება საქმე.

და ერთიც, საყურადღებოა ის ფაქტიც, რომ ნათლობის სახელის პლანეტა ვენერა, მითოლოგიაში ტკობისა და ქორწინების სიმბოლოა. თუ ეს პლანეტა პიროსკოპშიც აღმოაჩინდა, მაშინ შეიძლება ამ პიროვნებამ „გაცემა“ ფიზიკურ ასპექტშიც დაიწყო.

VI პირიანტი

ჩემი ნაცნობი დილეტანტი ასტროლოგი მიმტკიცებს, რომ:

ნესის არ შეუძლია სხვაგანირად იცხოვროს, რადგან ის დაბადებულია შეგრძნებითი თევზის ნესს და მის პიროსკოპში პლანეტები ვენერა და იუპიტერი, უკვე გულისხმობს, რომ ქალი მზადაა ფიზიკურ სამყაროში იცხოვროს, სიამოვნება მიიღოს და რაც შეიძლება მეტი ვასცეს. მისივე აზრით, ნესისგან შესაძლებელი იყო კარგი მედდა, ან კარგი მონაზონი დამედგარიყო.

VII პირიანტი

ამ მოთხრობის დამწერის აზრით: მართალია, ჩემი პერსონაჟი აზღაპრებს თხრობას და თითქმის სენტიმენტალურად ლამაზ ისტორიას გვიყვება

ნესიზე, როგორც პოეტური სულის მქონე, მახინჯ ბოზზე, რომლის მრუშობაც კი თითქმის სიკეთედ აღიქმება, მე მაინც ვფიქრობ, რომ ამ საკითხისადმი აშკარა მიდგომა არასასურველი და ცოტა არ იყოს, საშიშიცაა.

თავიდან, გურამი თითქოს ერთგვარი ირონიით იხსენიებს ნესის, მაგრამ ამ ირონიაში უკვე იგრძნობა დაფარული მოკვალბა, რაც, დამეთანხმებით, ტენდენციურობის პირველფარა. დიან, ნესის გურამისკენაა და გურამის მიერ მოკვლული, თუ გამოკითხული პიროვნებებისეული შეფასებები ტენდენციურია, თუმცა ამაზე უფრდაპირი მინიშნება არსადაა. მე ვესაუბრე

გურამს ამ საკითხთან დაკავშირებით და ამ უკანასკნელმა, ცოტა არ იყოს, უხეშად მიპასუხა: — თუ მე ვტყუვარ, მაშინ შენც მატყუარა ხარ, რადგან შენი გამონაგონი ვარო. ამ სიტყვებზე გაიცინა და მივხედა, რომ გამომიჭირა, რადგან ჩემივე შეთხზული აზრებით მავჯობა.

კარგი, მავჯობა ჩემივე ნააზრევმა და შეთხზულმა პერსონაჟმა, მაგრამ მე, აეტორს, სრული და კანონიერი უფლება მაქვს ჩემი, საკუთარი (თუნდაც მიკერძოებული) აზრი ვიქონიო ნესიზე:

ნესი, რაგინდნაირადაც გინდა გამოფრო, მაინც ბოზია, ერთი ჩვეულებრივი მეძავი, რომელიც, შეიძლება მართლა არ იღებს ფულს სიყვარულისათვის, მაგრამ, სამაგიეროდ, დაბეჯითებით ითქმის, რომ ის ვგოსტია.

ნესისთანა ქალები, როგორც ნესი, „უცდემი ნილები“ არიან, ანუ მუდმივად მსხვერპლის როლში აღმოჩნდებიან ხოლმე, მაგრამ ეს, რა თქმა უნდა, მოჩვენებითია. ის იმიტომაა „მსხვერპლი“, რომ ასე სჭირდება, ასე უფრო მეტ სითბოს, სიყვარულს და ყურადღებას მიიპყრობს, მიიღებს (გაამაგილებელი ყურადღება — მიიღებს) და არა ვასცემს, როგორც გურამი და მისნავადო (საზოგადოდ, ქალ-ვაჟის ურთიერთობაში, ისედაც კაცს გაიღებს, თუ ფიზიოლოგიური კუთხით ვიმსჯელებთ)!

მატყარი ნინო ჩაბაშვილი

ასეთი ქალები, ასაკის მომატებასთან ერთად, მკითხაობას და მაქანკლობას იწყებენ. ისინი, არც ახალგაზრდა გოგონების „გამსხვერპლებს“ ერიდებიან და ხშირად, თორიულიადაც მშვენიერად აზზადებენ ამ უკანასკნელთ.

მათთვის დამახასიათებელია ორ ჭიკაში ტირილი და

სევდიანს ხადღეგრძელების თქმა, მაგრამ არავინა გრძნობს, რატორალურ სამყაროში მათზე უფრო დასაჯი.

ისინი, მაღალით მომპარავენ და ვაჭრებს გვანან. და მოუხედავად მათი თავაზიანი ღიმილისა და გამოხედვისა, ნება არ უნდა მისცეთ შემოგვხვიონ, თორემ შეიძლება გაგვკლდნ.

ნესი და მისწარები ცოტა უსიქიკამერყეულები არიან, თუმცა არც გურამისწარებსა აქვთ ყველაფერი რიგზე.

ერთადერთი, რაც ამ გამოკვლევებმა ჩვენს ურთიერთობაში შეცვალა იყო ის, რომ ყურება დაეუნყე, როგორც ავადმყოფს. ის მართლაც ავადმყოფი იყო, რადგან თავისებური წესი ჰქონდა წყლის დაღვევის, პურის ტეჩის და თავისებურად ირჩევდა ხატებს, რომლებთანაც უნდა ეყოლა. ყველაზე მეტად კი მიაოცება მისი სიხშირები. მე მათი ჩანერა და ჩემს უსიქიოთრამეტიკთან მიტანა დაეინყე. ეს უკანასკნელი, სულ უფრო განმტკიცდა თავის მოსაზრებებში, რომ ნესის ელექტრას კომპლექსი ჰქონდა და მეც დაეიჯერე მისი სიტყვები.

აი, ერთ-ერთი სიხშიარი, რომელიც ყველაზე მეტად აგიცვალა ნესიმ:

— ეხედავ უნაყოფო მინას, რომელზედაც მარილი მოუყრიათ. ამ მინაზე ვილაღ მაშაკაცი თითით რაღაცას წერს და იღიშება. მე მივიღვიარ და გუბუნები, რომ ვიცნობ მას და ვაბოძე, ეკლესიაში წამიყვანოს. ის დგება და ჩემთან ერთად მოდის. როცა საუფარში შევდივართ, ხმათაღა ვეყრივარ, რომ ეს კაცი შეფევა — ის ქრისტიკა და ვადგამ გვირგვინს, მაგრამ ხალხი დამციქვს. მე მრცხვენია, მაგრამ ვერ გამოვირბივარ. მეღვიებდა.

სიხშირის, ჩემი უსიქოთრამეტიკისეული ინტერპრეტაციი:

— ის ფაქტი, რომ ნესი სიხშიარში კვლავაც გვირგვინდადგებულ კაცს ხედავს, ჩემს ვარაუდს ადასტურებს. გვირგვინდადგებული კაცი — მეფე, სიმბოლიზირდება მამასთან, რომლისადმი ღიბიოდოც ქელს აშკარად დიდი აქვს. ამ შემთხვევაში, მინა — ქალის გენიტალიტეთან, თავად ნესისთან სიმბოლიზირდება, რომელზეც კაცი (მამა) თითით (პენისით) წერს (სქესობორე კონტაქტში შედის), მაგრამ ნესის ეს არ აკმაყოფილებს, ის ცდილობს სახალხო იცხოვროს მამასთან (საყდარში წაყვანის სურვილი), მაგრამ, ამავე დროს, მას შიშიც აქვს ამ თანაცხოვრების ამორალურობის (ხალხის დაცინება, ამ შემთხვევაში, სუპერ-ეგოს ნინაღმდგობა).

რაც შეეხება იმას, რომ გვირგვინსან მამაკაცთან ქრისტეს საბედოც ფოგურირებს, აქაც შეფარული სიმბოლიკაა — ნესი ეკლესიაში ღოცულობს ქრისტე ღმერთის (მამის) ნინაღმ.

მოკლედ, დაერწმუნდი, რომ ის ავად იყო და ჩემმა პატეგნოფორიბამ მიძილა მის მკურნალობაზე მეფეიერა. მე, ასეთ-ისე, უკვე ვერკვიდე უსიქიოლოგიაში და ჩავთვადე, რომ შემეძლო რაღაც მელონა. პირველ რიგში, ვეცადე ყველაფერი მომეყოლიებინა, რაც ბავშვობიდან ახსოვდა. ეს

საკმაოდ ადვილი აღმოჩნდა, რადგან ნესის მებსიერება ნთვის ასაკიდან ჰქონდა შენარჩუნებული (მცენიერული იმვიანობა). მე ეჭვი შემეპარა ამ მახსოვრობის რეალურობაში და პიპნოლური ძილით ვცადე მისი შემონება. ნესი ადვილად შთავგონადი იყო, ამიტომ უცბად გადავიდა პიპნოლური ძილი. თუმცა, აქედან იმახე მეტი ინფორმაცია ვერ მივიღე, რაც თავად ნესიმ მომიხიბო. მაშინ ვცადე, ვგრეთ წოდებულ, „მამის ხატი“ ვინეუ კონკრეტულ პირზე გადაეტანა და ვერე ამ პირს მისთხოვებოდა. ვნ შემერჩია? ყველაზე რეალურ კანდიდატად ისეე კოჭლი მესახებოდა, თუმცა აქ ერთმა სერიოზულმა პრობლემამ იჩინა თავი — ნესის გათხოვება არ უნდოდა.

— აი, რატომ არ გინდა, აბა?
— არ ვიცი! უბრალოდ, მე არ შემიძლია ერთი კაციც ვიყო. ან უნდა ყველასთან დაეწე, ან — არავისთან.
— ვერ გავიგე, რატომ? ნუთუ არ შეგიძლია უბრალოდ გათხოვდე და როგორც ყველა ნორმალურმა ქალმა, ისე იცხოვრო?

— არა, არ შემიძლია — ქმარს ვერ ვუღალატებ.
— ეგ ზღაპარია. შენ უკვე ჩევებამი გაქვს ბოზობა და გინდა, არ გინდა, უღალატებ, მაგრამ მთავარი ეგ არ არის, მთავარია ამდენთან არ დანეე, თორემ ერთხელაც აიკივდება რაბის და...
— შენ რატომ არ მოგყავს ცოლი?

— უჯარ რა მქიტარება, ოცდაერთი წლისა ვარ!
— ეგა მიზნი?
— კი (პაუზა). პო, კარგი, ჩემთვის შესაფერისი ქალი არ მიპოვია.

— არა, როგორია შენთვის შესაფერისი?
— უნდა იყოს ყველაზე ღამაში, საშუალოდ ტეკიანი, ერთგული, მოუჯახე. უნდა უყვარდეს ბავშვები და, რაც მთავარია, უნდა ჰქონდეს ბევერი ფული!
— და ეგ ყველაფერი ერთბაშად?
— კი.

— ეგ ხომ რამდენიმე ქალია და, თანაც, შენ რა გაქვს?
— მე? მე ნიჭიერი ვარ... ვინაგლო საბანკოზე და პოტენციურად ერთ-ერთი უდიდესი საქონსანი ვარ, თან, თან... თან, რაღაცა მიქვს ისეთი, რაც ყველასაგან გამოიმჩრეცხ.

— მაინც, რა?
— არ ვიცი, ვგრე ვერ ვიტყვი, მაგრამ რაღაც არის, მე ვგრძნობ აბას.

— ეე, მე მუშუნები გათხოვდიო და მგონი შენ დარჩე ვგრე.
— მე არ დავრჩები, შენ კი... ვერ ხედეები, დაგეხმარო მინდა.

— დამეხმარო? მაშინ მომიყვანე ცოლად, შენ ნამოგყვები.

— არა, მე ვერ მოგიყვან, მარა, აი, ვთქვით კოჭლი, რითია ცუდი საქმრო? თანაც შეჩვეულები ხართ უკვე, თანაც ამ ექვიანობს შენზე!

ნესი სიცილით მოკვდა და ამაზე მეტად აღარ გვისახებოდა.

ამასობაში, მე ტრიპიერი ავიკიდე და ნესისთან დანსილას ვგრადებოდი. აი, როგორ მოხდა ეს:

ნეველებზე გავიცანი ჩემი კლასელის ცოლი, საკ-

მაოდ ლამაზი, ფულიანი და სერათოდავი, კარგი ხასიათის გოგო. როგორც იტყვიან „დავკერე“ და ბიძაჩემის ერთოთახიანი ტრიბერთი დავსაჩურქად.

ნესის თურმე უკვირდა, რომ აღარ ვაკითხავდი. შემოსვებით შევხვდით და მომინატრო, მიხსრა. როცა გაიგო რაც მჭირდა, ბევრი იცინა და იმ გოგომ კი არ დაადგო, შენ თავს თვითონ აიკედ ევ დადავდება, ასე ძალაში რომ შევყარს ფულში. მერე, მანგანუმიანი წყლის აბაზანები გამიქეთა, ბუბიამისის გაკეთებული რაღაც ბალახის ნევნი დამალევინა, ჩემს სპერმას აკოცა და განმკურნა.

მაგრამ ერთ კვირაში მე მაინც შევეშვი მასთან სიარულს. უზარალოდ, მომინატრდა, შემზიზნიდა და შევეშვი, თუმცა სამსახური ვერაფრისადებით ვიშოვე, ვერც მდიდარი საცოლე მოვინადა და გაბრახებულ გულზე, ისევ ნესისთან დავბრუნდი ჩემი ბოლმის, დარდის და მატერიალური ენერჯის ამოსახიზვევად, მაგრამ ნესი იქ აღარ დამხვდა. უზარალოდ, იქ აღარ იყო და მორჩა.

ა) ყვეგილები, სასმელი და საქმელი ვიყიდე და ნავედი. ხომ ასე შემზიზნიდა თითქოს, მაგრამ იმ წუთას, რაღაცნაირად მიმიხაროდა მასთან. კარგი შეყვარებულებით ვიყავი, ბედნიერი სახე მქონდა და წინასწარ წარმოვიგინა, როგორ შემხვებოდა. ნეტავ სხვა კაცი არ დამხვდეს და მეტი არაფერი მიწნა-მეთქი, ფიქრშია და როცა წარმოვიგინე, რომ შესაძლოა ვინმე ყოფილიყო ნესისთან, ეჭვისაგან კინადამ გავთავიდი.

— მიყვარს, დედას ფვიცავარ, მიყვარს! შეიძლება ცოლად არ მოვიყვანო, მაგრამ ვერც ქალი არ მომიყვარდება. ჩემი საცოდავი, ბოზი ნესი!

თუ, ვთქვით-და, სახლში არ იქნებოდა, წარმოვიგინე, როგორ ჩამოეფდებოდი სადარბაზოს კიბეზე და დავე-ელდებოდი. ის, ალბათ, დალილ-დაქანცული დაბრუნ-დებოდა. სანამ ზედ არ ნამბეჭდებოდა, ვერ შემინძნავდა (თავჩაღუნული სიარული იცის). როცა შემინძნავდა, შეხტებოდა და დაიბნეოდა. ვიცი, ტირილს დაიწყებდა და აკანკალებული, ძლივას მოარგებდა საკეტს გასაღებს. ჩვენ შევედით და საოცარ წუთები დავტოვებოდა. ის აღარ იქნებოდა ასეთი ცივი, ვენბისაგან გაკვირდებოდა და მეტყობა — მიყვარხარ, მხოლოდ მენ მიყვარხარ!

მე შეთავაზებოდა, ბავშვი ავიყვანოთ, ერთად გავზარდოთ და თქვენ ჩემი პატარა საიდუმლო იქნებით-მეთქი. ის გაწუშდებოდა. მე ვეტყობდი: — არა, ცოლად არ მომიყვარხარ, უზარალოდ ბავშვი ვყოფილით. მე ჩემი ოჯახი მექნება, შენ კი, როცა გინდა, ვისთანაც გინდა დასწეი — შენ ხომ ეგეთი ხარ! ნესი ტირილს დაიწყებდა და უფრო დაუშვლავდებოდა, მაგრამ მე მაინც მიყვარებოდა — ის ხომ ასეთი საცოდავი და ავადმყოფური იყო!

მოკლედ, ავედი მეზუთე სართულზე, დავაზარე და ვიღაც ნელსხევით მიმვლენა კაცმა გააღო კარი. უცხად გაგზარხდი ჩემი სენტიმენტალური ფიქრების გამო და გავიფიქრე: — ის ხომ ბოზია, ერთი რეჟუდენტური ბოზი, რომელსაც, ღმერთმა იღის ის ანუღებს. მერე არ, რომ ფულს არ იღებს, ის მაინც ბოზია, ბოზი! და გაბრახებულ-მა ხელით მივინე კაცი და ბინაში შესვლა დავაპირე.

- სად მიდხარ, ბიჭო?
- სად მივდივარ და დედოფალს თაყვანი უნდა ვცე! — გესლად ვიქეცი.
- შენ ხომ არ უბერავ, ბიჭო? ვინა ხარ, ამხსენი!
- რა ვინა ვარ, ნესისთან მივდივარ.
- ვინ ნესისთან?
- ვინაა ნესი?! — ვინც აქ ცხოვრობს!
- აქ მე ცხოვრობ, მაქო და არავითარი ნესი აქ არ არის.

ამასობაში, ვიღაც ჩასუქებული ქალიც გამოვიდა და რა ხდებოდა, იკითხა. მე ოდნავ უკან დავიხიე, სართული ხომ არ შემუშალა-მეთქი, მაგრამ არა — სწორად მოვსულიყავი.

— მამატივთ, მაგრამ ამ ბინაში ნესისთან მოვდიოდი ხოლმე, აი, კოჭლი კაციც რომ ცხოვრობდა მასთან, ბიჭები აკითხავდნენ ხშირად.

- როდის მოდიოდი?
- ერთი თვის წინ ვიყიცი ბოლოს.
- არა, ძამო, რაღაც გუშუგმა ნამდვილად. შეექვსე ნელია აქ ცხოვრობ და არავითარი ნესი არ ვიცი, ამ სადარბაზოში გვეთი ვაფშე არავინაა.

მე მისამართი დავასახელე და სწორად მახსოვდა. რაღაცნაირად ეჭვი შემეშარა ამ კაცში, ყვეგილები და სურსათი მივანოდე და სანამ გონს მოვიდოდა, ბინაში შევეკარი. არა, სულ სხვა ბინა იყო, სულ სხვა ოთახები.

დასახლისი უკვე კოდა, კაცი კი უკან დამსდევდა გინებთ. მე აღარ შევეპასუხე და ეგრევე გამოვეყარე. საშინელი დღე იყო.

ბ) ვალერიმ გამომიარა მანქანით და ლუდის დასალე-ვად ნავედით. ნესისთან აღარ დადხარა-მეთქი, კეთიხე და გაკვირვებით შემომხედა. ერთი თვეა არ მივსულვარ და უზარალოდ, მანტერესებს-მეთქი, ვუთხარი. ვალერიმ, მეკიდეტე, თუ რა არისო. რას გეკაიფები, მისვლა მინდა და მანტერესებს ისევე იქ ცხოვრობს, თუ არა-მეთქი. ნესი მოკვდაო, მითხრა.

- რა მოკვდა, რას კაიფობ, სეროზულად გეკითხები.
- მეც სეროზულად გუშენები, მოკვდა, არ გაგვიგია? მთელი ბიჭები დამბინებულნი ვართ, ანალოგებზე დაფრთხივარი რამდენი ხანია; მე მეკონა იცოდა.
- რა ვიციოდი?
- რაღაცა სჭირდა თურმე და იმით მოკვდა. შენ უბრუნევატოვოდ ხმარობდი?
- ჰო.
- ჰოდა, დავაი, ხვალევე ნადი ექიმთან, ღმერთმა დაგიფაროს და რამე არ გემაღეს.

მეორე დღემდე რა ვაპირებდა და ბიძაჩემის კლენიკაში გავყარე და სისხლი ჩავაბარე. ნყეული ბოზი!

გ) სამსახური რომ ვერ ვიშოვე და ვერც მდიდარი ცოლი მოვიყვანე, გაბრახებულ გულზე ისევე ნესის მივადექი.

ფანჯრიდან კოჭლი იყურებოდა. დამინახა თუ არა, მიცნო და ერთი ბოთლი არაყი წამომიღო, დამიყვინა.

17007

საქართველოს
პარლამენტი
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

— ამ ხანიგას უყურე, მეც რომ მიყენებს! — გავი-
კაფტე ვაზარაზებულმა და სირბილით ავირბინე კიბეები.
კარები ღია იყო და შევედი. სამინლო სუნი იდგა. იატაკზე
ტანსაცმელი იყო მიმოფანტული, ვილაცას ტალახიანი
ფეხებით უვლია და ადღლაშუბებული იყო იქაურობა.
კოჭლი სამხარეულში იჯდა და სივარეტს ენოდა.

- ამოიტიჩანე არაყი?
- მე პასუხი არ გავეცი და საბაზანოში გავედი ხელ-
პირის დასაბანად.
- ნესი სადაა?
- ნესი? ოო, ნე-სი! პი, პი! ნესის ბოზი დედაც! ეგ ხო
ქალი არა ყოფილა.
- რა იყო, რა მოხდა?
- რა მოხდა? მართლა არ იცი? პი, პი! ნაიდა ნესი!
- სად ნაიდა?
- სად ნაიდა და ნაიდა, ეგ ბოზი, ჩითლახი,
დამპალი მონასტერში ნაიდა.
- როგორ თუ მონასტერში?

— აი, ეგრე, არც მე შეჯეროდა, მაგრამ ეგრეა. ნურილი
გამომიგზავნა, აქ კარგად ვერგნობო თავს, ბოდიში, რომ
მიგატყე, მაგრამ რითაც შეძლებე, დაგეხმარებო. ეგ
ახვარი, ეგა! რა გამოიკეთა, აზრზე ხარ? — დამლუბა კაცი.
ვილა მარჩენს ახლა ან მე ან მამიდაჩემს? რა გვაკეთო,
რა? მათხოვრობაც რომ არ შემიძლია?

და ტირილი დაიწყო.
— კარგი, პო, ნუ ნუნუნებ! ამა, გამომართვი, ამ
დღეებში კიდევ ამოვალ და რამეს ამოგტან! — რაც
ფული შექონდა, მაგადაზე დაეუფდე — რომელ
მონასტერშია?

— რა ვიცი, ამა? შენ მაინც მომიხდე, შენი ჭირიმე.
ვიკოდა, რომ შენ ერთადერთი ხარ, ვინც არ გაგვიჩრავდა
მე და მამიდაჩემს, შენ შემოგველე! და ძლიერ მოვიტოვებ.

სადღა უნდა მემტენა ნესი, რომელ მონასტერში, ან
ჰქონდა კი აზრი? და გამოებრუნდი.
— თუ მიავნო, უთხარი, ღმერთი გადაგიხდის სამ-
ავიეროს-თქო. იქნებ აქამდე ჩამოიშობო ეგ კახა და
მერე მე ვიცი!

მიუღბრუნდი და იცინოდა.
კოჭლი იყო!

დ) სასმელი, ყვავილები, რალაცრაღაცეები და მისი
საყვარელი სუნამო Gucci Rush-ი ვიყიდე და ნაიდა.
კორაუსთან რომ მივედი, ახლბული ბიჭები შემეჩვენნენ და
გამოველაპარაკე. სად მიდიხარო, რომ მკითხეს,
ნესისთან-მეთქი, ვუთხარი. რომელ ნესისთანო და აი,
მეხოციტზე რომ ცხვრობს, კოჭლანი ერთად-მეთქი.

- მაგაზე არ გავიგია?
- რა უნდა გავიგო?
- ეგ ხო დაბრდიეს, ბიჭო.

თურმე, ერთ-ერთი საყვარელი პოლიციელი ჰყოლია,
ამ პოლიციელს კიდე, ცოლ-შვილი ჰყოლია. იმ ცოლმა,
ეჭვიანობის გამო, ქმრის უფროსთან უჩივლა ნესის და
დაიჭირესო. ფული სად ჰქონია იმ საცოდავს და ერთი
საქმეც (მგონი ნარკოტიკების რეალიზატორობა)
შეუტენიათ და გაუსამართლებიათ. ციხეზე ვიყავით რამ-

დენიმეჯერმე ბიჭები, პერედაჩი ნაწულეთ და გაუხარდაო,
მიბოხნეს.

ციხეში, ვილაც ქალს შეუყვარდა თურმე (კოჭლი
ყოფილა), მეორედ მეჯდარა მკველლობისათვის.
შეუყვარდა თურმე და ჩემი ცოლი იყავიო, უთქვამს
ნესისთვის, ეს კიდევ, თურმე, ყურადღებას არ აქცევდა
და ექვთიანობის გამო მოუკლავს იმ პატიმარი.

— მძინარესთვის ჩაურტყამს დანა ზუთჯერ. მიილი
ციხე ტიროდა, ისე ეცოდებოდათ სანაილი ნესიო. კომის-
არიატას ძმა როა, ხო იცი, ბადრაგად რომ მუშაობს, აი,
იმან მოვეყვია, რა!

არავინ რომ აღარ მიაკითხა მიცვალბულს, საერთო
სასაფლაოზე დაუმარხავთ და კაცმა არ იცის სადაა ახლა
მაგისი საფლავიო.

ის ყვავილები ვილაც გამეღელეს ვაჩუქე. Gucci Rush-ი
მეზობლის ბაგუშს — ნესსტანს. სასმელი კიდევ იქვე
დავლიეთ და მერე ორი დღე გვედებოდა ნაბახუსეზე.

ე) ამასწინათ, ჩემს ახლადშერთულ მეუღლესთან
ერთად საერთო მეგობრის დაბადების დღეზე მივედიო.
მეტროსთან ყვავილები ვიყიდე და როცა იქვე მდგარ
ჯიხურში შამპანურის საყიდლად შევედი, ნესი
დავიხანხე. ნაშით გამილიმა, მაგრამ ჩემს დასერიოზულე-
ბულ სახეს რომ შეხედა, თავი დახარა.

როდესაც გამოვიდიოთ, რალაცნარიად შემრცხვა,
შეუღბრუნდი და ნესი, როგორ ხარ-მეთქი, ვკითხე.
თავიდან, თითქოს ვერ მიცნო, მერე — გვიმე, შენ როგორ
ხარ, როგორ შეცვლილხარ, რადენი ხანია არ მინახიხარ,
ეგ ლამაზი გოგონა შენი მეუღლეა, შვილი ხომ არა გყავს,
სხვა რას შერები, მუშაობა ხომ არ დაიწყეო და ასე
შემდეგ, დამახალა კითხვები, რომლებსაც, ცოლის
თვალეც მანწყმდებოდა, მშრალად და ნაძალადევიდ, პო-
ართი ვუპასუხე და დავემშვიდობე.

გამოსულს, ცოლმა მკითხა, ვინ იყოო და ერთი ჩემი
ყოფილი მეგობრის ცოლი-მეთქი. რა ბოზური შესახედაობა
ჰქონდაო, დაუსვა დიაგნოზი და დამაკვირდა.

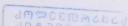
ჩემმა სასახლეოდ უნდა ითქვას, რომ არც კი
გავენთლიდი.

პაუზა

სიხმარი ნახე მატარებელში: — ხალხის ბრბომ
აირბინა და ჩაირბინა ქუჩაზე. მერე კაცები გამოიყვანენ
ქალებს და ბოზს ქვები დაუშინეს. მერე დაწყნარდნენ და
ლილინ-ლილინით ნავიდნენ. მერე, ქალემაძე, ყვავილი
შემოტყვევსათვის, ერთი-ორი ქვა დაუმატეს და ისინიც
ნაივდნენ. მერე მეც, ხალხისაგან მოწყვეტილად რომ არ
მეგრძნო თავი, უკვე მკვდარს, პატარა კენჭი ვესროლე და
გავიქცეი.

VIII და საგულისხმო ცვლილება:

ფეხშიშველა დაეფიჯარ.

ხსოვნა და სიყვარული ვერ გულისხმობს სტატიკას. იგი მუდმივი დინამიკაა, მუდმივი ნინსელა, გარჯა, ქმედება... საოცარი წიგნით "რევივივი" გენო კალანდია კი არ გამოიტრია, როგორც შვილმა ისე დაიტრია აფხაზეთი. მშობლის გამოტყობა არ ხდება... იგი მუდმივი იარაღი... პოეტის თვისი ხალხის ღია შრომობაა... ამიტომ პოლიტიკოსებისთვის ვერ ამოქოლავს ხსოვნის არხებს. მესხიერების უჯრედებს ყუთებით ვერ დალუქავს, ვერ გააუქმებს. პოლიტიკოსებს "მკურნალობის" სხვა მეთოდები აქვთ — სუპერ თანამედროვე, სუპერ გლობალური და ინტეგრირებული: ნაართვი, გაყვიდე, გააჩქევე, გაახსენსე— კვლევი კი რაც შეიძლება სწრაფად გააქევი, დამალე, ჩაძირე, დამარჩე... პოეტები სხვა კასტაა, სხვა ჯიშია, სხვა მენტალობაა თავისი გულისძვრებით, თავისი "ქველმოფიქრით" ერთგულებით მამულის, ვნის, სარწმუნოებისადმი. ამიტომ ცნობილი მეტაფორა „შეთვითრებულ სამაგისტრეზუ“ შაი არ ეხებათ. შაით მისამართით ვერასოდეს ვერავენი გაიმეორებს მაცხელების სიტყვებს: „გარეგნულად მართლდები ჩანხარო ადამიანთა ნინაშე, შიგნით კი თვალთმაქცობითა და უსჯულოებით ხართ აღვსილინი“ (მთე 23, 27, 28).

გენო კალანდია

აფხაზური რეპულიკა

გენდობის ლექსი

უნდა ნაიდე ყულანურხვაში*
ენახო ტაძრები ბაგრატისანი,
გულზე ვარდები გადავაყარო
მზიფის, ბიჭვინთის მწვანე ტყისანი.
რიყის ქვევით ჩამოვიკიად
ძველი ცოფევი მავი დღისანი,
დავჯუდე, დავენრო ხელის კანკალით
ნიგინ შენდობის, — ორი მისისანი.

ჩემი რაც არი, — შენიც ის არი, —
ერთი სადროშო და საფიცარი.

მკათათვის დამდეგს, — შაბათს, კვირადღეს,
ენახო ჯვრისწერა სიმინდისანი,
ცერზე შემდგარი ვნახო მავარი,
ვით განონილი ცისკენ ისარი.
უნდა ნაიდე ყულანურხვაში,
ენახო კაცები — ჩემი ხნისანი,
დავთვრე მზისფერი მაჭრის სურნელით,
როგორც თავფლუჭით ერთი მისანი.

ჩემი რაც არი, — შენიც ის არი, —
ერთი სადროშო და საფიცარი.

უნდა ნაიდე ყულანურხვაში
ენახო მზითვევი ტყუპი დისანი,
ტკბილი ჩონგური და აფხარცა
ალმოდებული ცისკრის ფრთასავით.
ენახო საფლავი ჩემი გამზრდელის, —
მცირე ველობი — ლურჯი მთისანი
როგორც ოდესღაც სიჭაბუკეში
ვიგარძო მისნური ხმები ცისანი.

ჩემი რაც არი, — შენიც ის არი, —
ერთი სადროშო და საფიცარი.

* სოფელი აფხაზეთში

უნდა ნაიდე ყულანურხვაში,
ენახო ბალები სამოთხისანი,
ფარშეკანგივით მკერდმხატული
ზღვა და ცისპირი სამოთხისანი.
დოლით, შაირით, ფუნჯით, გუაშით
უნდა ნაიდე ყულანურხვაში,
უნდა ნაიდე ყულანურხვაში,
უნდა ნაიდე ყულანურხვაში.

კომპოზიციის
გვანჯი ჩიქოვანის კორტატიისათვის
როპარ დანსონის განწყობით

შაბათს ან კვირას, — ადრინა დილით, ფეხით ან ცხენით,
ან ფატონით ის აფხაზეთში მიჩქაროდა.

ფეხით ან ცხენით ან ფატონით.

შაბათს ან კვირას, — ნისლიან დილით, ტყით ან ბორნით
ან ნწელობიგირით, ვინრო ბილიკით, ან გაზატყვილით ის
აფხაზეთში მიჩქაროდა.

ტყით ან ბორნით, ან ნწელობიგირით.

იქ ჰყავდა მორდუ და მამანაფიცი, — მრავალი შვილით
და შვილობილით. იქ, დიდი მუხის და კაკლის ჩრდილში
სუფრას შლიდნენ და ბჭობდნენ დღლამდე.

იქ დიდი მუხის, ან კაკლის ჩრდილში.

იქ, ზღვას მძინარეს, ვით მზეთუნახავს, შორიდან ქერეც-
და
და უხაროდა. მზე უხაროდა ამომავალი.

ის დიდი მეტრფე იყო ვარდთა და ბანოვანთა, — თავფლი-
ვით ბაგე-სურნელოვანთა.

ის იყო მარჯვე კავალერისტი, შვენოდა ჩოხა და ახალობი.
მას ოდიშივით სუფთა გული და ცხრა ჭურ-მარანი ჰქონ-
და ურთაში.
ის ბონადირე იყო პირველი, ტყვია, ვით სიტყვა ხედებო-
და მიზანს.

ის ბინადარი იყო გულგავის, ის ათი წელი იხდიდა სასჯელს.

ის ლომგულივით ებრძოდა წყევდიანს, რუხის ციხესთან და ხანისწყალთან.

ის მეფეთმფიფის მებაბურეს ჰვავდა, დიდგორის ომში რომ ახლდა მეფეს.

ის ერთხელ სტუმრად მობრძანდა ჩვენთან. მან ჩემი ხელი ყვაილივით აიღო ხელში და გამოლიმა.

გავიდა ხანი, — დრო უნდობარი, ის ერთ დღეს მშვიდად გარდაიცვალა.

ჩვენ — ლერწმებივით სუსტებს და მოკვდავთ, განძივით გვერგო მოგონებები, — ნარსულის ხსოვნა და სიყვარული.

შაბათს, ან კვირას, — ადრიან დილით, ფეხით ან ცხენით ან ფაეტონით, მეც აფხაზეთში ჩავალ, ძვირფასო!

ფეხით ან ცხენით, ან ფაეტონით.

რუხით, შამკონით ან ზურჩას გავლით, სამურზაყანოს, ილორის გავლით, როგორც ოდესღაც გვანჯი ჩიქვანი, მეც აფხაზეთში ჩავალ, იცოდეთ!

ღიატიმი

I

ვ. ჯანელიძის

კურთხეულ იყოს, ვინც შედგა ნერად, ვინც ალაღლინა ლოცვები ნმინდა, ჩვენ რომ იღბალი გვქონოდა ქვეყნად იქ მოგკვდებოდით ორივე ერთად.

დრომ უღმომბელი დაგვიგო მახე, მოგვისრა მთელი ფუტე და კუთხე, შენ ერთხელ ომი, სიკვდილი ნახე, ნუ გემიწია, ძვირფასო, უკვე.

დაემშვიდობე მშობლიურ ქალაქს, — ცრემლში, სიზმრებში ჩაფენილს ბინდად, ფსკერზე ჩაძირულ ხომალდის დარად იძინე წყნარად, იძინე მშვიდად.

ვერ შეგვიცვლიან მირონს და რწმენას, ვერც სააქაოს, ვერც გაღმა — ლეთას, ჩვენ სიცოცხლეში ვიყავით ერთად, საიქიმიც ვიქნებით ერთად.

თუ მოგვიგონებს ოდესმე ვინმე და ერთი ჭიქით შენდობას გეტყვის, ღმერთმა ღვთაური წყალობა მისცეს, — თერთმეტი ძე და თორმეტი სვეტი.

ჩვენ სამარეშიც შემოვკრავთ ზარებს კაფის ქვასავით ჩხრიალა ძვლებით, შემინდეთ, თუ კი გატკინე რამე ჩემი ანდერძით და ჩემი ლექსით.

II

ვ. რამიშვილს

ერთი ძმა გვყავდა... და მოკვდა იგი, (რა სასტიკი ხარ, დევნილის ბედო!) გარდაიცვალა მამულზე ფიქრით, — თვალესსოველი და უიმედო.

შორს დარჩა ცხუმში, ანაკოფია და უმატრონო გვაშენის კვირა, მას აქ დიდუბის მინაში სძინავს, იქ, ქარიშხლები აკლდამებს თხრიან.

აფხაზური სამკუთხედი

ერთი ბიჭი გავიცანი, ბიჭი იყო საყვარელი, გაზაფხულის ცას ხატავდა ნახშირით და აკვარელით. ქარდაკრული ამინდით თმები ჰქონდა აბურდული, სულ პატარა რამე წყინდა, იდგა ტუჩებგაბუტული. ოჩაშჩირეს ცოლი ჰყავდა, აჩიგვარას საყვარელი, ერთი კარგი ცხენიც ჰყავდა თეთრშულა და ავასფერი. შუადღემდე ცოლთან ინვა საღამო ხანს საყვარელთან, აფრასავით დაფრინავდა შეზლონგი თუ საქანელა. გარეთ ცხენი ჭიხვივებდა ფეხმადი და გრძელკისერა.

...

სერჟ მთავარ ანათებდა აფხაზური ფაცხისებლა.

აჭარული რვეულიდან

შორისის შავში

ფრიდონ ხალვაშს

ღრუბლის წითელი ახალოხით მზე აჭარისკარს ჩადიოდა.

ათასი ფუთი სიყვარულით პოეტი ქალაქს მიდიოდა.

ჭიბონით, ბუკით, თაფლისკვერით
პოეტი ქალაქს მიდიოდა.

მიჰქონდა წიგნი, ვაზის ვჯვარი
თურქის მახვილით გადაჭრული.

წარსულის მძიმე ჭრილობებით
პოეტი ქალაქს მიდიოდა.

ტიროდა წენე, — ქართლის დედა,
ცრემლებით ლოყებდაკანრული.

რეკდენ ზარები სააღდგომო,
პოეტი ქალაქს მიდიოდა.

შედგა... ტაძარი სათნოების,
უფლის ცრემლივით ციმციმებდა.

განიღო კარი საკვირველი
მამისა, ძისა სახელითა.

თორმეტი ბერი მონაზონი,
ტანჯულის სახეს შემახროდა.

... ..
გველეძეებში ღვინი ჰქონდათ,
სოფელი ქალაქს მასპინძლობდა,

ვარდობის თვეს და ფრიდონობას,
აღგილის დედა ზეიმობდა...

ფრიდონ ხალვაში მომენტარა, —
ქოროხის შაშვი მგალობელი.

ორნი

მეუბნებოდი, დავლით ღვინო
ნ. სამადაშვილი

ყავახანაში ვისხედით ორნი,
მეუბნებოდი, დავლით ღვინო,
ზაფხული იყო... მუადლის ბროლი
ივლისის მზეში ღლებოდა თითქო.

ყავახანაში ვისხედით ორნი
გაბრუებულნი ღვინით და სიციხით...
და გორვილაძე, ვით სწორისწორი
გადმოგვყურებდა გონიოს ციხით.

სურათები ჩარჩოების გარეშე

აკუტაბააა

რასიომონის კარიბჭე რომ გაიღებდა,
მე ბამბუკის ხე ვიქნები შერთვის,
თოვლის ჩიტებით ფრთებდახუნძლული.

აბაგაგონი

აბანოს ბურში და მდულარეში
ჩუხჩუხებს სისხლი ავამწმუნის
და... ელავს მთვარე მახვილივით გამოპირული.

კაყკა

მერცი — ლამობდა სიკვდილის ხილვას,
ემრიტებოდა სხეული სიციხით...
გამთენისას შეხედა უფალს,
ჩამოუვარდა თვალბუბე ცრემლი.

მაჩაბელი

უამს მიმწუხრისას განდევლის მოისხა ტოგა,
გაიხურა კარები უხმოდ
და შეერია ღამეულ წვედიადს.

• • •

ბაგრატის ძეო,
როცა ჩახვალ ყულანუხვაში,
გთხოვ, გამისხენო თარაშივით წყალწაღებულნი.

ძველ სასლში

მლეროდენ რუმად... ხმის კანკალით...
მამაჩემი გამახსენდა...
და მე ავტირდი.

• • •

დაისხა ღვინო,
აღდეგრმელა პოეტის ქერივი.
... ..
გუშინ სუფრასთან მეზობელი გარდაიცვალა.

• • •

ვზივარ ვზისპირ და...
გაზაფხულივით მაფორიაქებს
ქალი, რომელიც ერთდროს მიყვარდა.

ერთი დღე

აკუტაბააასთან ერთად

გარეთ აწვიმდა ატმებს, აგავას,
მე ვკითხულობდი აკუტაბაგავას.

აწვიმდა ბერის კოშკს და აგარაკს,
მე ვკითხულობდი აკუტაბაგავას.

ჩქეფდა... გრგვინავდა უჯართან მაცანა,
მე ვკითხულობდი აკუტავდავს.

მასპინძლად მყავდა ავა კაკავა,
მე ვკითხულობდი აკუტავდავს.

ნიგნი დავხურე...
ვით ძმას, მეგობარს,
დავემშვიდობე აკუტავდავს.

ქალი ლამაზი

ჩამოიარა ქალმა ლამაზმა,
ჩამოატარა ხილი ლამაზებით,
აუთამამდათ ზიქებს ნარბეზი!

ღრუბლები

ზღვის და მდინარის მიმართულებით
აიშლებიან გამთენიისას
ღრუბლები — ნამდვილი ზომები.

დათა გულა

როდესაც ანვიმს კრნანისს, სოლოლაკს,
ვერ ვიხედები ნარიყალასკენ, —
იქ ვანისვიენებს დათა გულა.

არმაზის ქვაზე ამოკითხული

...ჯორ-აქლემებით, ფარ-შუმებით მოადგნენ ქალაქს,
ტყვედ იგდეს მეფე და მეფის ძე და...
სავე მთავრე ჭედელსავეთ ცეცხლისპირ აქნეს.

მწყემსთაპირი

მე, მეფეთმეფე, ფარნავაზის ძე,
მწყემსი სრულიად საქართველოსი,
ვარ ფეხთამტვერი ქართლის მინისა.

პიტიახში

ჩაკირული ვარ მუხის ფესვივით
არმაზის ქვებში და ნანგრევებში
მე, პიტიახში, — ქვეყნის მთავარი.

* * *
ამ ქედის იქით ერთი ციხეა
ბინდივით თვალმზალამეფული.
...
მე, ნაბიჯ-ნაბიჯ, ქედზე ავიდვარ.

**ნინო დარბაისელი
მათა-პამპულა**

— ბავშვებს ბალიდან ვინ მოიყვანს?! ბარკ ვინ ჩაწიდავს?!
დალაგებაში ვინ გვიშველის?! ვინ და, პამპულა!
— პამპულ, სადა ხარ? ავა - ფული, აფთიაქიდან
მომირბენინე ანალიგინის ორი ამპულა!
— სულ აღმა-დაღმა რას დარბიხარ, მე დაჩაგრული!
— პამპულ, გვიმღერე "ოროველა" ანდა "ჩაკრული"
— გილოცავ, პამპულ! ვინ გარუქა ლურჯი კედები?
ცოლი არ მოგყავს? იმდენ ლამაზს ვიყვებო...
— პამპულ, ეს ჭიქა დაგვილიე, ერთი დაგვლოცე!
ნეტა მაგ ჩანთის რას დაათრე, სავეს ნიგნებით?
— თქვენ გახარეთ, გაგიმარჯოთ! ...აი, დავეცალე-
მაცხოვრის მაღლი შეგნით, სადაც იქნებით!

ამ გაზაფხულზე ერთი აღარ გამოიდარა,
წვიმიდა და წვიმიდა, მარტის ქარში წვიმა გაბმულა.
დიდხანს გდებულა მომკადვადი და გალუმპული,
ბიჭებს ქუჩაში უპოვიათ, თურმე, პამპულა.
უგონოდ იყო ვერ უცნია, თურმე, ვერცერთი,
კრიჭაშეკრული მერე სიცხით სულ გათანგულა.
როგორ უარეს! იმ სარდაფში დამეც უთიეს,
მაგრამ დილისთვის დაღუპულა მაინც პამპულა.
მერე მუხობლებს გაუშლიათ ეზოში სეფა,
ისმოდა ერთი ჭრიამული, ძაღლების ყეფა.
ბრძანა თამადამ, რომ პამპულა ყველას დააკლდა,
და რომ ცხოვრება არის ერთი მასხარაობა,
შემოსწრებულმა, "ეპ, ყველანი პამპულები ვართ"
- თქვა ხელჩაქნევით და სმა-ჭამას მხარი აუბა.
გამოთვრა ყველა, აირია მერე ქელები,
მამაპაპური გაიმართა მღერა-ღრეობა.

ოთახს მინათებს კენტი სანთლის ჩუმე პარპალი.
ღიმილ-წაღველი ერთმანეთში გადაღამებულა.
სიკედლის მერე გაუგავით თურმე სახელი,
მათ რქმეფია, ბავშვობიდან შერჩა "პამპულა".
ისმის ვალობა, კაბადონი მრავალბინიანობს,
თეთრი ღრუბლებით სხივოსანი ცა დაბამაბულა.
სანთლის კვამლივით მიიწნევა, ღრუბლებულს ასცდა,
ადის მსუბუქი, მოღიმარი ადის პამპულა,
სამთხის კართან შესცივინებს ყველას თვალეში,
ვინც შეუფრა, ვინც შეიტკობ ან დააჟურა,
- მათე, ცოცხლებში ჩაიფრინე - ეტყვიან, ვიცე,
და ანგელოზებს
არ დაზარდება
ჩვენი პამპულა.

ჯონ პრისტლი

უსაქმურობაზე ნათქვამი

ერთხელ ერთ ჩემს მხიარულ და ზარმაც მეგობარ მხატვართან ერთად იორკშირის მთებში ვისვენებდით. ვცხოვრობდით მის კონტეჯში, რომელიც რკინიგზის სადგურიდან ათიოდე მილით იყო დაშორებული. ჩვენდა სახედნიეროდ, ერთობ თბილი ამინდები დაიჭირა და ჩვენც ყოველ დღით დაავადებულად ვიხსენებდით. მთის თხემისაკენ მიმავალ ბილიცს, ნება-ნება ავდიოდით ზემოთ, ვიდრე ზღვის დონიდან ორიათასი ფუტის სიმაღლეს მივადნებდით, მერე იქ ზურგზე გავიმოტეობდით და უსაქმურად ვატარებდით ოქროვან შუადღევებს. არ არსებობს უსუეტისი ადგილი განცხრომისათვის, ვიდრე მთის თხემია. ეს არის ერთგვარი კომპია, მოშიშველებული მოედლი სამოთხისა. მისი ერთფეროვანი მონოტონურობის ქვეშ არც შეფარული, მოულოდნელი მდითი იგრძნობა, არც ყოვლისმთავარი მხიარვისა და ფრანკლენების დრამა. აქაურ პორიზონტს მხოლოდ ნახად და მღორედ მოძრაი დრულები და ჩრდილები სძენენ მრავალფეროვნებას, რაც საკმარისია, რათა ადამიანის გონებაში მთელი დღე არ ჩაქრეს ინტერესი ამ გარემოსადმი. თხემზე ბაღისი ალა-ალაგ, სასტუმრო ოთახის ხავერდოვანი ხაზინასავითაა დაგებული და ზედ ნამოსაკრთიალებლად გიხმობს. მისი სიმორე, უცვლელი ხედი, მისი ზებრული გულგრილობა ადამიანებსა და მათი საზურნავის მიმართ, შეგებასა ჰგავს და ნმუნდს კაცის გონებას. ამა-სოფლის ყოველგვარი მხიარვი წყლის ფრინველთა მონოტონური გვირგვინი ინიჭებდა.

დღეს დღე მოსდევდა, მთის თხემზე გამოტყობები ხან ზეცას ეუფრდით, ხან კი ოცნებებ გადაყურებდით შორეულ პორიზონტს. იმისი თქმა, რომ სრულ უსაქმურობაში ეკლავდით დროს, არ იქნება მთლად მართალი, რადგანაც ვერ ავდიოდით უზომო თამბაქოს ნეცასა და სენდვიჩების თუ შოკოლადის ჭამას; წყურვილს ვიკლავდით ანკარა, ჩუხჩუხა წყაროთი, რომელიც საიდანბალა; უჩინარი არხით მოვადინებდით და მერე, რაღაც მანძილის შემდეგ ისევ უსაქმოდ უჩინარდებოდა. დროდადრო თითო-ორი-ოთხი სიტყვასაც გადავუდებდით ხოლმე ერთმანეთს. ასეა თუ ისე, ორი ერთნაირი ყაიდის ადამიანის ამგვარი ყოფა მანც უსაქმურობას ჰგავდა. ახაფერის ვაკეთებდით, გეგმებსაც უნდა ვაჩვენებდით, თავში არანაირი აზრი არ გვედღიოდა, კაცებისთვის ნიშანდობლივი. ტრაბახი რომ

ტრაბახია, ისიც კი გვეზარებოდა. სადღაც, ჩვენგან ძალიან შორს კი ჩვენი ნათესავები და მეგობრები ხმაურობდნენ, ფაციფუცობდნენ, ვითარდებოდნენ, სიხალეებს ნერგავდნენ, კამათობდნენ, მოულობდნენ და ხარჯავდნენ ფულს, ჩვენ კი აქ დღიერებით ვსუფუდობით, ურყევად ვაგრძელებდით უსაქმურობას, ჩვენს გონებაში სრული სივარდილე გამეფებულიყო; ერთ დღესაც, როცა უქნარობის ხანა დასრულდა და მზესავით გაბადრულები ბოლოჯერ დავემვით მთიდან ადამიანთა და განუთის მეგობრობითა სამყაროში, გავიგეთ, რომ მისტიკ გორდონ სელფრიჯს ძალზე დაუგემივართ.

სად და როდის გავვლანდამ, არ ვიცი, არც ის ვიცი, რომელმა ხუმრობისმოყვარულმა კომპანიაში მიწინა იგი ან დაიმსახურა მისი ნდობა. ამ სეზონზე უცნაური ამბები ხდებდა. გაუცხობილი მზე სულ უფრო აღვივებს ჩვენს ექსცენტრულობას. შარშან იყო თუ შარშანინი, ერთმა გაქნილმა პიროვნებამ, რომელიც ექსკურსიებს ანყოზდა კონტინენტზე, ინტელექტუალ მგზავართა მოსაზიდავად ასეთ ხერხს მიმართა, — დაიბრდა მათ, რომ მთელი ტურნეს განმავლობაში სხვადასხვა ადგილებში გავჩერდებოდით და იქ ცნობილი მწერლები

ნაგკითხავენ ლექციებსო. ბენდინი ტურისტები შუადგნენ მოგზაურობას, მათმა გიგმა კი პირობა იმით შეასრულა, რომ პირველივე დანიშნულების პუნქტში მასუდგინა დეკანოზი იხტე, რომელმაც ვრცელი მოხსენება წაუკითხა თანამედროვე განცხრომისმოყვარეობაზე. რაც შეეხება მისტერ სელფრიჯს, ნარმოდგენა არა მაქვს, ვის მიმართა მან ჩვენი გამკიცხავი სიტყვით, ტურისტთა ჯგუფს თუ დიდი მალაზიების მფლობელთა საზოგადოებრივ შერეობას. ერთი რამ კარგად ვუწყი, უთუოდ განაცხადებდა, რომ ყველაფერზე მეტად სიზარმაცეს ვერ იტანს და რომ ეს უდიდეს ცოდვად მიიჩნის. დარწმუნებული ვარ, მკაცრად განსჯიდა დროის უმად მფლანგველ ადამიანებს, თუმცა არ ვიცი, რაოდენ უკადრისსა და უაზრი მიზნებს მიიტანდა საილუსტრაციოდ. მართალია, მისტერ სელფრიჯს ჩვენი საბუღები არ უხსენებია, მაგრამ, უეჭველია, სწორედ ჩვენ გვეკულისსიზობა, როცა მთელი არსებით უტყვედა უქნარობის. ტყუობა, მთის თხემზე ჩემი და ჩემი მეგობრის კორიორალის ნარმოდგენა, მაგრამ, უეჭველია, ჩვენ გულში გავმოტილები მეფურად ფვლანგავდით დროს, მაშინ, როდესაც შეგვევლო შეგვექმნა იმისთანა რამ, რასაც მისტერ სელფრიჯის მალაზია ვერ შეიძენდა და მერე გამკიცხვდა. ეს ხილვა მისტერ სელფრიჯს ერთგვარად სასიკეთოდაც კი წაადგა, — აბა, რა სჯობს ჩვენს ხილვას, ყოველთვის საამომ სანახავეები ვართ, განსაკუთრებით მამის, როდესაც არაფერს ვაკეთებთ. ყველაზე თავგზისაზმნე და ფრანგულულ ხილვაშიც კი ჩვენზე უკეთესი ვერაფერს ნახავს თვალი. საუბედუროდ, რაც მისტერ სელფრიჯმა სიზარმაცე ცოდვად მიიჩნია, მას შემდეგ მის

სიტყვის დამაჯერებლობა მოაკლდა. ვერც ვერავითარ სიამოვნებას მიიღწია. ეს ყოველფერ იმიტირება ძალზე სამწუხარო, რომ ამ ბატონის შეხედულებები საკმაოდ უმართლოდ და არსებითად მადეზობურად მიმაჩნია.

ამქვეყნად ყველა ბორბტება მომდინარეობს იმ პიროვნებათაგან, რომლებიც ზუდად მზად არიან სამოქმედოდ, თუმცა ნესილიად ვერც გაუცნობიერებიათ. როდის რა უნდა აკეთონ. ჩემი აზრით, მივლს სამყაროში ყველაზე საქმიანი ემზა. ნარმოდგენილი მაქვს, როგორ გვობს იგი სიზარმაცეს და რარიგ ბრაზობს დროის მცირეოდენ მოცდენასზეც კი. სანაძლეოს ჩამოვდივარ, მის სამფლობელოში არავის აქვს უსაქმურობის უფლება თვით ნამუშავედღევის დასვენების ეამსაც კი. ჩვენ ვცხოვრობთ ქაოტურ სამყაროში, მაგრამ, ალბათ, დამთავრებით, თუ ვიტყვი, რომ ეს არეულობა სიზარმაცის გამოსახობით, თუ არის გამონეველი, უფრო იმ აქტიურობის შედეგია, როცა ყველაფერი ნებადართულია, გარდა სიკეთის ქმნისა და თუნდაც ერთი მისხალი საღი აზრის გამოვლენისა. მსოფლიოში ჯერ კიდევაა დავგროვილი უდიდესი ენერგია (დაბნაბნებნი არასოდეს ყოფილან ასეთი მოუსვენრობით მუკარობილი) და მისი დიდი ნაწილი უმარობად, არასარობად იმართება. ვთქვათ, მაგალითად, 1914 წლის მსვენიერ, მომართვად ივლისის თვეში იმპერატორები, მეფეები, თავადები, სახელმწიფო მოღვაწეები, გენერლები და ჟურნალისტები უდიდეს უქმად ყოფნის უდიდესი სურვილით რომ განმსჯელებულიყვნენ, უმარობად მივიტყვებდნენ მზეს ან თამბაქოს ნეით დამტკბარიყვნენ, ჩვენ ყველა იმანზე უკეთ ვიქნებოდით, ვიდრე ამჟამად ვართ. მაგრამ ასე არ მოხდა. დაბნობული ცხოვრების დოქტრინა ჯერ ისევე ძალაში იყო, ამიტომაც არავის სურდა დროის დაკარგვა, რადაც უნდა მოემოქმედათ. ისევე ნარმოვადგონით ჩვენი სახელმწიფო მოღვაწეები, რომლებიც, იმის მაგიერ, რომ დიდძალი ენერგის დასახარჯავად მარსელს ცუდი განზრახვით დასხმოდნენ თავს, სხვაგვარად მოქცეულიყვნენ, მაგალითად, ორკირიანი შვებულებით დამტკბარიყვნენ, გარიდებოდნენ ყოველგვარ კორქსპონდენციებს, ინტერვიუებას და სხვა ამაგვარ რამეებს, უმარობად დრო მიუკლავთ, გართობილყვნენ მთაში ან სამდე სხვაგან, დიდი ენერჯით დაწებულებს დაკორებამი ერთხელ მაინც არავფერი გაეცუტებინათ, ანდა ელვარობდნენ რომელმე სამშვიდობო კონფერენციას, გარწმუნებთ, იქიდან შეუბღალავი რეპუტაციით დაბრუნებულყმებით უთუოდ უკეთ მოავგარებდნენ საქვეყნო საქმეებს. თუნდაც ახლა, ევროპის პოლიტიკოსთა ნახევარმაც რომ უარყო სიზარმაცის მერცხება დანაშაულებად და ცოტა ხნით არავფერი აკეთოს, ჩვენ ყველა მხოლოდ მოგებულნი დავრჩებით. კიდევ უმარავი ასეთი მაგალითი მომდის თავში. ბეირი რელიგიური სექტა დროდდრო კონფერენციებს მართავს, მაგრამ იმის მაგიერ, რომ უურადღებება გაამახვილონ საზღვარგარეთ არსებულ ათასგვარ უზნეობაზე ანდა ვაცხობიობის ჯერ კიდევ გაურკვეველ ბედზე, ამ ყრილობების მონაწილენი დაკავებულნი არიან ქალების ქვედაბოლოების სიგრძისა და ხმაურიანი მუსიკის გმობით. უკეთესი იქნებოდა, ეს ხალხი მფელოვრ გულაღმა ნამოკორტირალეზულოყო, ზეცისათვის ეცეკრა და საკუთარი გონებრივი უნარი განევეითარებინა.

ამერიკაში გავრცელებული შეხედულების მიხედვით, სიზარმაცე უდიდესი ცოდაა. ეს აზრი გამაყრებლობა მისი თანამედროვე შეხედულებით, თითქოს ამგვარი სენი მიომე დაღს ასეამდეს ცხოვრებას. ამერიკა რომ მართლაც აყვავებული ქვეყანაა, ფაქტია, მაგრამ არც იმის უგაღბრელოდა შეიძლება, რომ იქაური საზოგადოებრივი თითარება საუკეთესო თანამედროვე მწერლებს სატრიკოსებად აყალიბებს.

საოცარია, მაგრამ ბევრ ამერიკელ მწერალს ხშირად ყოველგვარი ყოყმანის გარეშე შეუსხამს ხობტა უსწარობისთვის და მათ ნიჭიერებაზე მეტყველებს ისიც, რომ უსაქმურობით თავმოწმონენებს თავდაცვაც ოსტატურად შეუძლიათ. რაც შეეხება ტროსს, რომელსაც არ ეხერხებოდა უსაქმურობა, ცოც პედანტად რჩებოდა, მას ხომ კრმის ნახტომის" შეფასების გარდა ღირებული არავფერი შეუქმნია. ლიტმენი კი, დასვენების ჩვევისაგან მთლად განაძრეულია და თავისუფლად დროს ჯობებში ხელგებმაცხოზობი ემსგავსებოდა ხოლმე უმანკო ქმაყოფილებას მიცემულ ჯანლობიან ჯორს. ამაო ფაიციფუცი და ნებისმიერ ადამიანს ენერგის ხარჯვა ყველა სულელს შეუძლია და ამისას უნდა გაამარდის ის რაღაც, რაც საშუალებას მისცემს, დამშვიდებული გულით მიეცეს უსაქმურობას. კაცს უნდა შეიძინდეს დროულად გაჩერების ალყო და ფანტაზიის მიდნარეში მათითქმის უნარი. იგი სულით უნდა იყოს პოეტია.

როცა სხვა პოეტების შემოქმედება გვიცურებს იმედებს, ყოველთვის უორდესუორითის პოეზიას ვუბრუნებდებით. ამ კაცმა კარგად იცოდა უსაქმურობის ყადრი. მას სხვებზე ბევრად უკეთ გამოსდიოდა ეს საქმე, რაც თვალნათლივ ჩანს მის შემოქმედებაში. იგი ისე დიდხანს ცხოვრობდა ამქვეყნად, რომ თავისუფლად შეეძლო თავისი ახალგაზრდული შეხედულებანი უარყო. მაგრამ არა მგონია, ოდენვე ეცადა გადამებაზა ის ყმაწვილობისდროელი მოსაზრებანი, რომლის მიხედვითაც, ადამიანს უნდა ახასიათებდეს ჯანსაღი, სულიერებისაკენ მიდრეკილი უზრუნველობა და ბუნებრივად დაკორევიების უნარი (ერთ ლექსში იგი ძალზე ბრაზობს ბომბებზე, რომლებიც უსაქმურად დაყოლიობენ მთელი იმ დროის განმავლობაში, ვიდრე ატრონი ჯერ აივლის მათ ბანაც, ხოლო თორმეტი საათის შემდეგ ისევე ჩამოუვლის მათ ტერიტორიას. ვფიქრობ, ეს პოეტის მხრიდან რასისტიკული დამოკიდებულება უფრო, თან შურის უღფერიტაც შემოსილი, რადგან მთელი ეს ხანი თვითონაც უსაქმურად დაიარება). დღეს რომ უორდესუორით ცოცხალი იყოს, ეჭვი არ მებაარება, უფრო მეტხანგრად და ხშირად იქადებებდა თავის დოქტრინას. ალბათ, მისერც სულერივლაც ერთი კარგად შეუტყვედა და მე და ჩემს მეგობარს დაგვიცავდა სონტეტა მთელი ცოცხალი (ლექსები ალბათ ასე დაიწყო: "გასულ კვირას მითის მფელოზე ყალიობდა ორი კაცი. . .") ამ სტრიქონებს ბეირი არც კი ნაიკითხავდა. პოეტია იმასაც გვეტყვოდა, მსოფლიო უკეთესი იქნებოდა, თუკი ადამიანები ყველა შესალო წუთს მხარეთიძობა წამოკორტირალეზულები გაატარებდნენ და მთელი ათი წელი არავფერს გააკეთებდნენ.

მართალიც იქნებოდა!

ინგლისურიდან თარგმანა
მანია ჯიჯიუხიძე

მსოლოდ დიდი სახელწოდ კარიჭჷსთინა

ნანა გომიას სსაშარეა როსტომ ჩხეიძე

— ბატონო როსტომ, ამ ევება რომანის შემდეგ, როგორცა აგვისტოს შილები (მამაჩემი ოთარ ჩხეიძე)“, ეერც წარმოვიდგენდი, ასე მალე თუ მოჰკიდებდი ხელს ახალ ბიოგრაფიულ რომანს, მეგონა, კარგა ხანს ლიტერატურულ-პუბლიცისტურ ესეებსა თუ სტატიებს იკმარებდით, ან იქნებ თარგმნისთვისაც უფრო მოგეცალათ, თქვენ კი უკვე ახალი რომანიდან შესთავაზეთ ფრაგმენტი მკითხველს. არაერთხელ ვყოფილვართ შემსწრე, დაინყებენ თუ არა მონოგრაფიის წერას, მაშინვე ლამობენ აცნობონ მკითხველს. თანაც იბევებენ ამ თემას, რათა სხვა მოერიდოს მის არჩევას. თქვენ კი, რამდენადაც გიცნობ, მხოლოდ მაშინ აქვეყნებთ ნაწყვეტს, როდესაც წინგი თითქმის საბოლოოდაც გამაზადებული გამოსაცემად ამიტომ მგონია, რომ ამჯერადაც ასე უნდა იყოს.

— ასეც არის. „მგზავრი თობათვის მზეში“ უკვე მოთავსალა.

— მთავრ ნიმუში თქვენი ბიოგრაფიული რომანების ციკლი.

— მათე, დიას. რაც შეეხება თქვენს გაცვებას, ეერ წარმოვიდგენდი, ასე მალე თუ მოჰკიდებდი ხელს ბიოგრაფიულ რომანსო, გამოგიტყდებოდა, არც მე წარმოვიდგინა, და თქვენზე უფრო მეტადაც. რაღაც თავისთავად მოხდა. ისე მიხაკო წერეთელსაც ყოველთვის გველვისმბოდი ჩემი რომანების მთავარ პერსონაჟთა შორის, დეტექტიორ ცდამში, „ეკლიანი და პატარა ზვა“, ოლია ჭავჭავაძის მკვლელობის გარემოებების რომ წარმოსახავს, გმირთა მრავალრიცხოვან გალერეებში ეს სახელიც ამონათებს. არჩილ ჯორჯაძისადმი მიძღვნილ ქრონიკაშიც წნდებოდა მისი სახეობა, ამჯერად საკმაოდ კოლორიტული კუთხითაც — დიდი პოლიტიკური ფორუმის მონაწილე, იუმორისტის, პარადისტის ნიჭით სავსე.

ხსენებით სხვა დროსაც დამჭირებია მისი ხსენება, მაგრამ ეს პიროვნება ჩემგან უფოოდ მოითხოვდა ეპიკური თხრობის შუაგულში მოქცეებას თავისი პიროვნული მონუმენტურობითაც და დრამატული ბიოგრაფიითაც, საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის გამოცხადებამდე უშუალო და ენერგიული ჩარევა სულ სხვაგვარად რომ ასხივოსნებს მის მღვდელურ ბედისწერას.

— ცხადია, მოთხოვდა უფრო ხელსაყრელი შემოხვევისას — როდესაც გადალილობა გადაგივიდათ

და მოწყურებული გვეწნობდათ ბიოგრაფიულ ჟანრთან დაბრუნება.

— როგორ ვითხრათ, მისი აზრდით თან მაჩქარებდა, თან სულის მოსატყმელსაც მიტოვებდა.

— და მაინც, თქვენ აღარ მოითქვით სული.

— ვინ გაცვალა. ისე ბიოგრაფიული რომანი რომ დავკვეთა ვინმეს, შენ ოლოდ დანერე და გამოცემა ჩემზე იყოსო, ხელებს გავასავსებდი: ეს ჟანრი კარგა ხანს აღარ მიხსენო-მეთქი. წარმოდგენაც მაკრთობდა, რომ რომანის სიუჟეტს უნდა შევებოდი, ის კი არა, როდესაც იანერის დასაწყისში რუსუდან ნინიანიძემ, ჩვენი ემიგრანტული სამყაროს ერთმა საუკეთესო მკოდნემ და მოამაგემ, მთხოვა, საერთაშორისო კონფერენციის გამართვაც გვინდა ქართული ლიტერატურის ირგვლივ, კრებულსაც ვუყრით თავს და იქნებ ათგვერდიანი ნარკვევი შენც მოგვიმზადოო, ჩემს ნაშეხარ სახეს რომ შეხედა, შრომა შემომისუბრეტა: შვიდი იყოს, კარგი, ხუთი გვერდი იყოს, ოლონდაც მონაწილეობა მიიღო. მაგრამ ამხანაც კი შემაფიქრია: ათი გვერდი იქნება თუ ხუთი, ავეული დასაწერი ხომ გგონია-მეთქი. და მოვეუბოდიე, რომ, მოუხედავად მისი და კიდევ რამდენიმე ადამიანის დიდი სურვილისა, ის კრებული უჩემოდ უნდა გამოცემულიყო. შერე კი, მინდებოდა შევხედიე, არ გამომსლოდა ისე, თითქოს თავს ვიძებდი, და თვალთ რომ მიმოვავლე ქართველ ემიგრანტთა სილუეტებს, მზერა თავისთავად შეჩერდა მიხაკო წერეთლის ნიშანზე.

მაინც არაერთხელ მიფიქრია მის ბედისწერაზე, მისი „ერი და კაცობრიობა“ ნშირად მჭყრია ხელში და მიყვარდა შიგ ჩახედვა, და ბარემ ხომ არ მესარგებლა შემოთავაზებით და ამ პოლიტიკური პაფილეტის ქარგაზე ამგო ჩემი ნარკვევი? ათ გვერდს როგორ ვერ მოვაბამდი თავს, თანაც ვადა არ მჭონდა მაინცდამაინც შეზღუდული — თვეზე მეტი დრო ცოტა არ არის. ის კი არა, რუსუდანს ისე გავხარდა ჩემი თანხმობა, რომ თვეც გამოიმეტა: სულ ბოლოს შენ მოიტანეო. თანაც მასალებით მომარაგებასაც დამპირდა. არჩევანი ხომ მომიწონა და მომიწონა: მიხაკო წერეთელი მეც განსაკუთრებით მიყვარს, მისი ფსიქოლოგიური პორტრეტის შექმნა კარგა ხანია მიწდა და ისე როგორც იქნება, საამისოდ ვერ მოვიცალაო. და ის დეტალი გაჩხინა მისი ბი-

მიხაკო წერეთელი

ოგრაფიიდან: პანაშვიდებზე რომ მსჯელობა რელიგიურ საგანგებობებს და ასე იმპოზიციებს მხარე ნოსტალიკის.

— თქვენ ეს დეტალი იმეხამად ალბათ სრულიად არ გჭირდებათ.

— თუ „ერი და კაცობრიობით“ უნდა შემოვფარგლუ-ლიყავ, ცხადია, არა — ის პოლიტიკური პაფფლექტი ახალი პაფფლექტის შესაქმნელად განმარტობდა. პეცნიერულ ძიე-ბას ჩემთვის ისევე უნდა ამოკროდა პოლიტიკური სარ-ჩული, როგორც ის ნაშრომი ნარმოვადებდა, თავისებური ქრესტომათია მაშინდელი ახალგაზრდობისათვის, და არა-ნაკლებ მნიშვნელოვანი მომავალ თაობათათვისაც, ბოლ-შევიკურ რეჟიმს ეს პიროვნებაც და ეს ნიგნიც მკაცრად რომ არ გაესაიდუმლოებინა და ამოეგდო საზოგადოებრი-ვი ცნობიერებიდან.

— მიხაკო ნერეთელი, ვასკებია, რატიმაც ნარმარ-თავდა მსჯელობას ყველაზე მწვავე კატიობა, და თქვენ რაღამ გიბიძგათ საამისოდ, რომ ანალიტიკური განსჯა პოლიტიკური სულისკვეთებით გავმსჯელოთ?

— იმავე განვიდამ, რამაც ჩემი დიდი ნინამორბედი. მას ის-ისადა დაქლნია თავი ანარქისტული და სოციალისტური დოქტრინებისათვის და „ერი და კაცობრიობა“ აღსარების, მონარქიის ნიგნიცა. და ეროვნული მრწამსით უპირისპირ-დებდა ამ ახალი რელიგიური მოძრაობის — სოციალისმისა და მისი განსტორების — მომბღვარებას, რომელიც ადრე თუ გვიან თავს ამოჭამდა, ოღონდ მონოლიური სანინააღმდე-გო მოძრაობის აღმავლების პირობებში — ნაციონალური მსოფლგანვიდის თანდათანობით აღორძინება-დამკვირვებ-ბას. „ერი და კაცობრიობა“ ამ აღორძინება-დამკვირვებ-ბის მონოპოლიტიკური, ისევე, როგორც ჩემი მსჯელობაც გლობალისტური რელიგიური მოძრაობის ვასაკარწყებულ-ლადაა მიმართული, რათა მისი ამიძირკვის კვალობაზე ადამ-იანს, უნდა და კაცობრიობას ეღიროს უკეთესი ვაში.

— ერთი სიტყვით, „ერი და კაცობრიობის“ ანალიზს ჩაუჯექით. დარწმუნებული ვარ, მსჯელობისას აუცი-ლებლად მოიშველიებდით ნიკოლაი ბერდიაევის, რუსი ფილოსოფოსისა და პოლიტიკური მოაზროვნის, ნანე-რებსაც ამ თემაზე, მითუმეტეს, გივი ალბაზიშვილისა და თქვენი რედაქციით ნაშრომებულ სერიაში „ფიქრები. რთული სიბნელითეკა“ ბერდიაევის რამდენიმე პოლი-ტიკური ესეი სწორად ამ სახელწოდებით გაერთიანდა: „ერი და კაცობრიობა“.

— ეს შემთხვევით არ მომხდარა. ამ მცირე ნიგნიით მთარგმნელმა ზურამ კიკნაძემ მიხაკო ნერეთლისადმი განსაკუთრებული სიყვარულის გამო ვაგიჟობა შეგებულ-ლად მისი იმ განმარტებული და შემდგომ ასერიკად ჩაშუშ-რული პოლიტიკური ქმნილების სახელწოდება. როგორც ძველი კულტურებისა და ენების მკვლევარი, იგი უშუა-ლად აგრძელებდა მიხაკო ნერეთლის სამეცნიერო-მთარ-გმნლობით უნდა და „კლავამეზიანია“ ხელახლა აამეც-ყველა ქართულად კონსტანტინეპოლიური 1924 წლის გა-მოცემის შემდეგ, რაკილა ამასობაში ახალი ფრაგმენტე-ბიც აღმოჩნდა, ცალკეული პასაჟებიც უკვე აბლუბურად ნაკითხვად და ვილგამეშის დრამატული თავგადასავალი ახალი დროის შესაფერისად ქვლავ უნდა მინოდებოდა ქართულ მეტონხელსაც.

თარგმანისათვის დართულ ვრცელ ნარკვევებში საგან-გებოდაა მსჯელობა მიხაკო ნერეთლის თარგმანზე და მი-

სი ლეანდი მონონების ეპითეტებითაა შეფასებული. და ამ-ჯერადაც, შემთხვევა მიეცა თუ არა, ბერდიაევის კრებუ-ლითაც კვლავ ამ პიროვნებასთან გასდო ხიდი.

ჩემთვის ეს პოლიტიკური სულების ეს ციკლი იმ მხრივ აღმოჩნდა დამაფიქრებელი, რომ მკაფიოდ ათელასანინო-სი, თუ რაივც განსხვავებდა ქართველი და რუსი მოაზ-როვნების შეხედულებას, რომელიც გარკვეულ მონა-ვეთობად ისე მიავლებიან ერთმანეთს (სხვათა შორის, რუსი ფილოსოფოსის ეს სტატიები ქართველი პოლიტიკოსის ნიგნის გამოქვეყნების შემდეგ დაიწერა), თითქოს ერთი კაცის ნაწერი იყოს — ბერდიაევიც საკმაოდ საღად მსჯე-ლობს ერსა და ეროვნებაზე, ის მიაჩნია კაცობრიობის არ-სებობის დეიტად, მის საფუძველთა საფუძველად, და ვერ წარმოუდგენია ერისა და კაცობრიობის დაპირისპირება, ნაციონალიზმი და კონსოპოლიტიკური ერთმანეთის უშუა-ლი გაგრძელებად ესახება, ოღონდ პანმონოლი და ბუ-ნებარევი არსებობის პირობებში — თუკი აირიდებენ ყალბ პოლიტიკურ დოქტრინებს — როდესაც ისეთ საზოგადოე-ბას ეყრდნობა საფუძველი, რომლის შექმნაც ასე უცნებადა ყველა გულმართალ ადამიანს...

მაგრამ, აი, მსჯელობა მიემართება სახელმწიფოს მონ-ყობის მიდგომისაკენ და გაირკვევა, რომ ბერდიაევისათ-ვის ამ მხრივ სუკეთესისა... იმპერიული მოდელი — რუსე-თი როგორც ერთადერთი სხესნელი კაცობრიობის, ოღონდ ამისათვის აუცილებელია, რომ ამ ქვეყანას მიეცეს სრული შესაძლებლობა, წარმოაღოს სხვა ერების ბედი, თვითონ განსულხვედროს, ვისთვის რა სჯობს, თანაც მხოლოდ და მხოლოდ... რუსეთის იმპერიის შემადგენლობაში.

— ნუთუ შეიძლება, მართებული და ხალი მსჯელობა ასე ერთმანედ შემოტარაღდეს და შემოქმედებისა და თავისუფლების ქადაგი ჩვეულებრივ რუს შოვისნიცად მოკვეცილინოს?

— აი, თუ არ შეიძლება.

— „ერი და კაცობრიობის“ ანალიტიკურმა განსჯამ მაინც როგორ გიბიძგათ ბიოგრაფიული რომანისაკენ?

— გადამწვევტი აღმოჩნდა უცვრად ბავლევრულ ის სურათი, მიხაკო ნერეთელი და მისი რამდენიმე თანამოაზ-რე ნერა-კითხვის საზოგადოების საშვიდროს კედელთან რომ აყუდებულან ყოველდღე და გაუთვებლად ლაპარაკე-ბობენ, რაც იაკობ გოგებაშვილის გულისწყრომას იწვევს. მას ვერ წარმოუდგენია, ახალგაზრდობის ასე ფუჭად ღლან-გადანენ დროს და უმეცრებს ვაში არაფერი იღწომდნენ ქვეყნისათვის, მითუმეტეს, ის პიროვნება, ვისმა საჯარო გამოსვლაშიც ილია ქაჭავაძის დაკრძალვისას „შეარჩია მთელი საქართველო“ (გრიგოლ რომაძემც როგორც შე-ფასებდა მოგვიანებით იმ ირატორულ მგზნებარებას, გა-უკუნის შემდგომ სოლომონ მსჯელობის არჩილი რომ სა-უცნობლად, მფერ უკელეს ცხადებოდან მოტიარალი თავისი იმეითი მჭვერმეტყველებით).

ვერ წარმოუდგენია, მაგრამ ვალერიან გულისა ნეალო-ბით ხდება მათი დაახლოება და იაკობიც ერთი გულმხურ-ვალე თანამდგომო ხდება ამ ჯგუფისას, საიდანაც უნდა ამოხზარდოს „საქართველოს დამოუკიდებლობის კომი-ტეტი“ და „თერთი გიორგის“ ზეპარტიული მოძრაობაც, რომელიცა გამოარქული ღვანღი დასდეს ეროვნულ და სულიერ ფასეულობათა შენახვა-გადარჩენას ემიგრაცია-შიც და საერთოდაც.

ტრისტან მახაური

„რამ შემქმნა ადამიანად“

მეზა-ფშაველას ერთი ლექსის შემოქმედებითი ისტორიისათვის

საქმე ენება ვაჟა-ფშაველას ერთ-ერთ ლირიკულ შედევრს „რამ შემქმნა ადამიანად“. აღნიშნული ლექსი შემოქმედებითი ისტორიის თვალსაზრისით ზერ არაეის უცვლელია, თუმცა იყო მისი ლიტერატურულ-კრიტიკული ანალიზის საკმაოდ ნარმატიული ცდები (ვახტანგ კოტეტიშვილი, ალექსანდრე ქუთელია, აკაკი ბაქრაძე, ზურაბ კვიციანი).

ხსენებული ლექსის ერთდგერთი ხელნაწერია შემორჩენილი და ისიც არ ამტკლავებს სხვაობას ნაბეჭდ ტექსტთან.

ბოლოდროინდელ შემუშარულ ლიტერატურაში ზემოაღნიშნულ ლექსთან დეკავშირებით, სახსურად, ფეხი მოიკიდა ერთმა საკმაოდ მცდარმა ინფორმაციამ და მისი შემოქმედებითი სანწყისების ძიებაც უფრო აქტუალური გახდა:

1991 წელს ეთერ თათარაიძემ ცალკე წიგნად გამოსცა გულტან რაზიკაშვილის მოგონებანი „მამამა ლმერსა ჩამამკარა სახელი“. წიგნს ფართო გამოხმაურება მოჰყვა და, როგორც მნიშვნელოვანი ლიტერატურული მოვლენა, პარიზის ქართულ-ევროპული ინსტიტუტის მიერ დაწესებული პრემიითაც დაჯილდოვდა.

ვაჟას შვილის ნაამბობმა თვალწინ გადაგვიშალა პოეტის ცხოვრების უცნობი ფურცლები, შეგვახებდა მის ოჯახურ გარემოში, თუმცა ამ ნაუბარში ბევრი რამ საკამათო და დღეგრეხილად აღმოჩნდა. ამის მიუხედავად, აღნიშნული წიგნის შესახებ კრიტიკული შენიშვნები საჯაროდ არავის გამოუთქვამს და სწორედ ამან აუზნია თავგზა გულტანის მიერ მოცილებულ მათ შორის ზოგიერთ ლიტერატორსაც.

ეთერ თათარაიძესთან საუბრის დროს გულტანმა ბავშვობაში მწველად ყოფნის ერთი დღე ამგვარად გაიხსენა: — „წვიდა ჩქეჭითა, მამინ ცხრა-ათის წლისა ვიქნებოდი. ძროხაში ვიყავ. ყველას მოუვიდა პატრონი და სახვევები მოტანეს, მე კი არა, არავინა. მამა ჩარგალს არ იყო. ჩამდიოდა წრიალასა წყალი კაბის მოღრუნვდა და ვიდგე აი იქა... გამყინა. მოვიდა უცვება ცხელი მზე, გაეთბი. მომხივე-

და კიდევცა. ზაფხული იყო, მომხივედა და ერთი პატარა პუტრი მიქნდა, ისიც გამზარი, დაფიქრდი: მე რო ბოლო არა ვყოფილიყავ, განა ეგრე ვიქნებოდიო. დაფიქრდი და ვთქვი:

რად გამაჩინე, უფალო, რატომ არ მოუდ წვიმამა ამითვისებდენ ღრუბელნი, თან მატარებდენ შვილადა...

ჩემი ბოლობა და მწყემსობა ემაგ ორ-სამ სიტყვაში ჩახვატე. შენა მყვანდიო, -მითხრა, — შენაო, პირველად მამინ მაკოცა. შეენანდი მამასა და იმითა.

მამამ მითხრა, რო ევაო ძალიან გენიოსური სიტყვაა, შენაო, გავგო, ჩემზე მეტი ნიჭი გქონიაო. დაწერე, როცა რა მოგავარდეს ესეთი ქვეზე და მომიტანე, ჩავენრო. დაბეჭდილი ყოფილა ეგა...“

გულისსამაჩუყებელი სურათია. ნაკითხავ ერთხელ, ორჯერ, სამჯერ, ბოლოს კი მის ნამტკლანობაზე დაფიქრდები... ბუნებრივად ამოტკეტვდება კითხვა: საერთოდ ჰქონდა თუ არა გაცნობიერებული გულტანს ვაჟას ლექსის მნიშვნელობა? ბავშვობაში, ალბათ, არა, მაგრამ მას შემდეგ ხომ დიდი დრო გასულიყო. მოგონების თბობისას კი გულტანი უკვე ღრმად მოუხეი იყო. გასაბები მიზეზის გამო მის ნათქვამს კრიტიკული გადასინჯვა ჭირდებოდა. ლიტერატურებმა კი არც აციეს, არც აცხელეს და ვაჟას ლექსთან ერთად მონათხრობი ეპიზოდი უცვლელად შეიტანეს „მშობლიური ლიტერატურის“ მე-მ კლასის სახელმძღვანელოში (შემდგენელში: ვახტანგ როდინია, ლალი ვამაქიძე), თანაც „კითხვები და დავალებები“ დაურთეს, საიდანაც ივანე გებთ, რომ „ვაჟა-ფშაველას ამ ლექსის დანერა მისი პატარა ქალიშვილის სიტყვებმა მთავარა“ (2004, გვ. 185).

კითხვებისა და დავალებების* სასწორისა და გონიერულობას“ ცოტა მოგვიანებით დაუბრუნდებით. მანამდე კი ვცადოთ გავერკვეთ, რამდენად მართალია გულტანის სასკუთარ მონათხრობი.

ახსანიშნავია, რომ ეთერ თათარაიძე გულტანის მოგონებებს გასული საუკუნის 80-იანი წლების ბოლოს იწერდა. იმ ხანებში იგი ხშირად სტუმრობდა ვაჟას ქალიშვილს ჩარგალში. როგორც ითქვა, გულტანი ღრმად მოუხეი ცეხული იყო და მასხორობა ლაღატობდა. ამის გამო მის მოგონებებში უამრავი უზუსტობაა გაპარული. მოვიყვანოთ უფრო თვალშისაცემი ლაფსუსები:

1. ლექსის „რამ შემქმნა ადამიანად“ შექმნის თაობაზე გულტანი ამბობს: „მამინ ცხრა-ათის წლისა ვიქნებოდიო“. შევამოწმოთ მისი ნათქვამი. ვაჟა-ფშაველას სხენებული ლექსი 1913 წლის 2 თებერვალს დაიბეჭდა ჟურნალ „ქვემო“ (6). გულტანი ამ დროს „ცხრა-ათის წლისა“ კი არა, თხუთმეტი წლის ვასთხოვარი გოგოა. მშობადაჰმე, სხვაობა ხუთ წელშია და ეს კარგად აღარ ახსობის ვაჟას ქალიშვილს.

2. მოგონებებში გულქანი პოემა "ეთერსაც" ეხება და ამბობს: ჯერ "ეთერიანი" რო დაუნერავ, ის არ გააქვეყნა, რო ჩემზე ჰქონდა" (გვ. 58).

ამ წინადადებაში ორი შეცდომაა: ა) ვაფას პოემის სა-ათური "ეთერი" და არა "ეთერიანი". ეთერიანი ქართული ხალხური სამიჯნურო ეპოსია. ბ) ვაფამ "ეთერი" გამოქვეყნა 1890 წელს, როცა გულქანი ჯერაც არ იყო დაბადებული და როგორ მოუძღვინდა მას.

3. ღრმად მოხუცებულ გულქანს კარგად აღარ ახსოვს ვაფასა და ბაჩანას ლექსები და თავიებური რედაქციით იხსენებს მათ. ზოგჯერ არც კი ასახელებს, ვის ლექსს ამბობს. ძმები რაზიკაშვილების პოეზიაში გაუცნობიერებელ მკითხველს შეიძლება ეს ლექსებიც გულქანისა ეგონოს. სანიმუშოდ მოვიყვანოთ ბაჩანას ლექსის "მერცხალს" ორიგინალი და გულქანისეული ვარიანტი.

ბაჩანა:

არ გეტყვი, „მიძღვინარო“,
მერცხალო, ჭიჭიკა-ეწაო!
გამარჯვებისამც იქნება
მენი აქ გადმოფერნაო

გულქანის მონათბირობიდან: მამალი შემომყოფო და ავაშობდი, ვინ მომივაო...

ვიძღვინებდა ხარ, მერცხალო,
მოხვედა ჭიჭიკა-ეწაო,
გამარჯვებისამც იქნება
მენი აქ გადმოფერნაო...

გულქანი თავისებური რედაქციით ამბობს აგრეთვე ვაფას ლექსს „კლდე და მდინარე“ (გვ. 83-84). ამ და სხვა დაფსუსებზე აღარ ვაჭვამავილებ კურადებებს. გულქანის მოგონებებში ნიგნის გულდასმით ნაშკიობელი დარწმუნდება, რომ ვაფას ქალშეშვლის ასეთი ჩასათის შეცდომები სიბერისა და გულმღვიწყობის, "გადაჭამურებულობის" გამო ემართება. მაგრამ მეტი სიფიზილე და ობიექტურობა, ქართული მწერლობის ღრმა ცოდნა მოეთხოვება ლიტერატორს, რომელიც ამ მოგონებებს ინერს; მან უნდა გასინოს შუამავლობა ღრმა სიბერეში შესულ მემუარისტსა და გაუცნობიერებელ მკითხველს შორის, კეთილსინდისიერად უნდა მოიხადოს ლიტერატურათმცოდნის საბატიო ვალი.

მოსალოდნელი და აუცილებელიც იყო, რომ გულქანის მოგონებებს შესაბამის კომენტარებს დაურთავდნენ ეთერ თათარაძე და ამირან არაბული, მაგრამ კომენტარების ნაცვლად ნიგნის ბოლოს დაბეჭდილა ამირან არაბულის ჩანაბატი "გულქანი", სადაც კატეგორიული ტონით არის ნათქვამი: "გულქანის ნაამბობში სიყალბის ფილორიც არ ერია...ის, რამიც არაიშვითადად სცოდავენ მსგავს მოგონებათა ავტორები, ანდა ამ მოგონებთა გზის გამკვლევი და გამომცემელი, მისთვის სახეებით უცხო გახლდეთ" (გვ. 99).

მწელია დაეთანხმო ამ სიტყვებს, რადგან წინამდებარე ნიგნის გამოვლენილი ფაქტები საწინააღმდეგოს დასადავებენ.

ისიც აღსანიშნავია, რომ უფრო ადრე გულქანისაგან მოგონებებს ინერდენ ვახტანგ რაზიკაშვილი, მალვა მარკოზაშვილი, იოსებ ლონგინილი, ეთერ თარიანი და ამბიო თონაძე, ლამარა კვიციანი, პირველი ვაჭუციანი, დიანა ტყეშუავა, ალექსი ხუცურაული. მათ ჩანანერებში ვაფას ქალიშვილის მიერ მონათბირობი ზოგირითი ეპიზოდი კიდევ შეორდება, მაგრამ ლექსის სიტყვაც არ არის დაშორული ზემოსხსენებული ეთერის თიაბზე. მაგალითად, მალვა მარკოზაშვილიან საუბარში 1961 წელს გულქანი იხსენებს, თუ როგორ დაწერა ვაფამ ლექსი მისი თანდასწრებით (ლექსის სათაური არაა დაკონკრეტებული). მამა-შვილი სათიბში ყოფილან. ვაფა თიაბავა. "მეც ვეხმარებოდი, — ამბობს გულქანი, — უეტრად მუშაობა შეწყვიტა, დაჯდა იქვე ახლოს, ხის ჩრდილში, მოიმარჯვა ქალაღი და ფანქარი და წერას შეუდგა. მერე მოვიდა ქალაღი და ახლად დაწერილი ლექსი წამოკითხა. ლექსი ძალიან მომწონა, ტამიცი კი შემოეკარი სიხარულით. შემდეგ მამამ ერთ საათს დაისვენა—დაიძინა." („მნათობი", 7, 1961, გვ. 131).

მალვა მარკოზაშვილმა მოგონება ჩაიწერა და გამოაქვეყნა მამში, როცა გულქანი არ იყო ჯერ კიდევ ღრმა სიბერეში შესული და მასხვორობაც არ დალატობდა. მამასთან ახლომყოფა გულქანმა გაიხსენა ვაფას შემოქმედებით აღმფრენის ერთი წელი და როგორ დააქვეყნებოდა საკუთარი სტროფი, თუკი მის შესახებ მამამ უთხრა: "ეგაო ძალიან გენიოსური სიტყვა" (გვ. 46). მარკოზაშვილს რატომ დაუშლავდა გულქანი ვაფასგან "გენიოსურად" მონათლულ სტროფს, თუკი მართლა მისი ნათქვამი იყო და არა ვაფას ლექსის მოვანიებით შეთხზული ვარიანტი?!

ეთერ თათარაძის ნიგნის გამოქვეყნების შემდეგ ზოგიერთ პუბლიცისტს იმედნად ჩაიწმუნებოდა მოქმედა გულქანის ნაამბობი, რომ ცოტუნებას ვერ გაუძლო და თვისი ჩანანერც გამოაშუქურა. გიგი ხორნაულის ნიგნში ჩვენთვის უკვე ნაცნობ ეპიზოდს გულქანი შემდეგი ვარიანტული სახესხვაობით ყვება: "ერთხელ მწყემსობად ნამყოფი ძალიან დამასველა წეიამ, გამარცხ; მამინა ვიქცი: "რამ შემქმნა ადამიანად, რატომ არ მოვედა წეიამადა, რომ ყუფილიყვე მუდამა ღრუბელთ გულ-შეკრის მძივადაო." შინ რომ მოვედა, მამას ნათბარო, აი, ეს ვიქციო. მამას გაუკვირდა, გაუხარდა, ჩემი ნათქვამი მამიწვე ჩაიწერა და სხვაც კიდევ მიუმატა. მამა სიკვდილის წინაც იმას დარდობდა, გულქანი დამარჩა უსწავლელიო. ძალიან უნდოდა, რომ მე მესწავლა..." (ცხოვრება ვაფა-ფშვილასი, 2003, გვ. 306).

გულქანის მიერ ეთერ თათარაძესთან და გიგი ხორნაულისთან ნათქვამი სტროფები ერთმანეთს რომ შევადაროთ, დიდ განსხვავებას დაფინახავ მათ შორის. გიგი ხორნაულთან ნათქვამი ვაფას ლექსის ორიგინალია პირდაპირ. არცერთი სიტყვა არაა შეცვლილი, ეთერთან ნათქვამი კი ნამდვილად გულქანისეული ვარიანტია. ამის საფუძველზე შეიძლება დაეასკვნათ, რომ ეთერის ჩანანერების პუბლიკაციის შემდეგ შეთხზა გიგიმ "გულქანთან საუბარის" ტექსტი, ვაფას ლექსის გულქანისებურ ვარიანტად გადასხვაფერება კი დააიწყდა.

ვაფას ლექსის ზოგადსაკუთრებელი მნიშვნელობის გააზრება თუ შეინიშნება გიგი ხორნაულის ჩანანერში: "მამას გაუკვირდა, გაუხარდა, ჩემი ნათქვამი მამიწვე ჩაიწე-

რა და სხვა ციფრები მიუმატა" (გვ. 306). ეს არის გლეხური გულბურჯიყვლობის გამოვლინება და არაფერი საერთო არ აქვს პოეზიის პროფესიულ გაგებასთან. საეღალაოა, რომ ამ აზრს ატარებს არა მხოლოდ გულქანი, არამედ გიგი ბორნაულიც, რომელსაც შიამიჭურად სჯერა, რომ ადრე ნათქვამს თუ "სხვა ციფრები მიუმატე", გენიალური ლექსი გამოვა.

საკუთარი ნაწარმოებების პირველწყაროებთან დამოკიდებულების საკითხი ვეამ სადაგებოდ გააშუქა წერილებში "ჩემი პოემების შესახებ" და "კრიტიკა ბ. ი. ვარ-თაგავისა". ამ უკანასკნელ წერილში ვეამ მკაფიოდ ჩამოაყალიბა თავისი შეხედულება წმერლის შემოქმედებითი მუშაობის შესახებ:

"უნდა ყველა იარგად იცოდეს, — ხალხის თქმულება, რაც უნდა იგი მდიდარი შინაარსისა იყოს, აზრანი და ხელოვნური, თუ პოეტმა იგი არ გარდაქმნა, საკუთარ სულოვრ ქურთში არ გადაადნო, არ გაადასუდა, მასალიდან ახალი რამ არ შექმნა და დაწერა ისე, როგორც ხალხი ამბობს, არაფერი გაშვავა, ერის გულში ამისთანა ნაწარმოებ ბინას ვერ იპოვინს, იქ ვერ დასადაგურებს და ვერც ხელოვნურ ნაწარმოებად ჩაითვლება."

ვეამს ზემოთქმული შეხედულება ვრცელდება როგორც ეპიკურ, ასევე ლირიკული თანრის ნაწარმოებებზე. "კრიტიკა ბ. ი. ვართაგავისა" 1914 წელს გამოქვეყნდა ვაზუთ "სახალხო ფურცელში" (21, 22, 23), ლექსის "რამ შექმნა ადამიანი" გამოქვეყნებიდან ერთი წლის შემდეგ. ვეამს მართლაც რომ გულქანის ნათქვამი დადელი ამ ფუძელად თავისი შეხედულებისათვის, რატომც დაშლავდა ამ ფაქტს? პირიქით: იამაგებდა კიდეც, ლექსის დაწერა ჩემმა ქალღმერთმა შთამაგონა."

გულქანი მართლაც გულწრფელია ეთერ თითარაიქსთან: "ჩემი ობლობა და მწყემსობა ემაგ ორ-სამ სიტყვაში ჩაებატო." გულწრფელია, რადან მან ეს გულისცეკილი მამინ იგრანო, როცა პირველად ნაიკითხა ვეამს ლექსი, მაგრამ ვერ ჩანედა ნაწარმოების მსოფლმხედველობრივ ხილრმეს და მასში მხოლოდ ყოფითი ტკივილი: თავისი ობლობა და სიდეუბიურე დინანხა (გულქანის ხომ ადრე გარდაეცვალა დედა და პატარა დაობლდა). ვეამ კი არ "განაზოგავა პატარა გოგოს ნატარა", როგორც ამას სასკოლო სახელმძღვანელო ავტორ-შემდგენლები წერენ (გვ. 185), არამედ გულქანმა ყოფიობამედ დაიყვანა და საკუთარ მწარე ხედვრს დაუხალგვა გენიალური პოეტის ნათქვამი. ასე შეიქმნა ვეამს ლექსის ვარიანტი, რომელიც ლიტერატორებს პირველწყარო ეგონათ.

გულქანის მონათბრობი გამოყენებულ სიტყვებს მცდარად განმარტავენ სასკოლო სახელმძღვანელოს ავტორ-შემდგენლები. მაგალითად: 1) "სახვევები — თბილები". გულქანი ამბობს: "წვიმა ჩქედითა... ყველას მოუვიდა პატრონი და სახვევები მოუტანეს." სახვევებში იგულისხმება წვიმამი მოსახვევი (მოსახური), წყალგაუმტარი საშუალებანი და არა მარცხდაინცე თბილი ტანსაცმელი. 2) "ამითვისებდენ — ამიტაცებდენ". კონტექსტის ვარეშე ამგვარი განმარტება აბსურდია. ახლა ენახით კონტექსტის მიხედვით. გულქანის ვარიანტი ნათქვამია: "ამითვისებდენ ღრებენი, თან მატარებდენ შვილად." კრებულის ავტორ-შემდგენლებს განსამარტაი სიტყვა ვეამს

ლექსის დახმარებთი აუხსნიათ. ვეა წერს: "არ განწირავდა პატრონი ასე ორნად და ტივლად, ცამივე ამიტაცებდა, თან მატარებდა შვილად." კონტრატორებს ვეამს ლექსისა და გულქანის ვარიანტს შორის იდური კავშირი შეუნიშნავთ, რასაც თვითონვე აბაიილებს გულქანი იგი, როგორც ვთქვით, ვერ აცნობიერებს ვეამს ლექსის კონიურ მასშტაბებს და კვლავ თავის პირად გასაჭირზე ლაპარაკობს: "ჩემი ობლობა და მწყემსობა ემაგ ორ-სამ სიტყვაში ჩაებატო." —

გულქანის მოგონების გამოქვეყნება ისე საბოთრო არ ყოფილა, როგორც მისი სასკოლო პროგრამაში შთიანა და ამ გზით საქართველოს მოსწავლე ახალგაზრდობის შეცდომანი შეყვანა. გულქანს სწავლა-განათლება კი არ შექონდა მიღებული (რის გამოც თურმე ძალიან რუხა ვეა), ამიტომ რა გასაკვირია, რომ ღრმად მოხუცებულობისა და გულმავინქობის ასაკში შესულს საკადრისად არ ცოდნოდა ვეამს ლექსის ზოგადსაკუბორი მნიშვნელობა. სასკოლო სახელმძღვანელოს ავტორ-შემდგენლებს კი დიდი პასუხისმგებლობა მართებდათ, როგორც ვეამს სახელის, ისე საქართველოს მოზრების წინაშე.

ვეა-ფშაველსა ზემოხსენებული ლექსის შესახებ ქართული ლიტერატურულ კრიტიკაში რამდენიმე განსხვავებული მოსაზრებაა გამოთქმული.

ვახტანგ კოტეტიშვილის აზრით, ვეა შეუნებულია ამქვეყნური უკეთობით და "და ეს უხილი იმედად დიდია, რომ პოეტს ნანობს ადამიანად დაბადებას" (რჩეული ნაწარები, ტ. I, 1965, გვ. 602).

ვახტანგ კოტეტიშვილის მოსაზრებას უპირისპირდებოდა ალექსანდრე ქუთელია, რომლის სიტყვებით "დასურულიდელი სიცოცხლის სურვილი ვეამს აიძულებდა კეთილშობილი შური გამოეთქვა ბუნების მოვლენებისა და საგნების მიმართ, რომლებიც მარად განახლებიან და არასოდეს არ კვდებიან...ვეამს ურჩევნია წვიმად დაბადებულიყო და არა ადამიანად, და ეს იმიტომ კი არა, რომ ის ადამიანის ცხოვრებას არ იღებს, არამედ იმიტომ, რომ მას სიკვდილი არ სურს, მას სურს, ბუნების მოვლენათა მსგავსად არ მოკვდეს, მარად იცოცხლოს" (ვეა-ფშაველი, 1947, გვ. 29).

მარადიული სიცოცხლის დაუოკებელი სურვილის დასტურად მკვლევარს მოჰყავს ნანყეტი ვეამს ლექსიდან:

გაეიხარებდი, მთა-ბარსა
ოდეს ენახავდი მწვანედა,
მორწყულსა ჩემის ოფლითა
ყავილებს შგნით, გარეთა.
გადავუშლიდი გულ-მკერდასა
დღისნი მშეს, ღამით მთავარესა,
სიცოცხლეს ვაგარბონიხები
მომაკვდავ არემარესა.
თვლად ცველდა გულშია
ცცხლად იმედ მრგობოდა,
რომ ისევ ჩემი სიკვდილი
სიცოცხლად გადიქვეოდა
და განახლებულ ბუნებას
ყელ-ყურზე მოხევიოდა.

მკვლევარი განაგრძობს: "როგორც ვხედავთ, პოეტრი ადამიანის ცხოვრების წინააღმდეგ კი არ დალაპერებს, არამედ სწუხს და უჩივის ბედს, რომ იგი ბუნების მოვლენებით მარადი არ არის, რათა შექმნოს დაუღალავად და მიუღებლად სარგებლობა მოუტანოს ადამიანებს. ეს პეისონში კი არ არის, არამედ უდიდესი ოპტიმიზმი — ყველაზე კეთილშობილი ოპტიმიზმი" (გვ. 30)

ალექსანდრე ქუთურია მატერიალისტურ თვალსაზრისზე დგას. მისი ოპტიმიზმი არ შეიძლება ვაფასო ოპტიმიზმს შეესაბამებოდეს. ვაფა მხოლოდ იმაზე არ წუხს, რომ ადამიანი ბუნების მოვლენებით მარადი არ არის.

თითქოს ამ საკითხის კვლევის გაგრძელებაა აკაკი ბაქრაძის დაკვირვება: "თუ ვაფას არ სჯერა ადამიანის სიცოცხლის განახლებისა და მარტო ბუნების პროცესის გამეორების სწამს, მაშინ აღმოჩნდებათ თითქმის აუსხენელი საიდუმლოს წინაშე. ამგვარი ფიქრი კი შეიძლება გააჩინოს იმან, რომ ნებისადა ქვეყნის განახლებისთვისაც ნატრობს ("რომ ისევ ჩემი სიყვდილი სიცოცხლედ გადაქცევა...") მაგრამ თვითონვე ზომ ამბობს-სიყვდილი ქვეყნის სიცოცხლეს" (აკაკი ბაქრაძე — სკოლას, 2004, გვ. 250).

ვაფას ხსენებული ლექსი სხვა ლირიკულ შედევრებთან ერთად ("შთას ვიყავ", "კიდევ ვნახავ გაზაფხულს", "წუგუმი მგოსნისა...") განიხილა ზურაბ კიკნაძემ. მან სიღრმისეულად გამოიკვლია ვაფას პოეტური აზროვნებისა და მსოფლმხედველობის დაფარული ასექტები. ვაფა-ფშაველას შემოქმედება მითოსური ნაკადებით იკვებება. მითოსში კი, როგორც ცნობილია, იმთავითვე არსებობს განახლების ფერია. ვაფას ლირიკული ლექსებში მისი მხედველი ზურაბ კიკნაძემ გამოკეთა მთისა და გაზაფხულის მითოლოგიები, ყურადღება გამამხვილა ცისა და მიწის კავშირზე და აღნიშნა: "ამ სიმღერაში (იგულისხმება "რამ შემქმნა ადამიანად"-ტ. მ.) პოეტი ნატრობს ნებისადა მოსულს, რადგან ნების მოვლენაში სრულყოფილად არის გატყაბებული მონაცვლეობა ზენად და ქვენა სამყაროს შორის" (ავთანდილის ანდერძი, 2001, გვ. 56)

ვაფას შემოქმედება დატვირთულია ბიბლიურ-ქრისტიანული სიმბოლიკით. მის ლექსებში ზიორა "მანანა", "ცვალი", "წვიმა", როგორც სიცოცხლის წყარო. თუ ამ სახე-სიმბოლიკებს არ მივამჯობებთ სათანადო ყურადღებას, ვაფას პოეზიის აღქმა ძალზე გაგვიჭირდება. ძველი აღთქმიდან უნდა გავიხსენიო, რომ ეგვიპტეიდან გამოსული და დამშეული ისრაელიანებს უფალი ციური მანანით კვებავდა: "ორმოცი წელი ჭამდნენ ისრაელიანები მანანას, ვიდრე თავიანთ სამკვიდრებში მივიდოდნენ; მანანას ჭამდნენ ეიდრე ქანანის საზღვრამდე მივიდოდნენ." (ცამოსელა, 16:35). ეს იყო ლეთის რჩეული ხალხის სასწაულთმოქმედი დავიურება: "და გამიზანებნა მანანა მათსე საზრდოდ და ზეციური უფლისა მისცა მათ" (ფსალმუნი, 77: 24). აღსანიშნავია, რომ

უფალი მინერ საკვებთან ერთად სულიერი საზრდოიც ამარაგებდა ხალხს, ბიბლიის მიხედვით მანანა ("ზეციური პური") გაიგივებულა ლეთის სიტყვასთან. ამიტომ უფლის რჩეული მოსამეფარი სიტყვებით მიმართავს ცისა და მიწას: "გამოვინ, ცაო, სიტყვას ვამბობს იმან, მინავ, ჩემი სათქმელი წვიმასათი მოდის ჩემი დარიგება, ცვალითი ეპკურება ჩემი ნათქვამი, როგორც ისრაილ დიდელზე, როგორც თქმე მინევა ზალახზე" (მეორე მგელი, 1-2).

ძველი აღთქმის პარადიგმები ახალი მინარსით იტვირთება ახალ აღთქმაში. ბიბლიის მთარგმნელი და მკვლევარი ზურაბ კიკნაძე წერს: "ქრისტიანთადა არის ხე სიცოცხლისა, როგორც პური ზეციური, მანანას სახით წინასწარ მოვლენილი და წყარო ცხოველი წყლისა, რომელმაც მოსეს კვერთხის დარტყმით კლდიდან იჩქევა. ქრისტიმი, ახალადამში, კვდება ძველი ადამი, რათა მისი მოდგმა აზიაროს მარადიულ სიცოცხლეს, რისთვისაც ღმერთს შექმნა პირველი ადამი, რათა მოეცეს ისე, როგორც კაცის მიერ მოვიდა სიკვდილი, ასევე [მოვლენა] კაცის მიერ მოვლენით აღდგომა." (1 კორ., 15: 21) (ზუთონიგნელების თარგმანება, 2004, გვ. 384).

აკაკი ბაქრაძე საჭირობოტორტო კითხვის სვამს-სჯერა თუ არა ვაფას ადამიანის სიცოცხლის განახლებათ. კრისტიანულ სჯულზე მიხედვით, მწერებელზე მდგომარეობა და ღმერთთან მოლაპარაკე, დარწმუნებულია, რომ მისმა ნათქვამმა, უფლის სიტყვის დარად, უნდა განახლოს სამყარო, "სიცოცხლე აგრძობიანის მომადკვად არემარეს". ეს სიტყვა არის ეული, რომელმაც სახედნიეროდ, "იხარა, წვერს მარგალიტი მოისხა, ტანი ზურმუტით იფარა, მთელ ქვეყანაზე სიხისა მუწეს, როგორც ცამ, ვამოდარა."

წვიმა რელიგიურ-მისტიკური სიმბოლიკით ადრევე შემოდის და მკვიდრდება ვაფას პოეზიაში, თითქმის ოცი წლით ადრე, ვიდრე "რამ შემქმნა ადამიანად" დაიწერებოდა. 1894 წელს დაწერილ ლექსში "წუგუმი მგოსნისა" ვაფა ამბობს:

ნოყიერად ქვენა ნავალი მინა,
როგორაც წვიმამ, მოსულმა ცითა

ეს ხდება ღვთის მადლით:

მადლი მფენია მარჯენაზედა
იმ შემოქმედის მადლი ღვთისა.

აკედან გამომდინარე, უნდა დავასკვნად, რომ ვაფას ლექსის "რამ შემქმნა ადამიანად" დაწერა განაპირობა იმ მსოფლმხედველობრივმა სიტყვამ, რაც წლების მანძილზე, თანდათან ყალიბდებოდა მგოსნის არსებობა და არა გულისწინა მიერ ვახალბურებულმა ვაფას ლექსის ფრაგმენტულმა ვარიანტმა.

არც კი გადაუშლიათ

ჯეოსის „ულისეს“ პირველი გამოცემა ლონდონში აუქციონზე 440,000 დოლარად გაიყიდა. ეს ყველაზე დიდი საფასურია XX საუკუნეში გამოცემული წიგნის შესახებ. წიგნი 1922 წელსაა გამოცემული და იდეალურ მდგომარეობაშია. როგორც ჩანს, მფლობელებს არც კი გადაუშლიათ ცნობილი ნაწარმოები.

ელვაჯა თაბერიძე

ან განჯაში, ანდა სიაიიოში

აკაკი წერეთელი და ვახტანგ გურამიძე მუშტაიანის ბაღში სეირნობენ. ერთი შუა ხანასა მღნეული, მეორეს სიცოცხლის გასარულინის ფაშის მოლოდინი ჩასახლება მზე-რამი. ოცდაათ ნელზე მეტია, იცნობენ და თანაუგრძობენ ერთმანეთს. სეირნობა მათი პლატონის აკადემიის პეაგოს, სიარული და მეცადინეობაა ერთდროულად.

შუაზნის აკაკი უფრო ოპტიმისტი უნდა იყოს, მომავლის სჯეროდეს, რაც აქამომდე ვერ განუზოცრცილებია, სამერ-მისოდ ფიქრობდეს მის აღსრულებას, თითქმის ცხოვერებაგანვლელი ვახტანგ გურამიძე — პირიქით, სანუთ-როსადან მოახლოებულ გაცლასა და იმასაც ნაღვლობდეს, ბევრი ნაფიქრ-ნაოცნებარი საქმედ უქცევი რომ რჩება.

ბუნების კანონით ასე უნდა ყოფილიყო, მაგრამ პირი-ქითაა — დღეს არა, ზეგლე მოვკედების მოფიქრალი საოცრად იმედიანად გამოიყურება, სწამს და სჯერა უკეთე-სობისა, ნარსულს ახლანდელს დაარტეს და უმჯობესად ბოლოს მიიჩნევს. თანადროულობაზე გულგანმწარლ აკაკის კეპანნი ჩასახლება გულში.

ის აიშინებებს თითქმის უნეტავოს.

— სასო ნავრთმეგია, — გაუმტერა მზერა ვახტანგმა.

— სასიბარულო რა ხდება, ყოველ ახალ წელს მალდუ-ლით უკვებოდით, მარა ფუჭი შეიქნა იმედი.

— აბა, გულის ფიცარიზე გვანერია იმედი, ქება გამბე-დაობას და დიდება მოთმინებას, — არ შეუბუა.

— გვეწერა, პანანკინტლა ადვილსაც ვერ იპოვიდით ჩვენი გულის ფიცარზე, მამულის უბედობის ეკლებით არ ყოფილიყო დაჩხვლებული.

— საზოგადო აზრი?!

— ვინ დამებებს, ხრილდა საათივით გვიწდოდა ხალხის გამოცდილება, მაგრამ...

— ახალგაზრობა?!

— ვერანაც ეტანებინან, გამოიცვლიან, აზრიც ეც-ვლებათ, ჯერც დაემგვანა ხალხი, ერთი დაიძახებეს, ბეო და ყველანი ცუცრებრივით იქით გაუტყვევენ.

— დრო მოვა, გამოურეკვება...

— ეჰ, დრომ რაც მოიტანა, ნეტავ ის არ მოგტანა და რაც ნაილო, არ ნაელო.

— იმედო არ უნდა დაკარგო.

— რაღა იმედი, სომოზა ისე გაგვიმწინაურდა, მამა-პა-პათა ამენებულ სახლებშიც აღარ გვიმევენ.

— მასე გვეცინოს, გრომს გროშზე ანებებენ, მაგრამ გა-კეთებულ არაფერი უჩანთ, ამენებენ, ვერ აუშენებიათ, ჩვენ კიდევ ვანგრეთ და არ ინგრევა...

— ბედისწერა თუ გვიხსნის? — თითქოს დაყაბულდა აკაკი.

— ჰოდა, ყურები არ უნდა ჩამოეყაროთ, ერის ბედზე ვიფიქროთ, ნგრევა შევამეროთ...

ეს თქვეს და დამდურებულბივით გააგრძელეს სიარუ-

ლი. ერთსა და იმავეზე ფიქრობდნენ, პირველი იმედიანად, მეორე — უნეტავოდ.

აკაკი უჯობდა, ვახტანგ გურამიძის ყავარჯენი-ვით გრძელი ჯოხი უჭირავს ხელში. ჯერ მას გადააადგი-ლებს, მაგრამ დაეყრდნობა და მერე მიაყოლებს ნაბიჯს. მუხლებდასუსტებული დაღალდასება, აკაკის მიმოსვლის სიმყარე და სიდიდე ეტყობა, ვახტანგისას — ფრფინვა და ფორიაქი. მიმიბედ სწითქავს, ჩახრინული ხმა უფრო ხავი-ლა გახდობს, კი არ ლაპარაკობს, გგონება, მულოდან ამხოსის ბებერებო. აკაკის ხმასაც ემწნება ზნარი, თუმც მედიდურიცაა, უიმედობის ამრეკლავიც იმავდროულად. გარეგნულად ყველაფერი ნეს-კანონის ფარგლებშია, მა-განავანდა ასე უნდა იყოს, მაგრამ პირუკუა, პირველი მე-ორეს არ ეთანადება და შებრუნებით.

გვიანი შემოდგომაა. თეთრი ღრუბლებით აჭა-იქ შეთ-რთილულ ცაზე თოვლივით თეთრ ფერზე უფრო ტყვისი-ლით ვარნობს. ფოთლებს სიყვითლე და სიმუქე მორჩე-ვით, ყავისფრად დაბერებულნი ძირს ცვივიან და მუშტაი-ანის ბაღი საფოთლეთი გგონება. ფოთლები ცვივიან, თრთილის ნვეთებიც ეცემა ძირს. მოსაუბრნი დადიან, საუბრობენ, ერთმანეთს ლაპარაკს ადღინან... აკაკი, როცა უსმენს, ცალი ფეხით გამხმარ ფოთლებს მოქექავს, აქეთ-იქით მიმოფანტავს თავდახარლი. თრთილის ნვეთები მი-ნახე დარჩენილ ფოთლებზე გადაეპყურება და, როგორც კი მოსაუბრე განასრულებს, თავს აწევს, ცას მიტე-რეულად დაიწვეს ლაპარაკს. ახლა გატანავი დაბრის თავს და ჯოხით მიმოფანტავს ფოთლებს. თრთილი ავერცხლისფერდება, სიკამაპე აირეკლება და თეთრ ნი-ნკლება დაგულებსა ფოთლებზე. ხან ფოთლებს ქექავენ, ხან ზეცისკენ მზერაატყურებელი მუსაიფობა, გგონება, ღრუბლებს ესაუბრებია, მინას მუსიგინაობ.

ერთმანეთი არ ელევებათ, ერთსაც, მეორესაც უჭირ-დაილაღის გასრულებს. რუმად მყოფინი, გგონება, ლაპა-რაკობის, ისეთი მუტყველი სახით მიმოდიან.

სადაც ვაშლის ფოთლებს წვავენ. პაერში ვაშლის სუ-ნი ტრიალებს და ორჯის ცვირნი უღიტინებს.

ვახტანგ გურამიძის ხნის კაცი სსოვის ზინდებუდ-ნი უნდა აცეცებდეს ხელებს, ახსოვდეს, იმავდროულად არც ახსოვდეს, მაგრამ უფრო აკაკის გადაფარებია სსო-ვანზე ლიბრი. იმას ვინცხალი მესხობდა აქვს, ამას ვაგუნ-დოვანებული. იმას — ახალგაზრდობაში დევის ცალი ყუ-რის დამჭრ ჩინოვინს, ყველაფერი ეიშეგება, გულგანდ-მენდილია, აკაკი გულდასტყველი და უნეტავო.

ვაშლის ხესთან მიიყვანა ოპტიმისტმა პესიმისტი. ხედავ, ქარისგან რამდენი ვაშლია ძირს ჩამოყრილი, მაგ-რამ ამით ხე არ გამამარა, მაგამწინაინაბი მტოებს შერ-ჩენიან, მომავალ ნაყოფს ელიან...

ამანარი შედარებას ხშირად ნახათ აკაკის თბრ, სიმომლური გააზრებით — ფოთლები, სხვადასხვა თაობე-ბი, დაცვიფებინან, მერე სხვანი გაიფოთლებიან, ხე — ქარ-თველი ტრი — რჩება მარადფასი.

ქვეყანას, ხეებს დაცივებთ ფოთლებივით, დღეს ერთი, ხელე მორე თაობა დაეპატრონება. ფესვებით მინას ჩაყრუ-ლი, ტოტრებით შეცას მიიჯენილი ხე რჩება უცვლელი. ზოგი-ერთი თაობა მნივლობს ასაკსაც ვერ მიატანს, მკაცრ გავლენ-სუთისოფელს, ზოგი მწიფე დაცივდება, მცირედნი ვადამ-ნივებულნი დაელოდებიან ახალი ნაყოფის ჩაკვირებას.

აკაკი შვილების თაობა, ვახტანგი — მამებისა, ერთი იმათივანია, ვისთანაც ყოფნაც და საუბარიც სიამოვნებს. დიდი ხნის უნახავ უფროს მეგობარს ხალისით უნდა შეხედროდა, მაგრამ საქვეყნო ჭირ-ვარამზე ფიქრმა დაასველვინა.

საკუთარი, ხშირად ნათქვამ-დანერლი, ფოთლებისა და მის შექირადაბრება და სიმუნების დახასიათება ვახტანგს საქმევირნი და ამით მოთხვეულის აჩვენა, რაოდენ ერის მოჭირნახულე კაცს ევაასებოდა ჯერ კიდევ დილანდელზე მუშტაილის ბაღში.

უთქვამს მავანთა და მავანთათვის, ზოგჯერ მკვებდაც შეუძახნია: ნუ დავიფინებთ, ხე — იგივე ქართული ერთა მარადიული, ჩვენ — თაობები, ფოთლებივით დავეცივდებთაო.

მაგრამ ამ მუსაიფსა და პლატონურ იქით-აქით მიმსვლაში უფრო ვახტანგ გურამიშვილის პიროვნებამ უნდა დაგვიანტრევისოს — რა ხიბლავდა მის ხასიათსა და მოქმედებაში მგოსანს, რა ისეთი თვლმარტალიტი ბრწყინავდა ძველ თაობელეთაგან? ხასიათის ერთადერთ ნიშანს, სიფიცტეს, გამოყოფს აკაკი საბავებოდ. იწინებ სულაც ამიტომ მეგობრობდნენ ამათა-შეილი. ფიცხი და დაურიდალი გახლდათ გურამიშვილების დიდებულნი გვარის კაცი, იქ, სადაც სხვები პირში წყალს იგუბებდნენ, თქმას უთქმელობას, დარჩენას — გაცლას ამუჯონებდნენ, ეს პირში ახლიდა საკმარისი. ბუნებრივია, აკაკის უნდა მოწონებოდა, უფრო მეტად — მოხიბლულიც დაჩრდილიყო რუსთა სამსახურში ჩამდგარი ჩინოვნიკის ამნარი საქციელით.

შთამბეჭდავია მიჭრა კოლობაკინთან, რომელიც იმ დროის ტუთაისის სამხედრო გუბერნატორი გახლდათ და მასთან ინკუბინტს კი არა, რაიმეს თქმასაც ეკრძალოდნენ, განსაკუთრებით მაშინ გაურბოდნენ, თუ ფიცხი გუბერნატორი რაიმეზე ან ვინმეზე გახლდათ გაჯავრებული. სიფიცხის გამო ერთხელ ოფიცრობაც დაკარგა, ისე დაიბრუნა, ნიჭიერი და პატიოსანი კაცი იყო, — ნერუნ. ასეც უნდა ყოფილიყო, სხვანაირად ჩინსაც ვერ დაიბრუნებდა კვკასიაში დასასველად გამოგზავნილი, ვიქედან ორჯერ თითო წლით, მესამეჯერ ორი წლით გაგუბერნატორებული. აწმწლსა და განერვიულებულს ხშირად სათოფგზე ვერ ეკარებოდნენ. ვახტანგ გურამიშვილი არც ამ დროს მყოფიდა და კოლობაკინის მიერ, უშუალოდ

მისი ხელქვეითის უკანონოდ „გაოხახტში“ ჩასმის გამო გაბრაზებული, მიეჭრა, არ ვიცით, ვისზე ან რაზე გულმეზომნარად ნიკოლაი პეტროვის. ჯერ დერეფანში უყვიროდნენ ერთმანეთს, არც ერთი თომბდა თავისას, არც — მეორე, ცველას, მათ შორის ორთავეს ხელქვეითთა თვლმწინი ლანძღვებოდნენ. „ბოლოს ისე გამწვავდა საქმე, რომ კოლობაკინი შევარდა კაბინეტში, მოიკეცა კარები და იქიდან უყვიროდა; ვახტანგიც მივარდა კარებს და ექვდა შეპლრიალეობდა“. ასე ვინ მოიქცეოდა? სულაც არავინ! დამპყრობლის სამსახურში თავმერგული მონური მორჩილებით გამსჭვალული ადამიანები მოსრცდნენ არ დაძრავდნენ, მორჩილად დაუხრიდნენ თავს დიდი ძალა-გაელენის რუსთ მოხელეს. ვახტანგ გურამიშვილი კი არც მის ჩინს დაეროდა, არც თანამდებობრივ სიმადლეს, უთბრა კი არა, უყვირა ის, რასაც ფიქრობდა.

კოლობაკინიც უნდა შექციფებულოყო. ყოველ შემთხვევაში, ჯავრგადაყროლს სხვანაირად უნდა გაეზომ-აუნონა მომხდარი, ასეც მოიქცა. ვახტანგმა კი იმამსვე გამოიტანა მსჯავერი — განთავისუფლების განცხადება დაუტოვა გუბერნატორს და ნაივია. მისთვის მთავარი გახლდათ სიმართლე და იქ, სადაც ამას ვერ იპოვნიდა, გაჩერდეს არ შეეძლო. „მეორედ დღეს გულმობრუნებულმა კოლობაკინმა დაიბარა ვახტანგი, ბოდიში მოხაზა, როჯოც იმასთან, ისე მის ჩინოვნიკთაგან და უთბრა: „მე და შენ ორივე ერთი გულისა ვართ და თუ ღმერთი განაშნა, როცა მე გუნებაზე არა ვარ, ნუ მომეკარებთი და მეც ჩემი მხრით, როცა გუნებაზე არ იქნებთ, არას გეტყვიო!“

არ ვიცით, რამდენად დაიცვა ეს პირობა ან ერთმა ან მეორემ, მაგრამ ეს არაა მთავარი — ვახტანგ გურამიშვილმა სხვათათვის ყოფლისშემწლე გუბერნატორს შეუყვირა, პირში მიახალა სიმართლე. ბუნებრივია, სამსახურს დაბარებულები, რუსი დამპყრობლისკენ სამონყალოდ ხელგანვდელი ჩინოვნიკი ამას ვერ იხამდა, ვახტანგ გურამიშვილი კი სხვა იყო, მრავალთვან სიმართლისმოყვარეობითა და შეუპოვრობით გამორჩეული. მართალია, პატონის სამსახურში ჩამდგარიყო, მაგრამ იქაც შეუნარჩუნებინა საკუთარი ხიბლი და პიროვნული თვითმყოფადობა.

აკაკი სამშობლოში ახალი დაბრუნებული გახლდათ, ვახტანგ გურამიშვილს რომ გაბანყვდა და, ალბათ, იმ შთამბეჭდავი ამბიდან დაიწყო მათი მეგობრობა.

მხატვარი კარლო ფაჩულა

ქვეყნის თავისუფლებისადმი ერთგულებას იმ დროს გარეგნული ფორმითაც გამოხატავდნენ. გარიბალდის ქუდიანი დიდი ოტლიელის სურსათს კვებებს იწინებდა, უნდოდა, მისდარი სამშობლოშიც ეხლდა.

ბულვარი მიმავალი გარიბალდის ქუდაცაოსებული აკაკი კომენდანტი გააჩერა, ხელში ზეცისკენ აღაპყრო და შეჰყურა:

— რა გახურავს თავზე?

აკაკის მთვრალი ან ვიცი ეცნა. ბავშვს სიბრაულის დიმილი აღებუდა, შებრუნდა, წასვლა დააპირა.

კომენდანტი ახლა უფრო ძლიერად შეჰყურებდა — მუღრილია — რა დაგიხურავს თავზეო, და ქუდის მოსახვედვად ნაეპოტინა. აკაკიმ ნაბიჯს აუჭქარა. მიდიოდა, მისდევდა მოღრიალ კომენდანტი. ბოლოს გეოსანს ორივე ხელით ეჭრა ქუდი, კომენდანტი კიდევ ქუში შემთხვეუთი გამოსილ დაწარმარის პოლიციის უსახურებდა:

— დაიჭრეთ, გარიბალდის ქუდი ახურავს.

შემთხვევა უმაღლესად, ნათქვამიც მოაუღლად იქცა — დაიჭრე, გარიბალდის ქუდი ახურავს — იხანდენ იმ დღეებში და მერეც ჩინიანიც და უჩინონიც, რუსთა მოერთგულენიც, მოძულენიც.

ვახტანგ გურამიშვილი ამბის სასაცილოდ ქცევამ არ დაემაყოფილა, დაიბარა კომენდანტი და უთხრა:

— გარიბალდის ქუდიანაც რომ დასდებ, თუ ძალა გერჩის და ვაგაკი ხარ, თვითონ გარიბალდი დაიჭრე...

კომენდანტი ამის მერე ქუდის დანახვა ადრთხოზდა, სხვისი კი არა, საკუთარი თავთავიანის ხელის მოკიდებაც ეხარებოდა — გვეუბნება აკაკი.

ვახტანგ გურამიშვილს რომ არ გამოეღო თავი, ამბავი არ გახაზარდებოდა, იქნებ ის მიწითხებულყო, რომ უფრც დავიწინებოდა, მაგრამ ვაჭურნაქორის „პოლიციის“ მიზანში მოხვედრულმა სიტყვებმა უფრო საბიერი და შიამიშქლავი გახადა.

— თუ ძალა გერჩის, თვითონ გარიბალდი დაიჭრე...

მეორე თუ მესამე ამბავიც აკაკის ახალგაზრდობაში უნდა მომხდარიყო. იმ დროს, როცა ახალთაობელი „დროების“ ირგვლივ შემოიკრიბნენ და შამების რისხვა და ნურთა დადატებოთ თავს. ერთ თავადმივილს დიდი ვეუვლებმა ჰქონდა, სადაც ძველებიც და ახლებიც იყვნენ მიწვეულნი, დაუპატივებლად მისულ ვიღაც მაკალათაის საკუთარი უსურსი ლექსების კითხვით შეურუნებია საზოგადოება. ერთ-ერთის, რომელიც, საგარეულოდ, კრამბის მეგობრობე უნდა ყოფილიყო, უთქვამს:

— ძვირფასო მაკალათიე, მიიტანე მაგ ლექსები „დროებში“, დაბეჭდავენ, თან პირველ პოეტადაც გამოგაცხადებენ.

ნათქვამში აკაკი იგულისხმებოდა — „დროებშიც“ მისი ლექსები იმეჭებოდა, პირველ პოეტადაც მას ასახელებდნენ.

მართალია, აკაკი არ უსენებია, მაგრამ მიინმნებით გაუმბილეს გულისწადავები. ვიღაცის წყაღწეა ლექსებს მიაგნოს მისი თხზულებანი. ამიტომაც ვაგაკარდა:

— ძვირფასო მაკალათიე, „დროებში“ არც მაგ უზირთუმი ლექსებს დაგიბეჭდავენ ვინმე, არც პოეტად გცნობს, მაგრამ სტამბის მმართველობა თუ გინდა, იოღად შეძლებ როგორც ჩანს, მის გაძლიერებას დიდი ჭკუა არ სდომებია. — თქვა და იქით-აქით მიმოატარა მჭერა.

აკაკის მომდურავ ბოზოლა მესტამბეს ეწერა. დაავლ ქუდი, რომელიც, საგარეულოდ, გარიბალდური არ იქნებოდა, ხელი, გამოთხოვა სახლის პატრონის და სადილ-მიურამიველმა დატოვა იქაურთა.

საქციელი მასპინძლის და იქაური საზოგადოების შეურაცხებელა გახლდათ, რომლის მიზეზად აკაკის ნათქვამი ჩაეთვალს. „ირგვლიანი“ პოლიკის ოფიცერმა ვიღაც ბ. გათქ ხანჯალი იმიძელა, მიეჭრა პოეტს და ლანდელა დაუნყო.

საგარეულო, წვეულებაზე შეიღების თაობიდან მცირედნი იყვნენ არ სულაც მარტო აკაკი მიწენიათ. ამიტომ საფრთხეც დიდი ჩანდა. ვიღაც ოფიცერი სულაც არ დაგიდევდა აკაკის პოეტობას, ლანდელა არ აქმარებდა, ხანჯლის ტრიალითაც დაამახსოვრებდა საზოგადოებას იმ დღეს.

იქ მეორე იმე შეტყუბუნულყვენენ, შემკრთალყვენენ მომხდარი, ვიდრე გამოერკეოდნენ, სულაც მოსახდენი მოხდებოდა. ამ დროს მეორე ოთახიდან წვეულებაზე შემთხვევით მოხვედრილი, იმ დროს ელიზავეტპოლის ვიცეგურნაქორი ვახტანგ გურამიშვილი გამოგარდინლა, მიჭრა ხანჯალამოღებულს, ულანდელა ჩაა, ქვა ქვაზე არ დაუტყვებია, ჩახვებინებია ხანჯალი და მისათან გასწორების მერე სახლის პატრონისთვის მიუხვდა: „სადაც ქართველებს დავიწინა და ლანდელავენ, მე იქ პურს არა ვაჭამო“.

მაკალათაის ლექსებზე ოხუნჯობა ქართველთა ლანდელა-გინებაში გადაზრდილა. აღბათ ქართული უარყვეს, რუსული გული გაიხარისეს, აკაკის მხარდადგრა წვეულებრივი რამ არ გახლდათ. ამით ხე უწრავლენისი იქაურნი განაწყენდებოდნენ. ვახტანგ გურამიშვილს ერჩიხვა, განაწყენებულყვენენ, გაზარტებულეს მისზე ყვარნი ვაჭირ, ოღონდ სიამარვე თქმულეს, სიბრთლენ, რომელსაც დღეს ერთ-ორი გაიგებდა, ხვალ — უამარენი.

მუშტიანის ბაღში სეირნობის დროს ვახტანგ გურამიშვილი, როესთაგან ელიზავეტპოლად სახელდებულ განჯავში ცხოვრობდა, ვიცეგურნაქორობის მერე იქ დარჩა საცხოვრობლად, იქ, ჩაგანჯებულ ქართველებსა და პოლონებთან საუბრით ირთობდა თავს. აქაურები ენატვრობოდა. აკაკივე უკეთესი მომუსაიფეს ვის იპოვნიდა. სხვებს გაწურე ატამზე, ბროსულზე, ხურამზე, აბრეშუმზე, ქალეზზე, ოთხმოცი წლის მოხუცსაც რომ ამყანულდნენ და ა. შ. უნდა დღლაპარაკებოდა, აკაკის — საქვეყნი ამბებზე.

— ძველ დროს ახალი ეკობს, ზოგის ჩინაობით გულთ არ გაიტემა, იმედით მიცდივარ ახლა განჯავში, მერე საუღავეში...

— რა დროს საფლავია?! — გახალისდა აკაკი.

— ემა, განჯავს ბევრი ქართველი შეუწირავს...

— განჯავ რა შეუწამია?

— უცხოობაა, — ამოხაელა ვახტანგმა.

— კიდევ იმედს ვეპოტინებოთ.

— უიმედო ვაქი ცოდოა. დრო მოვა, დაგიჯერებენ — არწმუნებდა საგონებელი ჩაეარდნილ აკაკის ვახტანგ გურამიშვილი და მართალი იყო, რამეთუ რომ ათული წლის მერე დამჯერენი კი არა, მომდურენი მისი გარდაცმრთელების გამო პატიებდნენ ერთმანეთს ძველ წყნასა და შეურაცხყოფას.

გაბუთ „რეკონსტრუქციის“ ერთი განცხადება გაეცხებინოთ:

„ჩვენ გენერდენენ, რომ ამ ორი წლის წინათ თავად გ. ნ.-ს პირადი შეურაცხყოფა მიუყენებია მიტროფიდან ლაღიძისათვის, რომელმაც ქუთაისის სასამართლოში საჩივარი შეიტანა. მომრიგებელ მოსამართლემ 13 ლეონოს-ს თვის 1892 წ. თავად ნ.-ს ამ საქმისათვის ერთის თვის პატიმრობა მიუსჯა. 12 დეკემბერს ამა წლისა სასამართლის მდივანთან მისულა შეურაცხყოფილი მიტროფიდან ლაღიძე და გამოუცხადებია, რომ ჩვენი პოეტის აკაცის მორჩინის გამო მიპატიებია თავად ნ.-სთვის დანაშაული და საქმის მოსპობა უთხოვია. ეს გარემოება სასამართლოს ოქმშია აღნიშნული.

რადა თქმა უნდა, რომ ჩინებული შემთხვევა აურჩევია ბ-ნ ლაღიძეს თავისის სულგრძელის საქციელისათვის“.

დაიჯერენიც გაჩნდნენ, ერთგულნიც, მაგრამ სამშობლოს ხსნას არ ადგებოდა საშველი. ეს აზრებდა ადრეც, მერეც...

მუმტაიდის ბაღში მომუსაიფენი ერთმანეთს ვერ ელედოდნენ. ისევ ვახტანგმა გატეხა ნავსი.

— განჯაში მიმჩქარება, ტროიკით მივდივარ, შიგნეულს კვერცხის გულვით გამოიღავებს.

— ნასვლას ყოველთვის ერთსანრება.

— ჩვენი საუბარი ასე ჩქარა არ გათავადება, თუ მენევეი განჯაში, ხომ კარგი, თუ არა და, საიქიოს დავასრულოთ...

ერთმანეთს განჯაში აღარ შეხვედრიან. საიქიომი ახლაც მუსაიფობენ.

რეპორტაჟი

ზანქან ზორაბაგელის ტვირთი და ვალი

ბარაგ ბათიაშვილის რომანის განხილვა

— „ვლელისათვის ფაში არს... ფაში არს შობისაი და ფაში არს სიკვდილისაი, ფაში არს დანგრევისაი და ფაში მოხვრად დანგრეულისაი მის... ფაში არს მოკვლისაი და ფაში განკურნებისაი, ფაში არს... დუმილისაი და ფაში სიტყვისაი“... — გვამცნობს ეკლესიასტე ყურსიბირძემოვე დამირბული იმედით.

„ფაში დუმილისა და ფაში უბნობისა“ დარქმევია გურამ ბათიაშვილის რომანს, საქართველოს ისტორიის ერთ ეპოქაში მზიურ, სინამდვილეში კი ტრაგიკულ ფურცელს რომ ამოაშვევებსო, — აღნიშნა ქალბატონმა ნანა კუციამ ჟურნალ „ჩვენი მწერლობის“ სალონი გამართულ წარდგინებაზე, რომელზეც, მასთან ერთად, რომანი კიდევ ერთმა მომხსენებელმა ქალბატონმა რუსუდან დაუშვილმა მიმოიხილა. შეხვედრაზე ბატონი გურამის არა მხოლოდ ამ თხზულებს, საერთოდ, მთელი მისი შემოქმედების, ქართულ ლიტერატურასა და ქართულ-ეპოქურ ურთიერთობებში შეტანილი ნელიის შესახებაც საუბრობდნენ მეკრებლები.

***

— თუ რამ მნიშვნელოვანი შექმნილა ბოლო წლების ქართულ ლიტერატურაში, ერთ-ერთი ეს რომანიცაა თავისი სიღრმით, ექსპრესიითა და მიუკერძოებლობითო, — იტყვის ბატონი როსტომ ჩხეიძე, — ამ თემაზე უკვე არსებობს მრავლა დადიანის „უბედური რუსი“ — ყველამ ვიცით, რა დავიდარბავა გადახდა მას ასეთი სათაურის გამო — და ჩვენ მოვალენი ვართ ეს კარგი რომანიც ვახსენეთ და ის ადამიანებიც, ვინც ამ ყველაფერს ასე აგრძელებენ. იმ ფონზე კიდევ რომ შექმნი ასეთ რომანს, პროფესიონალიზმის

დასტურია. ბატონი გურამი კი არა მხოლოდ პროფესიონალია, მრავალმხრივი მწერალიც არის. პროზაიკოსი, დრამატურგი, ესეისტი, თეატრალური მიმომხილველი... გარდა ამისა, მას ეუთვნის მთელი ციკლი მემუარული ჩანაწერებისა „სახეები და სიტუაციები“, რომელიც მხატვრული დოკუმენტური ფანრის ის ნაირსახეობაა, ასეთი პოპულარული რომ არის ევროპაში და მიხარია ჩვენშიც სულ უფრო რომ იკიდებს ფეხს. ბატონი გურამიც რაც შეგვიძლია უნდა შევაგულანთო, რომ გააგრძელს მუშაობა ამ თემაზეარსით.

ახალგაზრდების გასაგონად კი მინდა ვთქვა: ყველაფერი ჩაინიშნეთ და ჩაინერეთ — ისეთ დროში ვეცხოვრობთ — თავისი მიღწევებითა თუ ტრაგიზმით — შესაძლოა სულ უზარალო რამეც კი ხვალ ძალზე მნიშვნელოვანი აღმოჩნდეს. ობიექტური და მიუკერძოებელი სურათი კი შესაქმნელია, — აღნიშნა ბატონმა როსტომმა.

მისი თქმით, სწორედ ასეთ ობიექტურ და მიუკერძოებელ სურათს გვიქმნის გურამ ბათიაშვილი ამ რომანით, საქართველოს ისტორიის ერთ ეპიზოდს — თამარის ეპოქას, ოერი რუსის მეფობის ხანას რომ გვიხატავს. მთავარი გმირი ზანქან ზორაბაგელი კი, ვისაც „ქართლის ცხოვრებაშიც“ მოიხსენიებს მემატთანვე, თავისი ბუნებითა და ხასიათით მწერლის ალტერ ეგოა, მის ბედისწერაში კი ეზრათელი კაცის ტრაგიზმია გასიმბოლოვებული.

***

— მთხრობელი ეზრათელია, ქართველივით ნაშებული, ქართველივით „ყველასთვის უცხი და ყველასთვის გაუგებ-

ბარი" — ქართველი ებრაელი, — ნერს ქალბატონი ნანა კუცია, — აქედან გაუგებარი სულაც არ არის, რატომ აღექვამს მთბრთველი საქართველოს ვარაშს საკუთარ ჭირად, ოდესღაც მომხდარას — საქართველოს მარადიულმა სატიკურად და რატომ იქცევა „მავაჟისა შემტყვებრად“ მრავლი ქართული სენისა.

წერილობითი „ქართლის ცხოვრება“ სხვისი ქვეყნის, სხვა ქვეყნის მშრალი მატთან როდია, ის ცოცხალი ნიგვანა, ქართველი (და ქართველი ებრაელი) მარად რომ უნდა უღრმევედგომდეს და მთავარს გზნებდეს — უფლის და მამულის უზენაესობას, საკრალურ ერთობას, ისტორიის თვალწინაღმდეგედ ქსოვილში თავის ალაგას მოიძებდესო.

„ქართლის ცხოვრების“, საერთოდ, საუკუნეებისწინანდელი და საუკუნოვანი მწერლობიდან ამომწვევებული სინათლით, მასში დაუნჯებელი სიბრძნით თუ მესტიკურთა ვარაშით, რაღაცნაირი — ერთდროულად ძალიან ახლობელი და შორეული სევეით, ჩამოლილი თვალისა და ჩარღვეული გჯეჟვის ამომრთვლების სურვილით, მარადისობისთვის გარჯულ ვამთაღმწერელთა მიერ შემონახული ტკივილით — და სიბრძნითი უღრმევედგება გურამ ბათიაშვილის ამ რომანს მომხსენებელი... და მამენჯლის წინაშე იხატება მაცნეთა მიერ ნაღვერდალით შემონახული სულიც ეროსა, ზღვდენარა ქვეყნისა და ებრაელი კაცისა ამ ქვეყანაში.

„უცნაურია ქვეყანა ქართველთა, გადამთიელი უკეთ შიგნებზე: ამდენი მტრის პატრონმა ქართველმა ხალხმა დღემდე როგორ მოიტანა თავი! — შინ თუ გარეთ ამდენი მტერი ჰყავთ, მაგრამ მაინც ლბინისკენ უჭირავთ თვალი. ისე ცხოვრობენ, თითქოს მტრები კი არა, მოყვრები ებოით ვარს... სიმღერისთვის იბიენ ძალს იბიებენ, თითქოს იმ წუთში მათი სიკვდილ-სიცოცხლის საკითხი ყნადებოდეს... ჩამავად მზეს ისე შესტყვევარს, როგორც ომში მომავალ ერთადერთ შვილს, შშის ამოსვლას კი უფლის გამოცხადებამ მიჩინევინ...“

ეს ქართველი კაცის ბუნება...

ეს კი ებრაელის შეგონება:

„ყოველი თაობის ებრაელმა ისე უნდა იცხოვროს, თითქოს თავად დაიბნას თავი ტყვეობიდან... ვაი იმას, ვისაც ეს დაეპიწყდება: ჩვენ ყოველთვის პირბასრი შუბებსა და ზღვის ტალღებს შორის ვართ მოქცეული. რა კარგი ცხოვრებაც არ უნდა გქონდეს, არც ზღვის ტალღები უნდა გვაფიწყებდებოდეს, არც ჩვენი გულების გასაპობად აღესილი შუბება“.

— მრავალათასწლოვანი ცოდნა, ერადყოფნის მისტიკრის რამ ესამიძველებია.

იქნებ იმავად შევეთვისა ერთურთს ეს ორი ტანჯული, მაღალი ღრ, თავის „დანიშნულებასა და საღმრთო ვალს“ რომ იცნობიერებდა საუკუნეთა მრუდე მდინარებამოი, — იტყვის ქალბატონი ნანა, გურამ ბათიაშვილის რომანის ფონზე ებრაელთა დროში არსებობის მისტიკრას — მარადიულობის პირობას — და მის იდუმალ სიკრცვებს რომ გაუნათებს მკითხველს.

***

„ამა ფაშს მცირე რამე აღიძრე რომ იერიელ მიყვანინი მგავასად ჩუქვადებისა ურჯულებასა და რუსი მოყვანენი, რცვა კულად განსამეფებლად. ეუბნებოდეს მესხთაცა

მირთვასა, რომელი ვერა უძლეს, არამედ უფროსდა შეიმტერნეს. გააქცივდეს დავიდეს სირცხვილუული, რამეთუ ღმერთი თამარისათვის მოურნეობდა“ — ამ რამდენიმე ფრაზაში ჩატვეს ბასილა ეზოსამოღვარნი მთელ ამ ისტორიას, რომელზეც აავებს გურამ ბათიაშვილი თავის რომანს და ქალბატონი რუსუდან დაუშვილი ნაწარმოების პლასტებს, სიუჟეტს, თხრობის თავისებურებას და იმ ბიბლიურ სენტენციას რომ მიმოიხილავს, რომინის სათაურად რომ არის გაცხადებული, იტყვის:

— ძალიან მნიშვნელოვანია თამარის ეპოქის წარმოქმნა ლიტერატურული თხზულებებით. ამ შირიე ვანბიეგებულები ნამდვილად არ ვართ, მითუმეტეს ბოლი წლებში, როცა ეროვნულ ფასეულობათა და ეროვნულ მოღვენეთა მიმართ, ნილიოზშია იმატა, როცა წმინდანთა შეგინებაც კი წარმატებულ ლიტერატურულ სახლედ საღდება.

გურამ ბათიაშვილის წიგნი, თავისი მინარსით, რეალური ისტორიული მოვლენებითა და პიროვნებებით, შეილება ითქვას, რომ ისტორიული რომანია, თუმცა თავფურცელზე მითითებული „რომანი“ და არა „ისტორიული რომანი“, მკითხველს მიანიშნებს, რომ საქმე აქვს მხატვრულ ნაწარმოებთან და რომ ავტორს ისტორიულ სიხუსტზე პრეტენზია არ გაქნია. მიუხედავად ამისა, ქორნიკის წმინი ცნობების შევსების ცდა მწერლური ფანტაზიით არ უკარგავს რომანს ისტორიულობას.

რომანიში ორი ძირითადი პლასტია — ქართული სამეფო კარი და ებრაული დიასპორის ცხოვრება XII საუკუნის საქართველოში, ორი ძირითადი სიუჟეტური ხაზი — ბრძოლა ხელისუფლებისა და ქვეყნისათვის და ბრძოლა სიერცვები და დროში არსებობისათვის — შემკვიდრობითობის პირობებზე, რომელიც მარტო ებრაელთა საზრუნავი არ არის, თუმცა კი გამაძფრებლად სწორედ მთელ მსოფლიოში გავრცელები ებრაელებისათვის იყო ნიშანდობლივი. სხვა სიუჟეტური ჩანარები — სიყვარული, ღაბატი, რელიგიური, ყოფილი თუ ისტორიული სცენები სწორედ ამ ორ ხაზს გამოკვეთს. ამდენად, წიგნი თავისი სულისკვეთებით ძალიან თანამებდროვე და აქტუალურია. თეორი თემა — ქართველი მეფე-ქალის უფროსპიქტიკო ქორნიინება რუს უფლისწულზე 2007 წელს გამოცემულ წიგნს აქტუალობას უთუოდ კიდევ უფრო მატებს 2008 წლის ავგისტოს მოვლენების შემდეგ“.

***

ქალბატონმა მიაა ჯღალიაშვილმა გურამ ბათიაშვილის რომანი „ვინ დუმილასა და ვაში უზნობისა“ იმ წიგნთა შორის გააერთიანა, ებრაელ ხალხთა ისტორიის შესახებ რომ დაწერია და თანაზრად ატყევა სიხარულისა და მწუხარების კალაო.

მან საინტიერესოდ მიმოიხილა რომანის ფაბულა, თავისი ისტორიული რაკურსებით, მკითხველს გაუხსნა მწერლისა თუ პერსონაჟთა ხასიათების ლაბირინთები, ნაწარმოებში უფვად ჩართული სიმბოლოები და ისაუბრა ეპოქაზე, რომლის შესახებაც ნერს მწერალი.

„ვინ არის ზანქანი? — იკითხავს ქალბატონი მიაა და იტყვის:

ერთი იმ მრავალ ებრაელთაგანი, საქართველოში ბაბილონიდან სპერის ზღვით რომ შემოსულან. იგი მათი ჩამო-

მაგალი იყო, ბაბილონის მდინარეებთან რომ ისხდნენ და დაკარგულ, ივარქმეშილ იუდეაზე მოთქვამდნენ. მწერალი მის გვიარს შორეულ ფესვებს უძებნის: „ზაქარია ნინასნარ-მეტყველი ზანქანის წინაპარზე ამბობს: „რა ხარ, შენ, დიდო მთაო, ზერუპეველთან შედარებით — დაბლობი მხოლოდ“.

ზანქანის საეპიქო ქარაგნები ბიზანტიას, ირანს, რუსეთსა და ეგვიპტესაც კი სთვრადენენ, მას კი დროში არსებობის ტკივილი სტანჯავდა. უცხო ქვეყნებში მრგზაურობამ მის ქუთას მოჭრილობა და გამჭრიახობა შესძინა, იოლად უღებდა ალღოს ვითარებას და ნარმატებას აიხვედა, მაგრამ სა-მეფო ინტრიგის ხლართში მაინც ვაჭებდა. ქართლის ამირამ აბულასანმა უკულმართ, სოდომური ცოდვით შეყვრიობლ რუს უფლისწულთან გარიგება დააბრალა და უფარგისი სა-სიძის ჩამოყვანის ტვირთი მხოლოდ მას აქცია.

მწერალი დსეპოლოგიური სიღრმით ნარმოაქუნს ზანქანის შინაგან ბრძოლას და ჭედილს და იგი თამარის წინა-მე ულალატო გამოყვანს... ის ზანქანს ნარმოგვიდევს რო-გორც მსხვერპლს; ამი-ტომაც გამოუტყვება ზანქანი თავს, რომ იგი საქართველოში, ქრისტიანთა ქვეყანაში, მოუხედავად დიდი ოფლისა და სისხლისღვრისა, მაინც ყოველთვის იუდეველად დარჩება, შინაურ უცხო: „შენ საქართველოს ბედის გადაწყვეტას არა-ეინ გთხოვს, შენ მსხვერპლს გთხოვენ, ეზრავლი კაცის მსხვერპლს“. და მართლაც, ზანქანი იკიდებს შიმე ტვირთს და მორჩილად ხდება მსხვერპლი“.

ქალბატონი შაიას თქმით, ზანქან ზორაბაბელის სახით მწერალმა ქართული ლიტერატურა მეტად საინტერესო პერსონაჟით გაამდიდრა, თვით რომანი კი კიდევ ერთი მატანება იმისა, თუ როგორ ქმნიდა ებრაელობა ქართულ ხალხთან ერთად საქართველოს ან-მეოსა და მომავალს.

გივი ღამბაშიძე:
 — მაღლებლი ვართ უფლისა, რომ დღეს, იმ რეალობა-ში, რომელშიც ჩვენ ვცხოვრობთ, იწერება ასეთი დიდი მნიშვნელობის რომანი.

მე, როგორც ისტორიკოსი, ვიტყვი, რომ „ქართლის ცხოვრების“ ერთმა ამბავმა და რამდენიმე სტრიქონმა ნარმოქმნა, ჩემი აზრით, ძალზე საგულახისხი ნანარმოები — შენაშედი ქართული ლიტერატურისათვის.

ჩემთვის, როგორც ქართველი მეცნიერისათვის, რომე-ლიც დიდი ხანია უღრმავდება და სწავლობს ამ საკითხებს, მეტად ამაღლებელია ქართველი ებრაელობა თემა. რამ-დენიმე წლის წინათ გამიჩნდა სურვილი შევხიანებოდი ბატონ გურამს და ნინიანდ იმ ღვაწლისა, ქართველ ებრაე-ლობას რომ მიუძღვის ჩვენი ქვეყნის წინაშე, მეთქვა, რომ

ვიდრე არსებობს (და მჯერა უკუწიით უკუნისამდე არსე-ბებს) ჩვენი საქართველო, ვერც ქართველები ამოვალთ მათი ვალიდან, რამეთუ 2000 წლის წინათ, ქართველმა ებ-რაელებმა ლონგინოზმა და ელიოზმა იერუსალიმიდან „მოიღეს ქრისტეს კვართი“. და მე ვთხოვე ბატონ გურამს დაქნერა ახალი „ვალი“ — არა ქართველი ებრაელებისა ქართველობის წინაშე, არამედ ქართველებისა ქართველი ებრაელობის მიმართ“.

გია ვოხაძე:
 — ჩემს თაობას კარგად ახსოვს როგორ ესტაფეტასა-ვით გადადიოდა პიესა „ვალი“ ხელიდან ხელში, თეატრი-დან თეატრში... მეგონ ეს ნანარმოები შედეგი იყო იმ შიში-სა, რომელიც ბატონ გურამს გაუჩნდა — ჩემმა ტომმა და ჯიშმა მაღლობის თქმა არ დაუფიკინოს ქართველობას და ისე არ ნაეიდეს აქედანო.

ჩემთვისაც კი (და მოათვისაც, ვინც საქართველოს ის-ტორიის საკითხზე მუშაობს) მოულოდნელობა იყო ის, რომ მწერალმა რომანის გმირად აქცია ის კაცი, ორი აზხატი რომ ეთობა „ქართლის ცხოვრებაში“.

ბატონი გურამი ექებს ზანქან ზორაბაბელის ჩა-მომავლობას და ფესვებს და ზერუბაველთა შამო-მავლად მოიხსენიებს მას. დღესდღეობით ძალზე მოადურია პოსტმოდერ-ნისტული გამოწვევები ის-ტორიაში და არც კი ვი-წნო, ნამდვილად ასე იყო თუ არა ესა თუ ის მოვლენა, მაგრამ ამ ამბავში მნი-შვნელოვანია არა ზანქანის ჩამომავლობა, არამედ ის, რომ რომანში დანახუ-ლი ამ პიროვნების ღვაწ-ლი და ეს ადამიანი გამო-ხატავდა არა მხოლოდ ქარ-თველ ებრაელთა ბედს, არამედ ზოგადად ქართველთა ბე-დისწერსაც.

და კიდე:
 ჩვენ გამოვგრჩა მხედველობიდან ის, რომ გიორგი რუ-სის შესახებ, ვისაც ბატონი გურამი დიდ ადგილს უთმობს რომანში, მხოლოდ ერთი თვალსაზრისი არ არსებობს. ჩვენ გვაქვს ორი წყარო — ბასილი ეზოსიმოდღვარისა და „ისტო-რია და აზმანი შარავანდედითი“. ერთი უფრო ადრეა შექ-მნილი, მეორე გვიანდელია. ადრეულ წყაროში გიორგი რუ-სი მაინცდამაინც ასე ტალახში ამოსერილი არ არის. ამას იმიტომ ვამბობ, რომ მინდა ბევრი კითხვა დავსვავთ და ერ-თმნიშვნელოვნად არ მივიღოთ ის, რაც ყველაზე გვიანტე-რესებს. ბატონი გურამი წერს ამის შესახებ — მას მხარს უჭერდა მიელი სამხრეთ-დასავლეთი საქართველო. რო-გორ გვიჩინა, ამდენი ერისკაცი მხარს უჭერდა არაუ-მხოლოდ უგურურს, არამედ სოდომ-გომორის ცოდვის მატარებელ კაცსაც? ეს ყველაფერი, ჩემი აზრით, ბევრ ექვს დადებს. ცხადია, ექვი იმიტომ ჩნდება, რომ ჭეშმარიტებამ-

გურამ ბათიაშვილი, ნანა კუცია, თამაზ გელაშვილი

დე მივიყვაროს. ანისთვისაც დიდი მადლობა ბატონ გურამს. მე კი არ დამივიწყებდა ის განცდილება და მღელღარებას, ამ რომანის კითხვისას რომ მქონდა. ორ შესანიშნავ პასაჟს გამოვარჩევი და ლიტერატორებს ვურჩევდი კარგად ჩაუყურებინე ამ ეპიზოდებს — დათვის სიკვდილს და ზანჭუნის სიზმარს. ბატონ გურამს კი წარმატებებს ვუსურვებ”.

მარიამ გელაშვილი:

— მე ისევე მკითხველთა რიგს მივეკუთვნები, თუ რამ მომეწონა, ჩემს ემოციას გადავდებ-ხოლმე ოჯახის წევრებს, შემდეგ მეზობლებს, სანათესაოს... მთელ ქალაქს, მეერ ყველა ერთად ვიკრიბებით სააქტო დარბაზში და ვინცერთ მწერალს. ასე მოხდა 1994 წელსაც, როცა ბატონ გურამმა ბათიამშელის შევხვედით ბორჯომში. ის იყო მძიმე, გაუ-საძლიის წები და მავანი სექსტიკურადაც შეხვდნენ ამ დღეს — მოვა კი ხალხით? — ამბობდნენ.

გადაიფედა დარბაზი...

დადამედა იმიტომ, რომ ყველას ახსოვდა „ვალი“.

1988-89 წლებში სიღნაღის თეატრში ემუშაობდა და ბატონ გურამთან ერთად მომინია ვასტიკოვსკიძე წასვლა. გაოგნებული დავრჩი იმით, თუ როგორ უყვართ ის ჩვენი ქვეყნის ფარგლებს გარეთაც.

2005 წელს ჩაქეში ეუთოს ეგიდით გაიმართა სემინარები და ეძღვნებოდა ეთნიკურ ურთიერთობებს. წამყვანებმა აღნიშნეს: ჩვენ გავცანიით ამერიკულ და ევროპულ მოდელებს და უფრო ვეროპულს ვაჩვენეთო.

მაშინ ვადვდი და თქვი რაცა ჩვენ უფრო ძველი მოდელი გვაქვს ქართულ-ებრაული ურთიერთობების სახით, ამერიკამ ან ევროპამ რატომ უნდა მასწავლოს ეთნიკური ურთიერთობებზე? თუ იმით არ იცინა, თქვენ ხომ იცით, ვაჩვენეთ მსოფლიოს, იქნებ მოეწონათ... და თუ არ თქვენ იცით, გურამმა ბათიამშელის შემოქმედება ნაკითხი-თქიტი.

ის ძალიან უყვართ მთელ საქართველოში. ბორჯომში ერთ-ერთი სტუმრობისას კი, წინადადება მიხთვის სახატო მოქალაქის ნოდების მინიჭების შესახებ მთელმა დარბაზმა ერთხმად აიტაცა.

ახლა კი, ბატონო როსტომ, მინდა მე თვითონ გადავცე სიტყვა თამაშ გელაშვილს. ის ალექსანდრე ორბელიანის საზოგადოების ბორჯომის ახალგაზრდული კლუბის წევრია. მას და მის მეგობრებს პარამინდელი წელი გამოცხადებული ჰქონდათ გურამ ბათიამშელის წლად და მის შემოქმედებას ეცნობოდნენ. ახლა კი როსტომ ჩხვიბის წელიწადი დაიწყო”.

თამაშ გელაშვილი:

— გურამ ბათიამშელის შემოქმედებას სკოლის ასაკში გავცანი, ალექსანდრე ორბელიანის საზოგადოების ლიტერატურულ კლუბში. 1996 წელი ბორჯომში, ბატონ გურამის შემოქმედებით საღამო, ხალხით გადაჭყდილი დარბაზი, ცრემლიანი თვალები და პიესა „ვალი“ თვალნათლე შემოიჩინა ჩემს მესხურებას. რამდენიმე წლის შემდეგ ნავიკითხე ეს პიესა და მაშინ მიხვდი, თუ რა გრძნობას დასაფურცლებს დარბაზში და რატომ იყო საზოგადოება თვალცრემლიანი.

„თუ დაგიინიყო იეროპლაიმ“, „ეჟიმი დემილიასა, ფიმი უნიონისა“, ასახეები და სიტუაციები... — ეს ის წიგნებია, რომელთა მემკვიბით გავცანი ბატონი გურამის არა მარტომ შემოქმედებას, არამედ პიროვნებასაც.

ისტორიკოს არ შემოუნახავს არც ერთი ფაქტი, რომ ებრაელ კაცს საქართველოსთვის ელაღატოს, რადგან ისინი

ყოველთვის ერთგულებით გამოირჩეოდნენ. ბატონ გურამს წიგნი „ეჟიმი დემილიასა, ფიმი უნიონისა“ სწორედ ებრაელი ხალხის სიყვარულსა და ერთგულებას გამოხატავს. ზანჭუნ ზორაბაბელი კი სახეა ქართველი ებრაელობის”.

ნინო უკრაინელი:

— ჩემი აზრით, ეს ის პერსონაჟია, რომელიც ასე აკლდა ჩვენს მწერლობას.

ერთ ადგილას ბატონი გურამი ასე ახასიათებს მას: „აუქქარებელი და მომლიმარი ზანჭანი“, მაგრამ არასდროს არ თქმულიყო ეს ფრაზა, ამ გმირის საუბარი, ქცევის მოტივაცია, ფიქრები, სიზმარები კი... ყველაფერი ერთთან-დედა იმ ორ ეპიოდში.

მწერალი წერს, რომ ებრაელი ხალხისთვის მნიშვნელოვანია სწორედ დროში და არა სივრცეში არსებობა და იქვე არის ეს ახსნილი რატომ — „მიუხედავად იმისა, რომ იქნა ალაგვის გამხდარა სივრცეთა მომპოვებელი მსხვერპლი, მაინც დროში არსებობას ამაჯობებდა სივრცეში არსებობას. დიეროი მარადიულია და დემრის და ებრაელობას შორის არსებული კავშირი ლეტისადმი სამადისო ერთგულებას, ე.ი. ებრაელობის დროში არსებობას გულისხმობს“.

ვფიქრობ, ძალიან ღრმა და საფუძვლიანი ახსნაა.

თანამედროვე პოსტმოდერნიზმის თეორეტიკოსები ამბობენ (და ალბათ არა უსაფუძვლოდ): ქართულ მწერლობაში ყველაფერი „ვეფხისტყაოსნის“ გავლენით არის შექმნილიო. აქაც მინდოდა რაღაც ამდაგვარი მეპოვნა, მაგრამ, ვფიქრობ, ეს რომანი არის არა მიმბაძველის, არამედ, უბრალოდ, ქართული ტრადიციების მიმდევარი კაცის მიერ დანერგული. ამას იმიტომ კი არ ვამბობ, რომ ბატონ გურამს სჭირდება ჩემი ქება, ეს ჩემთვის არის ძალიან მნიშვნელოვანი - აი, თურმე როგორ შეიძლება თავი დააღწიო ამ ყველაფერს. წინადადებები არის მოკლე, ნათელი, სადა... არამეყუდრები ბიბლიური სურნელიც ამ წიგნში — თითქოს მგელი ალთქმის სიუჟეტებში ზარ და მოძრაობა მათავარი პერსონაჟისა — „აუქქარებელი და დინჯი“ — სწორედ აქედან იღებს სათავეს.

ვფიქრობ, ეს რომანი უფრო თანამედროვეობაზეა. აქ ბევრი ისეთი საკითხია, დღევანდელითობით რომ არის ნაკარნახები. ბატონმა როსტომმა აღნიშნა, რომ ზანჭანი ალტერ-ეგოა მწერლისა, მასში ბევრი თვისება იყრის თავს ავტობიოგრაფიულ, ამიგორაც არის ის საც ცოცხლად დებატალიო. ჩემთვის როგორც მკითხველისთვის, საინტერესოა არა იმდენად ფაბულა ამ წიგნისა, არამედ თვითონ მწერალი, „ვეფხისტყაოსანშიც“ კი ჩემთვის მნიშვნელოვანია რუსთაველი — დიდი სულიერების მქონე კაციც და ის, თუ როგორ მოძრაობს მისი სული ამ ხვეულებში. და აი, მე ვგვრძენი, რომ ბატონი გურამი არის არა მხოლოდ გონიერი ადამიანი, არამედ მიღვანე, რომელმაც იტვირთა არცთუ მსუბუქი რამ — ქართველთა შორის დიკავი ის პოზიცია, სწორედ ის ნიშა, რომელიც მხოლოდ შენ შეიძლება შეაფასო, იოლი არ არის. დამეთანხმებით, ზანჭან ზორაბაბელი ის პერსონაჟია, რომელიც ასე აკლდა ჩვენს მწერლობას და რომლის დახახავაც მხოლოდ ბატონ გურამს შეეძლო”.

რენე კალანდია:

— ბატონმა როსტომმა აღნიშნა, რომ გურამ ბათიამშელი მრავალფეროვანი მწერალია. იგი თვითნებ ცნობილი იყო როგორც საინტერესო კრიტიკოსი. ის კარგი თურქო-

ლოგია და ძალზე საგულისხმო წერილები მახსოვს მისი. ბატონი გურამის დრამატურგია კიდევ ცალკე სფეროა — პიესებს: „ვალ“, „1832“... დიდი გამოხიზარება მოჰყვა. ჩემი აზრით, მისი ეს მრავალმხრივობა ერთ საინტერესო მილიანიბაჟს ქმნის...

საერთოდ, ქართულ-ებრაული ურთიერთობები ჩვენი დიდი ღირსებაა, სამწუხაროდ, ქართველთა ტოლერანტობა ზოგიერთებმა ცუდად გაიგეს. ერთადერთი ქართულ-ებრაული ურთიერთობების ისეთი, ორივე მხარე მარადიულ ვაღში რომ ვართ ერთმანეთის ნინაშე.

***

— მე გასწავლეთ თქვენ როგორ უნდა სახელმწიფოს მართება, რე დავამყარებ ნერსოვს საქართველოში, — ამბობს ზოლუდისკი და ვეღარ ვაჯერებია ეს ოური-რუსის ნათქვამია მე-12 საუკუნეში, რომელიმე იმპერატორისა მე-19 საუკუნეში თუ რომელიმე პრეზიდენტისა დღეს? — ეს ერთ-ერთია იმ საინტერესო პასაჟთაგან, ქალბატონ ნინო ვახანიას რომ დაუთქმენია რომანში. ქართველთა რაობა; ადამიანის ამქვეყნიური ცხოვრების არის; ნოსტალგია მონარქიული წყობისა — მონატრება ბედნიერი სახელმწიფოსი, თამარის ეპოქისა; ებრაელთა ერთგულება ქართველებსადმი და მათი ცხოვრების შუქ-ჩრდილი ქართულ მონაზე; სატრფიალო თავგადასავლები... ჩვენს ქვეყანაში ცხოვრებები ურების ყოფა, ხასიათი და თავისებურებები; ებრაელი კაცის ხვედრი, ზანქან ზორაბაბელის სახეში გასიმბოლოებულნი; აღმოსავლეთ და დასავლეთ საქართველოს შორის თავიკრება ფეოდალთა მიერ ნამოყვებულ ომის სურათები, სარკესებით რომ აირეკლებენ ჩვენს უახლეს ისტორიას, ცოტა ძველსაც, უფრო შორეულსაც... და ეს ყველაფერი საოცრად ცოცხლად, სახიფრად, დამაჯერებლად გამოხატული ისტორიულ თუ გამოგონილ პერსონაჟთა თანაარსებობით. და კიდევ:

— საქართველოს სიმბოლოდ ავტორს ამირანი მიაჩნია, — თქვა ქალბატონმა ნინომ, — მიუხედავად იმისა, რომ ეს შედარება არ ახალია — ქართულ მნატურულ ლიტერატურაში არაერთხელის მოხმობილი და დამოუკვეთელი, გურამ ბათიაშვილის ნივანი მას ახალი სიკოცხეულ აქვს მინიჭებული.

ამირანი ქართველია — ღმერთს მარტობელა უფრჩებოდა და დღესაც იქ არის მივაჭებული, არ იქნა და არც ტყვეობა დამთავრდა, არც — უფრობა... ღმერთი არც თავისუფლებას ანიჭებს, არც სიკოცხელს ართმევს... ახალ ძალას შთაბერავს-ხოლედ, რომ კვლავ იბრძოლოს, თითქოს მასაც შეეძლოს მებრძოლი, მაგრამ გაუმარჯვებელი ამირანი სტირია.

ეს გაუმარჯვებელი ამირანია ის ნიუანსი, რასაც მკითხველის გულს იქნებ სევდიანად მსჭვალავდეს, მაგრამ სინამდვილეს ზუსტად გამოხატავს.

გურამ ბათიაშვილი პროფესიონალი მწერალია. ამიტომ გასაკვირი არაა, საესტეტიკო ბუნებრივი ის, რომ მისი ენა გამართულია, სტილი — სადა, თხრობა — მიმზიდველი, რასაც მისი მწიფელოვნად განაპირობებს მხატვრულ საშუალებათა მიმზიდველად გამოყენება.

ფუფქობა, „ჟამი დუმილისა, ჟამი უზნობისა“ ქართველი მწერლის კიდევ ერთი ნარმატებული რომანიია.

***

როსტომ ჩხეიძე:

— ბატონო თემურ, ისე როგორ იქნება, რამდენიმე შენიშვნა არ გჭონდეთ? როგორც ყოველთვის, დღესაც შეკრავდა საღამოს თქვენი გამოხვლა.

თემურ ნადარეჟიძე:

— არა, ამჯერად „ჟამი დუმილისა“ მაქვს.

ზურაბ ლავრელაშვილი:

— თუ შეიძლება მე მაქვს შეკითხვა ბატონ გურამთან: როცა ამ თემაზე — ისტორიულ რომანზე მუშაობს ადამიანი, ალბათ გვერდს ვერ აუკლის ისეთ დიდოსტატს, როგორც არის ფიხტენგერტი. ზანქან ზორაბაბელის პიროვნება, მისი ხვედრი ძალიან მომაგონებს ლიონ ფიხტენგერტის რომანების — თუნდაც „ესპანური ლეგენდის“ თემას — ებრაული კაცი სამეფო კარზე. იცოდით ამ რომანის შესახებ თუ დამოუკიდებლად შეიქმნა თქვენი პერსონაჟი?

გურამ ბათიაშვილი:

— სხვათა შორის, რუსული გამოცემისათვის ნინასიტყვობა მიხედვით შედგომილ დანერგა და სწორედ მან შენიშნა, რომ რაღაც გადათხილი თუ საერთო კონტექსტი ფიხტენგერტთან არის, თუმცა ზანქან ზორაბაბელი ქართულ ნიდავზეა აღმოცენებული.

საერთოდ, თუ ებრაელების ცხოვრება ებრაულ წესს ეყრდნობა, ქართველია ის, ესპანელია თუ ფრანგია, თითქმის ერთია (ცხოვრების წესით და არა აზროვნებით, ფსიქოლოგიური დამოკიდებულებით მოვლენებისადმი).

მე ზიზრად მინევს-ხოლედ ყოფნა საერთაშორისო ებრაულ შეხვედრებს და როცა ამო ვხვდები, პრინციპულ განსხვავებას ვერ ვმოკლებ. მაიტომ თუკი ფიხტენგერტის იმ პერსონაჟსა და ზანქან ზორაბაბელს შორის რამე საერთო მოგეჩვენება, ამაში უცნაურს ვერაფერს ვხედავ. ეს მსგავსება მათი ცხოვრების ებრაული წესიდან მოდის.

ზურაბ ლავრელაშვილი:

— ისევ ფიხტენგერტს დაეუბრუნდები — მას ქვეს ერთ-ერთი საუკეთესო გამოკვლევა ისტორიული ჟანრის შესახებ, რომელშიც იგი საუბრობს ისტორიულ რომანის პირობითობაზე, ამის გამოხიზლი ხომ არ არის ის, რომ თქვენ ამ რომანს „ჟამი დუმილისა, ჟამი უზნობისა“ არ უწოდებთ ისტორიულს?

გურამ ბათიაშვილი:

— იცი, მე მაინც დღევანდელ საქართველოზე ვწერდი. ჩემთვის ამისაკლებ ეს იყო. თუმცა შესაძლოა თქვენ უფრო მართალი იყოთ თუ მეტყვიით, რომ „ჟამი დუმილისა და ჟამი უზნობისა“ ისტორიული რომანია... შესაძლოა არც შეგეკამათოთ და დაგეთანხმოთ კიდევ, მაგრამ იმისაც აღვნიშნავ, რომ ჩემთვის მთავარი მაინც ეს იყო — არა ისტორია, არამედ დღევანდელია...

მადლობელი ვარ ასეთი კარგი და საინტერესო საღამოსთვის. თანამის საუკეთესო, ჩვენი ლიტერატურული ცხოვრება მოკლებულია პროფესიულ საუბრებს. აქ კი ის ოაზსისია, სადაც საანერული ატმოსფეროა და კომპეტენტურ აზრს მოიძებნ. შესაძლოა არ დაეთანხმოდ და არც არის ეს საჭირო. მთავარია, რომ ასეთი გარემო არსებობს, ამიტომ ძალიან მიხარია. განსაკუთრებით მიხდა აღვნიშნო მომხსენებელთა შეუცხებები, მათი მოსმენის შედეგად, ჩემი რომანის ძალიან მომეზონა. დიდი მადლობა ყველას ამ საინტერესო საღამოსთვის.

დაიბადა 1990 წლის 23 მარტს ზუგდიდში. ზუგდიდის №3 საჯარო სკოლის დამთავრების შემდეგ ჩაირიცხა თბილისის საერო უნივერსიტეტში „მეტეზი“, პუმანიტარულ და სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტზე, სპეციალობით ფურნაოლოგიკა. არის პირველი კურსის სტუდენტი. სხვადასხვა დროს მუშაობდა ზუგდიდის გაზეთებში: „ზუგდიდი“, „ვერისის მაცნე“, „ჩვენი აზრი“. იყო სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონალური ფურნაოლის „ვერისის“ კორესპონდენტი. აგრეთვე, ბავშვთა ორგანიზაცია „ოდაბადეს“ ლიდერთა საბჭოს წევრი. პარალელურად ფურნაოლისტთა კლუბს და ინტელექტ კლუბ „ფესხინა ლენტეს“ ხელმძღვანელობდა ზუგდიდში.

2006-2007 წლებში მუშაობდა დაიწყო ზუგდიდის დამოუკიდებელ ტელერადიოკომპანიაში „ოდიში +“ საავტორო რადიოგადაცემით „პრობლემა მინუსი“, რომელიც ვებზე გადიოდა მისივე ავტორობით. არის ზუგდიდის ახალგაზრდა სანდრომაცხოვრებელთა კომუნალური აღმანახის წევრი. 2008 წელს მიიწვიეს გურიის ტურიზმის ასოციაციაში საზოგადოებასთან ურთიერთობის კოორდინატორად.

თამაზ ჯინჯოლავა

მინიატურები

ჩუმი გვახი

(უმოგებელი ანგაფი)

მე სიცოცხლე მინდა. მე შემოძლია დავინახო და მოვუსმინო. მე შემოძლია ვიპოვო. მე შემოძლია ვაპატიო. მე სიცოცხლე შემიძლია. მე სიცოცხლე შემიძლია!

***

მე შევიღო არ მინდა. მე მინდა მხოლოდ მე. და მე...
პლასტიკური მე. ბილნი მე. მონა მე. ურწმუნო მე. უსიყვარულო მე.
პატარავ, მე შენზე უარს ვამბობ!

***

პლასტიკური ქალბატონი უზნეო იდგათა გამოანაბოლქეს ხარზად ისრუტავს და გრაციოზული რხევით უახლოვდება მკვლელთა რიგებს. მას ახალი სიცოცხლის ტარება „არ ძალუის“ და სასწაულს, რომელმაც მისსავე სხეულში დაიდო ბინა, ცნობიერებიდან აძევებს.
მისთვის ძნელია სიყვარული. ადვილია გახდეს მკვლელი. დიდი არაფერი. არავითარი სიყვარული, შესაბამისად არავითარი ტკივილი. თუ არ გიყვარს, ვერც ტკივილს იგრძნობ. სულ რამდენიმე ნაბი და ჯერ კიდევ დედის გულს მიყურადებულ, სიცოცხლემონყურებული არსება სუნთქვას შეწყვეტს. მინიატურული სიცოცხლე სისხლის ტუბორება გაედინება საკანალიზაციო მილგებში, შობის სასწაული იმობა და ბილნი ნუთებში სამარდება... ქალი გახდა მკვლელი. მან მოკლა თავისივე სურვილით მრავალათვისის ნასურვილიარ — არსის მარგალიტი...

***

...მე ქუჭყიანი ვარ. მთელი სათლი დავცავლე, მაგრამ მაინც ქუჭყიანი ვარ. ამაზრზუნად ქუჭყიანი ვარ. მე გაკვირვებული ვარ. ზოგს ხმაური არ აძინებს, მე კი სიჩუმე. სიჩუმე ამწყობს მიზრავს. სიჩუმე სინდისს მამოებს. სიჩუმე მდლის. მტკივნეულ სიჩუმეს ეცრაფერი ვაჩუმებ...

***

...მე შენი სხეული ავირჩიე ჩემი სიცოცხლისთვის. მე შენ ავირჩიე დედობისთვის მრავალ ქალბატონთა შორის. მინდოდა თვალეში მერუქებინა შენთვის, მინდოდა გვრძნო სიყვარული, მინდოდა დაგვანახა სიღამაზე, მინდოდა სიკეთე შეგძლებოდა, მე სიცოცხლე მინდოდა, დედა!

***

თურმე... არ მაძინებს ცოფვად დანთხეული ყრმა. მე მოვკალე არამარტო ახალი ადამიანი და მადლცხებული გრძობა, არამედ ადამიანური, მომავლის შემძლებელი „მე“ ჩემში.
...და მე ახლა...
სიძულელი მე. უსინდისო მე. სასონარკვეთილი მე.

***

ყულაბაში საფეთქლიდან გამონოვილი ცრემლი იღვრება. კიდით კიდემდე აბუქებულ მტვერს იგლისავს სარკე. ქმშმარტების მოდარაჯე დანისლულ პორიზონტს გასცქერის ფიქრთან თვალეებით.
— რატომ მომკალი, დედა? მე მინდოდა დედამინა მეჩუქებინა შენთვის...

არაული ანარაკილი...

— და ვინ ხარ შენ?
ცა... შევარდისფერებული, ღამე — ფეხაკრფით გაპარული, მთვარის სინათლე მუჭში შენახული და ცის კაბადონზე ამონეერილი მზე... და ფერები...
ვერცხლისფერი, ოქროსფერი, მზისფერი, ნევისფერი, შენიფერი...
ოთახი... ნივნები — უნესრიგოდ, ფუნჯები, ნიღბები — დაფლეთილი, ნახატები — აბსტრაქტული და ნაფორები და ქვეყლის სისულელეები, კიდევ ბიჭი... უსათვალ...
ჯინსები — დახეული, ბელისგულეები — გადაყვლეფილი (ხატვისანი), დიდრონი თვალეები — ცისკენ მიპყრობილი.
ცა...

ლამე — ფეხაკრეფით გაპარული და ახლადდაბადებულ მიზე...
 კო, მართლა, ბიჭი...

სული — ანეწილი, ფიქრები — აბურღული, თვალები — დანაბული, გრძნობა — ათქვეფილი, მიზანი — მობეზრებული, მოტივი — მოძველებული, ვიბე მორღვეული და...
 არეული...

ისევ ბიჭო... უსათვალო, ირვკლიე მიმოფანტულ ნიღამთა სიმბინჯეებს მორგებული და სიხალეს მონყურებული, ოთახისგან თავმოებეზრებული... გარდა ნიღბებისა ოთახში როიალი, როიალთან — ძვირადღირებული სკამი, ლოკინი — უბადრუკი, ფარდები — ნაცრისფერი, ბრა — უფუნქციოდ, კედლები — შავად შეღებილი, კარგად შეღესილი და ყველაფერი ეს ერთად და ცალ-ცალკე სისულელების ნაფორტებად ქცეული შტრიხები, თან იმდენად განსხვავებულ კონტრასტები, ვერც მიხედვები, მიდინარა თუ ღარიბი...
 ...და კიდევ, ფიქრები არეული...

შემოდის მოხუცი...
 თმა — თეთრი, ზურგი — მოხრილი, კბილები (არა აქვს), თვალები — მოჭუტული, ბევრის მნახველი და...
 ...არეული.

შემდეგ შემოდის...
 ფიზიკურად ახოვანი, გონებრივად — მოაზროვნე, კანის ფერი — თეთრი. სავარაუდოდ რაინდი, ინტერესთა თანხედრად, მეგობრობის საწყისები და...
 არეული...

მერე შემოდის გოგო...
 სამოსი — მოდური, ფეხები — გრძელი, ჭიპი — გახვრტილი, თვალები — უფერი. სული არა აქვს.
 ...და არეული...

შემდეგ შემოდის ტრადიცია...
 ეროვნულობისთვის მისაღები, ახალგაზრდობისთვის შეუღლებული, ფსადკარგული და...
 ...არეული...

შემდეგ ცხოვრება... ერთიანობის განსხვავებულ გამოვლინებათა ჯაჭვი, დრო — აქტუალური, დასაბახად — ადვილი, შესაცნობად — რთული, უფერო ფერები და...
 ...არეული

შემდეგ ვიღაც, შემდეგ რაღაც, შემდეგ... შემდეგ... და ამ ნიღბების სიმბინჯეთა საოცარი პერფორმანსა...
 ნილოზილი ნიღბების სურნელში ათქვეფილი სურვილები და კიდევ...

...ბიჭი
 უსათვალო...
P.S. არეული...

ოთახი — გაურკვეველი დეკლარაციის, მოხუცი — ნარსული, მეგობარი — ანწყო, გოგონა — მომავალი, ტრადიცია — მონატრებული, სიცოცხლე — საინტერესო, ცხოვრება — ერთიანობის განსხვავებულ გამოვლინებათა ჯაჭვი...
 ...და ადამიანი... ამ ყველაფრის თავი და თავი...

მზე-კამკამა, თვალის მომჩერელი, დამაბრმავებელი...
 მთვარე — ფეხაკრეფით გაპარული, სინათლეშემონახული...

ცა — შევარდისფერებული...
 ...და მე
 ...არეული
 — და ვინ ხარ შენ?

მზისუბრი მარგალიტი

(სინდონის იკებანა)

მოდინარ შევერცხილი თმით, უბეში მანერებით და ტკივილისფერი დიმილით. მოდინარ განცალკევებით, უბეში, ძალიან უბეში, მაგრამ მრავალი გულით,
 (...მე ვიცი ეს და გასატიო ყველაფერს).

მოდინარ და დიდაქტიკურ ნოტაციებს მიკითხავ. მოდინარ და მაიძულებ დავინახო ის, რისი დანახვაც, ვფიქრობ, მხოლოდ შენ ძალგაძის. მოდინარ ისეთი უბეში და გამოცდილი, ძალაუნებურად გნებდები. დიდი ხანია მოდინარ ჩემკენ და ბოლომდე მაინც ვერ დახვედი ჩემში. მოდინარ გათავისებული და შესისხლხორცებული რაღაც მაღალთა, წრფელთან და აზრითაინ...

მოდინარ ტკივილისფერი ტკივილი და... მიყვირი. ჩემი პასუხი:

— ვინ არის აქ ყრუ შენს გარდა?
 მოაპობ მორვეს და არ იოქვებები, არ ირვეი, ფერს არ იცვლი, არ იხრწნები და მიკვირს! მაიძულბ, რომ მეც არ გავიხრწნა, არ მივლო, არ ვესწრაფი „ბილნ რესურსებს“. არადა... მოპარული ცხოვრებით ცხოვრობ, იპარავ ჩემს ცხოვრებას, ჩემი ცხოვრების წესებს, ჩემს ღირებულებებს. მოდინარ და მიკვირს, ვის ან რას ექვს (იქნებ ჯერ საკუთარი თავი გქცია ამ უსასრულობში)?.. მოდინარ ისეთი ფიქრიანი თვალებით, ფიქრი მეზარება.

შენ ფიქრობ, ყოველიფის ფიქრობ, იმაზეც ფიქრობ, რატომ ფიქრობ ამდენს და მაინც ფიქრობ, ზემდეტად ბევრს ფიქრობ და კარგახანია ხარ ფიქრისფერი ანუ ტკივილისფერი. მე ისევ მეკითხები გასაუხობ:

— ვინ არის აქ ყრუ შენს გარდა?
 ამხელ შენ სინამდვილეს (გავიწყდება შენც ამ სინამდვილის ნაწილი ხარ!) ცხოვრობ არეული მორვენებითოებით და მაინც გაუხრწნელი მოდინარ ჩემკენ. მოდინარ უბეში, შენი ცხოვრებისაგან დაღლილი, შენი ცხოვრებისგან თავმოებეზრებული და მართმე ჩემს ცხოვრებას. მე ჩემი წესები მაქვს, ჩემებურად თვამაპობ. ვიცი, მახსოვს შენი სიტყვები, რომ ცხოვრება თამაშია (თამაშის წესებსაც თვითონ გვთავაზობს!), რომ პატიოსნად უნდა სთავიამაში. მე კი უნებურად გზარდები, რადგან ვხედედი მთელი ამ თამაშის ეროადერტი წესს... თამაში წესების გარეშე!!!” გული მწყდება წესების არქონაზე და უფლიმი მისანდომის, მატერიალიურს, გახრწნილს. ვიცი, რომ შენ მოდინარ, როცა ვერ ვხედავ, ვგრძნობ და სწორედ ამიტომ უარის თქმა მიწევს, მაღალ მატერიებზე შეფიქრება. შენ მოდინარ ჩემკენ და... ტირი... ბროლის ცრემლები წვიმებად დაგდის ღანკვებზე. გემინია? ჩემი გემინია? ძლიერი ვარ? სადაღაც, გულის სიღრმეში ვგრძნობ (არადა, არ მინდა რომ ვიგრძნო) რომ გემინია ჩემი სისულტის... ამის გააზრებისსა კი რაღაც ყველმეჭრება, რაღაც მეუბიორება, გულისცემა მიხშირდება, ცისრცხილისფერდები და ცრემლი იბადება. ცრემლად იწრება ტკივილი, სინანული, გაურკვეველობა, უადგილობა, უფროობა... ამ ცრემლებს შენ შემოგწინრავ, მიილე, ბავშვური და მართალი...

ვერ ხედედი, რატომ ვტირი? გგონია, ნარსულს მივტირი? გგონია, მომავლის შიშმა მძლია? გგონია, ანწყო მანუბებს? გგონია, შენ მაშინვე? გგონია, საკუთარი თავი

მაშინებს? — არა, მე უზრალოდ ამ ცრემლის შემონივრა მინდა შენთვის, უდროობის და უადგილობის ცრემლის...

მოდიხარ და ცდილობ მტრედისფერი ცის დახატვას, ოქროსფერი გულების, მართალი თვლების დახატვას... (შეგიძლია?) ან იქნებ ხატვა დაგაჩინდა? უნდა გამოგიტყვე, შენი ნივთები უკვე გადაეყარე (ალარაა მოდამი და იმიტიმი!), მაგრამ საღებავები მოგარჩა კიდევ... არა, არა, არა, ნუ მთხოვ, ნუ მაიჭულებ, ზომ იცი, რომ დამცინებენ. არა, არა, თან ამ ძველმოდური ფუნჯებით არსად არ ნამოვალ, სად? სად გამოგყვე? შენ გინდა, რომ გაეყიწი გულების ქალაქი, ცინიკური ღიმილის ქალაქი, შენიღბულთა ქალაქი გამოგყვე და ცა მოვხატო? ნაცრისფერი ფერები გაეაფერადო? ძველმოდური ფერები კიდევ პო, მაგრამ ეს რა მოსახყენი ფერები მოიგონე? არ იცი, რომ ახლა მყვირალა ფერებია აქტუალური? ესეც რომ არ იცი, ხატვა რომ არ ვიცე? პო, პო, მყვირალა ფერებია, რომ... მთელი ცხოვრება უნდა ვაღლო რკალები, რომ ბოლოს ჩემი სულისფერი დავხატო? ჩემი წვლილი უნდა შევტიბანო ნათელი სურათის ხატვისას? შენ უკვე მოხატე? სამი ისფერი ზოლი? თან ისფერი? (უგემოვნობის ზენიტია). ახლა სხვა ფერებია, რით ვერ გაიგე! —

სტაფილოსფერი, ნითელი, მარჯნისფერი, ბორდოსფერი და რაც შეიძლება ქრელი ფერი, რომ მახველნი მიიხზოდ.

— ვინ ქმნის ამ ნახატს? ჩვენი რა უცნაურია. შემთავებელი?

— პალიტრის, ფუნჯების, ჩემი და შენი შემქმნელი? შექმნა და შეფასება ფარდობითია? რაღაც პრიმიტიულად მისხნი.

...არა, ჯერ ვერ ნამოგყვები. ისეც ტირი? ვერ ვხვდები, რატომ, ჩემი უსუსურობა გაატირებს თუ შენი ცხოვრების ისფერი.

შენ მოდიხარ ჩემქვე შევერცხვილი თმით, უხეში მანერებით, ტკივილიანი ღიმილით, მოდიხარ განცალკევებით, ფიქრისფერი... უხეში, ძალიან უხეში, მაგრამ წრფელი გულით... მოდიხარ და მოგატყეს ნაბიჯ-ნაბიჯ ნაგრავები სითბო, მზის ფერები პემვით ეზიდები ჩემთვის.

მე ვიცი ეს და გაპატიობ ყველაფერს!
P.S. ცის კალთებზე უფერო ფერები სქარბობს, ქალაქში უაზრობის სურნელი ტრიალებს...

P.S.S. შენი ცრემლები ჩემი მარგალიტებია, სათითაოდ აკრეფე და სულში ჩავიქარგავ...

მა დიდი ყავავა წინამორბედი

ეთრ მაგალობლიშვილი

ჰოეზიის რაობა ედგარ პოსა და „ცისფერყანწლებთან“

ედგარ პოსი, ამერიკული რომანტიკის თვალსაჩინო შემქმნედი, არამარტო ნოვატორობითა და მკვეთრი ინდივიდუალობით, არამედ შემოქმედების სიღრმითა და სიდიადითაც სრულიად სხვადასხვა ლიტერატურული მრწამსისა და გემოვნების მწერალთა ყურადღება და მაღალი შეფასება დაიმსახურა. თუმცა, უნდა ითქვას, რომ მისი აღიარება მსოფლიო ლიტერატურაში მოდერნისტულ მოძრაობას უკავშირდება.

ამ მხრივ გამოწვევისი არც ქართული ლიტერატურაა. მართალია, ედგარ პოსი შემოქმედებისადმი ინტერესი XIX საუკუნის მიწურულს იწყება, მაგრამ ის განსაკუთრებული პოპულარობით „ცისფერყანწლებში“ სარგებლობდა.

„ცისფერყანწლები“ შემოქმედების ადრეულ პერიოდში იშვიათად ეხვდებოთ მხატვრულ ნაწარმოებსა და თეორიულ ნასათის წერილებს, სადაც ედგარ პოსს სახელი არ იხსენიებოდა. მათთვის ედგარ პოსს მხატვრულ-ესთეტიკური პრინციპები მისაღები და მისაბაძი, მისი ცხოვრების წესი და ბიოგრაფია კი ისევე საინტერესო და მომხიბვლელი, როგორც თვით შემოქმედება. „ცისფერყანწლეთა“ შემოქმედებაში ედგარ

პოსს „ყორანმა“ და სიტყვა „ნევერმორმა“ დამოუკიდებელი ესთეტიკური ღირებულება შეიძინეს, სათაყვანებელი ქალთა პერსონაჟები — ლენორა და ლიგია — კი მათი სატრფილო ლექსების გმირებად იქცნენ. ბევრისმეტყველია ის ფაქტიც, რომ „ცისფერყანწლეთა“ შინაწილობით გამოდიოდა ორკვირეული სალიტერატურო დამატება „ლიგია“, რომელიც არამარტო სახელწოდებით, არამედ შინაარსითაც ეხმანება ედგარ პოსს ამავე სახელწოდების ბრწყინვალე პროზაულ ნაწარმოებს.

ლიტერატურული ჯგუფის „ცისფერი ყანწების“ დიდი ინტერესი ედგარ პოსს შემოქმედებისა და მისი პოეტური პრინციპებისადმი აიხსნება იმით, რომ მათი მხატვრულ-ესთეტიკური შეხედულებები ძირითადად იმჟორებდა რუსული და ფრანგული სიმბოლიზმის დებულებებს, რომელთაც თავის მხრივ ედგარ პოსი შემოქმედებასა და პოეტურ პრინციპებში უკონდათ ფესვები გადგამული.

ძირითადი მხატვრული ნიშნები, რაც „ცისფერყანწლებს“ რუს და ევროპულ სიმბოლისტებთან ახლოვებდა, იყო პრინციპი „ხელოვნება ხელოვნებისათვის“ —

ნიკოლოზში, ანტირელიოზში, ირაციონალიზმში, დეკადენტიზმში, ფორმალისტური ძიებები, ბოჰემური არტისტიკის განწყობილებანი.

ედგარ პოს დეკადენტური მოტივები, მიდრეკილება მისტიციზმისადმი, ცხოვრებისეული მოვლენების მძაფრი ტრაგიკული აუქმა, სიმბოლოების, როგორც გამოსახვის მხატვრულ საშუალებათა ქარხანად გამოყენება და, რაც მთავარია, მისი პოეტური კრედიო, როგორც რუს და ევროპულ სიმბოლისტებს, ისე «ცისფერყანწლეულებს» დიდ სულიერ საზრდოს აძლევდა.

ედგარ პოსა და «ცისფერყანწლეულებს» მხატვრულ-ესთეტიკურ შეხედულებათა მსგავსების ნარმოსაჩვენად საჭიროა მათი თეორიული პრინციპების შეპირისპირება.

თუ თავის ბოლო ნაწარმოებში «ევრიკა» ედგარ პო პოეზია და ქეშმარიტებას შორის ტოლბრუნის ნიშანს სვამს, სრულიად საწინააღმდეგო აზრს ავითარებს კრიტიკულ ნერიოში «პოეტური პრინციპი», სადაც პოეზიას და ქეშმარიტებას ერთმანეთს უპირისპირებს: «მართლაც, ბრმა უნდა იყოს ის, ვინც ვერ ხედავს იმ ძირეულ განსხვავებებს, რომელიც ქეშმარიტებისა და პოეზიის შეთოდებს შორის არსებობს. თეორიულად ბეცი და განწინრულია ის, ვინც, მოუხედავად ამ განსხვავებისა, მიიხედ დაღონებით შეეცდება პოეზიისა და ქეშმარიტების შერიგებას, რომელიც ისევე შეუთავისებადია, როგორც წყალი და ზეთი».

დაახლოებით ასეთივე აზრს ავითარებს ედგარ პო თავის ნააზრევში — «პოეტებსა და პოეზიას» (ნერიო ბ-ისადმი), რომელიც 1831 წელს გამოცემულ ლექსების კრებულს წარუშმდვარა და ერთ-ერთ ვეულზე საყურადღესო კრიტიკულ ნერიოდა ითვლება. აქ ამერიკელი თეორიკოსი ლექსს ამკარად უპირისპირებს მეცნიერულ ნაწარმს, რადგან, მისი აზრით, ლექსის უშუალო მიზანი სიამოვნების მიღება და არა სინამდვილის ასახვა. ამავე ნერიოში პოეზია დაპირისპირებულია პროზასთან. რომანი, ედგარ პოს შეხედულებით, გარკვეულ, აკარად განსაზღვრულ სახეობას აღვნიშნოს, ლექსი კი კარნობებს გადმოსცემს.

აქვე ედგარ პო იცავს დებულებას, რომლის მიხედვითაც, პოეზიაში უპირველესი როლი მუსიკას აკისრავს. სწორედ აქედან იღებს სათავეს ფრანგი სიმბოლისტის, პოლ ვერლენის ცნობილი ესთეტიკური ფორმულა — «მუსიკა უპირველეს ყოვლისა», რაც, შეიძლება ითქვას «ცისფერყანწლეულის» დევიზად იქცა.

პოეზიის რაობაზე გამოთქმულ ედგარ პოს შეხედულებებიდან განსაკუთრებით საინტერესოა «რა არის პოეზია». მისი თვალსაზრისით, პოეზიის არსის ბოლომდე გაგება შეუძლებელია; «კომპოზიციის

ფილოსოფიაში» ედგარ პო ცდილობს დაგვარწმუნოს, რომ პოეზია ადვილად გასაგები არ უნდა იყოს, რადგან აზრის სიროულე, მრავალმნიშვნელოვნება ამდრეებს ხელოვნების ნიშნებს. ნავულისმგვის გადაჭარბებული ახსნა, იმის გამოაშკარავება, რაც ფარული უნდა იყოს, პოეზიას პოეზიად აქცევს.

«ცისფერყანწლეულის» მრწამსითაც, პოეზია შესაძლებელია გაუგებარი და ბუნდოვანი იყოს, რადგან იგი «არავის და არაფერს ემსახურება, თავისუფალი და პაეროვანია». პოეზია არ უნდა ასახავდეს სინამდვილეს, ყოველადღურ ცხოვრებისეულ მოვლენებს. პოეტი არ არის ვეულადღური, «ხალხის ესთეტიკურ განვითარებას»

ანგარიში გაუწიოს. პოეტი ირეალურ სამყაროში უკეთეს გრძნობს თავს. მას არ ეველება ცხოვრებისეული მოვლენების ასახვა.

«ცისფერყანწლეულთა» რწმენით, აუცილებელი არ არის პოეტური ენა ყველასათვის გასაგები და მისიანდღურ მოვლენებს. პირიქით, ის მით უფრო მომხიბვლელია, რაც უფრო გაუგებარი და ბუნდოვანია.

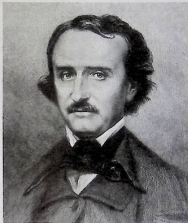
საინტერესოა ედგარ პოს «ევრიკა» შესავალსა და «ცისფერყანწლეულთა» მანიფესტს შორის პარალელბის გამოვლენაც.

«ევრიკას» შესავალში ედგარ პო განასხვავებს ორი სახის მკითხველს: ერთი, რომელიც გრძნობს ანუ მეოცნება; მეორე, რომელიც მხოლოდ ფიქრობს. პირველი კატეგორიის მკითხველს იგი ამკარა უპირატესობას ანიჭებს და თავის წიგნს, როგორც პოემას, იმ რწმენით სთავაზობს, რომ მეოცნებე მკითხველი მის პოეტურობას შეიძლება იგრძნობს, მისი მშვენიერებითიდან გამომდინარე აღმოაჩინოს, ოცნების დამხარებით აღიქვამს, რადგანაც ოცნება რეალობის ინტელუცია ხილვადობს მიღმა».

«ცისფერყანწლეულის» პირველ თქმვაში პირდაპირ აცხადებენ, რომ მათი მიზანია საქართველო გადაქციონ «მოცნებე ქალაქად», დაუბრუნონ ხალხს ოცნების ნიჭი, რადგან მხოლოდ ოცნების საშუალებით შეიძლება სინამდვილის დანახვა. ხალხმა უნდა ისწავლოს ოცნება, რადგან ოცნება გააახვილებს მის ინტელუციას, სიმღერებში დაინახავს «მრავალ ფერებს», რომლებიც გააცოცხლებს მიძინებულ თვალთ ცქერას.

ედგარ პოსთანაც და «ცისფერყანწლეულებთანაც» ოცნება რეალობის, ქეშმარიტების დანახვის ნამდვილი გზაა.

ამგვარად, ედგარ პოსა და «ცისფერყანწლეულთა» თეორიული პრინციპების შეპირისპირებით ამკარად ვლინდება მათ შორის არსებული მსგავსება, რაც, თავის მხრივ, განამარბებს «ცისფერყანწლეულის» განსაკუთრებულ დაინტერესებას ედგარ პოს ლიტერატურული შემკვიდრებით.

ედგარ ალან პო

ლელა კოდალაშვილი

ალმანახი „ერთობები“ და გოლო ნლეზის ლიტერატურული კლიმატი საქართველოში

ის, რომ ბოლო წლებში ლიტერატურის მეცენატობა კარგ ტონად ითვლება, ის, რომ ამ საქმიანობას ბუნებრივად ემისის მისი რეკლამირება, რა უცნაურიც უნდა იყოს, საზოგადოებას ადეკვატურ მოთხოვნებს უყალიბებს. ანუ შიარის ჯადოქრული შესაძლებლობა ეფექტურად მოლოდინებს გასასაღებელ მედიკამენტებზე, პროდუქტებსა ან რესტორნების ქსელზე კი არ მუშაობს, არამედ ადამიანის მსოფლმხედველობაზე, აზროვნებაზე, სულიერ ფასეულობებზეც კი.

ამის კარგი მაგალითია ის, რომ არც ისე დიდი ხნის წინათ დაწესებულმა კონკურსებმა, ინტერნეტ-სივრცეში გახსნილმა ელექტრონულმა საიტებმა და ა.შ. უფრო მეტად მოპოვებული განადა ლიტერატურა, ვიდრე თავად ავტორთა ნიჭიერებამ. თუმცა აქ უნდა შეინიშნოს ერთი მომენტები - გენბაზე საბჭოთა და გენბაზე პოსტსაბჭოთა სივრცეში არ სფეროზე მოთხოვნა დაბალი სულაც არ ყოფილა. ყველას ახსოვს ნაცნობობით მოპოვებული იმეათი ნიგნები, ანდა ტალონები, რომელსაც 20 კილო მაკულატურის ჩაბარების შემთხვევაში ვაძლევდნენ. ასევე ვახსოვს უწრწლავების გამოწერა - თუ ვერ მოასწრებდი, მთელი წელი დაწინებდი ციკოსს, „მნათობს“, „საუნჯის“ ან „ლიტერატურული საქართველოს“ გარეშე.

და მინც, დღეს ლიტერატურის გავრცელებში მრავალრიცხოვანი მომხმარებელი ჰყავს სწორედ იმ რეკლამის მეშვეობით, რომელზეც ზემოთ ავსენიშნე. ანუ ტექსტარტ მომთხოვნელთა რიგებს მივამატ ფსევდომომხმარებელ, რომელიც მხოლოდ გაბიარებულ ნივნს ყიდულობს, ანდა უზრალოდ დანტრერსებას მოიხს ნორმად აღიქვამს. ამ კრიტერიუმების მოძალების გამო სივრცე გაივსო ფსევდო მწერლებით და მათი ფანებით. მომხმარებელთა რაოდენობის გაზრდა დაბადვო მისივე ხარისხი და ამას ავტომატურად მოჰყვა ლიტერატურის შემქმნელთა ხარისხის დაცემაც. დაბალი მოთხოვნილების მქონელობა ლიტერატურულ ბაზარზე დაბედა მისთვის მუფუფრებელი ლიტერატურა და ამით მოიქმ იქვე განდდა ასეთივე დაბალი მოთხოვნილებებზე გათვლილი მწერალიც. კლასიკურ ეკონომიკაშიც კი მოთხოვნი მისითადა კანონი ასეთია - რაც უფრო მაღალია ფასი, მით ნაკლებს ყიდულობ. თუ ჩვენს შემთხვევაში ცნება „ფასი“ ცნება „ფასეულობა“ გადმოვითამაშებთ, აღმოჩნდება, რომ მაღალი ფასეულობის მატარებელ ლიტერატურას ცოტა მომხმარებელი ჰყავს და პრიტივი. ესე იგი, მოთხოვნა განსაზღვრავს მინორდებას და ეს სასუბებით ლოგოკურია.

დღევანდელი პერიოდიცა და ინტერნეტსივრცეც სასევა ისეთი მასალაა, რომელიც ვერაზნაზრად, ვერცერთი რიონი კრიტერიუმით ვერ შეიფასებ, როგორც ლიტერატურას. მაქსიმური, რაც შეიძლება მას უწოდო, ეს არის პირადი დღესღობის (პირა) ან ე.წ. საოჯახო პოეზიის რიმში.

რაკი ლიტერატურის კითხვა აუცილებელ და საჭირო შემეცნებად კი არა, გართობად მიიჩნევა ამგვარი მომხმარებლებისთვის, ამის გამო ბევრს ჰგონია, რომ ლიტერატურის

რის შექმნაც გართობაა, პობია და პროფესიონალიზმს ნაკლებად მოითხოვს. ამ სენმა კომპეტენტურ ლიტერატორებზეც იმოქმედა და ნებით თუ უნებლიეთ ისინი ხშირად მთელი სერიოზულობით ეკიდებნ ამგვარი „ლიტერატურული“ ტექსტების განხილვას.

საშუალო ლიტერატურული დონის ამ დაცემას დღევანდელი ვერცერთი პერიოდული გამოცემა ვერ გაუზრდის და მეტ-ნაკლებად ყველა მათგანის ფურცლებზე გადააწყდებით მდარე ხარისხის ტექსტებს სხვა პროფესიული და ფასეული ნაწარმოებების გვერდით.

ერთ-ერთი გამოცემა, რომელიც არათუ ვერ აცდა ფასეულობისა და უხარისხოს გვერდი-გვერდ დაბეჭდას, პირიქით, იმის ერთგვარ ნიმუშადაც კი იქცა, თუ რამხელა ფორმატი შეიძლება დაეთმოს ე.წ. ანტილიტერატურულ ტექსტებს, გახილვად ალმანახი „თაობები“, რომლის ორი ნომერი თითო წლის შუალედით გამოიცავდა რომელმაც ფაქტობრივად ზუსტად ასახა დღეს ამ სფეროში შექმნილი რეალური სურათი.

ერთი შეხედვით თითქოს უზადურებაა, მეჩხერი გამოცემების ფონზე ახალს ტაძართ ან შევეგებოთ და კიდევ ერთ აგურად არ მივიჩნიოთ, მაგრამ, ჩემი აზრით, ეს შეუსავსის კრიტიკროუმებზე არ უნდა მოქმედებდეს და რაკი, ვთქვათ, ციხე-სიმაგრეებს ევლარ ვაშენებთ, ქობს ციხე არ უნდა ვუწოდებოთ მხოლოდ იმის ფაქტს, რომ ისაც ნაგებობაა. თუმცა ვერსად საშუალო თვით ვაძლეს - ქვეყანაში, სადაც ციხეების თითქმის არ ამენებენ, ქობს აგება მნიშვნელობას იძენს. ესაა რეალობა, რომელსაც თვალთ უნდა გავუსწოროთ.

„თაობები“ ზუსტად ასახავს იმ სიტუაციას, რომელიც გააჩნდა ფსევდომწერელების მომრავლებამ და ამვე დროს შეინარჩუნა მაღალი მოთხოვნების მქონე კონტინგენტიც. ამის გამო, რომ ამ ალმანახში როგორც პირველ, ასევე მეორე ნომერში, ერთმანეთს გვერდით დაიბეჭდა საშუალოდ ნიჭიერი მწერლიდან დაუნებელი, ლიტერატურაში, როგორც გაუგებრობაში მოხვედრილი ავტორებით დამთავრებული, „საშუალოდ ნიჭიერი“ იმიტომ ვთქვი, რომ გენიალური მწერლები, სამწუხაროდ, ამ თაობას არ ვამოუწყენია ჯერჯერობით და ღმერთმა ქნას, რომ აღნიშნულთა შორის არა ერთი და ორი გაიზარდოს.

ალბათ პირველ რიგში სწორედ ამ საჭეყო კონტინენტის დაბეჭდვამ განაპირობა, რომ ეს ალმანახი პროფესიულმა ლიტერატურულმა წრეებმა არ ჩათვალეს მანრეცამანიც დიდი ყურადღების ღირსება და ამიტომაც არც მოისუნგის არც ავად და არც კარგად. თუმცა კი, როგორც ფაქტი, ამკარად ცნეს, რისი დედასტურებდა მაგალითად, „15 საუკეთესოს“ კრებულში ამ გამოცემიდან მოხვედრილი ნაწარმოები.

ის, რომ ალმანახი წელნანდში ერთხელ გამოდის, საკმარისზე მეტად ატლებს მის რეიტინგს და სანამ მუორე ნომერი მზადდება, ნინა მივიწყებას არის მიცემული. გამოცემის უფრო ხშირი ტემპი, თუნდაც ხარისხის იმავე მაჩვენებლით, შედარებით გაზრდიდა მის პოპულარობას.

პირველი ნომრების მომზადებისას, ცხადია, შემდგენლობაში გაითვალისწინეს ინტერნეტსერვისი კონტენტის, სადაც უმარავლესობა სწორედ მეფასების მიღმა მდგომი კატეგორიის ავტორია, რომელთა შორის, საექტო, მომავალი მწერალი მივიღოთ.

მე, ცხადია, თავს ვიკავებ, მოვხდინო დიფერენცია და ცალ-ცალკე ბანაკებად დავყო, „თაობების“ გამოქვეყნებული ტექსტები, მაგრამ იმის კი ხაზგასმით ვამბობ, რომ მეორე ნომერში აშკარად უფრო მეტი რაოდენობის ფასეული ნაწარმოები დაიბეჭდა, ვიდრე პირველში. შეიძლება ვასხენე, რომ არაერთი ცნობილი და საინტერესო სახე გამოჩნდა აქ, მაგრამ ამ ავტორიტეტმა ვერ ამოქაჩა აღმანახის რეპუტაცია. არადა, საესებთი შესაძლებელი იყო, რომ რამდენიმე კარგ ავტორს განეპირობებინა გამოქვეყნების ხარისხი და აღმანახის გამომცემლებს დამატებითი ტირაჟის დაბეჭდვაც კი დაეტყობოდათ.

მა რა მოხდა? იქნებ ნიჭიერთა და უნიჭთა რაოდენობრივი ბალანსი სხვა გამოცემებთან შედარებით აქ უფრო მეტად დაირღვა? ანა, გადავხედეთ იმ პერიოდებს, რომელიც დღეს ლიტერატურულ ნაწარმოებებს ბეჭდავს, მერე ვუვლავ ხელი დავადოთ და ვთქვათ, როცა ყიდვისას სარჩევს თვალს გადავადებდებ, განა ბევრია ხოლმე ჩამონათვალში ისეთი ავტორი ან ნაწარმოები, რომელიც ხელს საფულისკენ გაგვანუდვინებს? ცხადია - არა. ხშირად ერთ ან ორ გვარს თუ ნაგვანუდებით, რომლის ხაზითაც ვყოფილით ფუნქციას. აბა, „თაობების“ რა ხდება? ცხადია, რომ აქ დიდი დროხიანა თავმოყრილი ე.წ. „ხლამი“ და მხოლოდ ალაგ-ალაგ - საინტერესო გვარ-სახელები. მაგრამ აკი აღწომზე - ხშირად ერთი გვარი გვიღირს იმად, რომ ძვირადღირებული გამოცემაც კი შევიძინოთ. „თაობებისადმი“ საზოგადოების ნაკლები ინტერესის ერთ-ერთი ძირითადი მიზეზი კი ისაა, რომ ამ ნაწარმოებებში ცნობილია და მეტად აღსანიშნავია პროფესორებმა ავტორებმა, იმის გამო, რომ აღმანახი ჰონორარს არ გასცემდა, თან ცნობილი იყო, რომ უამრავ არაპროფესიონალსაც დაბეჭდავდა, არ გაიმეტა ახალი ნაწარმოებები და აღმანახი მიტანა მანამდე (ხოგმა რამდენიმეჯერ) გამოქვეყნებული ტექსტები. მისიც არავინ ნაიკითხავს, ალბათ უფრო ამ მოტივით, თორემ არც სხვა გამოცემების ჰონორარები უხვთვას მათ ვგიბ-

ებს. ყველასათვის ნაცნობი, ძველისძველი ნაწარმოებები კი აღმანახს ვერანაირ ხიბლს ვერ მიანიჭებდა.

სამომავლად დავგემილია, რომ „თაობის“ ჰყავდეს რედაქტორთა ჯგუფი ან მართვის რომელიმე კომპეტენტური ორგანო, საუკეთესო შემთხვევაში, ცხადია, უკეთესი რედაქტორთა რამდენიმეკაციანი შემადგენლობა, რათა ნაწარმოებთა შერჩევა არ მოხდეს ერთი ადამიანის სუბიექტური გემონების და ეს ჯგუფი აუცილებლად პროფესიონალი ლიტერატორებისგან უნდა შედგეს, რომლებიც, მიუხედავად იმისა, თვითონ ქმნიან თუ არა ლირებულ პროდუქტს, კომპეტენტური შემფასებლები არიან.

ჩემი აზრით, თუ შემდეგ ნომერზე რედაქოლეგია იმუშავებს, რომელიც, არ ვამბობ რომ მკაცრი საზომებით, მაგრამ რამდენადმე მაინც მოახდენს ავტორთა დიფერენციაციას, რაც საშუალებას მისცემს გამოცემას, პროფესიონალების რაღაც დონეზე იქონიოს პრეტენზია და რამდენადმე გაუღლოს კრიტიკას, ვფიქრობ, ეს ჩანადიერი, უფრო სწორად ასეთი მიდგომა, გამოსასწორებს სიტუაციას.

რაც შეეხება ახალი ავტორების აღმოჩენას... რა თქმა უნდა, ლიტერატურულ სივრცეში მეტნაკლებად საინტერესო ავტორები პერმანენტულად ჩნდებიან. ამ პროცესზე ლიტერატურების საშუალებას უმეტესად ინტერნეტ-საიტები იძლევა, რადგან პერიოდიკა ძირითადად მაინც ცნობილ სახეებს ბეჭდავს და ხშირით რედაქტორს ძალიან უშინოს ყველასათვის უცნობი გვარის გამოქვეყნება, თუ ეს რომელიმე ლიტერატურულმა ავტორიტეტმა არ უსწავს, რადგან თვითონ არ ყოფნის კომპეტენცია, შეარჩოს მისაღები და მიუღებელი ავტორი. ასე რომ, „თაობების“ მორიგი ნომრის შედგენასაც ისევ და ისევ პროფესიონალი რედაქოლეგია უნდა შეუძლოს, იგი თავად მიიღებს განაწყობილებას, თუ რამდენადმე დამნიჭებელი ნაწარმოები გამოაკვეყნოს, დაინახავს მის ნიჭიერებას და პერსპექტიულობას. ცხადია, სიტუაცია ერთნაირად ვერ გამოსწორდება და ეს გამოცემა შემდეგი ნომრისამდე ვერ იქცევა სერიოზულ განაცხადად ლიტსამყაროში. პირველი ნომრების უარყოფითი მხარეები ასე უცებ ვერ აღმოიფხვრება. თუმცა შევცდომებოდა. არადა, ჰოლმედ კოლფიანის როლის თამაშზე მოლოდინს საუკეთესო მსახიობები იცნობებდნენ.

ნო-იორკში მანაქტენის რაიონის საკლუბო სასამართლო განიხილა აღიშნული საქმე და რომანის „გაგერებლება“ დროებით აკრალა. სხდომაზე მისამართულ დებოზა ბატისა განაცხადა, ამ ორი ავტორის წინგებს შორის „დედ მსავსებმა“ უხედავ, თუძვა საბოლოო გადაწყვეტილების მიღებამდე მეტი დრო მჭირდებათ. სავარაუდოდ საბოლოო ვერდიქტს შემდეგ თვეში გამოეთქვამათ.

კულარები

ჯერომა გალინჯარი დამილს არღვასი

თვალსაჩინო ამერიკელი მწერალი ჯერომ სელინჯერი ნიხაღღვლია გამოქვეყნდეს მისი რომანის „თამაში ქუაის ყანაში“ გაგრელება.

ასეთი თხოვნით მიმართა მწერალმა სასამართლოს. ამერიკელი კლასიკოსის ერთგულმა თავყინისმცემელმა თავს იდო დაიერა გაგრელება ამ თავისებურად საკლუბო ნიგნას, რომელზეც მთელი თაობა გაიზარდა. მაგრამ ასეთმა მხრუნელობამ სელინჯერი აღმოყოფა და მან სასამართლოს მიმართა მოთხოვნით, რომ მის ლიტერატურულ მიმდევარს შეედ მწერალს ფრედრიკ კოლტინეს (ფსევდონიმი: ჟონ დევიდ კალოფორნი) აუკრძალოს გამოსვლა ახალი რომანი, მს წლის შემდგომი გარღვევა ქუაის ყანაში, რომელსაც შეედმურ გამოქვეყნობას ამ შემოღვითი უნდა ნარმოედგინა.

ოქტაი ქაზუმოვი

„კიდევაცვილ ზეცის ტილოზე“

მორგბი კეკელიძის
ორი ლექსის ბავშვ

...ფრთავამოსხმული სოფელ და სოფელ ფოთლები დილით — როცა ვილოცე; ხაზავდა ქარის უმკაცრეს პროფილს, კიდევაცვილ ზეცის ტილოზე.

შესაძლოა მკითხველს ეოცოს ყოველგვარი წინასწარი გაფრთხილებების, შემზადების გარეშე, უცერემონიოდ რომ შევავებე ამონარიდი გიორგი კეკელიძის ლექსიდან „შემოდგომა სახლისა ჩემის“, მაგრამ საქმედ სწორედ ესაა — ლექსი ხომ თავად ქმნის ყოველგვარ ცერემონიას თუ განწყობას (ოღონდ პოეტურს, რა თქმა უნდა), თავად ჰკვიტის, ხატავს და აედრებებს სახეთა, ხაზთა და მელოდიათა ნარჩევარობას. მამ რა სიტყვა უნდა იყოს ისეთი აღმატებული, რომ წინ ნარჩემძღვაროს მას?

მამსადადე: —

...ფრთავამოსხმული სოფელ და სოფელ ფოთლები დილით — როცა ვილოცე; ხაზავდა ქარის უმკაცრეს პროფილს, კიდევაცვილ ზეცის ტილოზე.

აღბათ, პოეზიად ეს არის — არა გაქვავებულ, არამედ მარადვცავლებად, დინამიკურ სახე-ხატთა ნაშიერი ერთობა, დამლა და ისევე გაერთიანება. ოღონდ ყოველგვარზე სხვადასხვაგვარად, სხვადასხვა ფორმით, თუმცა ღირებულიად.

თუ როგორ არის ყოველივე ეს ამ ლექსში ამოკითხული, შევეცდები თანმიმდევრულად აგვსნათ, ოღონდაც რომ თანმიმდევრულად, რადგანაც რაკი აზრი წინადადების ბოლოს სრულდება (ან სულაც არ სრულდება), ამიტომ ჩვენც ბოლოდან ავიწყებთ.

ე.ი. „კიდევაცვილ ზეცის ტილოზე“ — ადამიანი მთელი თავისი დედადამოსწრება ზეცისკენა თვალაპრობილი. ზეცა მას იღუმბალებს, ამაღლებულს, მშვენიერს, უსაზღოვრებს, სინმინდის და შემეცნების წყაროდ ესახება. მაგრამ ამ ლექსში ყველაფერ ამისგან დაეცლილი, თუ შეიძლება ასე ითქვას, ცად-ციორი ზეცა ვაკვებს, რომელიც სუფთა ტილოა, რაც ერთი მხებეებით მტკად ბანალურად მოგვეჩვენებოდა, რომ არა ზედსართავი „კიდევაცვილ“ — აი, ეს კი უკვე სახეა, რადგან შემოქმედებას მოასწავებს, ჩვენთვის ცის ზოგადობას ხელშესახებს ხდის.

ტილოს ხსენებაზე ერთი ანეკდოტისმაგვარი რამ მახსენდება: მხატვარი ეუბნება მასთან მისულ მეგობარს, რომ დღეს გენიალური ძროხა დახატა და თან კვდელზე გაურულ ტილოზე მიანიშნებს.

— კი მაგრამ სად არის ძროხა? — ეკითხება განცვიფრებული მეგობარი.

— გადამიახას და ნაეიდაო, — ვასუბობს მხატვარი.

ე.ი. გამოდის, რომ ხელოვნება იწყება მამინ, როცა იგი ქმნის სათანადო „ტილოს“ (ნიადაგს) იმისათვის, რათა მისგანვე აღძრული ჩვენშიერი წარმოდგენები განვთავსოთ მასზე. მამსადადე, ეს ცა გამალიზიანებლად უსასრულო კი არ არის, არამედ შემოქმედებითაა დასაზღვრული და, ამდენად, ჩვენი წარმოდგენები ზემოთა სტრიქონში ნახსენებ ქარს კი არ მიჰყვება კვალდაკვალ სადაცა შორეთში, არამედ „კიდევაცვილ ზეცის ტილოზე“ მის ნაირგვარ თვითგამოვლენას ადევნებს თვალყურს. ე.ი. ნაშიერად უსაზღვრო დასაზღვრა, თავისი თავის მხოლოდ ქროლვით (დინამიკაში) გამოვლენი ქარი თვითზე მის ნაირგვარ არკი ჩამდგარა — შემოქმედებით ძალად მოგვევლინა.

არ დაგვავინყდეს, რომ ლექსში შემოვლენა დგას, ბუნება თავისი ნაირფერობის ამოკვამია და ფერთა დაუსაზღვრავი ფერადობით დღვის. უფერული ქარი კი ვითარცა ამღვრეაბრებული სული სოფელ და სოფელ ეძებს, ირჩევს და იფერებს ნითელ-ყვითელ ფოთლებს, ფრთას უბამს მათ და ისე აიქვს ზეცის ტილოზე საკუთარი პროფილის კონტურების დასახაზავად. თუმცადა ეს კონტურები ამთავითვე დაუსრულებელია ე.ი. მარადქმნადობა, ვერასოდეს რომ ვერა ამოწურავს საკუთარ თავს; — ჩადგება ქარი, დასრულებდა პროცესს და არა ხატკ.

ამ სტროფში კიდევ ერთი საყურადღებო სიტყვაა, რომელიც ლექსის ბოლოშიც მეთრდება (ოღონდ იქ სხვას მიემართება), ეს არის „ლოცვა“.

ფრთავამოსხმული სოფელ და სოფელ ფოთლები დილით — როცა ვილოცე;

ლოცვა, როგორც სიმშვიდის მომნიჭებელი და ამავედროულად სულის გამაძლიერებელი ფუნქციონი, აქ ისეთი მოვლენების თვასათვად გვევლენება, რომელთაც სულის მშვიდად სუფევასთან არავითარი კავშირი არა აქვს. პირიქით, ლოცვა აქ შემოქმედებით ძალთა მამპროვოცირებელია და აღბათ ბუნება სინამდვილეში მხოლოდ ამ ძალების გამოხატვის ემსახურება. თითქოს პოეტმა ლოცვით თავის სულიერი დრტენივები ზეცის, ქარის, ფოთლების სახით გამოისაგნა და მათი ურთიერთქმედებით მიღებულ სურათს მის შინაგან და მრავალსახოვან „მეს“ გამოსახავს; „მრავალსახოვანს“ იმიტომ, რომ ეს „მე“ ჯერ არ ჩამოყალიბებულია და ზოგად კონტურებში გვეჩვენება, ისევე, როგორც ლექსისული „ქარის პროფილი“.

ზემოთ კი ვთქვი, რომ ამ ლექსში ცა ყოველგვარი სამკალის და ასევე მასთან დაკავშირებული ტრადიციული გაზრების გარეშე წარმოიქმნება, მაგრამ ლოცვა, როგორც აღმშვენიებით ძალა, ისევე ცას მიემართება და, შესაბამისად, მას უშთავებს თვისებას — სინმინდეს უნარსუნებს.

სავსებისხმა, რომ ეს ლექსი სამწერტლით იწყება და ბოლოს სამწერტლითვე სრულდება, რაც ამ ამბის ყოველდღიურ განმეორებადობას გულისხმობს, ე.ი. ყოველ-

დღე შემოქმედებითი ღწვა. მერე ამას რა სჯობსო, ვიკითხავთ ჩვენ. თუმცა პოეტი ცოტა სხვაგვარად ფიქრობს:

დამძიმდა სული ერთით და იცივ, როგორც სიბნელით შორი ოდები, თვალის დაბნარულ დიხშაშის მიჯავს, ძილს ალიონზე თუ ვეცოდები.

ფიქრობ, აქ აზრი იმდენად ნათელია, რომ განმარტების არ საჭიროებს. რაც შეეხება ბოლო სტრიქონს, იგი ეკავილადეული დასაწყისია, ბოლოში სამი ნერტილით, რითაც ასე ვთქვათ, ესტაფეტა სხვისთვისაა გადაცემული:

და ფრთასხმული სოფელ და სოფელ ფოთლები დილით — მენ რომ ილოცებს; დახანჯეს ქარის უმკარესი პროფილს, კიდაეკვილ ზეცის ტილოზე...

დახ, ხელოვნება ჯადოსნურობის, უფრო სწორად, მისტიკის გარეშე წარმოუდგენელია და, თუ გნებავთ, როგორც პოლტონის ამბოხს: „პოეზია ღალი დევისისაზურება“.

რა თქმა უნდა, აქ პოეტის არსზე შევჯელობას არ შეუდგებით იმ მარტივი მიზეზის გამო, რომ პოეტის რაობა ალბათ იმდენგვარად გაიაზრება, რამდენი დამიანიც არ სებაოს ამქვეყნად. მხოლოდ მეტყველებით იმაზე, რომ ხელოვნება და მასში მოაზრებული პოეზიაც დამიანის უშაღვეს შემოქმედთან — ღმერთთან — „ღალ“ შიახლოებას ელსახურება. იმაში ალი ამბობს: მეცნიერება, რომელიც უკეთესს არ გხდის — ახსურდია“. ამ ლოკით ხელოვნება, პოეზია, რომელიც დამიანს, თუნდაც რომ წამიერად, საკუთარ თავში არადადამიანურის დაძლევაში არ დაეხმარება — ახსურდია და მეტი არაფერი.

ძველესეული წარმოდგენების თანახმად, ადამიანი მანამდე ცოცხალი, სანამ იგი ფონეს ახსოვს. ამ შეხედულებამ ააგებინა ფარაონებს ის პირამიდები, რომელთა შეფუთობაც თავიანთი სული გაამარადიოებს, ცოცხლ შემთხვევაში ადამიანთა ცნობიერებაში, და რომელიც თავად ცოცხლობენ „ხელოვნებაში და ხელოვნების გზით“ (გრეცერ ფარულავა). მაშასადამე, ხელოვნება ერთადერთი საშუალებაა, რომლითაც ადამიანს ძალეოს ამქვეყნად ნაწილობრივ მაინც უკვდავოს საკუთარი თავი, ე.ი. სიკვდილს რამდენადმე გაეცეს.

სიკვდილის პერსონიფიკირება ქართული ხალხური ლიტერატურისათვის ერთობ ნაცნობია. ვაჟასთან ხომ საერთოდ სიკვდილის დამამშვენებელია:

ღმერთმა გიშველოს სიკვდილი სიკვცხლე ხარობს შენითა.

აქ სიკვდილის ფენომენი სიკვცხლისათვის ფასის შემცენია და, როგორც ყველა ფასეული რამ, ისიც მშენიერიია. სიკვდილისადმი ასეთი მიმართება ოდნე განსხვავდება საღვთო ნიგნთა შეხედულებებისაგან, რომელთა მიხედვითაც, იგი ხან მტრადდა დასახული, ხან კი კარად, — უკეთესი ნომავლისათვის.

გიორგი კეკელიძის ქვემოთ განსახილველი ლექსიც „წიგნი უძლვე შველზე“ საბარებისეული ცნობილი იგავის ახლებურ გარდაქმნაა, რასაც ჩვენთვის ასე ჩანაცვლებით მიაღწია:

თითქოს არასდროს გამეთალოს მზის დარი ლექსი, სიკვდილს თვალდებში ისე ჩახვდე და ვიკანი ჩემი სიკვდილი, ქიშკარს მორცხვად რომ მოსდგომოდა და შიშით ორთოდა

და მე დაველნე ლექსებიდან დანწული ღობე და შემოვიდა ამ ეზოში დაბადებული და გაბედულად მომეხვია მუხზე სიკვდილი... ხოლო სიკვცხლე, უფროსი ძე, სამკველად იყო და შინ მოსვლას არ აპირებდა.

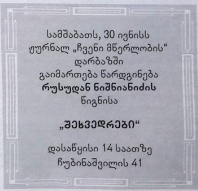
(„წიგნი უძლვე შველზე“, ციკლიდან — „ბიბლიური ოდები“).

შემოქმედებითი უკვდავების ღობეშემორტყმული და ამით ნება-უნებლით სიკვდილის გამორყავი პოეტი უარს ამბობს მარადიულ სიკვცხლებზე (რასაც მონმზის ლექსს ნამძღვარებული ეპიგრავი — „უარის ჰომინ მარადისობას“).

ღობეშემორტყმული სივრცე პოეტური სივრცეა, სადაც კუნძუ ჩამომეჯარი პოეტი ურმის თვლის მაგიერ „მზის დარ ლექსებს“ თლის და, ალბათ არ შევცდებით, თუ ვიტყვით, რომ იგი იმ წამს სიკვდილ-სიკვცხლის მიჯნაზე დგას (გვერდებ ვთქვათ, მათუ მაღლა დგასო), რადგან სიკვცხლე — „უფროსი ძე“, — სამკველადა წასული, ხოლო უმცროსი — სიკვდილი — დარცხენილი ნებათვას თითქოს, რათა შემოვიდეს.

და მე დაველნე ლექსებიდან დანწული ღობე“ — ეს საკუთარი სამყაროს გარდევება, მასში სახლის შემოტანა და მისიი გაღწევა სადაცა ახალში. ხოლო სიკვდილი მომანინებლად ეხვევა მუხლებზე, თითქოს პატივება ითხოვს, რომ ხელოვნა მინება. როგორც ვხედავთ, აქ სიკვდილის გმობა, უარყოფა ან თუნდაც ქება კი არა, მისი „გამაშვილური“ შეწყნარების საცაოდ შთამბეჭდავი სურათი გვაქვს დახატული. ხოლო სენკეა ამბობს: „პოეზია მეტყველი შხატკრობაა, ხოლო შხატკრობა — მუნჯი პოეზია“; და მართლაც ასეა — „ნერა“ ნერასაც ნიშნავს და „ხატვასაც“ (ხატუნრა, ფერუნრა...), ორივე ერთად კი ნამდვილი პოეზიაა.

ამიტომ ჩემს ნანერს, გიორგი კეკელიძის ორიოდ ლექსის თობაზე შექმნის, თქვენი ნებათვით უკვე ბოლოში ასე დავასათურებ — „მარადის ხატვა“.

სამშაბათს, 30 ივნისს
უურნალ „ჩვენი მწერლობის“
დარბაზში
გამართება წარდგინება
რუსუდან ნიშინიძის
ნიგნისა

„შხხეფარაპი“

დასაწყისი 14 საათზე
ჩუბინაშვილის 41

„კეკელიძის სახლი“ გაიმართა წარდგინება გურამ ოდიშარიას ახალი რომანისა „სათვალისი ბომბი“, რომელიც ეძღვნება ტელეკორპორაციების ცხოვრებას და წვეული ხელეწიერების წარმოსახვას ჩვენს ტრადიციულ რეალობას. შეხვედრის უძველესი და როსტომ ჩხვიძე. მონაწილეობდნენ მწერლები, მსახიობები და ჟურნალისტები: ზაზა აბოშიანი, დიმიტრი ჯაიანი, მერაბ თვაძე, ზურაბ კანდელაკი, დევი ფუტყარაძე, შალვა ბაკურაძე, მანანა დუმბაძე, გიგლა გომეჩია, ჯონი ჯანაშია, მისიელ ბეროშვილი, მაფრი წერეთლიანი, ბადაიონ არაშული. გამომსვლელებმა მიულოცეს ქართულ მწერლობას კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი რომანის შექმნა და მადლობა გადაუხადეს სერგო აბაშიძეს, ვისი წყალობითაც წინაა ასე მალე იხილა დღის სინათლე.

ამჯერად ვთავაზობთ გვიგ ალბანოშვილის სახელდახელო კრიტიკულ-ესთეტიკურ მონაბაზს, რომელიც საფუძვლად დაედო მის გამოცვლას. ეს რომანი, იმდენად, საკმაო სხვა-ბაას გამოიწვევს ჩვენს სალიტერატურო კრიტიკაში და დაე ეს სტაბია იყო ერთდელი და გულდასმითი ანალიზის წინამორბედი.

გივი ალბანოშვილი

იხედიანი გულის უთქვა

„სათვალისი ბომბი“ — ასე ჰქვია გურამ ოდიშარიას ახალი რომანის. უცნაური რაკურსიდან ხედავს მწერალი ექსტრემალურ მოვლენებს, რითაც ასე მდიდარია ჩვენი — თითქმის ოცნებიანი — დამოუკიდებლობის დაუსახამობა, დღესაც რომ გრძელდება.

როგორც რომანის დასაწყისშივე აღმოვაჩინებ, ავტორი ტელე-ოპერატორის ტყავში შემქმნარა და იქიდან უზურეს მოვლენებს, პარალელურების წინ თუ საავადმყოფოს სიახლოვეს მდებარე ბოსტანში რაც ხდება. გვესმის, როგორ სკანდირებენ ავდიანები „ნაიდი“, „ნაიდი“, „ნაიდი!“ ან როგორ ასაფლავებენ პომიდურის კვლებს შორის ამაუტირებულ კიდურებს, როგორ ჩნდება ბოსტანში მცირე ბორცვები პატარა საფლავებისა და მთხრობელისგან გაგრილი, თუ სულაც წინაში ამოკითხული ფეხვა: „ბოსტნის სიღრმედა ქორუტგი მოაბიჯებს, ხელში იჭრის უჭირავს“ — რაც უსასტიკეს იუმორად აღიქვამება, თუმცა, დაუნდობელი დიმილის იქით, თავის არაა დავიანებით საშინელი ტრავმათა მთელი სიღრმე-სივანით.

აქვე, ასეთი დიალოგი შემოესმება მკითხველს: — ბარი მომიტანე, ორმოცი გავთხაროთ, — კი მაგრამ... — რა, კი მაგრამ? — ვისი ფეხია, ვისი ხელი... — ყველაფერი მახსოვს გვარებით... ბარი მომიტანე“.

როგორც მოგახსენებ, გურამ ოდიშარიამ თხრობის უცნაურ რაკურსს მიაგო, დროებით ან რომანში იქცა ტელეკომპერატორად და მისი თხრობის ტელეგრაფული სტილი და დოკუმენტური ფილმის ზღვარზე არსებობა სრულიად ახალ შესაძლებლობებს აჩვენს მწერლისთვის, შესაბამისად მკითხველისთვისაც.

კადრების შერჩევაც დოკუმენტალისტის სიზუსტით ხერხდება და შერჩევასაც მინებ ქვივის თანაგრძობის თუ თანადგომის განცდა. „ფსიქიატრიულის მეორე სართული. 14—ე მინებამასხვრული ოთახის რკინის ძეღლ საწოლზე, ალბათ, ასე, სამოცდაათი წლის მოზუცი ზის...“

ტანზე საბანი აქვს შემოხვეული, იატაკს ჩამტერები, უფრო ზუსტად, რომელიღაც ნერტილს იატაკზე. მოგვიანებით გვითხრის, რომ ის „თამარ მეფე“ წოდებული ქალი ოცდაათი წელია, ფსიქიატრიულის მკვიდრი ყოფილა“.

დოკუმენტურობა სიმძიმეს და სიმამფრეს მატებს ავტორისეულ თხრობას, მაგრამ სხვაგვარად შეუძლებელიც კი არის წერა, რადგან ომის სისასტიკე უმალე ამომვლება ყლბ განცდებს, სიმუღალისა, და ამაკარებებს ყოველგვარ ფიქციას. ომის დადებისას ფსიქიატრიული გაუზიზნებით, მაგრამ მოხუცებული ავადმყოფი თავის ფეხით უკან დაბრუნებულია. როგორც მწერალი-ოპერატორი აღნიშნავს: „ფსიქიატრიულის გარეთ მისთვის ყველანა უცხოეთი იყო. NR — ეს მასალა არ გამოდგება“.

ოპერატორისგან დაუნებელი მასალა იმაზეც მოგვანშნებს, რომ არავის სჯირდება, არავის აინტერესებს ავადმყოფი მოხუცებულის ბედი და უფრო სხვაგვარ ექსტრემუზე უჭირავს თვალთ ტელე—მაყურებელს, ანუ ადამიანებს, რომლებიც გადავიქცნენ ადამიანურ თანაგრძობად და თვალთ გარეშით და გული მოუწევთ მხოლოდ გასართობისკენ, მაშინაც კი, როცა უშიშმეს ცხოვრებას შეუბოჭავს ყველა და არ იცინა, რომელ კედლს მიაწყდნენ, რომელი იმიტნგონ, ვისგან ან რომდემდ მოითხოვონ ელემენტარული სამართალი, როცა ყრუა ან უფრო კი თავის იერუბის ის, ვინც სხვა რეალობაში ცხოვრობს, ან თითქოს ცხოვრობს...“

მწერალი არ განსჯის, რიტორიკაში არ იჭრება, ლოზუნგურ პოლიტიკუბებს თავის არიდებს და ცდილობს სათქმელი ფაქტებით თქვას, არწინოს, განცხადებინოს, რათა სათქმელი ჩვენში განწნდეს სრულიად ბუნებრივად და დოკუმენტურმა სინამდვილემ აღძრას ზან შემწნარებლობა, ხანაც კი სისასტიკის დაძლევის სურვილი, და დავგანახოს ექსტრემალურ ვითარებაში როგორი მობოლიზებული, ყველაფრის ამტანი და დროდადრო რარეგ ინფანტილურები, თავმოუხებლები და საბრალოები არიან ადამიანები.

შემიერი ვარისკაცი ძროხის დაჭერასა და დავკვალზე რომ ოცნებობს, ჩამოაცემებს ავტომატის ღვედს ძროხას, რადგან თოკი არა აქვს, უფრო იოლად რომ დაიჭიროს პირუტყვი, ძროხა კი გასტაცებს ავტომატს და გარბის. ან საინტერესო სანახაუი იქნებოდა ავტომატის ძროხა...“

ეს კადრიც, ერთი შეხედვით დიმილისიმოგვრელი, უდიდეს სატკივარი იტებს და მწერალი არ უხეილყვაობს, დოკუმენტულისტივით უზუსტად და არ განსჯის იმას, რაც დავგანახა როგორც ოპერატორმა.

არ გაპირებ მწერლის მიერ შეგროვილი კადრები გადმოწერო და ვიამოთ, ნიშუმად რამდენიმეც ვიკაოთო,

ლევან ბრეგაძე

უპის ნიგნაკიდან

შეხსიერების ძველდება?

ჯულიეტას ძიძა (გამდელი) დიდი ხნის წინანდელ ამბავს იგონებს:

პატარა, 3-4 წლის, ჯულიეტა დაცვა, ცხონებულმა ჩემმა ქმარმა ნამოაყენა და დაუსყვავა:

„პირქვე დავცი?

არაფერია, გაიზრდები, დაქვრივანდები

და შენც გულალამ დავციემი — პირქვე კი არა!“

(შექსპირი, „რომეო და ჯულიეტა“, ვახტანგ ჭელიძის თარგმანი).

ეს ვულგარული ოხუნჯობა, ჩანს, ძალიან ამხი-არულდება მაყურებელს, ვინაიდან რამდენიმე სტრიქონის შემდეგ იგი პიესაში კიდევ ერთხელ გვხვდება.

ამან ერთი თანამედროვე ანტიკლოტი გამახსენა:

პარიზის ბარში ორი კაცი უპის სურვას — ქუდიანი და უქუდიო.

ქუდიანი ამბობს: მე და ჩემი ცოლი ვერ მოვრიგებულვართ. მე მინდა სანოლი ოთახის ჭერი მწვანად შევღებოთ, მას კი დაუტონია, ვარდისფრად აჯღობებსო.

უქუდიო ურჩევს: რაკი შენს ცოლს სანოლი ოთახის ჭერის ყურება შენზე ხშირად მოუნევს, ამიტომ სანართლიანი იქნება მისი სურვილი შესრულდესო.

ბარმენმა, რომელიც ამ საუბარს ისმენდა, დაასკვნა, ეს უქუდიო პროვინციელიაო (ანუ ჩამორჩენილი შეხედულებების მატარებელი კაცი ჩანს, დედაქალაქის მეზობლებს არ ჰგავსო).

უტყობა, შექსპირიც ძველდება... ალაგ-ალაგ.

პატიოსანი ღამესანი

დათო ნურელიანისაგან ვიცი თამაზ ჩხენკელისეული დახასიათება ერთი მწერლისა: დამსმენი იყო, მაგრამ პატიოსანი დამსმენი — არაფერს უმატებდაო (იგულისხმე-ბა: ნათქვამი ზუსტად მიჰქონდა იქ, სადაც ჯერ არს, თავის მხრივ არაფერს უმატებდა, ფერებს არ ამუქებდა).

•••

რადიო „იმედზე“ (01. 02. 2007), გადაცემაში „ინტერ-ყო უპირად საკითხებზე“, არაჩვეულებრივად ილაპარაკა ნინო დარასელმა თავის თავზე, თავისიანებზე, თავის

საკმეზე... ძალიან მინდა მამარქმს, ზაზა დარასელს, ვგადედო, ლიბოლიც მისნაირი მქონდესო.

ზაზას მართლა არაჩვეულებრივი ლიბილი ჰქონდა, საყვარელი ადამიანი იყო.

ზაზასგან სახსოვრად დამჩრია ერთი გამოთქმა: „ეგრე გეგროსი“ ერთხელ, კათხა ლუდზე, ამ მრავლისმე-ტყველი გამოთქმის ღირსებებზე მეღაპარაკა. მისგან „ნაჩუქარი“ ეს გამოთქმა გამოვიყენე გერმანული პოეტის გაოკინგის ერთი ეპიგრამის თარგმანში, ძალიან მოუხდა:

მასზე ამბობენ: „გიჟი არის, ჭკვასკადასული!“ — მტერს, მოსისხლე მტერს მიათხოვა რადგან ასული. ეგრე გეგროსო!
აი ნახავთ, გიჟი თუ არის: ვერ მოიფიქრებს კაცი მტრისთვის სასჯელს უარესს.

რაკორდი

მაშინაც თურმე აგვისტო იდგა, თვე საყვარელი, თბილი, როს დამეზობლდა ეს სამი სიტყვა: გული, კოლეჯა, შვილი.

ასეთი ზმა ვუძღვენი ჩემს მეუღლეს, გულიკო ლევამშელს, აგვისტოში დაბადებულს, როცა 35 წლის გახდა (1985 წ.). გაცოცდა: არ შემიმწნევია, ჩემი სახელისა და გვარის შესაყართან „კოლეჯა“ თუ იკითხებოდაო.

ეს შევიდმარცვლიანი ზმა სარეკორდო იყო, ვიდრე ნინო დაბაბიანისელი აღექსანდრე გვახარას (აღმოსავლეთ-მცოდნის, „ვისრამიანის“ მკვლევარის) გარდაცვალების გამო დანერღულ ლექსში ორ ცხრამარცვლიან ზმას შექმნიდა: „არაა მინდა არავისი“ (არა რამინ და არა ვისი) და „არაა მევისრამიანება“ (რალა მე, ვის რა მინება).

მავალი თოდუას მონათხროვი

„არმადანის“ მომზადებისას ხშირად ვხვდებოდი გიორგი ახვლედიანს. ერთხელაც ვუთხარი: აკაკი წერეთლის „ჩემი თავგადასავალი“ რამდენჯერაც უნდა წავიკითხო, არ მწყინდება-მეთქი.

— მაჯაზე ხელი მომკიდა და მითხრა:

— ბედნიერი კაცი ყოფილხარ! მე ვერ ვკითხულობო.

გაოცება რომ შემატყო, დასძინა:

— მეტყობოდა და ნენვა მიწვესო.

•••

თბილისში სტუმრად მყოფმა რუსმა კოლეგებმა უთხრეს გურამ ასათიანს, ქართველებს რა გაქვთ სასაყვედურო, მშვენივრად ცხოვრობთ!

გურამ ასათიანის პასუხი:

— სასაყვედურო რა გვაქვს, მაშინ მიხვდებოდით, მოსკოვში დავცულ დისერტაციას პეკინში რომ გიმტ-კიცებდნენო.

ნიკა აგიაშვილისგან გამიგია:
გიორგი ლეონიძე, სარკვეში რომ ჩაიხედავდა,
თავისთვის წაიღიღინებდა: „ლეონიძე, კობტა ბიჭო, შენ
გენაცვალეო!“

დააკვირდით: ეს ფრაზა იმავე მარცვლებით იწყება,
რითაც მთავრდება, რაც აკურპეტუფმომილეს* ჩართვის
შესაძლებლობას იძლევა:

ლეონიძე, კობტა ბიჭო, შენ გენაცვალეონიძე, კობტა
ბიჭო, შენ გენაცვალეონიძე, კობტა ბიჭო, შენ გენაცვალეო...
და ასე დაუსრულებლად.

შდრ. ვანტანგ ჯავახიძის მიერ ავტებული მსგავსი
მეკანონიზმი:

„ორიგინალურ ლექსებს წერს ბევრი ნოვატორიგი-
ნალურ ლექსებს წერს ბევრი ნოვატორიგინალურ ლექსებს
წერს ბევრი ნოვატორი“... და ასე დაუსრულებლად.

სასიათავე

სუფრას ორი კაცი უზის. ერთი ლაპარაკობს განუ-
წყვეტლივ. მეორე უხმოდ სვამს. ვინც ლაპარაკობს, იმას
ლაპარაკის საღერდელი აქვს აშლილი და მსმენელი უნდა,
მეორეს კი სმა უნდა და ამისთვის თანამეინახე ესაჭი-
როვდა. უცებ ეს მფლმარე წამოდგება და ამბობს ღირსშე-
სანიშნავ ფრაზას:

— შენ არ გაჩერდე, ილაპარაკე და მე ახლავ მოვალ!
(მოგვითხრო რევაზ სირაძემ, 2007 წლის 12 სექტემ-
ბერს საგურამოში).

ნიგნი და ღვინო

იმედო მდივანს ხელში უჭირავს ღვინოთი სავსე ჭიქა და
ამბობს სადღერძელს:

„ერთი კარგი ქართულის მასწავლებელი მყავდა,
ხშირად გვეუბნებოდა, ნიგნი ქულის სალესავიოა. ესეც
ქულის სალესავია“, — ოდნავ მაღლა წვეს ღვინოან ჭიქას,
— „ამის დამყენებელს გაუმარჯოს“.

სტილისტიკური თანხლები

„ბიჭებს ძალი გაეცვა“ და „ბიჭებს ძალი გაეცვათ“
სხვადასხვა რამეა?

ნაღვლიანი კალაგზური

ვებრდებით და ვბარდებით [უფასლ].

მისი უშიგდესოგის იუმორი

მის უშიგდესობას აქვს ფარული, მსუბუქი, დახვეწილი
იუმორი. ერთი ნიმუში:

შეკარდნადის ძალადობრივი გადაყენების მეორე თუ
მესამე დღეს იგი სანუგუმებლად ენვია ყოფილ პრეზი-
დენტს კონადინის რეზიდენციაში, თან საჩუქარიც
მიართავა — ვერცხლის სასმისი [ჩვენ ამას ტელევიზიით
ვადგენდებით თვალს]. გაუნოდა ეს სასმისი და უთხრა:

— ამა შენ ვერცხლის სასმისი. დალიე ამით...

და აქ მისმა უშიგდესობამ ხანგრძლივი პაუზა გააკეთა,
რის შემდეგ ღიმილით ასე დაამთავრა ფრაზა:

— ...ღვინო!

ანუ მან დასახელა სახმელი, რომელსაც შეკარდნადე
არ ეტანება, და დელიკატურად აუარა გვერდი ჩაის,
რომელიც შეკარდნადეს უყვარს და რომლის შესმა არ
აცალა მას პარლამენტის შენობაში შეჭრილმა
სააკაუმელომა — თვითონ დალია დემონსტრაციულად
სხდომათა დარბაზიდან შეკარდნადის გაძევების შემდეგ.

მუხრან მაჭავარიანის მესხიარება

24 მაისს (2006 წ.) გამოცემილია „ინტელექტი“
შეხვედრა მოწვეუ მუხრან მაჭავარიანთან მისი „ასი ლექ-
სის“ გამოცემის გამო. სიტყვებით გამოიხდებოდა გამოცემ-
ლობის დირექტორი კამბეგ კუდავა, „ასი ლექსის“
შემდგენელი და წინასიტყვაობის ავტორი იოსებ
ჭუმბურიძე (მას მოჰყავდა შეხვედრა), თინათინ ელბაძე,
გიორგი გოგოლაშვილი, მურმან ჯინორია და მე.

მურმან ჯინორიამ გაიხსენა, რა გულთბილად
მისაღმებია ერთხელ მუხრანი მას სასაუბრეში, თუმცა
პირადად არ იცნობდა. ბატონმა მუხრანმა თავი დაუქნია
და თქვა — მახსოვსო. მურმანმა მეორე შემთხვევაც
გაიხსენა: თქვენ გაჩერებულ მანქანაში იჯებით, მე ამ
დროს ჩემი მანქანისკენ მივდიოდი, შემამჩნიეთ და
მამინაც გულითადად მომესალმეთო. მუხრანმა ამჯერ-
ადაც დაუღასტურა — მახსოვსო.

ამის შემდეგ მე გამოვედი და სიტყვა ასე დაეწიე: ეჭვიც
არ მეგარება, რომ ბატონ მუხრანს ემხსოვრება, რაც ახლა
მურმან ჯინორიამ გვიამბო-მეთქი, და მეც გავისინე:

ჩემს 7 წლის გიორგისთან ერთად ქუჩაში მივდიოდი.
მუხრანი გამოჩნდა, ჩვენ შემხვედრად მოემართებოდა. იმ
დროს მას პირადად არ ვიცნობდი. გიორგისკენ დავიხარე
და ყურში ჩაეჭურჩულე, აი ის კაცი მუხრან მაჭავარიანი-
მეთქი (მუხრან მაჭავარიანი ვინ იყო, გიორგიმ იცოდა,
მისი ლექსებიც იცოდა).

ამის შემდეგ წლები გავიდა. უკვე ახლო ურთიერთობა
მქონდა ბატონ მუხრანთან. ერთ დღეს სუფრაზე
სადღერძელოში შეუბნება: შენ ერთხელ შენს ვაფთხად
ერთად ქუჩაში შემხვდი, დაიხარე და მას ყურში
ჩასწურწულე — ეს კაცი მუხრან მაჭავარიანიაო.

**არსუმიტო მათი სასარგებლოდ, ვინც რუსული
სახელაუბის გააართულანს წინააღმდეგობა**

ახლა ბევრი მოითხოვს ვეროთი მიხაილ და არა მიხ-
ეილ ლერმონტოვი, ვლადიმირ და არა ვლადიმერ
მაიაკოვსკი, ფიოდორ და არა თედორე დოსტოევსკი და

ა.შ., ზოგი კი ვერ ელევა რუსული სახელების გაქართულების ტრადიციას.

ერთი ვიკირამა ეთარგმნე XIX საუკუნის რუსი პოეტის მიხაილ მიხაილოვისა და... როგორ დამეწერა მისი სახელი და გვარი? გვარს ხომ ვერ გავაქართულებდი, ანუ მიხეილ მიხეილოვის ხომ ვერ დავწერდი, — მიხეილ მიხაილოვი კი კურიოზულად ვლერს! ამიტომ — მიხაილ!

ასევე კურიოზულად აქედრდება ვლადიმერ ვლადიმეროვი, თევდორე ფიოდოროვი და სხვ. და სხვ.

მაშაქემის ჩანაწერებში წავანვიდ ამ ანექლოტს:

„გამოცდიდან გამოსული სტუდენტი თავის გულშემოცტიკერებს შესწავის:

— ოთხი შეითხვიდან სამს სწორად ვუპასუხე და მიიწე ორიალი დამინერეს.

— რა უსამართლობაა! — აღმფოთდნენ მეგობრები.

— პირველი შეკითხვა იყო: რას გვასწავლის პარტია? მე ვუპასუხე: რასაც სტალინი გვასწავლიდა. მერე მკითხეს: რას გვასწავლიდა სტალინი? მე ვუპასუხე: რასაც ლენინი გვასწავლიდა. მერე მკითხეს: რას გვასწავლიდა ლენინი? მე ვუპასუხე: რასაც მარქსი გვასწავლიდა. მერე მკითხეს: რას გვასწავლიდა მარქსი?

მარტო ამ ერთ შეკითხვას ვერ გავეცი პასუხი და ორიანი მგლიჯეს იმ დამბლებმა!

გამახსენდა, სახეგაბრწყინებელი რომ გვიყვებოდა დილით მამა წინა დღეს გავგონილ ამ ნაკვესს. ეს ანექლოტი მეტად აღარ მომიხმენია. არადა... კარგია!

„რასაცა გაცემ...“

პარადოქსული სიბრძნის ერთ უცხოურ ლექსიკონში რუსთველის ცნობილი აფორიზმის „რასაცა გაცემ შენია, რაც არა დაკარგულია“ ვარიაციები აღმოვაჩინე, რომლებიც, ვფიქრობ, მოგვეხმარება რუსთველის ამ გამონათქვამის უკეთ გავგებაში, და ვინდლო მის მართებულბაშიც დაგვარწმუნოს.

ერთი ეს:

„შოლოდ იმას ვერ დაკარგავ, რაც გააჩუქე“ (პანს ლობერგერი), და მეორე:

„ყველაფერი შეიძლება წამართვან, გარდა იმისა, რასაც გაცემ“ (ჰერბერტ აიზენრაიხი).

და თუ მაინც გავუგებარი დარჩა, რა სარგებელი მოაქვს გაცემა-გაჩუქებას, იმავე ლექსიკონიდან ერთ პორტუგალიურ ანდაზასაც მოვიმელოებ, რომელიც, ვფიქრობ, საბოლოდ მოაძენს ნათელს ამ საიდუმლოს:

„ნაყიდი უფრო იაფი ჯდება, ვიდრე ნაჩუქარი“.

დაუძინებარი სახელწავი

ვახტანგ დავითაია

“ამილახვარს სასლმმართველოგაში რა უნდა, გატონო”

მოქმედი პირნი:

ნოდარი — ნოდარ დუმბაძე — მწერალი
ოლია — ანზორ ხალუცაძე — პოეტი, სცენარისტი
კვილა — ვიკტორ ტორცხალავა — მოქანდაკე, კაროკატორ-ისტრი

ნანული — ნანული გუგუჩავა, ნოდარის მუფულე
ლუონა — ლუონა ნაკაშიძე, ანზორის მუფულე
ნათლა — ნათლა გაჩეჩილაძე, ჭეშ მუფულე

მოქმედება მომდინარეობს თბილისში, ვახტანგ დავითაიას სახელობისში, 1975 წლის ივლისში.

1971 წლის იანვარში, ბატონი ივანე ჩხენკელის, ამ შესანიშნავი პროფესიონალისა და პიროვნების, იმჟამად საქართველოს არქიტექტორთა კავშირის თავმჯდომარის და თბილისის მთავარი არქიტექტორის, დიდი მცდელობით მომუქმედებითი სახელოსნო მივიღე. ცოტა ადრე ამ

სახლის VII სართულზე ბინა დაიდო ნოდარ დუმბაძის ოჯახმა, ჩვენ შოლოდ სამი სართული გვაშორებდა. ჩემს სახელოსნოს ერთ მხარეს საერთო კედელი აქვს ლეონას სახელოსნოსთან, ის ოჯახთან ერთად ცხოვრობს აქ, ხოლო მეორე მხარეს გიგლა ფირცხალავასთან. ქვედა სართულზე გოგი თოფაძის ოჯახი ცხოვრობს უადრესდა სათნო მშობლებთან ერთად. გოგი თავანყვეტილი მონადირე იყო, მეზობლებსაც ხშირად მოვკიკითხავდა, ხან ნანადირვე ფრინველს, ხანაც ტახის ხორცს, რომელიც ჩვენი ერთობლივი შეკრების კიდევ ერთი საბაბი ხდებოდა ხოლმე.

ხშირად მიწევდა ბაკურიანში ასვლა „მზიური ეკლის“ მშენებლობაზე საავტორო ზედამხედველობისთვის. 1975 წლის ივლისში ორდღიანი მივლინებიდან დაბრუნებულს სახელოსნოს კარებზე, ღრიჭომი ჩახტენილი, რამდენიმეც იატაკზე მოყრილი, წერილები დამხვდა. აეკრიბე და დავიწყე კითხვა, მათ სიჭქარის კვალი ეტყობოდა, უშეტესად გავხარის ნაგლეჯებზე და სასურსათო მალაზიის უხემ ქალაღზე იყო დაწერილი.

„ვიყავი ორჯერ, ასე უნდა? სევტა“. მომწინაო ფერის ქალაღის ნაგლეჯზე. დრო არ არის მინიშნებული.

„უკვე მესამეჯერ მოვდივარ, დაიბარეთ მაინც როდის ხართ. იმკასატორი დაიბანი“. წერილი გახუთის ნაგლეჯზე, ფლონასტერით.

„ჯემლი! გიგლასთან გადადი და ყველაფერს გეტყვი. ჩვენ გვეჭქარება, კაკონით, ნანა, გიული“. წერილი მუყაოს ნაგლეჯზე, ფანქარით.

გადედედი გიგლასთან. ჩემთან არავინ ყოფილა, ალბათ სხვა გვიღია იქნებო, მითხრა გიგლამ.

“გამოცხადდი სახელმწიფოებრივებაში, საჩინვარია შემოსული ნუნუსთან, უბნის ინსპექტორი ამილახვარი”.

ჩემთვის მოუცლიათ და ეგაა საქართველოს თავადები.

“ჯემლი რა დროსაც არ ჩამოხვიდე, დამირეკე, საქმე ძალიან სერიოზულადაა, გენო”. გაზეთის ნაგლეჯზე.

დაეძაბე გონება, გენო არავინ მყავს, არც ნათესავი, არც ნაცნობი, არა და “საქმე ძალიან სერიოზულადაა”, არ ვიცი რა გენა, ენერგიულად.

“პატივცემული დავითაია! წყლისა და სინათლის დროულად გადაუხველობის შემთხვევაში, ივლისისა და აგვისტოს პერიოდში, შენფეხტილი გეძნებათ აგრეთვე რადიოც. ორჯონიძის რ-ის სახელმწიფოებრივების საბინაო ბიუროს მთავარი ბულალტერის მთავარი ინსპექტორი ჯ. ბირჭიაა”. ბლკონტის ფურცელზე.

მეორე დღითვე მივედი სახელმწიფოებრივებაში, მოვიტოვე მთავარი ბულალტერის მთავარი ინსპექტორი ჯ. ბირჭია. — მთავარი ბულალტერი მე ვარო, მიხატა სიმპატიურმა ქალბატონმა, ან გვარის თანამშრომელი არ გვყავსო და არც მთავარი ბულალტერის მთავარი ინსპექტორის შტატი არსებობსო. ქალბატონი ნუნუ რომელ ოთახშია, შევეციოთ, ნუნუ აქ არავინ გვყავსო. ამილახვარი-მეთქი, ამილახვარს სახელმწიფოებრივში რა უნდაო, ბატონოო, ცოცა უყენია.

“ვატანგე ირაკლისთან ვიყავი. ასე თქვა საპროექტოში მოიტანეთ და მერე დაველაპარაკებო. სანამ ესკიზები არ მაჩვენებს, ნუ მოიტანო, ლანა”. ნერილი პროდუქტების შესახებვე ტელეფონის ნაგლეჯზე. რა საპროექტო, რა ესკიზები? ვინ ლანა? რა აბადა-უბადა ნერილია!

“ვიყავით თქვენთან. სისომ რაღაც სუვენიერები გამოგვტანა. ტელეფონით ვერ დაგაკავშირდით, სუვენიერები მეზობელთან დავტოვეო. დარეკეთ სისოსთან”. ბელმონტ-ერლია გახუთ “Известия”-ს ცინცხალი ნომრის ნაგლეჯზე, 13.07.75 წ. 162 (18005). არ ნერია რომელ მეზობელთან.

გადედი კარის მეზობელთან (ლეონა-ანზორი), არავის არაფერი დაუტოვებიაო. უკვე შესამეჯერ შედევიარ მათთან, რაღაცებს ვაზუსტებ — ამდენი ხალხი თუ მოდიოდა, ერთიც ვერ შენიშნეთ-მეთქი, ვსაყვედურობ. არავინ შეგემჩნევიაო, ისე უფნის ხმა კი გვესმოდაო — მითხრა ანზორმა და სასწრაფოდ გავიდა სამხარეულში.

ჩავედი ქვედა მეზობლებთან თოფაძეთთან, ხატიაშვილებთან, კიდევ ქვემოთ მეუბნებიან, არავის არაფერი დაუტოვებიაო.

“წამოიყვანე ნოდარი და ერთად მოდიე ვახშამზე. ძალიან გთხოვ, აუცილებლად, გრიზა”. ნერილი რომელიღაც ვახუთის ნაგლეჯზეა. მსხვილი შრიფტით ჩანს “..... მარჯვენასა”, ალბათ იქნება “თქვენს მარჯვენასა”!

ჩავედი ნოდართან, ვინ გრიზა გვეპატივებდა ვახშამზე-მეთქი. არ ვიციო, მე არავის დავუპატივებდითარო, ისე, მარტო ერთ გრიზას ვიცნობ, ჩვენს მეგობრებს — გრიზა ბაბაჯანოვს, სერიოზული სახით განმმარტა ნოდარმა. მოუფუფევი ჩემი გასაჭირი, ვიზიტებზე გიგლასთან, მეზობლებთან, სახელმწიფოებრივებაში, ვერავის ვერ მივაკვლიე-მეთქი. გულწრფელად თანამიგრძნობო.

“სასწრაფოდ გადაიხადეთ ტელეფონის ფული, თორემ გაგთიშავ”. ბელმონტა გაურკვეველია.

კიდევ ერთი აბჯაუბდა “ნერილი”.

“ვიყავით მე და ბესო, მგონი ფანოც, გიგლაც. რომ შემპირდი, რატომ მომაცხუე, ირაკლი ძალიან გაბრაზდა”. ბელმონტის გარეშე.

საგონებელში ჩავერდი, მებზარე-ბიან ნაცვობ-მეგობრები, რეკავენ სვეტებთან, ლანებთან, გრიზებთან, ბესობთან, ვიგლასთან...

მესამე დღეს, ნოდარი და ოლია შემოვიდნენ სახელისნომში. ნათელაც ახალი მოსულია. “ნერილები” მაგედანზე ყრია, — ვერავის ვერ მივაგინი, გაგვიტან ასეთი რამ, ან რა მეორედ მოსვლა იყო, ორი დღით წავედი მხოლოდ-მეთქი. ანოდარს და ანზორს ისტერიკული სიცილი აუკვარდათ, იგუდებიან, გაოგნებული ვუყურებ, სიძულე ჩამოყრდა. ყველა ჩემი დანერლია, გაგამაყრეთ, რას ვიფიქრებდით აშხელა არიფი თუ იყავი და ვერ მიხვდებოდით, შეგვეცოდე და იმიტომ გაგიმხილეთო, თავი იმართლეს “დამნაშავეებმა”. საერთო ხარხარს მეც შევეურთდი, მაგრამ ჩემი “ხარხარი” სიმძრისა უფრო იყო, როგორ ვიფიქრებდი, ასეთი სერიოზული ადამიანები ამდენ დროს ასეთი მაიმუნობისთვის დაკარგავდნენ. ნათელამ სუფრის გაშლა დაიწყო.

— მოგაყრინა ეს დავითაძეები ლამაზ ჭურჭლებს და მძიერი წახვალ სახლში. გადი ერთი ლეონასთან იქნებ რამე შეგვენიოს, თუ არა და ნანულასთან ჩადი, რაღაცეები აქვს მაყვარებო, — ეუბნენი ნოდარი ანზორს.

— დღეს დახმარება არ გჭკირდება, რაღაც რაღაცეები ნამოვილე სახლიდან, — ამბობს დისასახლისი. შემოგვესწრო გიგლა, რომ გაიგო რა დანაშაულია ჩადენილი, შეცურად დავმო მათი უშმაგესო საქციელი. ხმაშალა (ჩემს გასაგონად) წარმოთქვა: ერთხელ უნა-მუსიკები” და ერთხელ “არამაგდები”. აბა, იმით ხომ არ დავიცვება, სუფრა გამძლიდი იყო.

სუფრაზე ყველაფერი გაიმიფრა, რომელი ნერილის ატორი ვინ იყო, სხვა რა ვარანტი ქონდა, რამდენი დრო მოანდომეს და სხვა.

ნოდარ დუმბაძე

წინა ჩივიკვილი

როგორ დავბრუნდეთ სამშობლოში?..

ყმანველითათვის რომ წერო, კარგი მწერალი უნდა იყო, თან ძალიან კარგი, ნამდვილი ოსტატი. სხვანაირად არც არაფერი გამოვიცა. სხვანაირად ყმანველების გულსა და სულს ვერ ჩანდებდი. პატარები არ გენდობიან და არც შეიყვარებენ შენს წიგნებს. ვინ და ვინ და ეს ძალიან კარგად იცოდა იაკობ გუგუშვილი და ის, რომ დიდი იაკობი პატარების გულთამყრობელი იყო, მოდიოთ ამაზე ნუ ვიკამათებთ.

მამ იმაზეც ნუ ვიკამათებთ, რომ ჩვენი დროის ერთ-ერთ გაბორძელებულ მწერალი თამაზ ბიბილური დიდ იაკობს ეკლემი მიჰყვება.

დაიბ, ნუ გაგაოცებთ და ნურც გაგაღიზიანებთ ეს შეფასება. გახსოვთ იაკობ გუგუშვილის „ბუნების კარი“? ვერ წარმოგიდგენია ამ წიგნის მაღალი დღემდე არ მოყვებოდეც ყველას, ვისაც ეს წიგნი ნაუკითხავს. აი, სწორედაც ამ წიგნის ამკარა მემკვიდრეა თამაზ ბიბილურის „ნელნადას დრონი“. თითქოს ეს წიგნიც იაკობ გუგუშვილის სულის ანასტაფია და განსაკუთრებით საყურადღებო და თვალსაჩინოა სადღესიოდ... რატომ სადღესიოდ?

მიტომ, რომ...

დავგომრდით ბუნებას, მისი ენა დაავივიწყდა და ისიც თითქოს გაგვიცხოვდა.

მიტომ, რომ...

დავპირვიღდა ქართული სოფლები.

მიტომ, რომ...

ჩვენითვის და, რაც უფრო სავალალოა, ჩვენი პატარებისთვის ისე ჩაივლის წელიწადის ყოველი დრო, რომ ვერც გაზაფხულის ხიბლს გრძნობენ და ვერც შემოდგომის ბარაქით ტკბებიან.

რადვ მიტომ, რომ...

როგორც ჩვენი დროის ერთი ძალიან დიდი, მადლმოსილი ბერი — მამა გიორგი (ბასილაძე) იტყვის: „ბევრი რამ დაქარაჯეთ ქართველებმა: სიყვარული, სითბო, მონყალეზა, შენობა, პატიება, სინანული, მარხვა, სიბარძლი, სადმროი ხედეა. და თუ ეს ყველაფერი არ დავიბრუნეთ, როგორღა ვიქნებით ქართველები? არადა, ქართველებმა აუცილებელია ქართველი კაცისთვის, რადგან ქართველობა ღმერთიდან გავიერია!“

სწორედ ყველა ამ სატკივარზე, ბუნების საიდუმლოებებსა და მასთან მიახლების გზას გვიჩვენებს მწერალი. სიყვარულზე, სითბოსა და მონყალეზაზე, პატიებასა, სიბარძლსა და სადმროი ხედეაზე გვიყვება და სათქმელს ისე-მასტარულ ქარგამი აქცევს, მუშქმებელისა არ მიშყვე ყოველ სტრიქონს, არ დაუფერო, არ უთანავგრძნო.

თან ამ ყველაფერთან ერთად, ერთი რამ გახლავთ აუცილებლად გასათვალისწინებელი. ასეთი წიგნი იმ ეპოქაშია შექმნილი, როცა უფლის მოთხას და აღდგომაზე საუბარი აკრძალული იყო. ეს თემა მწერლობაში უბრალოდ ტაბუირებული გახლდათ.

მამ როგორღა საუბრობს მწერალი ამ თემებზე? — იკითხავს მკითხველი და მიუფერებ — შეფარვით. ისე ოსტატურად, რომ გაგიკვირდებათ. მერე კი აღტაცებასაც ვერ დაფარავთ, როცა დარწმუნდებით თუ როგორ იგრძნობა ყველგან, სტრიქონთა მიღმა, უფლის არსებობა, უზენაესის ძალა...

ნათქვამის დასტურად რამდენიმე ეპიზოდს შევასვენებთ და გეტყვით: დარწმუნებული ვარ, საგანგებოდ ამხვილებს ყურადღებას მისი პაპისა და დიდედას იმ საუბარზე, როცა ბებო პაპას შეჯიბრებია და უმტკიცებს, მე შენზე ადრე ვისნავლე წერა-კითხვა, რადგან მასნავლებლად მდედლის ცოლი მუავდა და, როცა შენ ვერ კიდე კითხვა არ იცოდი, მე „საღმროთი წერილი“ ზემირად მქონდა დასნავლულიო.

ამას ისე, თითქოს სხვათა შორის ამბობს, მაგრამ იცის, ნათქვამი მიზანს რომ მიადევს. ასე აღძრავს ყმანველებში უფლისმიერი პარმონის ამოსნისაკენ ლტოლვას და შესახსენებს, რომ ამქვეყნად იყო უფალი, რომელიც ენამა ჩვენთვის და შემდეგ აღსდგა. ატორმა კარგად იცის ის ცნობისნადილი, რომელიც ყმანველის გონებაში ჩნდება, შემდეგ მის გულშიც ლევიდება, როგორც რწმენა და ლტოლვა უფლისკენ. მინდა ყურადღებით ნაიკითხოს შემდეგი ფრაზები:

— ადამიანი ამქვეყნად დიდებული პარმონის საძებნელად მოდის...

აგრე მთავრე თავისი გზით ისწარფვის. ვარსკვლავებზეც თავისი გზით მიდინ და ერთმანეთს არ ეჯახებინა.

გაზაფხულის ამ დიდებულ ღამეს აუცილებლად მოყვება გათეხება.

ეს არის სამყაროს პარმონია, რომელსაც ჩვენ შევიგრძნობთ და რომელიც ჩვენშია."

და იქვე ვკითხვლობთ:

„მთავრებოდა დიდმარხვა, მიილეოდა უკანასკნელი დღეებიც და მთელი სოფელი აღდგომისათვის ემზადებოდა. აღდგომა „ქრისტეს აღდგომის“ დღესასწაულია.

ხოი გახსოვთ ვჯარზე გაკრული, რწმენისათვის წამებული ქრისტე?

შემდეგ კი — ქრისტეს აღდგომა?
სწორედ ამ დღეს ზემინა აღდგომის დღესასწაულიც.“

თითქმის ყველა ქრისტიანულ დღესასწაულს ასვენებს წიგნი და ამის ფონზე, არც ხალხური გასწაოლებებისა და ნეს-ჩვეულებებისათა აღწერა ავიწყდება.

ის სოფელი, სადაც ჩვენი წელიწადის „ოობთავი“ გათამამდება, კახეთშია, საქართველოს ერთ ღამაზე და ღონიერ კუთხეშიც. კახეთს თავზე კავასიონის მთები დასცქერია. ქვემოთ ცისფრად გადაშლილი ალაზნის ველია, ზემოვან კი გადმოშობილა მთები. დევიით მთებიო, — იტყვიან ხოლმე.“

წელწელს, თითქოსდა შეპარვით, როგორც ძილის წინ ზღაპრის, ისე ვიამბობს კახეთის ერთი სოფლის ცხოვრების მაგალითზე ჩვენს გარდასულ ყოფა-ცხოვრებას და ასე იხატება მთელი საქართველო.

ამ კონტექსტში ზღაპრის ხსენება ნუ შეგამინებთ. განა ხალხურ ზღაპარში ყველაზე დიდი სიბრძნე და სიმართლე არ არის კიდრებული?! და მწერალიც სწორედ ზღაპრის სულ ინტროდუქციის მიმართავს, რათა მისმა ნათქვამმა, ყმანველების ყური დაატკბოს და ის რეალობა, რაზეც უსაუბრება, ზღაპრულ სამყაროსაიერი იდეალური და საინტერესოც გახადოს, რადგან სხვანაირად, იცის, მიზანს ვერ მი-

აღწევს — ყმანდობისკენ სავალ გზას ვერ გამოძებნის. ამ დროს მთბორბელი მათი თანატოლია და, ამდენად, პატარაობა საერთო ენის გამოჩენაზე არ უჭირს. კარგად იცის, რომ მხოლოდ ამ შემთხვევაში დაუდგებენ ყურს ბაღლები და, თითქოს შესაფერისი დრო იხელთაო, ისეთ მაღალ სულიერებაზე წამოიწყებს საუბარს, წარსულისა და მომავლის სურათს ისე დაუზატავს, რომ შეუძლებელია, პატარა მკითხველს სადმე ფიქრის მდინარეზე გაუწყდეს, ან ყურადღება მოაღწუნოს. ასეთ მეთოდს ირჩევს მწერალი დიდაქტიკოსთის.

„თუ ჩვენ არ ვიგაბებთ ჩვენს სოფელზე, თვეც კი ოდენიმე თვეცნულზე არ მოუთხრებთ მომავალ თაობას, ხსოვნაში სიცარცოვლედ დაისადგურებს. ხსოვნის სიცარიელისა კი გვიმნოდეთ! ყველაფერი, რაც მომავალში უნდა შეიქმნას, გუმბრდელი და დღევანდელი იგულისხმება, გუმბრდელი და დღევანდელი საბირკელის გარეშე მომავალი არ აშენდება.“

მართლაც საგულისხმო შეგონებაა, თან არც მეტო, არც ნაკლები, საგანგებოდ საცენოდ, სადღესიოდ დაწერილი. სადღესიოდ-მეთქი იმიტომ ვამბობ, რომ რატომღაც დღეს მწერლობაში (წარმოადგინეთ, საყმანული შემოქმედებო!) ასეთი ტენდენციაა — აბა, ერთი, კარგად ნაიკითხეთ ჩემი მხატვრული ტექსტები, აკერ მოესულვარ მწერალი და ისეთი პრობლემები წამოიჭრის, მათქმულსაც იმგვარად ვამბობ, ამ ჩვენს წამორჩენილ ქართულ მწერლობას ჯერ სხვაშიადაც არ მოლაწვენებიაო.

არადა, თამაზ ბიბოლოვი საპირისპიროს ამტკიცებს. თბრბობას ისე ოსტატურად, ბუნებრივად შემოჰყავს დიდაქტიკური მწერლები, რომ ხედავთ, ეს საგანგებოდ ჩაუფიქრებია. ჯერ ერთი-ორი ფრაზით ახსენებს სადმე დავით გურამიშვილს, ილია ჭავჭავაძეს, იაკობ გოგებაშვილს, აკაკი წერეთელს, ვაჟა-ფშაველას, ვალაკტორის და სხვებსაც, არც საქართველოზე შეყვარებულ არტურ ლაისტს იფიქვებს. ეგ კი არა, ერთგან, როცა ფერისცვალებას ახსენებს და ავტისტის ღამებზე საუბრობს, ისე ბუნებრივად შემოჰყავს ულიამ ფოლკნერი თბრობაში, რომ არც გიკვირს და არც უკმაოდ უთვლი, რადგან მხატვრულ ქსოვილში ბუნებრივად თავსდება. დიახ, ასეა. თითქმის ყველა იმ მწერლის ახსენებს, ვინც მართლაც ყურადღების ღირსია და მერე მათი თბულტემბდან მოხრდილ ეპიზოდს ამ დღეებს ისე რაუთავს თბრობაში, რომ მკითხველი იმ მწერლის შემოქმედებისადმი ცხოველი ინტერესი აღძრას. ჯერაც თუ არ ნაუკითხავს ის მოთბრობა, მოეგა, ლექსი, აუცილებლად მოტემბნოს მისი ნივთები. აბა, ამაზე დიდი საქმე რაღა გნებავთ — ყმანეილის დაბრუნება წამდელი მწერლობასთან, რაც თვისთავად მბობლოური ფესვების ძებნასაც გულისხმობს.

მბობლოური ფესვები ვასენენ და მინდა აქვე ის ეპიზოდებიც გავისენენ, სადაც უკვე დაფიქრებულ, მაგარამ თავის დროზე ცფიქრობ, დღესაც არანაკლებ ქართული სოფლური ცხოვრებისთვის ასე ორგანულ და აუცილებელ საქმიანობებსა და მათ ოსტატებზე ვეყსაუბრება.

თუნდაც მტყდელსა და სამტყდლოზე მოთბრობილი ამბავი რად ღირს?

ან კიდევ როგორი შობამტყდელია და დამამასოვრებელი მენახირება, მენახარება, გუთნისდვდასა და თუნდაც მულორეზე მოთბრობილი ამბები. ესენი, როგორც ავტორი გვეუბნება, სოფელში ყველაზე ღარიბნი, უპოვარნი ყოილიან, მაგრამ „მბინც სოფლისთვის დიდად გამოსადგენი.“ — ესეც ხომ სოფლური იდობის, იმ პარამბონის ნაწილია, ქალაქური ცხოვრებისთვის ასეთი უტყვი და მიუღებელი რომ გამმდარა?

რა ხდება, რატომ ამამხვილებს ყურადღებას მწერალი სოფლურ ცხოვრებაზე, რატომ გავისტავს იქაურ იდობას, როგორც მართლაც განუმოვრებელს და რატომ სურს აღძრას ნოსტალგია?

იქნებ იმიტომ, რომ კიდევ ერთხელ გამოვავიზნოს კანური მოდემის შეილები და მოგვებრუნის სიკეთისკენ? იტყობა ამასაც გულისხმობდა ვანტანტ ქელიძე (ვისი დიდი თანადგომითაც შეიქმნა ეს შესანიშნავი ნივთი), როცა წერდა: „ეს ნივთი მარტო შექმენმებით არ არის, თუმცა იგი ბევრ რამზე გვაცნობს. ეს არის სიკეთისა და სიყვარულის ნივთი.“

დიახ, სიყვარულის ნივთია „წელიწადის დრონი“, რადგან იმ სამყაროში, სადაც მწერლის პერსონაჟები ცხოვრობენ, სადაც ასეთი პარამბონა სუფევს დამამინასა და ბუნებას შორის, შეუძლებელია მოყვასის სიყვარულმა არ დაჯახნოს ბორბტება.

შეუძლებელია ყმანეილს საშუამდომოდ არ დაამამასოვრდეს სანალი, ღარიბი პეტრესა და მისი ცოლის ნინეცასადმი დიდიდაცააგ განდელილი დამხმრების ხელი.

ეგ კი არა, როგორც ავტორი იხსენებს, თუნემე მამა ახალი ნივთი მბობრბანებისა, ტყვისა რადებდა თთვის ლულინი და აუცილებლად გადავიდად პეტრესთან, რათა მის ავიზინადაც დაექუხა ოიფს ავისა და ბორბოტის დასაფრთხობადა...

სხვა რომ არა, ბებოსა და პაპას ურთიერთობის მავალითზე შეიძლება დამახობნ (ისნაგონ) ჩენნმა პატარებმა წამდელი, წლებთან ერთად წასათუთევი სიყვარულის მადელი და ეშხი. თუნდამც ის რად ღირს, ადრეულ გაზაფხულზე, ემბაკურად გალიმბებული პაპა ეთიომ ისე, სხვათა შორის, კალათიდან იის კონას რომ იღებს და ბებოს აწენის. ბებო კი ხინხარულე თითქოს მალავს კიდევ და არც მალავს...

ან კიდევ სხვა სივნა გავისენენთ პაპასა და დიდდას შორის ჯერ კიდევ შუა ზამთარში პაპა რატომღაც (თურემე მოახლოებული სიციდლის ჯობრზე) საკუთარი ვენზას ნახავს მოინდომებს და... მათი უსიტყვო, ერთმანეთზე ზრუნული საესე „ჭიდალი“ იმგვარი სოფაქობისა და შეუმცდარი მწერლური ალილით გამომტკეცეს მწერალი, რომ ბევრი კლასიკოსიც უყუყმანოდ მოაწერდა ხელს.

რაკი სიტყვა მობტანა, ბარემ ისიც ითქვას, რომ ამ ნივთი ბევრი ისეთი ტექსტია ჩართული, რომელიც ეალკე, დამოუკიდებელი ნოველადაც აღიქმება. ამის დამამდასტირებლად აბლა სახელდახელიოდ გავისენებთ ალავრდიტისკენ დამწკრეებელი ურემების მსვლელობას, მათში მეცხვარეების ცაცილების, შელის ნუკრისა და ზამთარში ირმის ბრად ჩამოსვლის ამბავს, სახალწლო ფრიაშულს გარდებულ დიდდვასა და პაპას „საბარტეტებს, ან პაპის სიციდლის. და აქ ისე, თითქოს შემთბევეტი, წამოსროლილ

ჭირისუფლის სიტყვებს პირდაპირ გულისხმობს რომ გაიყვანოს ეს თითქოს ექვსი იმ მდუმარე „ჭიდილისა“, ამ რამდენიმე ხნის წინათ პაპისა და დიდებას შორის რომ გაიმართა და პაპამ მინც თვისი გაიტანა და მარტოდმარტო წაიღო ევენისა დასახედა.

მოტარალი ქალის ეს ფრაზები რომ „დაიჭირო“, მწერალს დიდი სულიერი სიფხველე გმართებს. პოდა, ამგვარი სიფხველეთა ეს ეპიზოდები დაწერა:

„და სწორედ მაშინ, როცა ოთხი ვაჟი კვლავ ანევის კუბოს და ნელ-ნელა სახლის კიბეზე ჩამოატარებს, ზეციდან ცვივა თოვლის თეთრი ფანტლები. პაპის უკანასკნელ გზაზე ყვაკვლებითი ფინიგნიან თეთრი ფთილები. ფინიგნიან მის გაღურჯებულ ზელებს, ვასანთლულ სახებს, თეთრ უღუფამებს და ამ სიწუმეში, როცა მხოლოდ თოვლის ჩუმი შრიალი ისმის, დაირბევა ბერის ცივი და მშვიდი ხმა: „აჰ, უკანასკნელად მისდინარ თოვლში, კაცო!“

თი, აქ როგორ იტყვიან, კომენტარი უაღველია.

აღბათ ასევე ცალკე უნდა გავამახვილოთ ყმანვილია ყურადღება იმ ეპიზოდებზე, როცა მწერალი საყმანვილო ვასაროებებისა და თამაშობების თანადროულად, ცალკე ვაგუნიას და ცალკე გოგონებისთვის განკუთვნილ საქმიანობაზე მოგვიხირობს და ამით პატარაობიდანვე აჩვენებს ყმანვილებს იმ აზრს, რომ ცხოვრება უშრომლად აზრს კარგავს. შრომის გარეშე დასვენება და გართობისაც არ გახარია თავისი შრო და ღაზითი. ამიტომაც მიჰყვებიან პატარა ბიჭუნები პაპის ტყეში ფიხის მოსატანად. ამიტომაც მარგლადაც და უფლიან ბოსტნებს უფროსებთან ერთად. გოგონები კი ხელსაქმის სწავლობენ, მატარის ჩეჩვასა და ქსოვას.

ტყე ვახსენებ და აღბათ ისიც საკანგებოდ უნდა ითქვას, თუ როგორ ესაუბრება მწერალი პატარებს ტყეცა და მის დანიშნულებაც. ტყე დიდი განძია. ეს თითქოს ყველამ ვიცით, მაგრამ ის სიყვარული და სიფხველე, რომლითაც თამაშ ბობილური საუბრობს, ვიტყვით, ნამდვილად ქრისტომათიულია. „ტყე დედამინის მთელ სიცოცხლეს თითქოს ერთბაშად განასახიერებს“ — დასძენს და აქვე ჩამოთვლის ყველა იმ სიკეთეს, რაც ტყეს მოატყვს ადამიანებისთვის... და აქ კვლავ უნებურად გაგონდება ჩვენი დროის სიღნაღის მადლით განღმობილი ბერის მამა ვაბრიელის (ურდუბაძის) დარიგება: მეორედ მოსვლის ვაშს ტყეებს შეუბიწვიო!

მაშ ტყე ვადგავარჩენს და შევიხიზნავს?!

თორემ როგორი დიდი განძის მფლობელი ვყოფილვართ და არა გვეცოდნია. ტყეს უნდა გავუფრთხილებო, რადგან ეს ისევე და ისევე საჩვენოდ, საკეთილდღეოდ მოგვიბრუნდება.

„ტყე მარტო ჩვენი ცხოვრებისა კი არა, თვით სიცოცხლის ნაწილია და ბედნიერია ის, ვინც შეუმცდარად ისმენს ტყის ხმას. ვისთვისაც მუტყველია მისი დუმილი, ვისაც შეუძლია მასთან საუბროს გამართვა“ — ამბობს მწერალი და ცდილობს თავის მკითხველსაც ასწავლოს ტყის დუმილის „კითხვა“. ასწავლოს ის, რაც თვითონ კარგად იცის — გაუმზილოს ბუნებასთან პარაზონიული ცხოვრების ანბანი, ქართული გენის გადარჩენის საიდუმლო.

რაკი ბუნებასთან პარაზონიული ცხოვრება ვახსენებ, არ შეიძლება კიდევ ერთი საინტერესო პერსონაჟი, სალამურების გამორჩეული ოსტატები და მასზე შესანიშნავად დამკერველი მხანკარ არ გავიხსენო. ეს ის ადამიანია, რომელსაც ვიუტად სწამს, როცა სალამურზე გუკრავ, მზე სწო-

რედ მაშინ გამოდის ღრუბლებიდან, ფრთოსნებიც ჩუმდებიან და შეყვანილი ინაბობიანო... და აქ კიდევ ერთი, კლასიკური პერსონაჟი ნამოტიტყვიდება „ვეფხისტყაოსნიდან“... ავიანდვილი.

ბუნებასთან თანახმიური ცხოვრების საიდუმლოს ფლოს მხარგრ. ეს ის საიდუმლოა, რომელიც ასე მოუღწეველია ჩვენივე, დღევანდელი ქართველობისთვის და რომელიც თურმე ასეთი მარტოცა და გენიალური თავისი სისადავით — აწყვე ბუნების რიტმს და შეერწყა იმ პარაზონისა, რომელსაც თვითონ უფალი გვთავაზობს. ამას ჩვენ, ბუნებასთან გაუცხოებულნი, ვერ ვასწავლით ყმანვილებს, თუ „ნელინადის დროის“ აგტორს არ დავუგვებთ ყურს.

კიდევ ერთხელ ვნახოთ, რას წერს თბრობის დასასრულს: „ნუ გაგიკვირდებათ, თუ გეტყვით, რომ სოფელი ბავშვი ყველაფრის მონაწილეა, რაც კი გარშემო ხდება. ასე იყო მაშინ და, ღმერთად ქნას, რომ ასე იყოს დღესაც“...

ახლა ამ ვრცელ ციტატას ბოლომდე ვერ დავიგომწმებ, მაგრამ ერთს კი ვიტყვი — თუ ამ მწერალს ვენდობით, მაშინ არ შეგვეშინდება არც გათითოკაცებისა და არც გლობალიზაციის მორევის.

თურმე წინაპართა ნაკვალევზე სიარული საკუთარ ფესვებთანაც დააბრუნებს და მსოფლიო მოქალაქეება-

დაც აქცევს ჩვენს მომავალ თაობებს. ეს მართლაც ასეა...

და აქვე, ვფიქრობ, საკანგებოდ, ეს იდილია რომ არ დაირღვეს, სწორედ ამიტომ მწერალი არსად ახსენებს, არც რადიოს, არც ტელევიზორს (კომპიუტერი მაშინ ისედაც არ იქნებოდა) და არც... ტელეფონს. მხოლოდ ერთადერთხელ დავლანადეთ საფოსტო ჩასულ კინოს და ისიც არსისა სხე შემოგვანაწიებს უბრალო, სახელდახლოდ გადაჭიმული ეკრანებზე. ნამირად შემოგვანაწიებს და ნამირადვე გაქრება, რადგან ამ შემთხვევაში მწერლის ამოცანა სულ სხვა რამ გახლავთ. თუნდაც შემოგვამოს მონურული ქორნახული ნატურმორტის ხატვა, ზამთრის პეიზაჟის დახატვა და ამ პეიზაჟის ფონზე სოფლის მცხოვრებთა ავათ-ნესეების, ნამდვილ გლეხთა ყოფა-ცხოვრების აღწერა.

და იქ, სადაც მწერალი ნისქვილას და მენისქვილევ გვიამბობს, თითქოს თბრობის რიტმიც კი იცვლება და ნისქვილის ხმას პაპავს. მეტყვა გეტყვით, ახალდაფუცილი სიმინდის სურნელს გრძნობ და ამიტომაც ბოლომდე ენდობი მიხრობულს.

აქ, ამ მოთხრობაში ყველაფერი რეალურია და მაინც... იდეალური, რადგან მწერალს მოხელთებული აქვს სახლური სობრმნის საიდუმლოება.

შეუძლებელია იგივე განცდა ყმანვილსაც არ გაუჩნდეს, რადგან ისინი ცხოვრებს სხვა, განსაკუთრებული გრძნობით აღიქვამენ სიმატოლეს და ამავე გრძნობითვე ყმანვიებიან სიკრულსა და სიყვარულს.

...მაგრამ რა უნდა ამ მოთხრობაში ყვალბა და ნაძალადევიდ გამოგონილს?!

***

მეგონა ასე დავასრულებდი, თამაშ ბობილურს „ნელინადის დრონიზე“ წერას და უყვებ ამავე თბრობაში ორგანულად ჩართული მისეული „პურის მოთხრობა“ მომავლინდა. ქართველმა მკითხველმა კარგად იცის, რომ „პურის მოთხრობა“ — ამავე სახელწოდების მხატვრულ-დასუკუ-

მენტური ტექსტი — ნუგზარ მატაიძის კალამს ეუთოების, მაგრამ უნდა ვივარაუდოთ, რომ პირველი ბიძგი ამ ტექსტის შესაქმნელად სწორედ თამაზ ბიბილორის მოთხოვნებიდან მომდინარეობს და ეს არ უნდა დაავიწყდეთ იმ მკვლევართ, რომლებიც მომავალში ამ ორი მწერლის შემოქმედებას უფრო ახლოს გააცნობენ მკითხველთ.

ეს ისე, მხოლოდ ცნობისთვის.
და ვიდრე წერილის დავაბსტრუქცივდეთ, ერთ პანანინა ჩიტზე მინდა გავამახვილო ყურადღება. ეს ჩიტი საგანგებოდ ბოლოსთვის მოვიტოვე, იგი კომპოზიციურად კრავს და ამოლიანებს მთელ ტექსტს.
ეს პანინა არსება ზაფხულიდან შემოდგომამდე, შემოდგომიდან ზამთრამდე რაღაც სიმბოლურად ასდევნება თბრობის დინებას და, როგორც ნამდვილ ზღაპარში, თითქოს ავტორის სულის ნაწილი განმდარა. იმ სულისა რომელიც ახლა ალბათ უფაღათან სუფევს...

ჩვენ, ჩვენ კი ამ დარჩენილებს გვაფიხილებს და გვაიმედებს, რომ ისევ მოვა გაზაფხულს.

ჩიტი გაზაფხულის ელოდება ეს პატარა ჩიტი გაზაფხულის მოვლას გრძნობს, მსუბუქ რტოზე ირნევა, დროადრო კვლავ დასტვენს და ზემოთ, ცისკენ იფურცება.

ალბათ ციდან უნდა ჩამოვიდეს გაზაფხული." აქ სრულდება თხრობა. აქ ვაჟამ წერტილს მწერალი. მეც აქ დავასრულებ წერილს.

არადა, ეს მხატვრული ტექსტი უფრო მეტის და უფრო ვრცელად მსჯელობის საშუალებას იძლევა, მაგრამ ახლა ამ პანანინა ჩიტი დავაბოლოვებ.

...რატომღაც მცონია, ეს ჩიტი იმ გაზაფხულს ელოდება, რომლის მოსვლასაც დიდი ხანია შევანატრით ქართველები.

P.S.

გადის დრო და... ისევ მიემუდრები კახეთის მშვენიერ სოფელში. იქ ყოფნისას სამოთხის იდილიას გრძნობ და გიხარია, მინ რომ დაბრუნდი. მინ, მენს სამშობლოში — საქართველოში.

ჯიხტოლა

როდისაც თვალს ადევნებ გულის მოქარობს

ასეთი გულისშემძვრელი წერილი კარგა ხანია არ ნამიკითხვას — ევა ბუჯიაშვილის მიერ ჩანერქილია მერაბ ზურაბაშვილის ნაამბობებს, რომელიც გამოქვეყნდა „ჩვენი წერილებში“ მე-10 ნომერში სათაურით „სეცდვიანი მელოდია... მკითხველისათვის“, გადავიწერე არამარტო შესანიშნავი პროზაგება, არამედ მისი გულის მოქარობაც იმეითათ ფსიქოლოგიური სიღრმით.

ეს რა ადელი და გულმართალი ადამიანი ყოფილა ბატონი მერაბ, ეს რა საოცარი თავგადასავალი გადახდენია, თავგადასავალი, რომელიც ჩვენი დრამატული ეპოქის შინაარსს აირეკლავს და აირეკლავს მართლაც შთაბეჭდიდავად და უამრავი დეტალის ნარმოჩენით.

ესეც უნდა ითქვას: რაღაც შემთხვევითობით სერსაციების გამოდევნებული ჟურნალისტი რომ დანიტერესებულყო მერაბ ზურაბაშვილის პროზაგებით, ნაცვლად გულისშემძვრელი მოთხრობისა, ხელი შეგვრებოდა უფერული, მეტრადლა პასაჟიბით შემაჯავრებული სტატია, ევა ბუჯიაშვილის — ნამდვილი პროფესიონალის — ხელში კი მასალა გადაიქცა ამბოღევებულ სოცეტბად. და კიდევ ვნახობ, ეს პუბლიკაცია „წერილად“ რომ მოუხატეს, ის ხომ დოკუმენტური ნოველაა. ეს პოპულარული ტარი ჩვენთვის სულ უფრო მტკიცედ იკვდება ფხვს და ამ მიმართულებით აზრე თუ გვიან ყველასათვის თვალნათლივი გახდებდა ქალბატონი ევას ღვაწლი. ეს ნომეში კი, იქნებ ვაჭარბებ, მაგრამ მე ჩემს მოსაზრებას გამოთქვამ გულწრფელად, საუკეთესო დოკუმენტური ნოველების კრებულში მოიპოვებს ადგილს.

კარგ მთქმელს კარგი გამგონე რომ მუხეცება, სწორედ ის შემოხვევია. იმდენჯერ გადავიკითხე, ღამის ზეპირად დავისინავლებ, გამსაუბრებით კი მოქმედებს ის ეპიზოდი, თუ როგორ მღერია ახანარებულ ღობითა, ატიმური ავტოქების მოლოდინში მერაბ ზურაბაშვილი და მისი ღვაწლი, ახმათ რუბამული და ნანა მალაფაქლიძე, „შავლგოს“ ხელისუფლები, როდესაც დარწმუნებული არიან, აღსასრულს სულ რამდენიმე წუთი გეკლიაობ.

ეს არის ღრმა დატვირთვის მქონე კინოკადრი, იქნებ თავისებური სიმბოლოც ბედის საძიებლად ნასული ქართველებისა უცხოეთში.

რუსი — არ ვიცი, მოგხსენებათ თუ არა — ყველცეულის მეზობელი სოფელია, იქ ბევრი მეგობარი და ნაცნობი მყავს. ისინი ჩემთან საუბრისას ხშირად ახსენებდნენ მერაბ ზურაბაშვილს, როგორც საამაყო თანასოფელს. ამდენი ხანია მინდოდა მისი გაცნობა და შემთხვევა არ მომიცა. და უფერად, ქალბატონი ევას წყალობით, გავიკანი ეს კოლხორტული პიროვნება და აღტაცებულად დავწერე ტურნალისტის ხელოვნებითაც და ბატონი მერაბის იმეითათ ადამიანური თვისებებითაც. თავისთავად იფულავს ხმება, რომ მას ყველცეულში ჩემი სახითაც ჰყავს მეგობარაც და მასპინძელიც, თუკი ოდესმე ჩვენთან შემოვლას ისურვებს.

ბარემ ამასაც დაეცე — ყოველთვის ინტერესით ვაფიქვებ თვლას ევა ბუჯიაშვილის ნაყოფიერ ტურნალისტურ მოღვაწეობას, მის ასე ცოცხლად შედგენილ რეპორტაჟებს, რომლებიც სრულ შთაბეჭდილებას უქმნის მკითხველს ამა თუ იმ ლიტერატურულ თავკრილობაზე, მაგრამ კარგი იქნება, თუ იგი უფრო მიზანდასახულად მოჰკიდებს ხელს ამ ყოფის მასალასაც, როგორცაა „სეცდვიანი მელოდია... მკითხველისათვის“, დოკუმენტური ნოველისა და ფსიქოლოგიური პორტრეტის თვისებურ ნაწიად რომ აღიქმება. ბარემ ეს ციცილი ამოუღებს გვერდით მისი რეპორტაჟების ნაკადს.

ვიმედვნებ, ამ გულწრფელი რჩევისათვის არაიენ დამძრებად, არ ჩამომართმევენ ჟურნალისტის შემოქმედებამ უბნე ჩაწევადა. ქალბატონი ევა, რასა კარგველია, თითონ გადამწვევს, რა უფროს და როგორ, მე მხოლოდ სიხარულს გამოთქვამ ჩინებულ პიროვნების გაცნობით და მინდა, რომ ასეთ პიროვნებათა მთელი გალერეა შექმნას.

თამარ ჩიტაია
ხალცეული

ლიაო ჭაი

ორი ნოველა

ამოთხა და სუ'

შეგარდი შანგ-ი თაიშანელი იყო, შანდუნგ-ში რომაა, იქაური. ჩვეულებრივ, თავის სამეცადინო ოთახში განმარტობით მეცადინეობდა, კითხულობდა, სწავლობდა ხოლმე. შემოდგომის ერთი ღამით, რომ იტყვიან, ცის ტანტოში თვალშეუდგამიაო, პერი საამოდ სუთია და გროლი, ვარსკვლავები რომ ციმციმებენ, მოიფარე კი კაბადონის შუაგულს დაბრძანებულა, ნათელს პფენს, შეგრიდ შანგ-ი მარტოდმარტო, ეულად მიმოიღოდა შიო-ფარის სხივში, ყვავილთა ჩერობი, ათასგვარ საოცარ ფეცრთათვის მიეცა თავი. უეცრივ თვალად მოპრა, ხელუდეს თუ როგორ გადმოივლო ქალის სხეული. ბაღნარში შემოფრთხილდა, შეგირდ შანგ-ს ეუბნება: ასოუცაო, აგრერიც რად დაფიქრებულხარით? შეგირდმა შანგ-მა თავი ასწია, ხედავს ერთი უთქმელი სიღამაზის ქალაი, მზეთუნახავი, ჭეშმარიტად ზეცის მკვიდრია. ეოცა, ვამა, ისქარა მოხედავ. ხელში აიტაცა, ოთახში წაართინა. ორივენი შეტეა ლურჯიანი იყენენ. შეხედრის სიამეცხილად ორთავეს ნეტარებას შვერიადა. ქალმა თავისი ამბავი მოუთხრო: „ვეარაღ ხუ გახლავარ. შესამე დას მიხობენ.“ შეგირდმა შანგ-მა ჭკობისა, თუ სად ბინადრობდა, ქალმა ჩაიღიმა, არკი უშასუბა. შეგირდი შანგ-იც აღარ ჩაიტიბა, იმედით, მარად ვანუყრელინი რომ იქნებოდნენ. მას მერე შესამე და ყოველდამ პეიმანზე ეწყოდა ხოლმე, შეხვედრა ერთიც არ გაბოშტევიდა.

ერთ ღამით შეგირდი შანგ-ი და შესამე და ლოლუივს' შემოხლოდნენ, ერთმანეთს პირისპირ, მუხლი მუხლს რომ ეხებოდა. შეგირდი შანგ-ი თვალს არ აცილებდა, მეტად და მეტად იზიზღება შესამე დის მშვენიერებით. შესამე ამე გაიღიმა, თქვა: აგრერეც ხარბად ნეტავ რად შემომიქცერი მე, შენს ხატრებს? შეგირდმა შანგ-მა მოეყო ასე გეგონია, შენ დაიბადე მცავალად მწვანე ნურფრის ფრის ნაყოფისა, შემოდგომის ნითელ ფოთლებს ზორის რომ კიაფობს. თელს ღამის რომ არ მოგწყვიტო თვალ, მაინც ვერ გაეძლეტი შენი ცქერიოთ'. შესამე დამ თქვა: „შე გონჯად მოეცეონებ ქვეყნურებას, შენ კი მაინც ვერ იჯერე გული ჩემი შვერებით? აი, ჩემი მუცრონი, მეოთხე დაიკო რომ იბილო, ანელი სათქმელია, შენი სული თუ რარეც აფორიაქდება, სულ ერთიანად შეიძვრები“. ამ სიტყვებმა შეგირდ შანგ-ს გული კიდევ მეტად აუღელდა, ძალმობად აუტკოა. ინდომა იმავე წამს ეხილა მეოთხე დაიკო. მყისვე დაუხოქა, მუხლიმადრეკით შეეცედრა, მეოთხე დაიკო შემახვედრე, გამაცანია.

შომდგენო სადამოსებ შესამე დამ მოპვარა მეოთხე და. თხუთმეტ-თექვსმეტჯოდ წლისა იქნებოდა, თვალნარმტაცია, ვითარცა ლოტოსის ყვავილი, შეცვარული, ცვარმუშვარალი, ან კიდევ ატმის ყვავილი, ნაზიანი, ნის-

ლით შებურული. მორცხვი, მომწუსხავი, ამარყუებელი ლიმილი, გულს რომ აპრტოლებდა. თვლი როგორც კი ჰკიდა, შეგირდი შანგ-ი სიხარულით, მელღერებით გამამგვად, მყისვე შესთავაზა — დაბრძანდითო. შესამე და ემასლაათება შეგირდ შანგ-ს, ხოლო მეოთხე და მორცხვად, კრძალვით ნინფის კაბის ნაქარ შონარს, სიტყვას არ ძრავს, პირ-უჩუმარ ზის. გამომდა მცირე ხანი. შესამე და წამოდგა, გამოეთხოვა შეგირდ შანგ-ს, მეოთხე დამაც დააპირა მას გაყოლოდა. შეგირდმა შანგ-მა ხელი სტაცა მეოთხე დის კაბის სახელო. თვალმით კი შესამე დას შეეძუდა: „შემენიე! მიშველ რამს!“ო. შესამე დამ თქვა: „უგუნურო მიჯნურო! თვითონვე შესთხოვე უმცროს დაიკოს ცოტას შეყუენდეს!“ მეოთხე და გაყუებულა. შესამე და მარტო გავერდა იქაურობას.

შეგირდი შანგ-ი და მეოთხე და მეტი სინაზით მიესიყვარულენ ერთერთს, თავთვინაირ ამბებს მოუთხრობენ. რაც მენტს ბაბახობ, მით მეტად უახლოვდებიან, უმჯობრდებიან ერთმანეთს, გვეგონებათ, მთელი სიცოცხლე გაუნუყრელად უმეგობრიათ, არასოდეს განშორებულანო. მეოთხე დამ თვითონვე უთხრა, ქალწული მელი-მაქცია რომ ყოფილა, ცბიერი, ლალუკი. შეგირდმა შანგ-მა, მისი ღვთაებრივი მშვენიერებით მოჯადოებულმა, უცნაური ვერაფერი შენიშნა, ვერ შეიგრძნო. მეოთხე დამ თქვა: „შესამე დამ ქალწული მელი-მაქცია ბრძანდება, მაგრამ მეტად ბოროტი, შუპკავი, ვერავარ, უკვე სამი კაცა მყოკული, ვინც მის ანკვას ნამოვება, გადარჩენა არ უსერიო. რაკი შენი სიყვარულის ღირსად მიიჩნიე, შენს სიკვდილს ვერ შეეცვლები, ვიდრე გვიანი არ არის, სჯობს, შესამე დას განეშორე“. შეგირდი შანგ-ი ხედავს, საქმე სახეშირად არაა, მიშმა აიტანა, შესთხოვა მეოთხე დას, მოიფიქრე, იღონე რამეო. მეოთხე დამ თქვა: „ქალწული მელი-მაქცია კი ვარ, მაგრამ სენყენ-ებისგან რჩევა-დარიცხება მაცეს გადმოცემული. ერთ შულოცვას დაგვირე, შენი საიძინებლის კარს გაკაპიო. ამ გზით მისგან თავს დაიხსნი“. დაწერა შულოცვა, გადასცა — კარზე გააკარიო. განთიადისას შესამე და კვლავ მოვიდა, კარს გაკრული შულოცვა დაინახა, გაავებულა თქვა: „პოი, შე წარწყმედილო, უსინდისო გოგოე! ყმანელი საყვარელი, არმიყი ხელთ იგვე და იმავე წამს გადაიხივე, ძაფენი ვინ გაგობა, ხიდი ვინ გაავიდო. თქვენი ერთავის ერთი ბუდისგან განერიათ. თქვენი არაფერი მშურს. ასე რად მექცევით?“ თქვა, გავცალა იქაურობას.

რამდენიმე დღემ ჩაიარა. მეოთხე და, საქმეთა გამო, სხვაგან უნდა წასულიყო. შეგირდ შანგ-ს მოელაპარაკა, მხოლოდ ერთი ღამით რომ მიდიოდა და მწარად დაბრუნდებოდა. იმ დღით შეგირდი შანგ-ს უქმად ბრძანდებოდა. გარეუბანში გასიყრინა. მისი ფერდობი ტყეს შეეპურა. ანაზად უსერი ტყიდან ყმანელი ქალი აქარებდა. განიჭორა. ქალი ფრიად მოხდენილი, კენარა, კეითლსანახავი იყო. შეგირდ შანგ-ს მოუახლოვდა, თქვა: „ეს დები აგრერი თვადიენყებით რამ შევაცვარა? სინი ხომ ერთ ვენსაც ვერ განყალობებენ“. ამ სიტყვებით ფულის ასხმა გულნდა, თქვა: „ჯერონად ეს აიღე. იყიდე ცოტა ოდენი კარგი ღვინო. მე კი მოგბრუნდები, ხელს გამოვაყოლები გემოელე კქრემებს. ამაღამ მე და შენ ერთი გვარინად მოვილიზინოთ, გავერთით“.

შეგირდმა შანგ-მა ფული გამოართვა, ყმანელი ქალის დავალებსამებრ იყიდა ღვინო. დიდი ლოდინი არ დასჭირებია, ყმანელი ქალი მართლაც მობრძანდა. თან ნამოცილი შებრანული ქათამი, ლორი. ტაბლაზე დაიწყო, ამოლო კობტად მოყვანილი დანაკი, ხელი რომ აღმოაჩინდა. საწოლზე წერილ-წერილ ნაჭრებად, ლაზაითანად დაჭრა. გაიმართა ქეთი, სვეს, მიირთვეს, შეეცდნენ, ლბინე თი გული იჯერეს. ნავაზამივეს ღამპარი ჩააქრეს, ინებეს აღსეღა სარეცელსა ზედა. ქალი გვარიანად გარყვნილი აღმოჩნდა. რომ იცისკრა, ის-ის იყო ფერხთსაცმელში ფეხს მყოფდა, რომ კართან ბნაური რამ შემოესმა. მანამ, სანამ მიავურადა, უკვე სანაღს ჩამოფარებული ფარდის შიგნით მავანი შემოსულიყო. ერთიც ვნახოთ, ხუ დეზი არ ყოფილან?!

ყმანელიმა ქალმა ეს რომ დაინახა, მეტად აიშლერა, აირ-დაირია, უმალ გაქცევა დააპირა, სიჩქარეში ცალი ფერხთსაცმელი სარეცელზე დარჩა. დეზი ბუ-უბი დაეძვევნენ, თან ლანძღვა-გინებით იკლებენ: „შე მყარალი მელაი! დაამიანის ნამოცირთან დანოლა როგორ გაბუდე?!“ გააძვეეს, თვითონ მალევე შემობრუნდნენ. მეოთხე დამ შეგირდ შანგ-ის საყვედურები დაიყარა: „შე უთავმოყვარეო, ღირსებადაცარგული! რაროდ იკადრე, მყარო, ბილნ მელიასთან თავი რაროდ დამიბაღლე, თავი რაროდ გაუყადრე! მეტი ველარასოდეს შევძლებ შენს სიხალღვეს!“ გულისწყრომით, მრისხანებით გაწმინჯალა, გამოიდა იქაურბობას. შეგირდი შანგ-ის სინდისის ქერჯნამ შეანუხა, შერცხვა, დაიბნა, დამნაშავე ვარ, შეეცოდიო, ბუტბუტებდა, წრფელი გულით შეინანა ცოლავა. მესამე და მესრადოლა მათ შერცხვებს. მეოთხე და წელიწადამშედიდა. ასე და ამგვარად ყველაფერი ძველებურად აღდგა, ურთიერთობადა უწინდებული შექნა.

ერთ დღეს ერთი შანსი-ელი კაცი, ვირზე შემეჯდარი, შანგ-ის ოჯახს ესტუმრა. შეგირდი შანგ-ის მამამ როგორც კი კარი გაუღო, სტუმარმა თქვა: „შე ის ადამიანი ვარ, რიხანია ემშაკეულთ რომ დაეძვე-ეს-ეს არის შეეცხვე, შენთან ყოფილან.“ შანგ-ის მამამ მოისმინა ეს უცნაური ამბავი, დანგრელებით დაიწყო გამოკითხვა. მოსულმა თქვა: „მე უბადრუკო, დღემიზად დავეცხტი. წელიწადის რვა-ცხრა თვეს შინ არ ვარ. ჩემი უფეროსი ძამიკო ბორბაგმა, ემშაკეულმა სულმა აცდუნა, სიკვდილის პირას

მიყვანა, სიცოცხლეს გამოასალმა. შინ რომ დაგბრუნდი, მისი დაღუპვის ამბავი შეგიტყვე, რისზეთ აღიერე, ფიცი დავემ, უწინდურობის ნასახი მოგნს და გავანადგურო! ათითასობით ლ! განველე, კვლს კი ვერა და ვერ მივაგვენი. ახლა ამოვიცან საიდუმლო — შენს ოჯახში შედობენ თურმე! მე თუ არ მოვაშთე და გავაქრე, შენი ოჯახიც მათ ორნებს ემხვევრება, ეიმე უუფეკლად დაიღუპება ისევე, ჩემი უფეროსი ძამიკო რომ შექნის!“

იმგვამად ამხისათვის, შეგირდი შანგ-ი მელა-მაქციებს რომ აყოლილიყო, მის მამასაც მოეკრა ყური. შანსი-ელი კაცის ნაამბობი რომ ისმინა, შიში მიეცა, შიშმა გულში დანისადგურა. შანსი-ელი შინ შეიბატოცა, შესისხვა, საქარა

დადგანდნად აქაურობაო. შანსი-ელმა ამოილო ორი ცალი ბოთლი, იატკზე დადგა. დიდხანს იკითხა შესალოცი, გამოჩნდა შავი კვამლის ოთხი პანია სვეტი ბოთლებში თუ როგორ ჩაინავლა. შანსი-ელმა თქვა: „აი, მთელს ოჯახს თავი მოუყარე!“ ამოილო ღორის შარდის ბუშტი, ბოთლებს საგულადგულად, მტკიცედ შემოაჯრა, დალუქა. შანგ-ის მამა სიხარულით ცას ეჩია. შანსი-ელს დაბეჯითებით სიხივით, დართით, სადილად მენვიეთო. შეგირდმა შანგ-მა მთელი ეს ამბავი შეიტყო, შერხუდა, გული სინბალღვით აღიეცა. ბოთლებს მიუახლოვდა, პარეთი უშხერს. ბოთლიდან შემოსემა მეოთხე დის ხმა: „ხედავს ამ უბედურებს, რა დღეში ჩავყარინებო, გაჭირვებას გულგრილად შესტკერის

ეს უსულგულო, ნარწყმედილი!“ შეგირდ შანგ-ს კიდევ მეტად შესტკივა გული. ბოთლის გახსნა იქცა. შემოქერილი კანაფი ისე გახსკეულიყო, ბოთლს ვერახვით ვერ გახსნიდა კაცი. მამის მეოთხე დამ თქვა: „ამაოდ ნარ ირჯები. თუკი გარტობოლა აღაშნ პირისპირ სწორად დაეყვინებ, ღორის ბუშტს კი აღმის ნეცხეთ გაქრებ, მე გამოძქვები, თავს დადავლევ“. შეგირდი შანგ-ი ასეც მოიქცა. ხედავს, ბოთლის ყელიდან თეთრი კვამლის ნაკავი ამოსივტა, პირდაპირ ზეცაში მიჭრა, განქარდა.

შანსი-ელმა კაცმა აიჩრთვა სადილი, გამოვიდა, ხედავს — აღმა პირისპირ სწორად აღარ დგას, ჩამოვარდნილა. გონება დაბუნდელა, შექრუნუნებულმა შეყვირა: „გაქცეულა! ის ნამდვილად ბატონიშვილის ნახლებია!“ ხელები აიღო ბოთლი, შეანვლო, ყურზე მიიღო, მიავურადა, თქვა: „საბედნიეროდ, მარტო ერთი ვაპარულა!

მხატვარი ლიუ-უანდარელი კუანგვენ-ი

ჩანს, ჩაბადლებად არ ეწერა ბედად. შეიძლება შევუნდოთ!" ეს თქვა, აიღო პოთილები, გამოიწოხა.

გამობნდა ხანი. შვეიცარი მანკ-ი თვალყურს ადევნებს, მინდვრად ყმები მონჯად ხორბალს თუ როგორ მკიან. შორით მოჩანს, ხის ძირას მეთიხე და ჩამომდგარა. შვეიცარი მანკ-ი მოუხალვება, ხელი მოშტავს, დაუყვავა. მეთიხე დამ თქვა: „გაზაფხული და შემოდგომა ერთთვის უკვე ათავურ შეენაცვლა, რაც ჩვენ ერთმანეთს დაგმორებულე-ვართ. დიდი აბი! უკვე გამზაზადებულია. დრომ მოინია. მე კი ჯერაც არ ძალმიძს კეთილშობილი ბატონიშვილი დაეინ-ყებას მივცე. აქ იმტიომ მოველ, რათა ერთხელ კიდევ და-გეცრა თავი, მოგიკითხო.“ შვეიცარმა მანკ-მა ინდომა შინ ნაყევანა. ქალმა თქვა: „ის დრო, მუუდარებელი, უნინ რომ იყო, გარდადებული, წარსულს ჩაბარდა. ან შეკრადებლა ამ ამაო და ფული საშყაროს მტვრით თავი ნავიცილო. ოდეს-მე კვლავ შეხვდები!“ თქვა და იოტა, უწინ შექინა.

კიდევ ოცზე მეტმა წელიწადმა გაველიო. ერთხელაც შვეიცარი მანკ-ი მარტოდმარტო იმყოფებოდა. ხედავს, მეთიხე და ეახლა. მანკ-ი სიხარულით მივიგება. ქალმა შე-გარდა მანკ-ს უთხრა: „მე უკვე გრძნელულა დასმე კი მი-ღებულს, სენფენ-ი“ გახალვარ. არსებითად დედამინის, ამათა ამაოების მტვერი აღარასოდეს უნდა მტკეპნა, მაგრამ, საგანგებოდ იმად მოესულვარ, მთელი ჩემი არსე-ბით მსურს იმ სიკეთისა, გრძნობისა და მადლისათვის, შენგან მე რომ მეზობა, მადლიერება მოგახსენო, მაღის შოგავაო. ამვეყნად იმად ვარ წარმოივლილი, შენი მიხი-ერი ცხოვრების ვადა გაუწყუო. შეგიძლია შერძის სოფლი-სათვის, საიჭიოსათვის, მშვიდად განეშხალო, არა იდარ-დო რა. პირობის ვაძილე, ძალღონეს არ დავიშურებ, რათა შენმა სულმა შესკენდს მიღწილს და შეიქნე უკისენ-ი“. და არა რა სიმძიმელი, არა რა სატანჯელი აღარასოდეს შეგიპარობს“. თქვა, გამოითხოვა, წავიდა.

დოქტორული დღეც მოდგა. მანკ-ი მართლაც მიივალა. შე-გარდა მანკ-ი ნაოტსავად ერგებოდა ჩემს მეგობარს, ლე ვენი-ლუს. მთელი ეს ამბავი მან თავისი საკუთარი თვალით იხილა.

ბანმარტაპანი

ხუ — მელი-მაქცია: ამავედროულად ზუ გვარიცაა. მართა-ლია, გვარი ზუ და ცხოველი მელი (ხუ) განსხვავებულ იყოვად-ლითი ირებოდა, მაგრამ გამოიშობა ერთნაირად, ამიტომ მელ-ი-მაქცეებზე საუბრისას პიროვნება მოიხსენიება ზოლმე გვა-რით ხუ.

სოუცია — განათლების ცენზი. ჩინეთში არსებული საგანმა-ნათლებელი სისტემის, ქე ნოუ-ის თანახმად (მოქმედებდა თან-ის დროით, ანუ VII-VIII საუკუნით დაწყებული, ვიდრე 1911 წლამდე) პირველი ტიპის გამოცდებში (დაბის, დასახლების ფარგლებში რომ იმართებოდა) წარმატების მოპოვების შემთხვევაში აბიტუ-რიენტს უფლება ექნებოდა შემდეგი ეტაპის გამოცდებში მონა-წილეობა მიეღო. ასეთი ეტაპი 6-7 იყო. გამოცდებში მონაწილეო-ბა ადამიანს სიცოცხლის ზოლიმდე შეეღო. სოუცია საბატოი ცენზი იყო, რადგან წერილი სახელმწიფო მოხელის, ანუ ზღვია-სით უზრუნველყოფილი თანამდებობის დაკავებას გპირდებოდა. ეს მოდებდა დღევანდელ სტუდენტს ან მაგისტრს შეძლებდა გავტვროლოთ-ეკრობულსა და რუსულ თარგმანებში სოუცია-ს სწორედ სტუდენტს უსადაგებენ. ჩვენ, უკრისონათა ასაკის გამო, შვეიცარად ვამჯობობთ. უფრო მეტად კი ლიაო ჭი-ის

ეპოქის შესაბამისი ქართული მეტყველებისათვის სიტყვა სტუ-დენტი სტუდენტად ნაკლებად შესატყვისად გვეჩვენა.

ლოლოლი — ფანარი ფრანგულია, ქართულად ლილილოი ჰქვამს (სულხან-საბა ორბელიანი, ქართული ლექსიკონი) მელი, მელა — ოთხბედი, ცხოველი, მელია — ქინობითია — (დ. რუბინაიკილი, ქართულ-რუსული ლექსიკონი) მენსენი — სენფენის სული. ანუ კიდევ უფრო მაღალი ხა-რისხის მფლობელი, ვიდრე სენფენ-ია.

ვენ-ი — ყველაზე წერილი ფულის ერთეული ფულის ასხმა — წერილ ფულის შუაგულში მქონდა ნახერტი, ფული ასხმული იყო აბრემუმის ძაფის მსხვილად ნაქსოვ შონარზე. ლ — სიგრძის საზომი ერთეული. ერთი ლ დაახლ. 500 მეტრზე. თაიშან-ი — პრიეტყვია მანდუნე-ის ერთ-ერთი რეკონი, სახელწოდება წარმოადგება ჩინეთის უშიავრესი მთის, თაიშან-იდან. ყოველი იმპერატორი ტახტზე კურთხევის შემდეგ ამ მთა-ზე მსხვირებს სწორავდა ზეცას.

შანსენი — ერთ-ერთი პროვინცია. დიდი აბი — საუკუნეთა მანძილზე ალქიმისტები ამზადებ-დნენ აბებს, რომელთა მოღების შედეგად გარდაცვლილი ადამი-ანი ზეცის მკვიდრი, სენფენ-ის ხარისხის მფლობელი ხდებოდა. ფაქტობრივ, ეს აბი წარკოტყული ზემოქმედებას ახდენდა, წამ-დავდა ადამიანს და საბოლოოდ კვლავდა.

სენფენ-ი — ზეცის მკვიდრი, წინდა სული. ტაო-ური სანა-ღების თანახმად, სრულქმნილი ადამიანი, ვინც ზეცაში სწამარ-დისო, უზრუნველი, ნეტარი არსებობდა დაიმსახურა.

უკისენ-ი — გარდაცვლილი სული, რომელიც ზეცაში კი უკვე მოხვდა, მაგრამ ჯერ კიდევ მართებს საკუთარი თავის სრულყოფა-ზე ზრუნვა და, თუკი მიიღო არსებითი არ იღვანებს, შესაძლია, სა-მარხოდ დარჩეს უკისენ-ად, ანუ გახალს დაცველულ ახველო-ზე. ხოლო თუ ძალ-ღონეს არ დაიშურებს, მაშინ სენფენ-ის ან შენ-სენის, ანუ ზეცის მკვიდრის, წინდა სულის ხარისხს მოიპოვებს.

აბისი პარკი

ბავშვობისას შანდუნე-ის მარხის მთავარ ქალაქში ჩა-ვედი. გამოცდების ჩასაბარებლად ნაველ. სწორედ ამ დროს გაზაფხულის დღესასწაული იდგა. ძველი ტრადი-ციისამებრ, წინდით სხვადასხვა რიგის ვაჭარნი ფერად-ფერადი აბრემუმის ქსოვილით რთავდნენ სართულუნად აზოდული იონების მოაყრებო. დოლსა და დაფს, ბუკ-ნა-ლარასა და ებანს სცემდნენ. ამას იენ ჩუნ-ი ერქვა. მეც, ჩემს მეგობარებთან ერთად, უამრავ ხალხს ავედევნე, ქა-ლაქის მთავარ იამენ-ისკენ წამ მივიღებოდა.

იმ დღით მოსვირნე ურიცხვი იყო. ისე მიჯრით, ისე მიტმასწორნი იდგნენ, გეგონებოდათ, ყველგი ამენებუ-ლიო. ფიცარნი იდგენ უთხი მივლედ დაბრძანებულიყო. ოთ-ხივენი მენამულ კაბა-ხალათებში გამოწყობილიყვნენ. ერთ-მეორის პიროსპირ, ანუ აღმოსავლეთსა და სამხრეთ მხარეს ისხდნენ. მაშინ ჯერ კიდევ ასაკუცრო ვიყავ, ვერ ვასხვავებდი, ვინ რომელი ხარისხის მოხელე ბრძანებო-და. ვარწმუნე მხოლოდ ბრბოს ერთამდე, დოლის, ბუკ-ნალარის ცემა ვაკისმოდა. აურზაური იმისთანა იდგა, ვურ-თასმენა მიშქონდა. უეცრივ ერთი ბერიცა გამოჩნდა. უკან მოდებდა თამაზობილი ბიჭი. ქედზე უღლით გე-დო. პირდაპირ ფიცარნავს მიადგენ. თითქოს რაღაცა უზნობდნენ, მაგრამ გნისი იმისთანა იდგა, ვერას გაიგო-რებდი. ისე კი მოჩანდა, ფიცარნავზე მსდმომ სიცილი აუტყვობდა. მერე ერთმა წერილმა მოხელემ, თაღსასამოსო-ანამ, მაღალი ხმით ბრძანა — თამაზა, სანახაობა დაინყე-

თო. განკარგულების თანხმად, ბებერი საქმეს შეუდგა, უმაღ კი იკითხა: „რომელ თამაშს, რომელ თვალშიაქცობას ინებებთ?“ ფიცარინაზე დაბრძანებულებმა ერთმანეთში ორივედ სიტყვით ითხოთბოეს. იამენის წვრილმა მოხელემ იკითხა, რომელი თვალშიაქცევი, რომელი თამაშმა, რომელი სანახაობანი შევლავნიფებო. ბერიკაცმა მოუცა: „წელიწადის თთხივე დრო ძალიძმის შემოვარდნი, ცოცხალი ბუნების ჩარხი უკლებმა დავტროლო, რომელი გინდა არსება გარდაქმნა-გარდაცვასო“. მოხელემ ნათქვამი უფროსობას მოახსენა. ცოტა ხანი ჩამორბუნდა, ბრძანა: „ატმის კრეფა გაითამავე, ნარმოფივადგინეო!“

შემაქცევარმა, გრძნეულობის მოქმედმა, თავი დაუქრა, დეთანხმა. სამოსი გაიხადა. თავის გიდელს გადააფინა. განწყარლ-განაწყენებული ბებერ გაითამადა, თქვა: „უკეთელმოხელეს დიდებულთ არ ვაგვევებით არსი სახეშია. ყოწლს დრომა ჯერ არც კი შემაპარეო. რარიცად შეიძლება ატმს მიაკვლიო? არ მოიძიო? — ვი არმ დარბასისელნი განვარისო. რა ექნა, რა ვილონი?“ ვაფიშვილი ეუბნება: „მამა, პირბაძა რაკი მიგვიცა, სიტყვის გატება რა საკადრისა?“. შემაქცევარს, მიმოსს თავში ფოქონი მოხვროვდა, ჩაფიქრდა. იფიქრა, იფიქრა და უბნობს: „ჰარგად მოვიახზე. ჯერ კიდევ გახაფხულის პირია, თოლი ჯერ კიდევ ძვეს. ამქვეყნად ატმს სად მოიძიებ? მხოლოდ ვანაჟს ბაღნარად პარტიოთ ახლა ატამი, იქ, სადაც მარად, წელიწადის თთხივე დროს, რაფიქრი ტყენება. აი, იქ, მხოლოდ იქ, ცაში თუ იპოვება ატამი ახლა. ვაგლახ, ზეცადან ატამს მხოლოდ პარტიოთ ნაშოლებს სჭირია.“

ვაფიშვილი ეუბნება: „ჰოი ზეცაში ასედა რარიცაი საფეხურებით ახეაღ თუ რა?“ მამამ მოუგო: „მე მაქვს ამის ხებრი“. ესა თქვა და გასნა გიდელს, აძილო დაგორგლელზედ თოკი, რამდენიმე ქან-ის სიგრძისა იქნებოდა. თოკის წვერი გამაორდა. გორგალი ზეცაში ასტყროცნა. თოკი პაერში გაშენდა, გვეგონებათ ჩამოციკაო. კაცი იფიქრებდა, იქ, მალა, ზეცაში, უზილავ ხელს ჩაუჭერიაო. გორგალი სულ ზეით ზეით მიინცეს. ბერიკაცი უყვირის: „ჰვილო, მოდი! დაბებრებულავარ, ძაბუნი, დაუძღვრებული, უღონო შევიქენი. ზეცას აღსედა მარძამიძი. ამ ერთხელ ჩემს ნაცვლად მენ ადი“. თოკის წვერი გაუწილდა ბიქს, თან დაურთო: „მარად დაიჭი, ჩაბეჭულე თოკს. შე, ადი!“

ვაფიშვილმა გამაორთვა თოკი. თავგზაბანეულია, გაოწმულია. ვანწყარლი უბნობს: მამა სიბერით გამაორირჩებულა. თოკი ასე ძაფსახით წვრილოდა, მას კი ნებაზეთ ათი ათასი ქან-ის სიმაღლეზე, ზეცაში ავციოცდა. ვაითო შუა გზად თოკი ჩამოწყდეს, ძირს თუ დავეწარცხებ, ძღვენივე ვეცად აკრეფს კაცი“. მამა კი ძალას ატანას, რისხითი მოითხოეს: „მე ხომ სიტყვა მიჩიკია. ახლა ვაიან-ლა სინანული. შვილი უნდა შევანუხო, ვავსარჯო. უო შიშობ, შვილო, ერთივე ვნახოთ, მოიძიო ატამი. ას ოქრის გეინყალობებენ. აი, მამინ კი შეგერთავ ლამაზ ქალს.“

მეტი რალა ვაზ იყო. ჩაქვდა ვაფიშვილი თოკს. ზეითი ზეით მიიქრება. ფეხი ხელს მარდებს, ნამდვილ იპობასა ზეცას, აბლაბუდის ქსელზე რომ ცოცავს. მალა და მალა მიიწევის, თანდათან თვალს მიეფარა, ღრუბლებში გაუჩინარდა.

საკმაოდ დრო გავიდა. ერთივე ვნახოთ, ციდან მინაზე ფილის ოდენა ერთი ატამი არ დავცა! გაიხარა მოთამავე კაცმა, შემაქცევარმა. ორთავ ხელით უყყრია ატამი, მი-

ართვა ფიცარინაზე დაბრძანებულთ. უფროსობა გულ-დავიგინდა აკვირდებო, ათვლიერებო, მსჯელობო. ვერ გაურკვევით, ნამდვილია ატამი? იქნებ ყალბია.

უცვრად ციდან მინაზე თოკი ჩამოვარდა. შემაქცევარმა, საკვირველებათა მოქმედმა კაცმა თავნებად გულ-მა შეყვირა: „ვაჰმე! მალა, ზეცაში, მავანს თოკი გადაუტყრია რა ვეშვლება ჩემს შვილს?“

გამოხდა ხანი. ციდან კვლავ რალად დავცე. რას ხედავენ, შემაქცევარის ვაფიშვილის თავი არ ყოფილა! სათუთად აიტატა შვილის თავი, მოსთქვამს: „ატამი პარვით რომ მოქონდა, დარაჯს შეუნიშნავს. დამელუპა შვილი!“

კვლავ გავიდა დრო. ციდან მინას ფეხი დაებეთქა. კიდევ ცოტა და კიდურები, ასო-ასო ხსეულისა, ერთიერთმანეთს ენარჩებებო.

სასწარუკვეთილმა შემაქცევარმა, მიმოსმა, თავი მოუყარა გავის ნანაწლებს. საითათავე გიდელში ჩაანყო, სარქველი დაახლო. თან უბნობს: „მოხუც ეს ერთადერთი ვაფიშვილია მყავდა. დღენიდაც ხან სამშრეთს ვაგწვევით, ხან ჩრდილოეთის მხარეს ვაგუშვებოდი, მთა-ბარად დაეკებებოდი, ელი ვიყვიო, ქოჩადმავალინ? დღეს ბატონების ნება-სურული მორჩილად დავცევი, ბრძანებას მიეცი. რას ვიფიქრებდი, ასეთი უბედურება თუ დაამატებოდა! სურჯს უნდა მოვიცილო, ნავილო, მინას მივაბარო, საფლავად დავყო.“

ესა თქვა და ავიდა ფიცარინაზე. დაემხო, მუხლმადდრეკით უბნობს: „ატმის გულისათვის აგარევი უმონყალოდ მომიკლეს შვილი! ბატონებო, შემიბრალეთ მე, უბადრეკი, მიიღეთ წყალობა, დასაძარხი ფულით შექმნიეთ. გავა დრო და გარდაცვლილთა სულენი გარდაიხდინა დიდებულთა გულკეთილობის საფასურს.“

ფიცარინაზე დაბრძანებული მოხელენი დაიხაფრენ, შიშმა შეიჭრო. ყველაძი ინება ფულის გაღება. შემაქცევარი, მიმოსი აგროვებს ფულს, ქამარში იტენის. გიდელს ხელსაცემს, რაც ძალი და ღონე აქვს გაყვირის: „შვილო, პა-პარ!“ რას უდევრებ, ვამო, ვამოდი, დიდებულთ გასახარჯელისათვის მადლი მოახსენე. ნუ ჰყოფინი რალას ელი?“

ანახდად ერთმა თამაგანწილმა, თმააბუდელმა ყმანელია გიდელს სახუარავი თავით ახზადა, ამძვარა. ჩრდილ მხარეს თავყანისცემას მოჰყვა. შეხედავ — შემაქცევარის ვაფიშვილია, ტყმბროტად.

რაკილა თვალთმაცობის ეს ოღეთი უწყველოდ, დიდი იდუმალბებით გათამადა, ფრიად უცნაურად, ამიტომ იყო, მესხიერებამ რომ შემომინახა, ხსოვნამ ღრმად ჩაებეჭა. მერე და მერე კი გამეცონა, თოთარი ლოტისის მწვალბებლთ ასეთი თვალთმაცობის გათამაშება რომ ხელწინფებოდათ. ნუთო ესეც მათი შთამომავალი იყო?

ბანმარტბანი

იენწუნ-ი — საგაზაფხული ნარმოდგენა. იმართებოდა დაახალწოდ. ასაღი უნელი ჩინებით ვაზაფხულზე დგებოდა.

იამენ-ი — დანესტებულება, სადაც უძველესი დროიდან სახამარებოდა, დასვა და სხვა ღონისძიებანი იმართებოდა. დაახლოებით დღევანდელი სახამაროლსა და შერისს მსგავსი.

გადელი — დანწული სკიერი (სულხან-საბა. „ქართული ლექსიკონი“)

მიმოსი — მოთამავე კაცი, რომელი იქმს საკვირველებათა

და ძნელდებათა, არა გრძნობთა, არამედ ხელოვნებითა (სულხან-საბა, „ქართული ლექსიკონი“)

ვანგმუ — ციკლობრიბის დედათა დედა, ზეცის დასავლეთ მხარეს რომ მყოფობს.

ჭან-ი — სიგრძის ერთეული. ერთი ჭანი-ი დაახლოებით სამ მეტრს უდრის.

ელი, ქოხადმავალინი — მომთაბარენი

პა-პარ — შემამქვეყარის ვაჟიშვილის სახელი, სიტყვა-სიტყვით მერვე შვილსა ნიშნავს.

„ჩვენი მწერლობის“ შარშან-დელ 4 ივლისის ნომერში დაიბეჭდა ჩვენი მიერ თარგმნილი ლაო ქაი-ს (ფუ სუნგლინი-ის) ნოველა „ჭირიწინების ბრძოლა“. ეს იყო დიდი ჩინელი მწერლის ნაწარმოების პირველი ქართული თარგმანი. რა ჯერ შედეგითაა პატივი დავადო და გამოაქვეყნა ჩვენი ეს გაბეჭდილი ნაბეჭდი, სიმხნვე შეგვაგონა და განავრცობთ მუშაობა. ცხადია, კარგად გვეხსენება, თუ რაოდენ ძნელია დიდებული მწერლის ნაწარმების სხვა ენაზე უწყველად გაიტანა, შეგანებულ გვერდმა დასახული თარგმანის სიროულად და ისიც, თუ მოულოდნელად რამდენი საკითხი ნამოტივები დებოდა მუშაობის პროცესში, შესაძლოა ვადაულობავ დამბკონებდავც ელმარათლოო ჩვენი ნინ. მაგრამ, როგორც სულხან-საბა ბრძანებს: „და საქმის შეშმა. ცდა არს რაი არა იყოდეს, მას სწავლასა ვეცდომს...“. და ჩვენი ცდა არ დაეკავილი, თარგმანის „სწავლას ვეცადეთ“ და ამაში ერთხელად იორჯერ როდელ დავიხმარეთ ამ შეკონცევის ავტორის „სიტყვის კონა“.

ამჯერად მკითხველს კიდევ ორ ნოველას ვთავაზობთ. მართალია, ჩვენ მინდობდა არ დავიკვლია, რათა სრულად გავთარგმნავს ქართულ ენაზე ჩინელი მწერლის თხზულებები, თუმცადა, ფუტკობობ, ზოდების მოხდა მანვე ვგვარავის ცდაცული მომენტის ვამო, სახელდობრ: ჩინურმა ენამ ეს-ეს არის დაწესო მუშისვლა ქართულ ინტელექტუალურ სიერცემში. ამდენად, ჩინურ-ქართული სიტყვის შესაბამისობა ქმნადლობის, დადგენის პროცესში იმყოფება, მაგრამ რაზა დასახულსებელი. ადვილი შესაძლებელია ესა თუ ის სიტყვა მომავალმა მთარგმნელებმა ჩვენთან განსხვავებულად, თავის შეხედულებისამებრ თარგმნონ. ეს მით უფროა მოსალოდნელი, რომ როგორც პირველ თარგმანთან დაკავშირებით ადვინიწეთ, „ლიაო ქაი-ს სალიტერატურ შეტყეულება, ლექსიკური მარაგი უმდიდესია, დახვეწილი, ამასთან საოცრად დანერული, დაკონორი, უზადაა დატვირთული ქარავებით, ვადარკული სიტყვით, მინიმუმებით, სემანტიკით, რემინისცენციებით...“ ამასთანავე, თითოეული სიტყვა ერთეული ღრმა მინარის იტებს, როგორც უშუალოდვეს ქართულ სიტყვებს, ერთეულად, შენიჭობრებში“ სინონიმ არ ეთვება სხვა ენაზე, კეთილ სიტყვის მეშვეობით ვერასუსთ ვერ ითარგმნება, ასევე უშუალებელია ცალკეულ ჩინურ სიტყვას ზუსტი ქართული ანალოგი მიესადაგოს. ამის საუკეთესო მაგალითია თვით მწერლის ფსევდონიმი, ლაო ქაი, რომელიც ცალკეული ჩინური იეროგლიფის შესავსებად შემეცვლია არამც თუ ფრანსი, არამედ შილი ცნების, ზარის. დაქმნით იმასაც, რომ თითოეული ჩინური იეროგლიფი ხშირად მრავალჯერ მნიშვნელობას იტებს და ეს ვარგობივც ხელს უშლის ქართული თარგმანის დაკონორებას. ხარჯსასშეღია კიდევ ერთი ჭანგ-მოუბა. ლაო ქაი წერის შესასაუკუნოვად დახვეწილი სალიტერატურ ენით და არა თუნდც თავისი თანადროული, XVII-XVIII ს. სალაბარაკო ენით. ამდენად, მისი ნაწერის კითხვა იმთავითვე შეუძლია მხოლოდ ნაკითხ, განაზოებულ და არა მუშა-ნიმ ფუნის ნარმომადგენლებს. წერა-კითხვის დროდენნი ჩინეთში ხომ საბოლოო საბჭარნი იყვნენ ყველ ცდოს. თუმცა ამ გარემოებას სრულიადვე არ შეუძლია ხელი მწერლის უდი-

მთარგმნელებისაზე

ჩინურიდან თარგმნეს
ლიუ-ჰანდარელი ჰანგხან-პა
და რუსუდან მუსათილაძემ

დესი პოპულარობისათვის, რამეთუ მისი ნაწერები უპირატესად ზემოთმეტყველების სახით გადაცემოდა თაობიდან თაობას, მკვიდრდებოდა ყოვამი, ფრთიან ფრანგებად იტყობდა. XX საუკუნის, განსაკუთრებით კი უხადე-დებული „სულტურული რევოლუციის“ შემდგომი თაობა უბრა-დედ მწირი ლექსიკური მარაგის პატრონი შეიქნა. ამის გამოა, რომ დღევანდელი ჩინელებისათვის დიდი მწერლის შემოქმედებას თანამედროვე ენაზე „თარგმნაინ“, აღაბტირებული ვარინატივები ხშირად გამოიცემა და ლაო ქაი-ს შემოქმედება კვლავინდებურად ცხოველყოფელ სიციფებს განვარდობს.

გაცივირებთ, ფუ სუნგლინი-ის თარგმნისას, რა თქმა უნდა, ვერ მოვეხებოდა ისუსტით შეგვენარჩუნებინა მწერლის თვითმოფი სტილი. ეს, უშუალოდვე, ქართულსა და ჩინურ ენებს შორის არსებული დიდი განსხვავების, სპეციფიკათა თავისებურებების გამო მოხდა. ისე კი უცნაურადიო ყოველი ჩინური სიტყვის ქართული ზუსტი ვიკავილდებისთვის მიგველა, ვედლობოთი „სიტყვაი სიტყვის ნაცვალ“ ვადმომცეკვა, თუმცაი ნინადდებები ქართული ენის ბუნების შესაბამისად ვადგენენ. მწერლის სიტყვიერი მარაგის სიმდიდრე შეცვალავთ ქართულ სინონიმთა მრავალდერწინებით ვგვენახუარებინა. დასანაია, აგრეთვე, რომ მინიმუმად, ვადარკულ სიტყვათა მნიშვნელობა, რემინისცენციები, ქართული მკითხველისათვის დაფარული ვარგება [ეს დღევანდელი თაობის ჩინელებს დიდი ნაწილისთვისაც კი მიუხედავადია რაბა]. ამის ერთ-ერთ მაგალითად ვამოვადება ნოველის „იტმის პარვა“ პილის მოხსენიებულ თვიერი ლოტოსის სიტყვა. ამ სიტყვის მოხსენიებით მწერალი მკითხველს მიაჩნებებს, რომ როგორც XIII ს. მონღოლთა დინასტიის ბატონობის ხანაში იფენებოდა ეს სიტყვა, რადგან ეროვნული სულისკვეთების შემცველი იყო, ასევე XVIII ს. მანჭურილთა დინასტიის დროსაც, თეთრი ლოტოსის მიმდევარი დარელობდა ებრძოდნენ, ხოცავდნენ და ელტყობნენ, რადგან უზრალი ხალხში გროვნულ-გამაობისუსულტებელი სულის გამოღობებას უსწარმოოდნენ. ასეთი მინიმუმებით, ლაო ქაი-ს შემოქმედება მდიდარია. მოკლე, ორიოვე ფრანსად დაწნხილი ღრმა აზრით მწერალი თავის პოლიტიკულ თუ ეროვნულ მრამაშს შევარებით ვადმოსცემს, თავშესაქცევი, ზღაპრულ-სათავდასავსად, იუმორისტული და სხვა სიუჟეტებით ნიღბავს.

ჩვენი თარგმანი დაყურნობი არ გამოცემება. პირველია „ლიაო ქაი-ს თხზულებები საოცრებათა შესახებ“ („ლიაო ქაი თხი ი“) შანხაი. გამოცემ. „შანგ“ 1936 წ. ხოლო მეორე „ლიაო ქაი-ს თხზულებები საოცრებათა შესახებ“ („ლიაო ქაი თხი ი“) პეკინი. გამოცემ. „ნუნგანტუ“ 1992 წ. პირველ გამოცემას მწერლის ორიგინალი მოეცემა, ხოლო მეორეში — თარგმანი დღევანდელ ჩინურ სამეტყველო ენაზე. ჩვენ ორივე გამოცემა ერთმანვე შევუჯერეთ.

თუ ჩვენი თარგმანი მკითხველი ნაღეს რაიმეს შენიშნავს, მორჩილად ეთხოვთ შენიშვნას და დევიზობრი დიდი ნინ-ნაბრის, არანე იყალიბოთის სიტყვებს. „თუ სინდელ რაიმე სადებ, ანუ სიღებქირე შესდგავს, იგი პერმუნლას [ჩვენი შემოხვევაში — ჩინურსა] შედარებულობისაგან არს და არა ქართულთა სიტყვათა დამაუნებლას ვერმეცივრობისაგან“.

მგის და პარლამის მხარე

იცით თუ არა თქვენ, სად გაიმართა ვლადიმერ ვისოცკისა და მარინა ვლადის ქორწინლი? დიახ, დიახ (გამოცანა გერგებათ!), თბილისში, თბილისში. თბილისში, მისი და ვარდების მხარეო...

დიახ, ამ დიდებულმა წვეთმა თბილისში გადაიხადა ქორწილი, ოღონდ თეთონ კი არ გადაუხდიათ, არამედ ქართველებმა გადაუხადეს.

მარინა ვლადი და ვლადიმერ ვისოცკი თავს ვერ მოინონებდნენ იმ ფაქტით, თითქოსდა ძარღვები ქართული სისხლი უჩქვდნოდათ (ვთქვათ, მთავიკოსის თუ ვოზნესენსკის დარად), წვეთი სისხლიც არა ჰქონიათ ქართული. მათი ერთადერთი მუშეები ნერტილი ჩვენს სამშობლოსთან ის გახლდათ, რომ მარინა ვლადის მშობელი მამა (რუსი ემიგრანტი პარიზში) ახლოს იცნობდა იქ სასწავლებლად ჩასულ ლალო გუდიაშვილს. ეს არის და ეს. სხვა არაფერი აკავშირებდათ საქართველოსთან, თუ არ ჩავთვლით იმას, რომ ფრანგული ფილმი „ჯადოქარი“, რომელმაც სახელი გაუთქვა მარინა ვლადის, ჩვენს გერანებზეც გადოდა, ხოლო ვისოცკი 1965 წელს თბილისში იყო ვასტროლოზე ტაგანის თეატრის დასთან ერთად.

სერგო ფარაჯანოვი და ვლადიმერ ვისოცკი

მაგრამ ახლა ისიც ვიცი, სხვაგან სად გადაუხდინენ ქორწილს თუ არა — სტუმართმოყვარე საქართველოში! სხვა საქართველო სად არის, რომელი კუთხე ქვეყნისა...

მარინა ვლადის ნიგნბი „ვლადიმირი ანუ გამწყდარი ფრენა“ გვითხრობს: „ქორწილი ძველ თბილისში გადაგვიხადაც — ნამდვილი ძველებური ქორწილი“.

რუსული წარმოშობის ფრანგი მსახიობი ტბილად იგონებს ვეზოტიკურ ქართულ კერძებს და არანაკლებ ეგზოტიკურ ქართულ სადღეგრძელოებს („დაე, თქვენი კუბო შეკრან იმ ფიცრებიდან, თქვენი ქორწილის აღსანიშნავად დარგული მუხის ხიდან რომ გამოთლიან... დაე, თქვენმა შეულთხარებელმა ერთი ბილთივც ვერ იმოვონ თქვენს საქებალზე მოსახვედრად“).

სადღეგრძელოებს დასასრული არ უჩანდაო, მაგრამ ენობი უკვე უფილია მამალს და წყვე-ფეფოფალს მოსასვენებლად ისტუმრებენ.

მარინა ვლადი მოგვითხრობს: „როდესაც ჩვენი ოთახის კარს ვაღებთ, ყველაზე გასაკვიარი საჩუქარი სწორედ იქ გველოდება. მთელი იატაკი მოყვნილია ხილუფლით. სანოლზე მოგდებულ თქორფას მოსახამზე მთუ კავთ ორსიტყვიანი წარწერა: „სერგო ფარაჯანოვი“. სერიოზულ, რომელიც სულითა და გულით გვიყვარს ორივეს, ჩვენს საამებლად მოიხლოდა ეს სოურრალისტური სურათი. ხილუფლი ნაქსოვი ხალისი რომ ამ დაეჭვდებოდა, ფეხაკრები უფახლოვდებოდა სანოლს და ზედ ეიმრტებოდა. მოსახამის აბრეშუმის სერტ ქსოვლით გახვეულს იმნამაცე მეთვლება ძილა“.

ფარაჯანოვი კიდევ ერთხელ გამოიხატა მარინა ვლადის მოგონებათა წიგნის ფურცლებზე: „მასხოს, როგორ

აჭირდა ვალოდია, როდესაც შეიტყო, რომ სერიოფა დაამატირეს და აიძულეს აღიარებოდა დანაშაულისა, რომელიც არ ჩაუდებია. ვალოდია პირდაპირ ავად გახდა. მთელი დღე ცრემლი ედგა თვალებში. მერე სერიოფას ლაგერში გაუტხავა ნერილი და ფოტოსურათი, ფარაჯანოვთან ერთად რომ ჰქონდა გადაღებული. ზეკები დიდად აფსებდნენ ვისოცკის, იგი ხომ უხვად წერდა სიმღერებს მათზე და „ზონაზე“.

ვისოცკიმ უდავო „დაცვის სიგელით“ აღჭურვა შეჭირვეული მეგობარი.

მარინა ვლადის სიტყვით, ვისოცკის და ფარაჯანოვის ისე ესმოდათ ერთმანეთისა, უყუთის ვერ ინატრებდნო... „და დღეს, როდესაც ამქვეყნად აღარც ერთია, აღარც მეორე, ხშირად ვფიქრობ ხოლმე, რა აახლოვდათ ერთმანეთისა. ალბათ, უწინარეს ყოვლისა, გამახვილებული გრძნობა მშვენიერებისა“.

მართალია, ფარაჯანოვის განსაცდელმა მწარედ აატირა ვისოცკი, მაგრამ მოსკოვს ცრემლების ხომ არა სჯერა! საქმეს სულ სხვა მხრიდან ენერა განაჩრება.

დასაღვთ ვეროპის კულტურის მომავლებმა პეტციით მიზარეს საბჭოთა

მთავრობას — ფარაჯანოვის ამნისტიას თხოვდნენ.

სომეხ კინორეჟისორს გამოეკიშავნენ მისი სახელოვანი კოლეგები: მიქაელანჯელო ანტონიონი, ფედერიკო ფელინი, რობერტო როსელინი, ბერნარდო ბერტოლუმი (იტალია), ალენ რენე, ფრანსუა ტრიუფო, ვან ლიუკ გოდარი (საფრანგეთი), ლუის ბუნიუელი (ესპანეთი), ჯოზეფ ლოუზი (ინგლისი)...

ყველაზე ეფექტური გამოდგა ანტონიონისა და ფელინის ფილმების ლამის შტატიანმა სცენარისტის ტონიო გვერს ნაბიჯი. ალბათ მოგვსენებთ, როგორ არის შეყვარებული საქართველოზე გურა. კაცმა რომ თქვას, ეს სულად არაა გასაკვირი. ნებისმიერ გამოჩენილ და პატივსაც მთლანეს, იტალიელი ენებმა თუ ორანდელი არ ისლანდიელი (და ა.შ.), საქართველო არ უყვარდეს, ყოვლად შეუძლებელია...

გურასა, ლეთის წყალობით, მიესვლება ხელწიფეთა კარზე და დაუყოვნებლივ შეანია სიტყვა ფარაჯანოვს. მან მოურადებლად მიახალა პირში საქართველის კომპარტიის ლდერას: „თქვენ, ქართველებმა, თქვენი ხელით რატომ უნდა ადასრულოთ ბინძური ზრახვები მოსკოვისა?“

ედუარდ შევარდნაძე თავის ინტერვიუში (1999 წ.) ამბობს, რომ ფარაჯანოვის საქართველოში თავმფარებების თაობაზე, თეატრალური ინსტიტუტის რექტორის ქ-ნ ენერ გუგუშვილის თამაფობით, გულმოდგინედ ირვეტომდენ ცნობილი ქართველი კინორეჟისორები: თენგიზ აბულაძე, ლანა ლოლოვაიტი, ელდარ მენგელაია, რეზო ჩხეიძე; აგრეთვე არანაკლებ ცნობილი მსახიობები: სიფოკო ჭაუარული და კობე მახარაძე. თბილისელ სომეხს ისეც თბილისმა გაულო კარი და გული.

ველაზე დიდი სენსაცია

ძალიან, ძალიან უჭირდათ ამერიკელი კორესპონდენტებს მოსკოვში, სადაც სტალინური ეპოქა მძიმეობდა. როგორ გვეკადრება, განა მოიდათ ან ჩაყურებდა? მაგრამ ხელ მოქალაქეა: არა მხოლოდ პურთა იცხოვლებს კაცი“.

სულ ერთობოდათ, ხელაინ უზრუნველად სამეღწემო, პასრი კალმით ეხებოდით და სიტყვების ნიაღვარი უშეშოდ ეხეთ-ქმობდა რკინის ფარდას. ნითულ მოედანზე ალუშის დროს ტან-კნების დემოლი თავხარს სცემდათ.

თავაინთ კერძო კორესპონდენციამოც ერთ დამიწრულ ტექ-სტებს თხზავდნენ, რომ ფიზიკლ ცენტროს შარი არ მოიღო და სი-ძულელოთ ავიზგინებულ ზუზარში არ მოესროლა ნაღვლიანი სტრაქონები.

აი, რას სწერდა ვახუთ „ნიუ-იორკ ტაიმსს“ მოსკოველი კორესპონდენტი პარისონ სოლზბერი თავის ძირფასს მუღღლეს: „ძალზე მშვილი ვაგმოცვე აქაური უცხოელთა კოლონიის ატ-მოსდგრო. უნდა გითხარ, რომ ექსენერი, ზოტი და მირერი ჩვენზე ვაკიერეთ უკეთესად იცნობენ მას; ანდა, მაგალითად, მოვარდ სმიტა. კარგი იყნებოდა, მისი ბოლუ წიგნი გადაგაკეთობა“.

ესწერი, ზოტი, შირერი და მოვარდ სმიტა — ესენი იყენენ ამერ-კული კორესპონდენტები პოეტურის დროინდელ ბერლინში.

სამბოთა ცენტროსი ერუდიცია აბა რას გაანსებდა ამ დამიწ-რულ ტექსტითა!

რა უნდა ვოფოლო ამერიკელი კორესპონდენტისათვის ყვე-ლაზე დიდი სენსაცია ვასული საუკუნის შუა წლების მოსკოვში? რასაკერძოდა — სტალინის სიკვდილი.

ეს ამბავი დასავლეთს პირველმა შაზარმა იონიატოც შერს ინ-ტერსემლის კორესპონდენტმა პერი შაპირომ. 1953 წლის 5 მარ-ტის საღამოს მან გავხარა თავისი მძღლი პუკინის მოედანზე ვახუთ „იუნტაის“ ახალი ნომრის შესაქნადა (იმხანად ეს ვახუთი საღამოები გამოდიდა). მძღლი მიიდაც რედაქციის შერობას და თვალმა მოივინა, რომ თანამშრომლები ვაგმოცვედნენ მუხარაფ სახით და ზოტი ტაროდა კიდევ. მძღლმა იკითხა, რა მოხდაო და უპასუბენ, სტალინი აღარ არსო. ვახუთ იმ საღამოს არ გამოსუ-და. მძღლმა ყველაფერი ამცენი შაპიროს, რამოლე დაუყოვნებ-ლოც ვაგმინა ცენტრალურ ტელეგრაფში გარკის ქუჩაზე და ტე-

ლუფონით დარეკა ლონდონში, თავისი რედაქციის ბოროში.

იცოდა, რომ ხას უსმენ-დნენ და მისევე გათმავდნენ, როგორც ერთ მუცვლებო ახალი ამხის გადაცემას. შაპირომ უიხარა კოლეგას: „აბო თუ მიხედებო, რა მოხდა დღეს მოსკოვში?“ მსმენელი, ჩანს, ვაგმიდლი კაცი იყო და თვითონ თქვა შაპიროს სათქმელი: „სტალინი გარდაიცვა-ლა“. შაპირომ დასტუროდა შიასნრო და გათმინა.

სამავიეროდ არ ვაგმაროლა ასობოტიკურ პრესას კორესპონ-დენტს. იგი შვარადა მეზობელ კაბინაში (ცენტრალურ ტელეგ-რაფში თურმე უცხო რადიო ორი საერთაშორისო სატელეფონო ხა-ზი არსებობდა სტალინობითის) და წარმოთქვა პირობითი ფრა-ზა, წინასწარ რომ იყო შეთანხმებული რედაქციასთან სტალინის სიკვდილის აღსანიშნავა: „გაგამოგზავნეთ კიდევ 500 დოლა-რი!“ მაგრამ აბონენტი, ეტკობა, არ იყო საქმის კურსში და ვა-ნუცხავდა მოსკოვლი კორესპონდენტს: მტეტი ფული აღარა ვაგა-ვიო (იმდენი მაგათ რა ეუბოიანი).

თვედ, აღბათ, დასკენით, რომ ყველაზე დიდი სენსაცია სწო-რედ ზემოსხებული ემავი იყნებოდა, რითხობაც ახს საუღდა-გულად ემზავებოდნენ და დამიწრულ ტექსტებს ადგენდნენ.

თქვენი არ მომიკვდით! ერთი ვაგმოქნელი ამერიკელ კორესპონდენტს, უავე პენსიაზე რომ იყო ვასული, ეკითხებინა, რომელია ყველაზე დიდი სენსა-ცია, საბჭოთა კავშირში მუშაობისას რომ მოგაზოყებიათო?

რომიღ ერთი შეიძლება ეთქვას: სტალინის სიკვდილი, ზრუშ-ჩოვის სენსაციური მოხსენება XX ყროლობაზე, სისხლის ღვრა თბილისას (1956 წ.) და ნოუორქასკით (1962 წ.), წყალაღის ზომ-ბის შირიკი ვაგმიცდა, სოლენიკონის ვაგვება სამბოლოდან, ქოლერის ემდებოდა, თვითმფრინავის ვაგვება და სხვა მრავალ... არა და არა!

გულწრფელად გვიმელს ყველაზე დიდ სენსაციას, რომელიც მოუბოტება საბჭოქონა მუშაობისას. ერთ-ერთი წყაროდან შე-ვოცხტე, რომ ვადარებნა ტერეშკოვას მშობიარობისას საკვირო გაკვეთა ჩაუტარეს და ამის გამო კოსმოსში ვეღარ ვაფრინებოაო“. ხო შაგარა?!

აი, ფოტოგრაფიაციო რომ ვაგმინას მშობიარ ტერეშკოვას, ეს კიდევ უფრო მაგარი იყნებოდა!

ძროხიკა

ვახუთის რუსთაველის თეატრის დიდ დარბაზში ვაიმართა ვახუთტი კოტეტიშვილის სახელობის ხალხური პოეზიის საღამო „ლეკია არ დაკარგებო“.

ვასული საუკუნის 80-იანი წლების ვასაქარეფ საფუძვლიწყ-რილი ხალხური პოეზიის საღამოები პირველად 2000 წელს აღვდა, ხოლო 2008 წლის 12 მაისს — ზანგრძობლი პაუზის შემდეგ — კვლავ ვანახლდა, რომელსაც ტრადიციულად ვახუთტი კოტეტიშვილი უძღვებოდა.

საღამო ვაგმორცილდა საქართველოს კულტურის, ძველთა დაცვის და სპორტის სამინისტროს, აგრეთვე ფოლკლორის სახ-ელოვო ცენტრის ინიციატივით, რომელშიც მონაწილეობა მიიღეს საქართველოს თითქმის ყველა ეკთხის მღელქეებმა, ავტორიტეტულმა და სიმღერისა და ცეკვის ავთენტოკურმა შემსრულებლებმა. საღამოს უძღვებოდნენ ეთერ თათარაიძე და ამირან არაბული, ბუნებრივ შემყვადრეობად რომ ერთო ქართული ფოლკლორისადმი მზრუნველობა და ჩვეული კეთილდინამორბეობით, დიდი პროფესიონალიზმით ერთგულ-ბენ ერორულ საქმეს.

ლონისძიბა ტრადიციულად ფოლკანების საოჯახო ასამა-ბლმა ვასანს, რომლებიც საღამოზე საგანგებოდ მესტიდიან ჩამოვიდნენ, ვახუთების უყვარდა, როცა საღამოს ხენებო

ხსნიდნენ, ეს ტრადიციო ჩვენც არ დავარღვიეთ და ლონისძიბა ისე დავიწვიეთ, როგორც ეს წლების მანძილზე ვრცელდებოდა“, — დახარისა საღამოს ნამყევანს ეთერ თათარაიძე და ისიც აღნიშნა, რომ საღამო ვახუთების ვარეშ მუტად ტკილიანი იყო. დარბაზმა ნუთიერი დღმღლით პატივი მიაცი ვახუთტი კოტე-ტიშვილის ხსოვნას.

მონაწილეს შორის იყო შალვა ოქანაშვილი, ცნობილი მუღქეე საგარეკოს რაიონიდან. გურულების ტორი, რომლებ-მაც დიდი ისტატობით შეასრულეს ცნობილი სიმღერა „თხამ ვენამა შექამა“, აჭარული მღელდობის უბადლო შემსრულებლი ვაბა მალაყამბე, ანსამბლი „დენიროსა“ წყალტუბოს რაიონიდან და სხვა საინტერესო შემსრულებლები. ამირან არაბულია ისაუბრა აღიქვი ჭინჭარების შემოქმედებაზე და აქვე ნათობა მისი ცნობილი ლექსები.

საღამოს თბილად დასასაბოლო ვითარებმა ჩაიარა.

დასასრულს მონაწილეებმა მადლობა გადაუხადეს ფოლ-კლორის სახელოვანო ცენტრის დირექტორს ვიროჯი უსუეი-შვილს, რომელიც ტრადიციულად ავრცელებს ვახუთტი კოტეტიშვილის დაწვნილ საქმეს, აგრეთვე საქართველოს კულ-ტურის, ძველთა დაცვის და სპორტის სამინისტროს, რომელმაც დიდი წვლილი შეიტანა საღამოს ვაგმართვამ.

დავით წერეთლიანი

შირანგულა

შვილო, შვილო შირანგულა,
დედას შენსას ერთი მყავდი,
უზრუნველი კოშკში მყავდი,
მოგართმევდი სადილ-ვახშამს.
რიბირაბოს სიზმარს ავეყე,
კოშკში ავეყე დედის გუმანს,
ღია დაშვება კოშკის კარი,
მირანგულა ვერსად ვნახე.
ღია დაშვება, ვერსად გნახე,
მოგიარა ომის თინშა.
რა გინდოდა, რისთვის მოშკალ?
ჩეგემს ნახველ? ქაშაგს ნახველ?

ჩეგემს ნახველ, ქაშაგს ნახველ,
მოშიარა ომის თინშა.
საცა ვიყავ, კვალი დამრჩა,
მოვირბიე მთელი მხარე.
მძიმე ზვასტაგს მოვირეკდი,
შემოვუდექ ბოლო აღმართს.
შემოვუდექ ბოლო აღმართს,
თვალი ცაზე მოვატარე.
არ ველოდი, არ მეგონა,
ნამოშიტნენ ორი მხრიდან,
აქეთ წყება, იქით წყება,
შევავედრე სული გამჩენს...
ორღესული ჩემი ხანჯლის
მხოლოდ ცალი პირი ჭრიდა,
თან არ ახლდა დედის ლოცვა
ჩემს მგზავრობას უკანასკნელს...

შვილო, შვილო შირანგულა,
შავი ფერის სიზმარს ვხედავ,
ვაი, შვილო, დედის გუმანს!
ვაი, შვილო, დედის სიზმრებს!
ყვავუორანი თვალებს გკორტნის,
თვალებს გკორტნის, გულ-ღვიძლს გიჭამს,
ჩოხის კალთა, სისხლით სველი,
ორბებს მიაქვთ საბუდარად,
მიმოფანტულ გიშრის კულულს
სოროებში თავგი აფენს...

შევავედრე სული გამჩენს,
თვალი ცაზე მოვატარე...
თვალი ცაზე მოვატარე,
მხოლოდ ლეგა დრუბლებს ვხედავ!
თან არ ახლდა დედის ლოცვა
ჩემს მგზავრობას უკანასკნელს...

უჩხუპლა

ნანა ბურჯანიძე